

TOIVO OJALA, PEDAGOGI JA MUSEOMIES

Seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun lehtori

Toivo Ojala jyvaskyläläisenä vaikuttajana vuosina 1925 - 1955

Anneli Hemmilä-Nurmi

Pro gradu -tutkielma Jyväskylän
yliopiston etnologian laitoksessa
kevät 2000

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta	Laitos
HUMANISTINEN	Etnologian laitos
Tekijä Anneli Hemmilä-Nurmi	
Työn nimi Toivo Ojala, pedagogi ja museomies. Seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun lehtori Toivo Ojala jyvaskyläläisenä vaikuttajana vuosina 1925 - 1955.	
Oppiaine etnologia	Työn laji pro gradu -tutkielma
Aika kevät 2000	Sivumäärä 210
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Työssäni tarkastelen Toivo Ojalaa Jyväskylän seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun piirustuksen, käsityön ja kaunokirjoituksen lehtorina. Ojala oli seminaarin kansatieteellisen museon johtokunnan jäsen ja hän oli mukana perustamassa Keski-Suomen maakuntamuseota.</p> <p>Toivo Ojala tuli Jyväskylään keväällä 1925. Hän sai oppilailtaan lempinimen "Jakso", jonka hän sai ajan vallitsevan pedagogiikan mukaan. Ojalalla oli tapana jaksottaa omat opetustuntinsa herbart-zilleriläiseen tapaan. Lehtorina Toivo Ojala oli pedanttinen ja tarkka, mutta arvostettu opettaja. Taide ja taidteen merkitys kasvatustyön apuna oli hänelle tärkeää. Kasvatustyötä tuki museo, jonka vanhat esi-isiltä perityt esineet voisivat opettaa nuoria kunnioittamaan menneiden sukupolvien työtä.</p> <p>Keski-Suomen museo perustettiin vuonna 1931 maakunta-aatteen innoittamana. Toivo Ojala valittiin museon ensimmäiseksi museonhoitajaksi ja hän hoiti tehtävää sivutoimenaan vuoteen 1949 saakka. Ojala organisoi museokokoelmien keräämisen, luetteloi museoon tulleet esineet ja rakensi Cygnaeuksenkadulla sijainneen maakuntamuseon ensimmäisen näyttelyn. Oma museotalo oli Keski-Suomen museon ensisijainen tavoite heti alusta alkaen, mutta pula-aika ja toinen maailmansota viivästyttivät hankkeen toteutumista kolmellakymmenellä vuodella. Toivo Ojalan mielestä oma museotalo edustavalla paikalla Jyväskylän kaupungissa kertoisi havainnollisesti keskisuomalaisuudesta ja maakunnan väestön rakkautesta kotiseutuunsa. Keski-Suomen museo valmistui Ruusupuistoon vuonna 1961.</p>	
<p>Astacanat</p> <p>Jyväskylän seminaari, Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu, Keski-Suomen museo</p>	
<p>Säilytyspaikka</p> <p>Jyväskylän yliopiston kirjasto</p>	
<p>Muita tietoja</p>	

SISÄLTÖ

1	ALUKSI.....	6
2	ELÄMÄKERRALLINEN TUTKIMUSTAPA - MONTA MAHDOLLISUUTTA ELETYN ELÄMÄN TARKASTELUUN.....	7
	Biografia kertoo sekä yksilön että yhteisön historiasta.....	9
	Persoonalliset dokumentit sosiologian apuna.....	11
	Antropologia elämänhistorian tulkitsijana.....	12
	Filosofinen lähtökohta biografian tulkintaan.....	15
	Elämäkerrallisen tutkimustavan ongelmia.....	18
	Tutkimusaihe ja -materiaali.....	21
	Lähdekritiikki.....	23
3	TOIVO OJALAN VARHAISVUODET.....	26
4	TOIVO OJALA SEMINAARIN JA KORKEAKOULUN LEHTORINA.....	32
	Seminaarin vuodet 1925 - 1934.....	32
	Toivo Ojala seminaarin toverikunnan huoltajana.....	34
	Seminaarin loppuaika ja Jyväskylän Jyskyt r.y.:n perustaminen.....	39
	Toivo Ojalan opintomatka Skandinaviaan vuonna 1930.....	41
	Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu vuosina 1934 - 1955.....	44
	Tieteellinen kirjasto.....	50
	Kasvatustieteellisen korkeakoulun ylioppilaskunta.....	51
	Viralliset tahot opetuksen taustalla ja Mikael Soinisen herbart-zilleriläinen pedagogiikka.....	54
	Georg Kerschensteiner ja työkouluuute.....	56
	Miten Toivo Ojala tutustui herbart-zilleriläisyyteen ja työkouluuuteeseen.....	59
	Piirustuksen opetus seminaarissa vuosina 1925 - 1937.....	62
	Korkeakoulun piirustuksen opetus vuosina 1934 - 1955.....	63
	Suuntaviivoja piirustuksen opetukselle.....	64
	Toivo Ojala piirustuksen lehtorina.....	66
	Käsityön opetus seminaarissa ja korkeakoulussa.....	77
	Tavoitteita käsityönopetukseen.....	78
	Toivo Ojala käsityön lehtorina.....	80
	Käsityöpiirustuksia.....	84
	Toivo Ojala kaunokirjoituksen lehtorina.....	86
	Toivo Ojalan Kirjoitusjärjestelmä.....	87

5	JYVÄSKYLÄN SEMINAARIN KANSATIETEELLINEN MUSEO.....	89
	Kotiseuduntutkimus innostaa paikallismuseoiden perustamiseen.....	89
	Seminaarin museo vuosina 1900 - 1924.....	92
	Toivo Ojala museon johtokunnassa.....	98
	Museo kasvatusopillisen korkeakoulun museoksi.....	110
6	KESKI-SUOMEN MUSEO.....	113
	Maakunta-aate museon syntymisen taustalla	113
	Museopäivä ja Suojeluskuntatalon juhla.....	116
	Keski-Suomen museoyhdistys perustetaan.....	122
	1930-luvun alun museotalokeskustelu	128
	Museojuhla Kunnallistalossa ja museo avataan yleisölle.....	131
	Keski-Suomen museo 1930-luvulla.....	137
	Maakuntajuhlat vuosina 1935 ja 1938.....	146
	Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisutoiminta.....	149
	Keski-Suomen museon ja paikallismuseoiden yhteistyö.....	153
	Keski-Suomen museon valokuva-arkisto.....	154
	Keski-Suomen museon ja Keski-suomalaisen osakunnan yhteistyö.....	157
	Toivo Ojalan opintomatka vuonna 1939.....	160
	Museo vuosina 1939 - 1949.....	164
	Museo vuosina 1949 - 1961.....	168
	Keski-Suomen museon käityöläiskodit.....	171
	Keski-Suomen museon taideosasto.....	173
	Keski-Suomen museolle oma talo.....	177
7	TOIVO OJALA KESKI-SUOMEN KOTITEOLLISUUSYHDISTYKSEN JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJANA.....	179
8	TOIVO OJALA AMMATTIKOULUHANKKEEN ETEENPÄIN VIEJÄNÄ.....	184
9	LOPUKSI.....	188

LIITTEET 2 kpl

VIITTEET

LÄHTEET

1 Aluksi

Jyväskylän seminaari, kasvatustieteellinen korkeakoulu ja näiden oppilaitosten lehtorit ovat olleet erilaisten tutkimusten aiheina. Olihan kasvatustieteelliseksi korkeakouluksi muutettu seminaari maamme ensimmäinen suomenkielinen kansakoulunopettajienkoulutuslaitos. Pro gradu -työni aiheena on Jyväskylässä vuosina 1925 - 1961 vaikuttanut seminaarin ja korkeakoulun piirustuksen ja miesten käsityön lehtori Toivo Ojala. Hän oli Keski-Suomen museon ensimmäinen museonhoitaja ollen myös mukana perustamassa Keski-Suomen keskusammattikoulua. Jyväskylän seminaari oli osa suomalaista opettajakoulutusta ja Toivo Ojala oli tärkeä henkilö siellä. Olihan hän näiden oppilaitosten lehtorina kolme vuosikymmentä. Keski-Suomen museo on ollut Jyväskylässä jo 70 vuotta ja tämä on ensimmäinen tutkimus sen varsin mielenkiintoisista vaiheista.

Kansakoulunopettajien koulutuksen alkaminen liittyi varsinaisen kansakoululaitoksen syntyyn maahamme ja ensimmäinen kansakouluasetus vuodelta 1866 sisälsi sekä kansakouluja että seminaareja koskevat säädökset. Alussa seminaareista opettajaksi valmistuminen kesti neljä vuotta. Seminaarit muutettiin viisivuotisiksi vuonna 1916. Mallikoulu kuului olennaisena osana seminaariin, sillä siellä tapahtui varsinaisen käytännön opetusharjoittelu. Mallikoulu nimitys poistui käytöstä vuonna 1900, jolloin koulut muutettiin harjoituskouluiksi. Varsinainen kansakoulu kesti kuusi vuotta ja se jakautui kaksivuotiseen alakansakouluun ja nelivuotiseen yläkansakouluun. 1800-luvun loppupuolella annettu piirijakoasetus merkitsi uusien kansakoulujen perustamista ja siten myös opettajia tarvittiin lisää. Näin ollen ennen vuosisadan vaihdetta maahamme perustettiin yhteensä kahdeksan seminaaria ja tasapuolisuuden nimissä ne sijoitettiin eri puolille maata. Yksi niistä oli jo ennen piirijakoasetusta vuonna 1896 perustettu Rauman miesseminaari. (Nurmi 1995, 351.) Heti seminaarien perustamisesta lähtien niissä oli opetusta kuuntelemassa myös sellaisia, jotka eivät varsinaisesti kuuluneet seminaarin oppilaisiin. Vuoden 1866 kansakouluasetus antoi heille mahdollisuuden siihen. Yleensä nämä hospitantit eli eräänlaiset kuunteluoppilaat olivat ylioppilaita, jotka halusivat opettajan pätevyyden käymättä koko seminaarikurssia. (Halila 1949, 317-318; 1963, 133.)

Jyväskylän seminaari oli perustettu vuonna 1863. Se oli kaksoisseminaari, jossa oli omat osastot sekä miehille että naisille. Keskikoulupohjainen opettajavalmistus oli ajankohtainen asia 1900-luvulle tultaessa ja seminaarin naistenosasto muutettiin kolmivuotiseksi ja keskikoulupohjaiseksi syksyllä 1920. Seminaarin alkuvuosina

sen työskentelyä olivat leimanneet ylevät ja isänmaalliset päämäärät. Mutta yleisen oppivelvollisuuden myötä vuonna 1921 kansakoulutyön luonne muuttui. Siitä tuli arkipäiväinen ja itsestään selvä asia. Näin ollen Jyväskylän seminaarista tuli lähinnä opettajanvalmistuslaitos. Toivo Ojalan vuodet seminaarin lehtorina sattuivat aikaan, jolloin oppilaitos lakkautettiin ja muutettiin kasvatusopilliseksi korkeakouluksi. Keski-Suomen keskuksena oleva Jyväskylä tunnettiin pitkään nimenomaan koulukaupunkina. Mutta 1920-luvulta lähtien kaupungin imago alkoi kuitenkin muuttua. Vähitellen lehtoreitten kaupungista tuli lehtoreitten ja työmiesten kaupunki teollisuuden saadessa yhä suuremman merkityksen kaupunkilaisten elinkeinoissa. (Tommila 1972, 296.)

1900-luvun alun koulumaailmaamme hallitsi utilitarismi, jonka tavoite oli ennen kaikkea hyödyllisen tiedon lisääminen. Utilitaristiset pyrkimykset saivat rinnalleen uudenlaisen pedagogiikan, sillä herbart-zilleriläisyys ei asettanutkaan tavoiteekseen mahduttaa kasvattiinsa mahdollisimman paljon hyödyllistä tietoa. Tärkeintä oli, että opetus oli kasvattavaa. Vuosisatamme alussa herbart-zilleriläisyyden tunnetuimmat edustajat olivat Waldemar Ruin, Mikael Soininen ja Albert Lilius. Ensimmäisen maailmansodan aikoihin voimistunut työkouluuute piti käytännöllisiä oppiaineita yhtä tärkeinä oppiaineina kuin mitä olivat varsinaiset lukuaineet. Työkoulu korosti teon periaatetta ja koulujen sosiaalista luonnetta, sillä kansakoulujen tuli kasvattaa oppilas yhteistyöhön muiden oppilaiden kanssa. Työkouluuute nimenomaan kritisoi herbart-zilleriläisyyden liiallista yksilöllisyyden korostamista ja yksinomaan tietopuolisesti painottunut opetussuunnitelma haluttiin muuttaa käytännöllisemmäksi. Työkoulun kannattajien mielestä kansakoulussa pitäisi opettaa myös ammatillisia aineita. Toivo Ojalan lehtoraatti seminaarissa sattui ajanjaksoon, jolloin kouluissamme hallitsevassa asemassa oleva herbart-zilleriläisyys teki tilaa työkouluuute. Työkouluuute liittyi osaltaan ammatillisen osaamisen arvostuksen kasvamiseen yhteiskunnassamme. Tarvitsihan alati lisääntyvä teollisuus ammattitaitoista työvoimaa. Keski-Suomen keskusammattikoulu perustettiin kohta toisen maailmansodan jälkeen, jolloin ammattitaitoisen työvoiman puute oli suuri.

Kotiseuduntutkimus oli maantieteellisesti tiettyyn, rajattuun alueeseen kohdistuvaa tutkimus- ja kerutoimintaa. Se oli järjestötyötä, jonka päämääränä oli herättää mielenkiintoa paikallistutkimukseen. Kotiseuduntutkimukseen kuului olennaisena osana kansanperinteen kerääminen ja tämän perinteen tallentaminen museoon. Kotiseudun luonto nähtiin niin ikään ainutlaatuisena, suojelua kaipaavana asiana. Optimistinen kotiseuduntutkimus uskoi, että jokainen asiasta innostunut saattoi osallistua oman kotiseutunsa tutkimiseen - ainakin hän saattoi osallistua

kansanperinteen keräämiseen ja tallentamiseen. (Anttila 1964, 101.) Into kerätä talteen ja tallentaa tuleville sukupolville sekä henkistä että esineellistä perinnettä synnytti useita paikallismuseoita. Kotiseuduntutkimus innosti nimenomaan paikallismuseoiden perustamiseen, sillä olihan museo kokoelmineen konkreettinen osoitus oman kotiseudun menneisyydestä. Museoon kerättäisiin vanhat, esi-isien aikoinaan käyttämät, esineet. Viime vuosisadalla syntynyt maakunta-aate korosti jokaisen maakunnan erityispiirteitä. Ensimmäiset maakuntaliitot perustettiin 1920-luvulla ja myös ne ottivat tehtäväkseen kotiseutu- ja museotyön. Oma museo oli yhtä kuin tähän kotiseutuun ja maakuntaan liittyvät erityispiirteet, jotka erottivat sen muista maakunnista. Keski-Suomen museon perustaminen ja Toivo Ojalan työ museon kokoelmien keräämisessä ja näytteille asettamisessa liittyivät nimenomaan Keski-Suomessa syntyneeseen maakuntatunteeseen. Keskisuomalaiset yksinkertaisesti eivät enää halunneet olla muiden maakuntien takamaata.

2 Elämäkerrallinen tutkimustapa - monta mahdollisuutta eletyn elämän tarkasteluun

Biografia eli elämäkerta on kirjallinen kuvaus jonkun henkilön elämänvaiheista ja toiminnasta. Henkilön itse kirjoittama kertomus elämästään on omaelämäkerta eli autobiografia. Antropologit alkoivat puhua elämänhistoriasta kun he 1800-luvulla ryhtyivät keräämään informanttiansa elämäntarinoita samalla lisäten näihin suullisesti kerrottuihin tarinoihin muuta henkilöä koskevaa biografista materiaalia. Analysoidessaan Alina Vaittisen elämänhistoriaa Satu Apo jakoi tutkimuskohteensa elämänkulun erilaisiin tapahtumiin, jotka auttavat tutkijaa jäsentämään kyseessä olevat tapahtumat ymmärrettävään kronologiseen järjestykseen. Näitä niin sanottuja elämänhistorian universaaleja ovat Apon mukaan 1) siirtymät, 2) kriisit, 3) konfliktit ja 4) erilaiset "illustroitavat" tapaukset, joihin yksilö elämänhistoriansa aikana joutuu ja, jotka kuvaavat henkilön luonnetta. (Apo 1980, 187.) Norman K. Denzinin mukaan yksilön elämänhistorian universaalit vaikuttavat siihen, miten elämä ylipäätään kerrotaan. Ne luovat biografialle sisällön saaden kertojasta riippuen erilaisen merkityksen, paikan ja historiallisen hetken. Denzinin nimeämiä elämänhistorian universaaleja ovat 1) toisten ihmisten olemassaolo, 2) tuotettujen tekstien taustalla vaikuttava tekstin kirjoittajan ikä ja yhteiskuntaluokka, 3) perhetausta ja -historia, 4) elämän käännekohtat (*textual turning points*), 5) kirjoittaja, 6) objektiiviset merkit kuvaamassa elämän kriittisiä kohtia, 7) tiettyinä ajankohtana eläneet todelliset henkilöt, 8) käännekohtakokemukset (*turning-point experiences*) ja 9) totuus tarkoittamassa, että elämäkerrallisella tekstillä ovat asialliset, oikeat ja totuutta vastaavat dokumentaariset piirteet. (Denzin 1989a, 17-23.) Niihin 30:een vuoteen, joista työssäni kirjoitan, ei Toivo Ojalan elämään mahtunut mitään suuria kriisejä tai konflikteja. Tarkastelenkin Toivo Ojalan elämäkertaan kuuluvia pieniä tapauksia.

Elämäkerrallinen tutkimustapa on menetelmä persoonallisten dokumenttien hankkimiseen ja käyttöön tutkimusmateriaalina. Nämä dokumentit kuvaavat henkilön elämäkerrallisia käännekohtia ja niihin liittyviä valintatapahtumia. Persoonallinen dokumentti on mikä tahansa yksilön tuottama dokumentti, joka valaisee häntä itseään, hänen elämäntilannettaan tai maailmankuvaansa jonakin tiettyinä hetkenä tai jonkin ajan kuluessa. Näihin dokumentteihin kuuluvat muun muassa elämäntarina, omaelämäkerta, unet, päiväkirjat, kirjeet, taiteelliset ilmaisut kuten esimerkiksi kaunokirjalliset tekstit ja taide. (Watson & Watson-Franke 1985, 2.) Toivo Ojalan tuottamia persoonallisia dokumentteja ovat hänen kirjoittamansa tekstit. Ne kuvaavat Toivo Ojalan elämänhistorian tapahtumia ja käännekohtia samalla valaisten häntä itseään ja hänen elämäntilannettaan. Nämä dokumentit

ovatkin työssäni hyvin tärkeä tutkimusmateriaali ja tarkastelen tapahtumien kulkua niiden kautta.

Elämäkertametodi edellyttää elettyä elämää, jonka tapahtumat voidaan kerrontatilanteessa rakentaa uudelleen ja kirjoittaa ylös. Elämä viittaa joko johonkin tiettyyn ihmiseen, ihmisen tietoisuuteen tai kokemuksiin. Ihmisen tietoisuus voi olla samanaikaisesti suuntautunut sekä sisäiseen ajatusmaailmaan että ulkoisiin tapahtumiin. Nämä kaksi eri maailmaa ovat fenomenologinen tajunnanvirta (*the phenomenological stream of consciousness*) ja interaktiivinen kokemuksen virta (*the interactional stream of experience*). Näistä ensimmäinen on ihminen omassa ajatuksissaan ja kokemuksissaan. Toinen liittyy ihmisen muiden ihmisten maailmaan. Nämä kaksi erilaista "virtaa" ovat käännteisiä samalle prosessille, sillä Denzinin mukaan on vaikea erottaa ihmisen ulkoista ja sisäistä kokemusmaailmaa toisistaan. Elämäkerrallinen tutkimustapa ottaa huomioon tämän, koska se nimenomaan haluaa liittää yhteen ihmisen kaksi eri kokemustasoa persoonallisessa dokumentissa. (Denzin 1989a, 28.)

Tulkintamenetelmä elämäkertaan erottaa kolme erilaista mahdollisuutta hankkia tietoa ihmisen kokemusmaailmasta. Tieto voi olla sekä subjektiivista että objektiivista. Subjektiivinen tietäminen on tietoa omista tai toisen ihmisen henkilökohtaisista kokemuksista. Objektiivinen tietäminen olettaa, että ihminen voi tarkastella maailmaa ikään kuin ulkopuolisena tarkkailijana ja ymmärtää asioita, vaikka ei itse olisi ollutkaan tapahtumiin osallisena. Intersubjektiivinen tieto puolestaan perustuu ihmisten yhteisiin jaettuihin kokemuksiin. Sekä subjektiivisen että objektiivisen ja intersubjektiivisen tietämisen tavoitteena on ymmärtämisen lisääminen tiedon tulkinnan kautta. (Denzin 1989a, 27.)

Tutustuessani biografiaan koskevaan kirjallisuuteen aineiston runsaus hämmästytti. Mitä tekisin, sillä enhän voisi graduani varten käydä sitä kaikkea läpi? Ajan kuluessa muutamat teokset tuntuivat mielenkiintoisilta ja niitä ei voinut sivuuttaa pelkästään läpi lukemalla. Ne herättivät ajatuksia ja näitä herätteitä pohdinkin tässä kappaleessa. Olen liittänyt kirjallisuusluetteloon jonkin verran myös sellaisia elämäkerrallista tutkimusta koskevia teoksia, joihin olen tutustunut, vaikka en niihin viitteissä suoranaisesti viittäisikään. Kaikkea niitä en voisi edes käyttää omassa työssäni. Mutta omalla tavallaan teosten lukeminen auttoi minua ymmärtämään ihmisen ainutlaatuisen elämäkerran syntymistä. Ne kulkevatkin omalla tavallaan ajatuksissa matkassa luoden synteetin sille prosessille, joka alkoi ottaessani ensimmäisen elämäkerta koskevan teoksen käteeni katsoakseni mitähän se pitää sisällään. Tarkastelen erilaisia lähestymistapoja elämäkertaan. Työhöni liittyvän

teorian ohella selvitan biografian tulkintaa sosiologian, antropologian ja filosofian näkökulmasta. Olen valinnut lähemmän tarkastelun kohteeksi jo mainitsemani Norman K. Denzinin kirjan *Interpretive Biography* vuodelta 1989 ja Lawrence C. Watsonin ja Maria-Barbara Watson-Franken vuonna 1985 ilmestyneen kirjan *Interpreting Life Histories: An Anthropological Inquiry*. Ne lähestyvät elämänhistoriallista tutkimusta minua kiinnostavan niin sanotun tulkintamenetelmän kautta.

Biografia kertoo sekä yksilön että yhteisön historiasta

1800-luvulla suomalainen elämäkertakirjallisuus käsitteli pelkästään suurmiehiä. Itsenäisyyden ajan alussa edellisen vuosisadan merkkihenkilöt vuorostaan tulivat biografioiden aihepiiriin, mutta nyt heistä kirjoitettiin suomen kielellä. Toisen maailmansodan jälkeen oltiin puolestaan kiinnostuneita 1900-luvun alkupuolen valtiomiehistä ja itse asiassa poliittinen elämäkertatutkimus on ollut ensisijainen tutkimuskohde suomalaisessa historiantutkimuksessa. Ari Uinon mukaan poliittinen elämäkertatutkimus voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: 1) henkilön elinaikana laadittu elämäkerta, 2) niin sanottu 'virallinen' elämäkerta ja 3) historiallinen monografia. Historiallinen monografia on syntynyt tutkijan oman kiinnostuksen tuloksena ja virallisen biografian on kirjoittanut suku, valtio tai jokin säätiö henkilön kuoleman jälkeen. Poliittinen elämäkertatutkimus on saanut Suomessa eniten huomiota osakseen ja niitä on ilmestynyt paljon. Mutta poliittisten biografioiden ohella nykyisin on alkanut ilmestyä tutkimuksia myös muilta aloilta ja eri yhteiskuntaluokista. Ari Uino huomauttaakin, että etenkin 1980-luvulla elämäkertojen näkökulmien valinnat ovat huomattavasti monipuolistuneet. Hänen mielestään suomalainen historiallinen elämäkertatutkimus on kuitenkin ollut varovaista ja etenkin psykohistoriallisiin ja ihmisten mentaliteettiin liittyvät kokeilut ovat olleet harvinaisia. (Uino 1990, 308-311.)

Sekä historialliset tapahtumat ja yhteiskunnalliset murrokset että aineelliset ja henkiset muutokset voidaan biografiassa kuvata pienen ihmisen "mittapuusta". Mahdollisuus ihmisläheiseen historiaan onkin Ari Uinon mukaan yksi elämäkerran viehätys. Niissä menneitten aikojen tapahtumista tulee havainnollista ja ymmärrettävää historiaa. (Uino 1990, 304.) Vesa Saarikoski nimeää yksilön historian pienimmäksi "rakennuspalikaksi" ja näin ollen yhden ihmisen tutkimuskohteeksi ottaminen olisi vähiten tietoa antava näkökulma. Mutta yksilö ei kuitenkaan ole historian itsenäinen toimija ja hänet tulee sijoittaa historialliseen ympäristöönsä. (Saarikoski 1994, 118.) Biografian tavoitteena on luoda henkilöstä

yhtenäinen ja monipuolinen kuva. Siinä kuvassa päähenkilöön liittyvät erilaiset irralliset yksityiskohdat muodostavat eheän kokonaisuuden. Henkilön elämän keskeisten linjojen "paljastaminen" on toki helppoa, Uino kirjoittaa. Historiantutkimuksen ratkaisematon ongelma on kysymys ihmisen ja ympäristön suhteesta ja siitä kumpaa niistä olisi enemmän painotettava. Ihminen on erottamaton osa ympäristöään, mutta mikä on ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan. Tulisiko tutkijan painottaa yksilön subjektiivisia valintoja, vaiko kollektiivin roolia hänen rinnallaan vaikuttamassa tapahtumien kulkuun. Ihanteena tulisi olla yksityisyyden ja yleisyyden tasapaino. Kuten Ari Uino tähdentää, historiallisen taustan selvittäminen on ehdoton edellytys henkilön toimenpiteiden ymmärtämiselle. Tapahtumien historiallinen tausta auttaa tutkijaa ja lukijaa ymmärtämään tapahtumien merkityksen sekä henkilölle itselleen että ympäristölle ja sen, mikä on ollut tutkimuskohteen oma panos asioiden kehittymiselle. (Uino 1990, 304-305.)

Pentti Renvall toteaa, että historiallisen henkilökuvan luomisessa ei tulisi pitäytyä vain kaavamaisessa ulkonaisten tapahtumien selvittämisessä. Olennaista olisi kirjoittaa siitä, mitä erilaiset tehtävät ovat merkinneet tutkimuskohteelle ja miltä kannalta hän on ryhtynyt näihin tehtäviin. Biografin tulisi myös selvittää ne tavoitteet, joihin henkilö on tähdännyt elämänsä aikana. Tavoite on luoda henkilön monista erillisistä piirteistä ehjä kokonaisuus ja muodostaa hänestä yhtenäinen henkilökuva. Yhtenäisyydellä Renvall ei suinkaan tarkoita sitä, että tutkimuskohteesta esiin nousseet piirteet toistuisivat samoina läpi koko elämän. Ihminen voi myös muuttua ja kehittyä elämänsä aikana. Pentti Renvall painottaa yksilön persoonallisuuden merkitystä ja henkilön persoonallisuudesta olisikin yritettävä löytää joitakin hallitsevia peruspiirteitä. Nämä peruspiirteet säilyvät tavallisesti kautta elämän löytäen itselleen vain erilaisia ilmenemismuotoja monissa eri tilanteissa. (Renvall 1983, 241, 243.) Renvallin mielestä biografin olisi pelkistettävä nämä persoonallisuuden peruspiirteet harvoiksi hallitseviksi piirteiksi, sillä ne nimenomaan auttavat häntä ymmärtämään kyseisen henkilön toimia yhtenäisesti luoden elämäkerralle eräänlaisen 'juonen'. Mutta tutkijan ei koskaan pitäisi selittää tutkimuskohteensa tekojen taustalla vaikuttavia motiiveja, Renvall tähdentää. Hänen mukaan se helposti johtaa "ylimalkaisiin moraalisiin tuomioihin" tutkimuksen objektiivisuuden kustannuksella. (Renvall 1983, 247-248.)

Biografi voi lähestyä kohdettaan eri tavoin. Hän voi joko kirjoittaa tutkimuskohteestaan ymmärtävästi suhtautuen tai hän voi ottaa "myyttejä särkemään" pyrkivän roolin. Tutkija voi myös kirjoittaa kohteestaan eräänlaisena yksityisen elämän ja julkisen roolin vuoropuheluna. Ari Uinon mukaan neljäs tapa

on sijoittaa tutkimuskohde osaksi laajempaa tapahtumaketjua. Mutta hänen mielestään olennaista kaikissa tapauksissa on kuitenkin se, kuinka ymmärtää kohdettaan ja miten pitkälle häntä on ylipäättäen ymmärrettävä. Ymmärtämisen tulee aina perustua tutkimuskohteesta saatavissa oleviin lähteisiin. (Uino 1990, 312.)

Pohtiessaan biografin ja tutkimuskohteen välistä suhdetta ja tutkijan roolia Vesa Saarikoski puhuu läheisyydestä. Hän jakaa sen sekä fyysiseen että henkiseen läheisyyteen. Fyysinen läheisyys on aikalaisuutta tarkoittaen, että tutkija on saattanut tuntea kohteensa ja hän on voinut jopa elää samassa ympäristössä. Henkinen läheisyys on ongelmallisempaa. Saarikosken mukaan se voi olla joko tunteenomaista, asiantuntevaa tai eräänlaista "kohtalonyhteydenomaista" läheisyyttä tutkittavaan henkilöön. Historioitsijan suhde kohteeseen muodostuu sekä fyysisestä että henkisestä läheisyydestä. Sen perustana on tieto, joka saadaan erilaisista lähteistä. Saarikoski kirjoittaa, että jokaisen tutkijan on luotava "tiedollinen läheisyys" tutkimuskohteeseensa ja tämän fyysiseen ympäristöön. Biografin suhde tutkittavaan henkilöön ja hänestä hankittu tieto vaikuttavat tutkijan omaan rooliin ja ihanteena Saarikosken mukaan onkin objektiivisen tarkkailijan rooli. Käytännössä biografin suhtautumisen tulisi vaihdella ymmärtämisen ja arvioimisen välillä. Ymmärtävään tutkimusotteeseen liittyy tunne nimenomaan henkisestä läheisyydestä. (Saarikoski 1994, 125-126.)

Persoonalliset dokumentit sosiologian apuna

Persoonallisten dokumenttien käyttö tutkimusmateriaalina sosiologisessa elämäkerrallisessa tutkimuksessa alkoi Chicagon koulukunnassa Yhdysvalloissa. Chicagon koulukunnan tutkimustyö keskittyi kahden persoonallisen johtajahahmon, William I. Thomasin ja Robert E. Parkin, ympärille. W. I. Thomas oli tehnyt kenttätöitä Euroopassa vuosien 1908 ja 1913 välisenä aikana, jolloin hän oli tavannut Varsovassa Florian Znanieckin. Seurasi Znanieckin muutto USA:han, jossa ilmestyi teos *The Polish Peasant in Europe and America*. Tämä empiirinen monografia oli 2232-sivuinen teos, jossa käytettiin tutkimusmateriaalina kirjeitä, arkistoista koottuja sanomalehtiartikkeleita, sosiaalitoimiston asiakirjoja sekä Puolasta että Yhdysvalloista ja Wladek-nimisen puolalaisen talonpojan elämäkertaa. Tutkimusmateriaalina oli myös oikeuden pöytäkirjoja ja muiden ihmisten kertomuksia, esimerkiksi sosiaalitoimiston työntekijöitten haastatteluja. Martin Bulmer kirjoittaa, että Thomasin ja Znanieckin mielestä persoonallisten

dokumenttien käyttö antoi mahdollisuuden tutkia maailmaa kohteen näkökulmasta (*from the point of view of the subject*). (Bulmer 1984, 54-55.)

Sosiologinen tutkimus Chicagossa vuosina 1915 - 1935 oli lähinnä niin sanottua case study -tutkimusta. Case study on yhden, tietyn tapauksen perusteellinen analysointi ja selvitys. W. I. Thomasille ja Robert E. Parkille tieteenalan teoreettinen kehittäminen oli tärkeää. Olennaista oli teorian ja käytännön tutkimustyön yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi. Robert E. Parkin ja Ernest W. Burgessin sosiologisen kaupunkitutkimuksen ilmestyminen vuonna 1915 oli tuonut empiirisen tutkimuksen koulukunnan piiriin. Mutta vasta *The Polish Peasant in Europe and American* ilmestyminen vuosina 1918 - 1920 merkitsi Chicagossa harjoitetulle sosiologiselle tutkimukselle sekä kansallista että kansainvälistä johtajuutta. Martin Bulmer toteaa, että ennen 1920-lukua sosiologia oli ollut lähinnä "kirjastoissa työskentelevien tiedemiesten" intressi. Tiedemiehet olivat kiinnostuneita pohdiskelemaan asioita lähinnä filosofiselta kannalta. Ajateltiin, että teoreettinen ja historiallinen omakohtainen tai edes toisen käden tieto ajan maailmasta ei ollut tarpeellista sosiologisille yleistyksille. (Bulmer 1984, 2-5.)

Usein Chicagon koulukunta liitetään kiinteästi kaupungin ajan sosiaalisiin kysymyksiin, George Herbert Meadin ajatteluun tai pragmatismiin. Ken Plummer kirjoittaa, että nämä yhdessä formalismin ja humanismin kanssa olivat osaltaan vaikuttamassa amerikkalaisen sosiaalisen vuorovaikutusteorian, symbolisen interaktionismin syntymiseen. (Plummer 1990, 52.) Symbolinen interaktionismi yrittää löytää merkitystä ihmisen toiminnalle. Ihmiselämän yksilölliseen merkityksenantoon pyritään pääsemään vuorovaikutuksessa tutkijan osallistuvalla havainnoinnilla tutkimustilanteessa. Empiirinen havainto johtaa teorianmuodostukseen, jonka on oltava yhtäpitävä havaintojen kanssa. Keskeistä on inhimillinen interaktiivinen kokemus, joka välittyy kielen ja symbolien kautta. Kaikki ihmisen toiminta perustuu siihen, että hän jatkuvasti ottaa omassa toiminnassaan huomioon toisten ihmisten toiminnan. Interaktionismin mukaan maailmasta ei ole mitään pysyvää käsitystä, sillä käsitykset ovat epävarmoja muuttuen tilanteen mukaan. (McCall & Becker 1990, 5.)

Mutta vähitellen kritiikki elämäkerrallisiin tapaustutkimuksiin lisääntyi ja niiden tieteellisyyttä alettiin epäillä. Herbert Blumer, joka itsekin oli Chicagon yliopiston vaikutusvaltaisia kasvatteja ja George Herbert Meadin filosofisen ajattelun kannattaja, arvosteli näiden dokumenttien käyttöä tieteellisen tutkimuksen lähdeaineistona. Hänen mielestään niiden edustavuus oli kyseenalaista. Yksittäisen dokumentin sopivuutta siihen tarkoitukseen, johon sitä oli käytetty, ei

ollut riittävästi osoitettu. Dokumenttien reliabiliteettia ei ollut tarkastettu muiden lähteiden kautta ja yleensä ei ollut osoitettu kyllin selvästi yksittäisen dokumentin tulkinnan validiteettia. (Plummer 1990, 46.)

Antropologia elämänhistorian tulkitsijana

Sosiologian ja psykologian piirissä tapahtunut kehitys johti siihen, että myös antropologiassa yksilö alkoi saada yhä lisääntyvää mielenkiintoa osakseen. Etenkin psykologian ja antropologian lähentyminen 1930-luvulla johti erityisen kulttuuri ja persoonallisuus -koulukunnan syntymiseen. Edward Sapir kirjoittaa vuonna 1932 "There is reason, then, to think that while cultural anthropology and psychiatry have distinct problems to begin with, they must, at some point, join hands in a highly significant way" (Sapir 1932, 233). Tosin Edward Sapir ei kehoittanut tutkijoita paneutumaan mihinkään psykologian alaan erityisesti, mutta koulukunta sai vaikutteita muun muassa hahmopsykologiasta ja psykoanalyysistä. Abram Kardiner kehitteli käsitteen peruspersoonallisuus (*basic personality*) ja kulttuuria lähestyttiin erilaisten persoonallisuustyyppien avulla, joiden uskottiin olevan analogisia kulttuurille. Kardiner oletti, että jokainen yhteiskunta luo oman persoonallisuustyyppinsä, joka taas vuorostaan vaikuttaa yhteiskunnan instituutioiden muodostumiseen.

Persoonallisuuden tutkimus on etic-nomoteettinen lähestymistapa kulttuuriin. Toinen elämänhistoriallista materiaalia hyväkseen käyttävä, yleistykseen pyrkivä tutkimusmetodi on yksilön ja kulttuurin -suhteen tutkiminen. Siinä kulttuuria yritetään ymmärtää elämänhistorian avulla. Funktionaalis-dialektisen lähestymistavan mukaan yksilö on osa laajempaa sosiokulttuurista kokonaisuutta, jonka toiminta ylläpitää yhteisön sisäistä tasapainotilaa. Yksilöllä on samanaikaisesti useita erilaisia rooleja, jotka hän on oppinut elämänsä aikana. Vallitsee kuitenkin ristiriita sen välillä, mitä yksilö haluaa tehdä ja mitä hänen pitää tehdä. Tutkimuksen kohteena onkin nimenomaan yksilön ja yhteisön dialektiikka eli miten "kuilu" yksilön mielenkiinnon ja yhteisön vaatimusten välillä minimoidaan. Yksilön ja yhteisön sudetta tarkastellaan käsitteellisellä tasolla. Näkökulma korostaa yksilön sosiaalista roolia yhteisössään ja Watson ja Watson-Franke kritisoiivatkin sitä, että lähestymistapa näkee tutkimuskohteen subjektiivisine kokemuksineen yksinomaan objektina. (Watson & Watson-Franke 1985, 25.)

Elämänhistorian uskotaan valaisevan piirteitä ihmisen psyykkisestä rakenteesta hänen itsensä raportoiman käyttäytymisen kautta. Tässä etic-nomoteettisessa

lähestymistavassa tutkija pysyy ulkopuolisena tarkkailijana ja ilmiötä pyritään ymmärtämään tutkijan luomin käsittein. Kulttuuri ja persoonallisuus -koulukunnan piirissä persoonallisuutta pidetään käsitteellisesti itsenäisenä kokonaisuutena. Sillä voidaan vapaasti artikuloida ja siitä voidaan johtaa kausaalisia selitysmalleja. Watson ja Watson-Franke kritisoivatkin, että elämänhistoriasta tulee helposti kategorioita tutkijan mielessä kun tämä yrittää ymmärtää tutkittavaansa omasta teoreettisesta viitekehystänsä. Mikäli tutkija ei kaipaa tieteelliselle työskentelylleen laajempaa kontekstia, niin hän ei pysty ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä sen omista lähtökohdista käsin. Kun tutkitaan persoonallisuutta elämänhistorian avulla, niin sen selittämisessä helposti päädytään "tuijottamaan" itse menetelmää. (Watson & Watson-Franke 1985, 23-24.)

Yhteiskuntatieteiden piiristä alkanut yleinen skeptisismi ryhtyi pitämään persoonallisia dokumentteja epätieteellisinä. Tämä vaikutti myös antropologiseen elämänhistorialliseen tutkimukseen ja siitä käytävään yleiseen keskusteluun. Lawrence C. Watson ja Maria-Barbara Watson-Franke toteavat Clyde Kluckhohnin jo vuonna 1945 lausuneen, että elämänhistoriallinen tutkimustapa voisi olla hyödyllinen kulttuurin ja persoonallisuuden tutkimuksessa, mikäli antropologit parantaisivat tutkimusmetodia, tekstin analysointia ja tulkintaa. Kluckhohn kritisoi antropologeja etenkin siitä, että he eivät olleet kiinnittäneet riittävästi huomiota kulttuurin välittymiseen yksilöltä toiselle. Persoonallisia dokumentteja voitaisiin käyttää valaisemaan tätä kulttuurin periytymistä (*the problem of culture transmission*). Mutta 1950-luvulla elämänhistoriallinen tutkimus kulttuuri ja persoonallisuus -koulukunnan piirissä alkoi vähetä ja keskityttiin muihin kysymyksiin. Elämäkerrallista materiaalia käytettiin kuitenkin monen tutkimuksen apuna, esimerkiksi tutkittaessa yksilön sopeutumista sosiokulttuuriinsa, kulttuurikonfliktia ja roolianalyysiä. (Watson & Watson-Franke 1985, 7-10.) Vuonna 1972 Melford Spiro yhtyi kritiikkiin ja hän peräänkuulutti tutkijoiden keskittymistä enemmän siihen, miten yksilö vaikuttaa kulttuuriin ja säilyttää sitä kuin, että keskitytään kulttuurin vaikutukseen ihmisessä ja tämän persoonallisuudessa - - "whereas personality in such studies had always been seen as explanandum it should be changed to become explanans." (Langness & Frank 1981, 73.)

Jo Clyde Kluckhohn oli kaivannut life history -tutkimukseen perusteellisempaa analysointia ja elämäkerrallisen materiaalin tulkintaa. 1970-luvulla David G. Mandelbaum mainitsee elämänhistoriallisen tutkimuksen edelleen olevan vailla sopivia analyttisiä käsitteitä. Niiden avulla tutkimukselle voitaisiin luoda yhtenäinen teoreettinen viitekehys. Analysoidessaan Gandhin elämäkertaa Mandelbaum jakoi sen neljään eri dimensioon: biologiseen, kulttuuriseen,

sosiaaliseen ja psykososiaaliseen. Hänen mielestään ne eivät kuitenkaan yksin riitä. Elämänhistorialliseen tutkimukseen täytyy aina lisätä jokaiseen elämään kuuluva ainutlaatuinen ja yksilöllinen näkökulma. Mandelbaum ottaa myös käyttöön käsitteet siirtyminen (*turnings*) ja sopeutuminen (*adaptation*). Ihmisen elämä ei ole koko ajan samanlaisena jatkuvaa, vaan siihen kuuluu siirtymisiä erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin, uusiin rooleihin tai toiseen mentaaliseen tilaan. Nämä ihmisen elämän varrelle sattuneet siirtymiset vaativat häneltä sopeutumista. Mandelbaum olikin sitä mieltä, että mikäli näitä kahta käsitettä vielä edelleen kehiteltäisiin ja laajennettaisiin, ne voisivat antaa mahdollisuuden yksilön elämäkerran parempaan analysointiin ja sitä kautta myös ymmärtämiseen. Ne toimisivat samalla yleisenä viitekehystenä tutkimukselle. (Mandelbaum 1973 180-181.)

Filosofinen lähtökohta biografian tulkintaan

Fenomenologian perustajan Edmund Husserlin mielestä tiedon varmuus löytyy ajattelevasta minästä eli subjektiviteetista itsestään. Ihmisen ajattelulle on ominaista, että sillä on aina kohde eli ihmisen ajattelu on suuntautunut johonkin. Husserlin mielestä tajunta on intentionaalinen, ajattelu ja aistihavainnot ovat merkityksiä antavia. Intentionaalisuus on sitä, että havainnoidessaan todellisuutta ihminen ei koe ympäristöään kaaoksena, vaan tiettyjen käsitteiden ja merkitysten jäsentyneenä maailmana. Husserl kyseenalaistaa reaalisen maailman olemassaolon. Ehdottoman varmoja ovat ne merkitykset, joiden avulla todellisuutta käsitämme. Fenomenologiassa olennaisia ovat ne tulkinnat, joilla yksilö selittää kokemustaan toimivana subjektina. (Watson & Watson-Franke 1985, 32.)

Edmund Husserl puhuu luonnollisesta asenteesta (*the natural attitude*), joka on ihmisen arkielämälle ominainen suhtautumistapa. Todellisuus koetaan olemassa olevaksi kohteeksi ihmisen arkielämän havainnoille. Filosofiansaan Husserl pyrkii tämän luonnollisen asenteen ylittämiseen fenomenologisella asenteella. Fenomenologinen asenne tarkoittaa katseen kääntämistä ajattelevaan minään eli subjektiviteettiin. Myöhemmässä tuotannossaan Husserl ottaa käyttöön käsitteen "elämismaailma" (*the life world, Lebenswelt*), joka on itse asiassa lähellä luonnollisen asenteen käsitettä. (Watson & Watson-Franke 1985, 32.)

Ihmisen suhde elämismaailmaan on monitahoinen. Normaalisessa elämässä yksilö valitsee merkitykselliset asiat elämismaailman kontekstista. Ne ovat valikoituja näkemyksiä kaikille ihmisille yhteisiin ja tavallisiin asioihin. Elämänhistoriallisessa

tutkimuksessa intersubjektiivisuus on käsite, joka viittaa niihin. Ihmisten sosiaalisuus intersubjektiivisena tiedollisena ilmiönä perustuu yhteisiin käsityksiin ja olettamuksiin, joiden avulla voimme ymmärtää toisiamme. Käsitusten vastavuoroisuus (*the reciprocity of perspectives*) tarkoittaa, että voimme ikään kuin asettua toisen ihmisen asemaan ja olettaa, että tämä toinen myös ymmärtää meitä - ovathan mielipiteet vaihdettavissa. Intersubjektiivisuus tekee mahdolliseksi ennakoida ja ymmärtää toisen ihmisen käyttäytymistä. Watson ja Watson-Franke kirjoittavatkin, että yksilön elämänhistoria pitää sisällään paljon ennustettavia sosiaalisia kokemuksia "...much of the very fabric of life history conjures up such a world of predictable social experience". (Watson & Watson-Franke 1985, 33-34.)

Hermeneutiikka eli tulkintaoppi tarkastelee elämänhistoriaa tekstinä tai diskurssina, joka vaatii tulkintaa. Tekstin tulkitsija saattaa olla historiallisesti orientoitunut eri näkökulmasta merkityksiä antavaksi kuin tulkittava teksti. Hans-Georg Gadamerin mukaan ei ole olemassa mitään varsinaista tulkinnan metodia. Hermeneuttinen dialogi etenee tulkitsijan esiyymmärryksen avulla, jonka traditio on antanut tutkijalle. Gadamerille tulkinta on kielen kautta välittyvää vuoropuhelua tekstin ja tulkitsijan välillä. Tulkitsijan itseymmärrys lisääntyy ja hänen roolinsa hermeneuttisessa dialogissa on yhtä tärkeä kuin tulkinnan kohteensa rooli. (Watson & Watson-Franke 1985, 40.)

Tulkintaprosessi alkaa, kun tutkija havaitsee, että hänen näkemyksensä ja elämäkerrallisen tekstin välillä on kuilu ja hänen oma ennakkotietämyksensä ei anna mahdollisuutta ymmärtää mitä teksti kertoo. Gadamerin mukaan vieraan tekstin ymmärtämistä vaikeuttaa, että tutkija ei voi koskaan täysin jättää omaa ajatusmaailmaansa ja uppoutua vieraan tekstin merkityksiin. Tulkitsija on kiinni oman aikansa viitekehyksessä, mikä ei Gadamerin mukaan suinkaan ole haitta. Tulkintaprosessi etenee siten, että tutkija käy vuoropuhelua tekstinsä kanssa. Dialogin edetessä tutkijan täytyy koko ajan kyseenalaistaa omat ennakkoletuksensa ja ottaa huomioon ne seikat, jotka vievät vuoropuhelua eteenpäin. (Watson & Watson-Franke 1985, 41.)

Tulkinnan ja ymmärtämisen avulla elämä voidaan nähdä yhtenäisenä kokonaisuutena, mutta toisaalta ymmärretään pienetkin osaset, joista se muodostui. Tulkinnan dialektiikkaa, joka etenee osista kokonaisuuteen ja kokonaisuudesta osiin kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. Tutkija asettaa tekstille kysymyksiä ja odottaa, että teksti vastaa vaatien tutkijan lisäkysymyksiä. Dialogi etenee kunnes eri osat muodostavat yhdessä ymmärrettävän kokonaisuuden. Watson ja Watson-Franke toteavat, että Gadamerille tulkinta on aina avointa uusille

tulkinnolle, eikä mikään käsitys siinä mielessä ole koskaan lopullinen. Hermeneuttisessa dialogissa tutkija etenee omassa historiallisessa viitekehelyssään, joka ei silti estä häntä ymmärtämästä jonkin toisen ajan ja paikan tapahtumia. Elämänhistoriallisen tekstin tulkinnassa olennaista on saada "vangittua" tekstin tuottajan subjektiivisuus ja persoonallisuus itse tekstiin. (Watson & Watson-Franke 1985, 43-44.)

Tulkintamenetelmä elämäkertaan yrittää tulkita jonkin ihmisen koko kokemusmaailmaa ja asettaa pienet elämän yksityiskohdat omille paikoilleen yksilön biografiseen kokonaisuuteen. Jokaisen ihmisen oma ainutlaatuinen elämäntie herättää kysymyksen, kuinka tämä ainutlaatuisuus on ylipäätään mahdollista. Eksistentialismin mukaan ihmisen olemassaolo on itse valittua, ei pelkästään ajatusmaailma. Keskeistä on ajatus yksilön vapaudesta ja autonomiasta. Lawrence C. Watson ja Maria-Barbara Watson-Franke kirjoittavat että, Jean Paul Sartren mukaan ihmisen olemassaolo on ennen olemusta (*that being precedes essence*) niin, että yksilön tietoisuus antaa merkityksen maailmalle ja asioille siellä. Ihmisen olemassaolo ei vielä määrää sitä, minkälainen hän on. Ihminen muodostaa itse itsensä omien ratkaisujensa kautta, joten jokainen on viime kädessä itse vastuussa olemisestaan ja teoistaan. (Watson & Watson-Franke 1985, 35-36.)

Eksistentialismi antaa ihmiselle suunnattoman vapauden, mutta tämä vapaus voi muuttua negatiiviseksi. Lukemattomien valintojen mahdollisuus on ahdistavaa ja ihminen voi valita väärin. Eksistentialismin vapaus ja yksilön fenomenologinen asenne asettaa tekijän oman roolin ajatustensa ajattelijana ja tekojensa tekijänä hyvin keskeiselle sijalle. Tämä ihmisen pelottava vapaus kohtaloonsa nähden voi johtaa kiusaukseen valehdella itselleen siten, että itse asiassa olemme jotain muuta kuin mitä olemme kuvitelleet. Watson ja Watson-Franke toteavat, että tämä voi johtaa Sartren mielestä deterministiseen uskoon ulkopuolisesta järjestyksestä ja säännöistä - siis eräänlaiseen elämämaailmaan. Onhan toki aina helpompi siirtää vastuu jonnekin muualle kuin katsoa peiliin ja todeta oma avuttomuus. (Watson & Watson-Franke 1985, 37.)

Lawrence C. Watson ja Maria-Barbara Watson-Franke toteavat, että elämänhistoriassa voi hetkittäin aistia ihmisen eksistentialistisen vapauden yhteiskunnan säännöistä. Toisaalta rationaalinen yhteisö on turvallinen silloin, kun vapaus tuntuu olevan vain pelottava taakka eikä ihminen tiedä mitä tekisi. Eksistentialismin vapaus asettaa ongelmallisia kysymyksiä, joihin hermeneutiikka ja fenomenologia auttavat vastaamaan elämänhistorian ymmärtämisessä. Mutta

Sartren idealismi väittäessään ihmisen olevan vapaa ilman, että yhteiskunta ja kulttuuri asettaisi mitään rajoitusta hänen ajattelulleen, päätöksenteolle ja toiminnalleen, on Watson ja Watson-Franken mielestä eksistentialismin rajoitus elämänhistoriallisessa tutkimuksessa. (Watson & Watson-Franke 1985, 37-38.)

Elämäkerrallisen tutkimustavan ongelmia

Elämäkerrallinen lähestymistapa sekä antropologiassa että sosiologiassa on käyttänyt tutkimusmateriaalinaan tutkijan ja kertojan vuorovaikutuksessa syntyneitä elämäntarinoita, jotka on kerätty haastattelemalla. Näiden elämäntarinoiden käyttö on yleisesti noudattanut kahta erilaista lähestymistapaa. Objektiivinen hermeneutiikka tarkastelee sosiaalisen elämän symbolisuutta ja sen merkitystä yksilölle. Toisaalta haastateltavia on pidetty myös informanteina ja tavoitteena on ollut mahdollisimman tarkka kuvaus haastateltavan elämäkulusta sen sosiaalisessa kontekstissaan. Tutkijaa onkin kiinnostanut lähinnä sosiaalisten suhteiden ja mallien muodostumisprosessien selvittäminen. Elämäntarinan erilaiset käyttömahdollisuudet ovat johtaneet siihen, että yhteistä metodiikkaa niiden käytöstä tutkimusmateriaalina ei ole ollut, eikä Bertaux ja Kohlin mielestä ole odotettavissakaan. (Bertaux & Kohli 1984, 215.)

Objektiivinen lähestymistapa elämänhistoriallisessa tutkimuksessa yrittää löytää järkeä ja järjestystä ihmisen elämästä. Sitä tarkastellaan rationaalisena kokonaisuutena, jolloin itse asiassa subjektista tulee objekti. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat valideetti, reliabiliteetti, totuus, hypoteesi, teoria, tapauksen edustavuus ja yleistettävyyys. Tutkijan tavoitteena on tuottaa sellaista tekstiä, joka asettaa tutkimuskohteen tieteenalan näkökulmasta ymmärrettävään maailmaan. (Denzin 1989a, 53.) Mutta humanistiset tieteet eivät voi koskaan olla eksaktia tiedettä samassa mielessä kuin esimerkiksi fysiikka ja kemia, Daniel Bertaux toteaa. Voimme saada tietoa ainoastaan asioiden historiallisesta luonteesta ja muun muassa sosiologian tieto on tietoa yhteiskunnan rakenteesta ja ihmisten suhteista tietynä historiallisena hetkenä. Empiirisen sosiologian rasitteena onkin ollut todistamisen "taakka", joka olisi syytä unohtaa. Bertaux tähdentää, että tutkijoiden pitäisi yrittää ymmärtää yhteiskunnan muuttumista, ei selittää sitä loputtomiin. Hän jatkaakin, että muutoksen syvällinen analysoiminen on toki välttämätöntä ja siihen tarvitaan asioiden teoreettista käsitteellistämistä. Mikäli yhteiskuntatiede tieteenä on mahdotonta, niin se ei suinkaan merkitse sitä, että sosiaalinen tietämys olisi illuusio, Daniel Bertaux huomauttaa. (If social science is

not possible, it does not mean that social knowledge is an illusion.) (Bertaux 1981b, 35, 41.)

Kirjassaan *Documents of Life* Ken Plummer kirjoittaa, että yhteiskuntatiede pyrkiessään yleistettävyyteen näkee järjestystä ja rationaalisuutta sielläkin, missä sitä ei todellisuudessa ole. Itse asiassa maailma on kiistanalainen ja ihmisten elämä on yleensä enemmän tai vähemmän ongelmallista ja jopa kaotista. Ei tarvitse kuin hetken miettiä omia kokemuksiaan, Plummer pohtii, niin havaitsee siihen liittyvän epävarmuutta ja häilymistä vaikeitten, mutta tärkeiden ratkaisujen välillä. Tätä subjektiivista maailmaa eivät yleensä historialliset dokumentit paljasta, eivätkä sitä tavoita strukturoidut kyselylomakkeetkaan. Mutta elämäkerrallinen tutkimus raottaa ovea yksilön subjektiiviseen todellisuuteen, siihen miten ihmiset itse tulkitsevat elämäänsä ja maailmaa ympärillään. (Plummer 1990, 67-68.) Plummerin kritiikkiin yhtyy myös Hannu Heikkilä kirjoittaessaan:

Sosiologisessa ja historiallisessa tutkimuksessa tavoite on usein löytää järjestys ja järki yhteiskunnallisille tapahtumille. Tutkimuksen kuva todellisuudesta on oltava rationaalinen ja selkeä, mutta kuitenkin inhimillinen elämä on täynnä epävarmuuden, käännekohtien ja vastakkainasettelun hetkiä. Esimerkiksi asiakirja-aineistoon pohjautuva historiallinen tutkimus voi antaa maailmalle muodon ja järjestyksen, jollaista ei itse asiassa ole ollut ainakaan tuon ajan ihmisten ajatus- ja kokemuspöydissä. Lienee yhtä tärkeää löytää todellinen epäjärjestys, arkipäivän tavoitteet ja vastakkainasettelut kuin rakentaa ihmisten kokemuspöydien ulkopuolella ollut järjestelmä. (Heikkilä 1984, 56.)

Biografian tulisi tarkastella yksilön elämäkerrallisia kokemuksia kokonaisvaltaisesti. Tähän kokonaisvaltaiseen näkökulmaan kuuluvat yksilön biologiset tarpeet, välitön sosiaalinen ympäristö, yksilön henkilökohtaiset valinnat sekä yksilön oman elämän ja ulkopuolisen maailman historiallinen muutos. Elämäkertaa ei pidä tarkastella pelkästään individualistisena prosessina, vaan siihen vaikuttaa sekä yhteiskunta että historian kulku. Symbolista interaktionismia ja kvalitatiivista tutkimusta on Plummerin mielestä usein virheellisesti syytetty historiallisen aikaperspektiivin unohtamisesta. Hän kuitenkin korostaa, että nimenomaan elämäkerrassa historiallinen muutos on parhaiten tavoitettavissa. Tutkimusprosessi on dualistinen ja se liikkuu yksilön biografisen historian ja sosiaalishistorian välillä. (Plummer 1990, 69-70.) Ken Plummer kritisoikin sosiologeja siitä, että he kahlehtivat, epäinhimillistivät ja passivoivat tutkittavan subjektin, joka syvimmältä olemukseltaan ennen tutkimuksen alkua oli ollut aktiivinen ja luova "maailman rakentaja". Subjektista on tullut objekti. Plummer jatkaa, "the person has become

the statistic, the creative has become the constrained, the human being has become the abstraction". (Plummer 1990, 77-78.)

Elämäntarinoiden käyttöön liittyvä metodinen kysymys on se, että tulisiko tutkijan kerätä yksi vai useita tarinoita. Empiirinen yleistyshän ei voi perustua case study -tyyppiseen tutkimukseen. Ongelma on objektiivisuuden ja subjektiivisuuden välillä. Tutkimuksessa voidaan painottaa joko ihmisen päätöksenteon yksilöllisyyttä tai yhteisöä. Yhteisön saadessa ratkaisevan aseman sosiaaliset suhteet tulevat tutkimuksen mielenkiinnon kohteeksi. Elämäntarinoiden käyttöön liittyvä kolmas ongelma on akateeminen diskurssi. Bertaux ja Kohli kysyvätkin, tulisiko tutkijoiden suuntautua kohti suurta lukevaa yleisöä ja tuottaa julkaistavaksi elämäkertoja niistä ihmisistä tai ryhmistä, joilla ei muuten olisi mahdollisuutta päästä esille. Toinen vaihtoehto olisi keskittyä elämäkerrallisten dokumenttien käyttöön liittyviin teoreettisiin kysymyksiin ja tieteelliseen oikeuttamiseen. (Bertaux & Kohli 1984, 218-219.) Ken Plummer kritisoikin sitä, että tavallaan tutkimustyöstä on tullut massiivinen yritys yhteensovittaa yksilöllisyyden ja kollektiivisuuden ongelma. Tässä yhteensovittamisessa yksilön luovuus on usein alistainen yhteisön kontrolliin ja vaatimukseen. Humanismi edellyttää sekä ihmisen luovuuden puolustamista että ihmisen yksilöllisyyden ja ihmisarvon huomioimista. Persoonallisten dokumenttien käyttö tutkimusmateriaalina nostaa niiden äänen kuuluviin, jotka usein ovat joutuneet olemaan hiljaa. Ken Plummer kirjoittaakin: "Before the tape recorder or the camera all, however momentarily, are equal." (Plummer 1990, 77-81.)

Franco Ferrarotti mainitsee, että elämäkerrallisessa lähestymistavassa tutkija on osa tutkimusprosessia ja hyvin vahvasti "kietoutunut" tutkimuskohteeseensa. Havainnoijan ja havainnoitavan keskenäinen vuorovaikutus on eräänlainen kehämäinen feed-back prosessi, jossa tutkittava ottaa jatkuvasti huomioon tutkijan sopeuttaen oman käytöksensä tutkijan käytökseen. Totuus muuttuu suhteelliseksi. Tiedolla ei ole objektia, vaan elämäntarina syntyy välittömän interaktion tuloksena. Näin ollen tieto tietona perinteisessä mielessä muodostuu "riskiksi". Ferrarottin mukaan elämäkerrallisen lähestymistavan täytyy sivuuttaa luonnontieteiden mekanistinen tieteellinen selitystapa ja sen täytyy ottaa heuristinen tutkimusote. Hermeneuttinen dialogi on vuoropuhelua, jonka avulla Ferrarottin mielestä on mahdollista ymmärtää yksilön ja sosiaalisen ympäristön dialektiikkaa. (Ferrarotti 1981, 20.)

Tulkintamenetelmä elämäkertaan asettaa keskeiselle sijalle ihmisen subjektiiviset valinnat ja ajatukset valintojen taustalla. Eksistentiaalisuus mahdollistaa ihmisen ainutlaatuisen, vain hänelle kuuluvan elämänkulun, koska se lähtee ihmisen

täydellisestä autonomiasta elämänsä suhteen. Kun fenomenologia pitää ihmisen ajatusmaailmaa vapaana, niin eksistentialismi vapauttaa koko ihmisen - sekä hänen ajatuksensa että tekonsa. Sartren idealismi väittäessään ihmisen olevan vapaa ilman, että yhteiskunta ja kulttuuri eivät asettaisi mitään rajoitusta hänen ajattelulleen, päätöksenteolle ja toiminnalleen on Watson ja Watson-Franken mielestä eksistentialismin rajoitus elämänhistoriallisessa tutkimuksessa. Ihminen ei ole vapaa joka tilanteessa. (Watson & Watson-Franke 1985, 38.) Fenomenologian ja eksistentialismin avulla tutkija voi kuitenkin ymmärtää elämäkerrallisen tekstin ainutlaatuisuutta, yksilöllisyyttä ja ihmisen mahdollista vapautta paremmin kuin muiden lähestymistapojen avulla. Tulkintaprosessissa tutkijan ymmärrys ikään kuin integroituu tekstin tuottajan maailmaan. Mutta hermeneutiikan mukaan tekstin tulkinta ei koskaan ole lopullinen. Absoluuttista totuutta ei ole, sillä elämänhistoriallinen teksti nostaa aina esiin uusia ongelmakohtia, jotka saattavat vaatia lisäselvityksiä. Siten biografia ei ole koskaan kaiken kattava selvitys jonkin ihmisen elämänvaiheista. Se on tutkija - tulkitsijan näkemys asioista ja siitä, miten hän on tapahtumat ymmärtänyt omasta historiallisesta ja sosiokulttuurisesta viitekehystänsä.

Tutkimusaihe ja -materiaali

Tutkimusaiheeni on vuosina 1887 - 1961 elänyt Jyväskylän seminaarin ja myöhemmin kasvatustieteellisen korkeakoulun piirustuksen ja käsityön lehtori Toivo Ojala. Olen rajannut aiheeni Toivo Ojalan Jyväskylän vuosiin ja aloitan vuodesta 1925, jolloin hän muutti kaupunkiin. Lopetan vuoteen 1955, jolloin lehtori Ojala jäi virastaan eläkkeelle. Tutkimusaiheeni rajaaminen oli välttämätöntä, sillä pro graduni olisi paisunut kovin laajaksi, jos olisin ryhtynyt selvittämään Toivo Ojalan elämän kaikkiin vaiheisiin liittyviä tapahtumia. Oikeastaan nämä 30 vuotta, joita lähemmin tarkastelen, muodostavat Toivo Ojalan elämässä yhden yhtenäisen kokonaisuuden. Kuten Daniel Bertaux toteaa, elämänhistorian ei suinkaan tarvitse olla henkilön koko elämää koskeva esitys. Se voi keskittyä vain joihinkin osiin siitä. (Bertaux 1981a, 8.) Myös Pentti Renvall ja Auvo Kostiainen mainitsevat, että biografia voi keskittyä tarkastelemaan tutkimuskohteen elämään vain jotain hyvin olennaisesti liittyvää osa-aluetta tai tiettyjä vuosia (Renvall 1983, 234; Kostiainen 1994, 17). Työssäni tarkastelenkin Toivo Ojalaa seminaarin ja korkeakoulun lehtorina ja museomiehenä. Eräässä haastattelussaan Ojala toteaa, että ennen kaikkea pedagogi. Museomies hänestä tuli tavallaan vahingossa, mutta siinäkin häntä kannusti halu museon avulla opettaa nuorisoa tuntemaan ja rakastamaan omaan menneisyyttä siten kuin säilyneet esineet siitä kertovat.

Näin ollen tutkimuksessani jätän vähemmälle huomiolle Toivo Ojalan osallistumisen Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistykseen, ammattikoulun perustamishankkeeseen ja Keski-Suomen keskusammattikoulun perustamiseen. Toivo Ojala oli molempien ammattikoulujen johtokunnassa viemässä hankkeita eteenpäin. Eeva Stolt on kirjoittanut Keski-Suomen keskusammattikoulun perustamisesta hyvin tarkan ja yksityiskohtaisen selvityksen vuonna 1987, joten en halunnut lähteä kertaamaan asioita uudelleen. Olenkin yrittänyt saada lyhyeen ammattikoulua koskevaan kappaleeseen Toivo Ojalan näkökulman kaupunkiin perustetun koulun tarpeellisuudesta. Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksestä on Saija Hautamäki tehnyt pro gradu -tutkielman vuonna 1991 ja kotiteollisuusyhdistystä koskeva kappaleeni perustuu lähinnä hänen selvitykseensä. Tämän lisäksi käytän hyväkseni Jyväskylän maakunta-arkistossa olevia Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen vuosikertomuksia ja johtokunnan kokousten pöytäkirjoja.

Aimo Halilan vuonna 1963 ilmestynyt Jyväskylän seminaarin historia on seminaarista ilmestyneistä tutkimuksista kaikkein kattavin ja perusteellisin. Vuonna 1937 ilmestynyt seminaarin muistojulkaisu kertoo seminaarista, opettajista ja oppilaista. Muistojulkaisu on memoraatin kaltainen ollen tavallaan hyvästijättö rakastetulle oppilaitokselle. Veli Nurmi kirjoittaa vuonna 1995 ilmestyneessä Suomen kansakoulunopettajaseminaarien historiassaan myös Jyväskylän seminaarista. Näiden kolmen teoksen lisäksi käytän tutkimusmateriaalina seminaarin arkistossa olevia sekä opetusministeriöltä että kouluhallitukselta saapuneita asiakirjoja, opetussuunnitelmia ja opettajainkokousten pöytäkirjoja. Kasvatusopillisen korkeakoulun arkisto sijaitsee maakunta-arkistossa. Tästä arkistosta olen tutustunut lähinnä sekä opettajaneuvoston- että opettajainkokousten pöytäkirjoihin, korkeakoulun opetussuunnitelmiin ja muihin arkistossa säilytettäviin yksittäisiin asiakirjoihin. Rauno Rassi on kirjoittanut Jyväskylän kasvatusopillisesta korkeakoulusta historian laitokselle pro gradu -tutkielman vuonna 1974. Työssään hän selvittelee korkeakoulun historiaa ja oppilaitoksen kehittymistä yliopistoksi. Perusteellisen selvityksen Jyväskylän seminaarin muuttamisesta kasvatusopilliseksi korkeakouluksi tekee seminaarin historian lehtori Sakari Kuusi. Hänen tutkimuksensa ilmestyi vuonna 1967, josta reilut kymmenen vuotta myöhemmin ilmestyi Matti Sainion lyhyt selvitys korkeakoulusta vuosina 1934 - 1959. 1990-luvulla Lasse Kangas puolestaan selvittelee korkeakoulun kehittymistä yliopistoksi. Edellä mainitsemieni tutkimusten lisäksi olen tutustunut korkeakoulun ja seminaarin vuosikertomuksiin.

Keski-Suomen museon arkistossa on paljon Toivo Ojalaan liittyvää materiaalia, jonka sain käyttööni. Jyväskylän seminaarin kansatieteellisen museon toimintakertomukset ja johtokunnan kokousten pöytäkirjat sekä Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokunnan kokousten pöytäkirjat löytyivät museon arkistosta. Samaten arkistossa oli Ojalan käsikirjoituksia hänen luentomuistiinpanoistaan, pitämistään puheista ja esitelmistä sekä alustuksia opettajaneuvoston kokouksiin. Puheita ja erilaisia alustuksia on lähes 60. Osa Toivo Ojalan puheista oli muun muassa koulun päättäjäsissä, toverikunnan tilaisuuksissa tai jossain tietyssä tilaisuudessa pidetty puhe osan liittyessä Keski-Suomen museoon ja ammattikouluasiaan. Museon arkistosta löytyi myös kaksi Toivo Ojalan haastattelua, joista toinen liittyi korkeakoulun ylioppilaskuntaan ja toinen Keski-Suomen museoon. Niin ikään arkistosta löytyi Toivo Ojalan käsikirjoitus hänen vuonna 1939 tekemästä opintomatkasta Saksaan, Italiaan, Tanskaan ja Ruotsiin. Selvitys, jonka hän jätti kouluhallitukselle vuoden 1930 opintomatkasta löytyi Kansallisarkistosta. Toivo Ojalan kirjoittama historiikki Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisestä museosta löytyi yliopiston museon kultuurihistorialliselta osastolta. Tosin se on valokopio, joka aikoinaan on kopioitu Sirkka Valjakalta. Vuonna 1964 Marjaleena Alarotu on tehnyt historian laitokselle lyhyen selvityksen seminaarin museosta. Laitokselta se oli kuitenkin kadonnut, mutta Heli-Maija Voutilainen Keski-Suomen museosta ystävällisesti toimitti kopion siitä minulle.

Yliopiston museosta sain käyttööni Jyväskylän seminaarista ja kasvatusopillisesta korkeakoulusta valmistuneiden kansakoulunopettajien haastattelut. Haastattelut eivät varsinaisesti koskeneet Toivo Ojalaa, mutta monet opettajat muistelivat myös Jakso-lempinimen saanutta lehtoriaan. Valitettavasti eri kokousten pöytäkirjat, toimintakertomukset ja kirjallisuus eivät juurikaan valottaneet Toivo Ojalan osuutta tapahtumien kulussa. Ojalan pitämät puheet ja alustukset kertovat kyllä hänen mielipiteistään ja niistä asioista, joita hän piti tärkeinä. Yksi mielestäni erittäin käyttökelpoinen tutkimusmateriaali löytyi sen ajan sanomalehdistä. Oikeastaan leikillisesti voisi sanoa, että aikanaan Ojala oli julkkis ja paikalliset sanomalehdet haastattelivat häntä usein. Häntä haastateltiin nimenomaan 1930 - 1940-luvulla, kun Keski-Suomen museo oli nuori ja ammattikouluasia oli niin sanotusti pinnalla. Usein Toivo Ojala tarttui myös itse kynään ja kirjoitti mielipiteitään sanomalehteen. Itse asiassa näissä sanomalehtiartikkeleissa Toivo Ojalaan henkilönä pääsee kaikkein lähemmäksi. Hän kirjoitti lyhyitä artikkeleita myös muihin eri julkaisuihin ja etenkin Keski-Suomen museoyhdistyksen oma Keski-Suomi -julkaisusarja oli niistä tärkein.

Lähdekritiikki

Etnologiassa elämäkertametodi on vanha tutkimustapa. Näin toteaa Niilo Valonen aiheesta järjestetyssä seminaarissa vuonna 1983. (Valonen 1983, 8.) Perinteisesti metodia ovatkin käyttäneet folkloristit. Valosen mukaan elämäkertametodi etnologiassa on merkittävä, koska se perustuu tieteenalan perinteiseen kenttätutkimukseen eli haastatteluun (Valonen 1983, 10). Valitettavasti omassa tutkimuksessani minun täytyi turvautua yksinomaan lähteisiin ja toisten ihmisten muistitietoon. Elämänhistoriassa ihminen kertoo itsestään ja siitä, miten hän kokee kulttuurin, yhteiskunnan ja ympäristön (Pentikäinen 1983, 20). Toivo Ojala ei ole enää itse kertomassa omasta elämästään, joten minun täytyi luoda kuva siitä käytössäni olevien lähteiden pohjalta. Ojala ei pitänyt päiväkirjaa ja hänen mahdollinen kirjeenvaihtonsa ei ole käytössäni ja näin ollen nämä henkilöhistoriaan olennaisesti kuuluvat lähteet puuttuvat tutkimusmateriaalistani.

Elämäkerrallinen tutkimustapa sekä etnologiassa että antropologiassa on holistinen, joten tutkimuskohdetta ei tyydytä pelkästään kuvaamaan. Juha Pentikäisen mukaan elämäkertametodi pyrkii myös ymmärtämään tutkimuskohteen persoonallisuutta ja selittämään tämän näkemyksiä, kokemuksia ja käyttäytymistä. Pentikäinen korostaa tutkijan ja tutkittavan inhimillistä kanssakäymistä ja hänen mielestä etnologi ei voi koskaan sulkea itseään tutkimuksen ulkopuolelle. (Pentikäinen 1983, 20.) Minulla ei ollut mahdollisuutta tähän "kasvotusten" tapahtuvaan inhimilliseen kanssakäymiseen ja vuoropuheluun, joten jouduin ottamaan eräänlaisen ulkopuolisen kertojan roolin. Uskon, että se ei muodosta kynnystä pyrkimykselle yrittää ymmärtää Toivo Ojalan persoonallisuutta ja selittää hänen näkemyksiään ja kokemuksiaan. Jaakko Paavolainen puolestaan mainitsee, että tutkija haluaa tehdä aina johtopäätöksiä myös tutkimuskohteensa yksityisestä minästä ja hänen mielestään "pitkälle viety" lähdekritiikki, siis eräänlainen "rivien välistä lukeminen", kuuluu henkilöhistorialliseen tutkimukseen (Paavolainen 1994, 70-71). Itse en kuitenkaan rohkene tähän ryhtyä ja jopa Soikkasen kaltainen, kohdetta evaluoiva ja analysoiva "ihanne-elämäkerta" tuntuu näin kokemattomalta tutkijalta utopistiselta. Minusta pitkälle viedyt johtopäätökset ja arviot tutkimuskohteen yksityisestä minästä ovat kuitenkin melkoinen riski - ainahan on olemassa se mahdollisuus, että tulkitsen asioita sittenkin väärin. Siten olen tietoisesti pysytellyt ulkopuolisena kertojana ja en halua ryhtyä tutkimusmateriaalini rohkeisiin tulkintoihin. Toisaalta pelkkä curriculum vitae -tyylinen, Toivo Ojalan elämään liittyvien tapahtumien kaavamainen luetteleminenkaan ei tunnu houkuttevalta.

Tutkimukseni Toivo Ojalasta kuuluu etnologiaan ja se pohjautuu etupäässä arkistomateriaaliin eli hänestä saatavilla oleviin kirjallisiin lähteisiin. Usea jyväskyläläinen muistaa vielä Toivo Ojalan lapsuudestaan. Mutta esimerkiksi Veikko Hyytiäinen ja Veli Nurmi toteavat, että Toivo Ojala jäi melko etäiseksi ja vieraaksi hahmoksi nuoremmalle sukupolvelle ja näin ollen he eivät pystyneet kertomaan hänestä lähemmin. Tutkimustyöni loppuvaiheessa tavoitin pari Toivo Ojalan perhetuttavaa. Mutta olin jo kirjoittanut työni arkistomateriaalin pohjalta, joten en halunnut ryhtyä muuttamaan sen rakennetta. Oikeastaan käytän hyväkseni paljon Ojalan omia kirjoituksia ja tarkastelen asioiden kulkua niiden kautta. Ehkäpä myöhemmin jatkotutkimuksessa voin enemmän "raottaa ovea" Toivo Ojalaan yksityishenkilönä, työtoverina, puolisona ja perheenisänä.

1990-luvun lopulla lehtori Ojalan epäilemättä voi katsoa olevan jo historiallinen henkilö, joten tavallaan työni on myös historian tutkimusta. Filosofinen lähtökohta biografian tulkintaan auttoi minua ymmärtämään Toivo Ojalan elämänsä historiaa. Lähteisiin tutustuminen ja tulkintaprosessi oli eräänlaista 'vuoropuhelua' niiden kanssa. Dialogin edetessä minun täytyi koko ajan tarkentaa ja kyseenalaistaa omaa näkemystäni tutkimuskohteeseeni - olenko ymmärtänyt kaikki asiat oikein. Filosofista lähtökohtaa en varsinaisesti voi käyttää työssäni. Mutta muun muassa eksistentialismin viehätys on oivallus, että ihminen voi tehdä valintoja ja elämänsä aikana suuntautua hyvin moneen eri asiaan. Niin myös Toivo Ojala oli kiinnostunut monista, jopa hyvinkin erilaisista asioista. Oikeastaan ihminen muodostaa itse itsensä omien ratkaisujen kautta. Minä tutkijana yritän saada tähän lukuisten eri asioiden kirjoon järkeä ja järjestystä.

3 Toivo Ojalan varhaisvuodet

Toivo Vieno Aleksander Ojala syntyi Köyliössä 22.11.1887 Erika ja Abram Ojalan perheeseen. Isä oli maalari, mutta Toivo Ojala halusi opettajaksi ja hänen opiskelunsa Rauman seminaarissa alkoi syksyllä 1906. Kohta perustamisensa jälkeen seminaari oli saanut uuden päärakennuksen, jonka alaosa oli valmistettu tiilestä ja yläkerta oli tehty puusta. Rakennustyö oli ollut nopeaa ja huolimatonta, joten koko 1900-luvun alkupuoli meni seminaarirakennuksen jatkuvissa korjaustöissä. Oppilaitoksen työskentelyä haittasivat remontin ohella kylmyys, huono ilmanvaihto ja tilojen ahtaus ja epäkäytännöllisyys. Myös melu oli ylimmääräinen riesa rakennuksessa, sillä yläkerran voimistelusalissa meneillään oleva tunti kuului jokaiseen alakerran luokahuoneeseen. Toivo Ojalan tullessa seminaarin oppilaaksi sieltä puuttui sähkövalaistus. Se ylläisyys saatiin vasta kesällä 1913. (Nurmi 1995, 130.) Oppilasyhdistyksen toiminta oli vilkasta ja toverikunnan kuraattorina vuosina 1906 - 1908 oli lehtori A. Törnudd ja lehtori J. Äijälä vuoteen 1910 saakka. Toverikunnan julkaisu, "Taimi", ilmestyi lähes 40 vuotta sen nimisenä, jonka jälkeen julkaisusta tuli "Jussi". Toverikuntalaisten keskuudessa musiikki oli pidetty harrastus urheilun ohella ja kuntalaisilla oli oma kuoro ja soittokunta. (Valpio 1947, 72-76.)

Rauman seminaarin johtajana ja suomen kielen lehtorina oli Kaarlo Alfred Franssila. K. A. Franssila oli syntynyt Sahalahdella 29.11.1869. Hän oli valmistunut filosofian kandidaatiksi vuonna 1893, filosofian lisensiaatiksi vuonna 1901 ja tohtoriksi Franssila väitteli vuonna 1907 eli samana vuonna, jolloin hänestä tuli seminaarin uusi johtaja Karl Oskar Hynnisen jäädessä eläkkeelle. Vuodesta 1908 alkaen Franssila hoiti myös seminaarin sielu-, siveys-, kasvatusta- ja opetusopin opettamisen. Aikaisemmin sitä oli opettanut Taavi Putila. K. A. Franssila oli jäsenenä monissa erilaisissa johtokunnissa ja komiteoissa. Hän oli muun muassa Kansanvalistusseuran Rauman haaraosaston johtokunnan puheenjohtaja ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Rauman asiamies vuosina 1910 - 1912. Tämän lisäksi hän oli Rauman kaupungin museon johtokunnan jäsen vuoteen 1912 saakka. Tohtori Franssila oli murteen- ja kansanrunouden tutkija ja kansanrunouden alaan oli liittynyt hänen väitöskirjansakin. Vuonna 1911 Franssila siirtyi kouluhallitukseen jääden eläkkeelle sen osastopäällikön virasta vuonna 1938. (Kurvinen & Liikkanen 1947, 138-139.)

Toivo Ojalan piirustuksen ja käsityön opettajana Rauman seminaarissa oli Frithiof Henrik Bernhard Lagus. Lagus oli syntynyt Sumiaisissa vuonna 1855. Koulutukseltaan hän oli filosofian kandidaatti. Laguksella oli piirustuksenopettajan

aineena kasvatusoppi, jonka tentaattorina oli Mikael Soininen. Kasvatusopin lisäksi opettajan piti suorittaa arvosana vähintään kahdessa muussa aineessa, joista yhdestä piti tehdä laajempi oppimäärä. Valittavana hänellä oli reilut 20 eri ainetta, joihin kuului lähinnä humanistisia, luonnontieteellisiä ja maatalous-metsätieteellisiä aineita. Ohjesääntö mainitsee, että jatko-opintotutkinto oli yksityisluontoinen, joten siltä puuttui virallinen asema. (Kansakoulunopettajain jatko-opintotutkinnon ohjesääntö ja oppimäärät 1914.) Yliopisto ei halunnut, että tutkinnon arvosanat rinnastettiin varsinaisiin yliopistollisiin arvosanoihin, koska sen mielestä kansakoulunopettajain jatko-opinnot eivät kuuluneet akateemiseen opiskeluun. Aimo Halila toteaa, että vaikka kansakoulunopettaja suoritti jatko-opintotutkinnon, niin hänen muodollinen pätevyytensä ei siitä kohonnut. (Halila 1949, 332-333.) Mutta itse asiassa opettajat saattoivat suorittaa erillisiä arvosanoja yliopiston virallisille tutkijoille, joten heidän akateeminen opiskelunsa oli mahdollista ilman yliopistollisia jatkokurssejakin.

Yliopistollisten jatkokurssien toiminta oli keskeytyneenä syksystä 1915 syksyyn 1919 määrärahan puutteen takia ja keväällä 1920 järjestettiin ruotsinkieliset kurssit. Entinen johtokunta erosi tehtävästään ja uuteen johtokuntaan nimettiin professori Kaarle Krohn, dosentti Albert Lilius ja kouluhallituksen edustajana kouluneuvos K. A. Franssila. Jatkokurssien johtajaksi tuli A. Lilius, jolle niin ikään tuli kasvatusopin luentojen ja kuulustelun hoitaminen. Syksyllä 1920 järjestettiin, muutaman vuoden tauon jälkeen, jälleen suomenkieliset kurssit ja kurssilaisten lukumäärä oli lähes sata. Valtion apurahan saaneita kansakoulunopettajia oli 55 (Kertomus Helsingin yliopiston toiminnasta lukuvuosina 1917 - 1923.) ja Toivo Ojala oli yksi heistä. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa sen syksyn ja kevään 1921. 25. syyskuuta 1920 Ojala suoritti musiikin historian suppean arvosanan. Marraskuussa oli vuorossa tutkinto musiikin teoriassa, joka samalla antoi hänelle pätevyuden lyseon opettajan virkaan. Saman kuukauden 18. päivänä hän suoritti näytteen laulunopettajan virkaa varten Suomalaisella Normaaliylyseolla. Toivo Ojala sai 26 ääntä 30:sta. Yliopistollisiin jatko-opintoihin pakollisena kuuluneen kasvatusopin laajemman oppimäärän Toivo Ojala suoritti maaliskuussa 1921. Jatkokurssien opetusohjelma sisälsi nimenomaan sellaisia aineita, joista katsottiin olevan hyötyä kansakoulunopettajille ja puolet niistä oli luonnontieteellisiä. Kansanvalistajana opettajan ajateltiin hyötyvän maa- ja metsätalouteen liittyvästä opista, samoin kasvi- ja eläintieteestä. Musiikki ja taidehistoria eivät kuuluneet jatko-opintotutkinnossa lueteltuihin aineisiin. Kansakoulunopettajien yliopistollinen jatkotutkinto ei kuitenkaan ollut saanut suosiota opettajien keskuudessa. Oppiarvojen suorittaminen tapahtuikin yleensä lähinnä yksityisinä tutkintoina. Toivo Ojala suoritti kasvatustieteen, musiikin ja taidehistorian arvosanan erillisinä arvosanoina ja ne

vastasivat filosofian kandidaatin tutkintoon kuuluvia arvosanoja. Taidehistorian suppean oppimäärän hän sai valmiiksi vasta helmikuussa 1924.

Toivo Ojalan yksityisesti tekemät arvosanat kasvatustieteessä, taidehistoriassa ja musiikissa lisäsivät hänen asiantuntemustaan, mutta oppiarvo ei siitä muuttunut ja hän oli edelleen kansakoulunopettaja. Pelkkien arvosanojen tekeminen ei kuitenkaan Ojalalle riittänyt. Hän halusi kehittää osaamistaan ja erikoistua opettajaurallaan. Oltuaan lähes kymmenen vuotta kansakoulunopettajana Ojala ryhtyi opiskelemaan piirustuksenopettajaksi Taideteollisuuskoulussa. Koulu oli aloittanut toimintansa veistokouluna vuonna 1871 ja neljä vuotta myöhemmin se oli siirtynyt Suomen Taideteollisuusyhdistykselle. Koulu oli koko maan taideteollisuutta varten perustettu keskuskoulu ollen samalla Helsingin kaupungin ylempi käsityöläiskoulu. 1920-luvun alkupuolella taideteollisuuskoulun rehtorina oli Werner von Essen ja taiteellisesta johdosta vastasi arkkitehti Rafael Blomstedt. Koulu toimi sekä päivä- että iltakouluna ja siihen kuului muun muassa kaksivuotinen piirustuksenopettajien valmistusosasto. Toivo Ojala sai päästötodistuksen Taideteollisuuskoulun piirustuksenopettajien valmistusosastolta 19.5.1924.

Ollakseen pätevä valtion oppilaitosten opettajanvirkoihin Toivo Ojalan oli läpäistävä hyväksytyt opetusnäytteet. Yliopiston piirustussalissa 12.1.1925 suoritettu näyte vahvisti tämän ja Toivo Ojala valittiin vakinaiseksi Lahden lyseon kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajaksi toukokuussa 1925. Tätä ennen hänen oli annettava hyväksytyt opetusnäyte, jonka hän teki Lahden Suomalaisessa Normaalilyseossa 27. maaliskuuta 1925. Toivo Ojala selviytyi opetusnäytteistä loistavin arvosanoin saaden 29 ääntä 30:sta. Lyseon laulunopettajan virkaan hänet oli valittu jo maaliskuun alussa ja itse asiassa koko 1920-luvun alun, jo ennen kuin hänet valittiin vakinaiseksi, Toivo Ojala oli ollut näiden aineiden tuntiohjaajana kyseisessä oppilaitoksessa. Uuden opettajanviran oli määrä alkaa syyskuun alussa, mutta lyseo sai valita itselleen uuden opettajan. Toivo Ojala muutti perheensä kanssa Jyväskylään, josta tuli hänelle kotikaupunki koko loppuelämänsä ajaksi. Kouluhallitus määräsi hänet seminaariin piirustuksen, käsityön ja kaunokirjoituksen lehtoriksi maaliskuussa 1925. Viransijaisuutta kesti aina kevääseen 1928 saakka. Ennen vakinaiseksi pääsemistä Toivo Ojalan oli suoritettava käytännön kokeet lehtorin virkaa varten ja sen hän teki Rauman seminaarissa 16.-17. huhtikuuta 1928. Koe meni jälleen hienosti ja piirustuksen opetuksesta Toivo Ojala sai arvosanan laudatur. Käsityön hän selvitti cum laude approbaturilla ja kaunokirjoituksesta Ojala sai laudaturin. Esitelmä meni läpi arvosanalla cum laude approbatur. (JyMA, JSa, opettajien nimikirjat 2) Tämän jälkeen alkoi kahden vuoden

varsinainen koeaika. Kun koeaika oli viimein mennyt umpeen, niin kohta olikin jo seminaarin lopettaminen ajankohtaista. Toivo Ojala siirtyi Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun piirustuksen ja miesten käsityön lehtoriksi 1.8.1935 alkaen jääden eläkkeelle tästä virasta vasta 1950-luvun puolivälissä.

Toivo Ojala oli ennen kaikkea pedagogi ja museomies. Sen lisäksi hän halusi edistää keskisuomalaista kotiteollisuutta ja ammattiosaamista yleensä. Ojala oli perustamassa omaa ammattikoulua kaupunkiin ja viimein hanke toteutuikin Keski-Suomen keskusammattikouluna. Lehtori Ojala oli useiden eri johtokuntien jäsen ottaen vastaan, tapansa mukaan, hänelle uskotun tehtävän omistautuen siihen vaivojaan säästämättä. Toivo Ojala ymmärsi median merkityksen mielipiteen muodostajana ja lukuisilla lehtiin kirjoittamillaan artikkeleillaan hän muokkasi suuren yleisön mieltä myönteiseksi ensin museoalalle ja myöhemmin ammattikouluasiialle. Toivo Ojala oli hyvä kirjoittaja ja hänen tyyliinsä oli selkeää ja asiallista. Hän oli muun muassa sanomalehti Sisä-Suomen musiikkitoimituksen avustaja (Tommila 1976, 205). Tämän lisäksi Ojala oli taidekriitikko arvostellen lähes kaikki sen ajan kaupungissa olleet taidenäyttelyt. Kriitikkona hän pyrki rakentamaan keskusteluun ja ennen kaikkea hän pyrki olemaan rehellinen. Kuten hän itse vuonna 1948 tehdyssä haastattelussaan toteaa, "että minkä kirjoitat, kirjoita se rehellisesti." Hänelle taide oli suuri ja melkein "pyhä" asia, joten hänen mielestään taiteesta kirjoitettaessa tuli aina pyrkiä rehellisyyteen ja totuuteen. (KKK:n tiedemiehiä ja... 1948, 1.)

Toivo Ojalalle taide oli tärkeää ja lukuisat taideteokset koristivatkin hänen vuonna 1929 Seminaarinkadulle valmistunutta kotiaan. Hän oli etenkin Jonas Heiskan ja Hannes Autereen taiteen harras ystävä, mutta taiteellisesti lahjakkaana Ojala osasi tehdä taidetta myös itse. Vapaan taiteilijan ammatin sijasta hän kuitenkin valitsi opettajan ammatin. Hän itse toteaa, että aikoinaan hänen oli täytynyt tehdä valinta. Mikäli hän olisi päättänyt ryhtyä luovaksi taiteilijaksi, niin hän olisi joutunut tavallaan "polttamaan kaikki sillat takanaan" tarkoittaen sillä kaiken entisen jättämistä - myös opettajanuran. Omasta mielestään hän ei olisi voinut olla molempia yhtäaikaan. (KKK:n tiedemiehiä ja... 1948, 1,3.)

Toivo Vieno Aleksander Ojala antautui kokonaan opettajan ammatille. Lehtorina hän oli pedanttinen ja oppilaiden mielestä jopa liiankin tarkka ja hieman pelottavakin opettaja, jonka tunneilta ei sopinut myöhästellä. Mutta samalla hän kuitenkin oli arvostettu ja hyvä pedagogi, joka antoi oppilailleen hyvät ohjeet tulevaisuuteen. Lehtori Ojalan tunneilla tehtiin huolelliset muistiinpanot opituista asioista, jonka ohella työvihot ohjineen auttoivat tulevia kansakoulunopettajia

heidän oman opettajauransa alkuun pääsyssä. Toivo Ojala muistetaan omaperäisenä ja hieman aristokraattisena hahmona. Hänellä oli "kuivakka" ja persoonallinen huumorintaju ja tarvittaessa Ojala osasi nauraa myös itselleen. Hänellä oli vakaa ja rauhallinen luonne, mutta Ojala oli myös kunnianhimoinen ja hänellä oli pyrkimys tehdä kaikesta mihin hän ryhtyi niin hyvä kuin mahdollista. Ahkerana ihmisenä pitkän elämänsä aikana Ojala ennättikin olla monessa mukana. Tyyri Douthwaite muistelee isoisän myös kotona koko ajan hääränneen jotain. Tarve tehdä jotain itse omin käsin oli Ojalalle tärkeä asia, mutta ennen kaikkea hänelle rakkaita olivat Keski-Suomi, keskisuomalainen luonto ja maakunnan keskellä sijaitseva Päijänne. (Tyyri Douthwaiten haastattelu 18.7.1997.)

4 Toivo Ojala seminaarin ja korkeakoulun lehtorina

Seminaarin vuodet 1925 - 1934

1920-luvun alun Jyväskylässä ensimmäisen maailmansodan aiheuttama pulakausi oli ohitse. Kaupungin työllisyystilanne oli hyvä ja rakentaminen oli vilkasta. Vuonna 1837 perustettu Jyväskylä oli säilynyt aina näihin päiviin saakka noin 6000 asukkaan puutalokaupunkina. Mutta 1920-luvulla Kirkkopuiston varrelle ilmestyivät ensimmäiset kivitalot. Aikoinaan rautatien avaaminen liikenteelle Haapamäeltä Jyväskylän kautta Suolahteen ja edelleen Jyväskylän - Pieksämäen radan valmistuminen vuonna 1918 oli tuonut kaupunkilaiset ympärivuotiseen yhteyteen muuhun maailmaan. Kesäaikaan kuitenkin Päijänne oli jyvaskyläläisten ja muiden sisämaajärven rantapitäjien tärkein kulkuväylä. Kaupunkilaiset matkustivat mielellään laivalla ja Päijänteen liikennettä hallitsi Jyväskylän - Päijänteen Laiva Oy. 1920-luku oli yhtiön kukoistusaikaa. (Tommila 1972, 451.) Linja-autoliikenne sai alkunsa ja vuosikymmenen lopulla kaupunkikuvaan tulivat myös henkilöautot. Radio ja erilaiset kodinkoneet yleistyivät kaupunkilaisten keskuudessa. Elinkeinoelämä monipuolistui ja Tommilan mukaan vuoden 1920 tienoilla Jyväskylässä oli noin sata liikeyritystä, kun pankit ja teollisuuslaitokset jätetään laskuista pois (Tommila 1972, 464).

Kirjassaan Jyväskylän seminaarin historia Aimo Halila luonnehtii Nestor Ojalan johtaja-aikaa seminaarin "kulta-ajaksi" (Halila 1969, 206). Oppilaitoksella oli arvostettu asema maamme vanhimpana kansakoulunopettajaseminaarina ja oppilaitoksen virat olivat haluttuja. Seminarin johtaja Nestor Ojala kuoli vuonna 1926 ja hänen seuraajakseen valittiin Juho Mikael Mikkola. Toivo Ojalan tullessa Jyväskylään keväällä 1925 seminaarilaiset työskentelivät edelleen 1880-luvun alkupuolella valmistuneissa punatiilisissä rakennuksissa. Mutta tämän perinteikkään kansakoulunopettajavalmistuseläimen elämä ei ollut juuri silloin erityisen rauhallista ja Jyväskylän seminaari oli saanut runsaasti negatiivistakin julkisuutta osakseen siellä olleiden lakkojen vuoksi. Miesten piirustuksen ja käsitöiden lehtorin sopimattomana pidetty käytös oli suututtanut oppilaita niin, että miesoppilaat olivat olleet lakossa ja poissa tunneilta 28. helmikuuta alkaen. Toivo Ojala tuli toistaiseksi viranhoidosta pidätetyn lehtorin tilalle maaliskuun puolivälissä. Todennäköisesti kouluneuvos, tohtori K. A. Franssila oli Ojalan Jyväskylään tulon takana. Hän oli silloin kouluhallituksen apulaisosastopääliikkönä ja hän tunsu Ojalan jo Rauman vuosilta. Franssilahan oli Rauman seminaarin johtajana Toivo Ojalan opiskellessa siellä. Kouluneuvos Franssila oli varmasti tietoinen Jyväskylän tapahtumista ja siitä, että seminaarissa pikaisesti tarvittiin

sijaista. Ojalalle seminaarin lehtorin sijaisuus oli houkuttelevampi vaihtoehto kuin Lahden lyseon laulun, piirustuksen ja kaunokirjoituksen lehtorin virka, joten muutto Jyväskylään oli varmaankin mieluinen asia. Kaupunki oli jo entuudestaan tuttu paikka ainakin Eine Ojalalle, sillä hän oli opiskellut seminaarissa vuosisadan alkupuolella. Oma koti lehtoreitten asuttamaan Äylään Seminaarinkadun varrelle valmistui 1920-luvun lopulla.

Rauhallista työskentelyaikaa seminaarissa kesti sen kevään ja melkein koko seuraavan syyslukukauden. Mutta oppilaat menivät jälleen lakkoon joulukuun alussa, kun virasta pidätetty lehtori Heikki Haataja tuli takaisin töihin. Opettajat pitivät asian takia lukuisia kokouksia, mutta Toivo Ojala ei ollut läsnä syksyn 1925 opettajainkokouksissa, kun mainitun lehtorin virastapidättämisasiä niissä useasti käsiteltiin. Ilmeisesti sijaisena hän katsoi olevansa kiistassa ulkopuolinen ja eihän asia hänelle oikeastaan kuulunutkaan. Kouluhallituksen ylijohtajan Oskari Mantereen ja kouluneuvos Lauri Puupposen käynti seminaarissa tilannetta selvittelemässä 8. joulukuuta toi lopulta työrauhan. Kevätlukukaudella seminaarilaisten elämä olikin palautunut entiselleen ja uusi käsityön ja piirustuksen lehtori oli vuorostaan opastamassa valmistuvia kansakoulunopettajia jo perinteeksi muodostuneilla kevätretkillä. Noin 80 hengen kokelasryhmä tutustui maaliskuuhun vaihteessa viikon ajan Turkuun, Helsinkiin ja Porvooseen. Ojalan piirustuksen ja käsityön lehtorin viransijaisuus jatkui hänen edeltäjänsä oikeudenkäynnin keston ajan. 1. kesäkuuta 1928 Toivo Ojala liittyi seminaarin vakinaisten lehtoreiden joukkoon, jolloin noin kolme vuotta kestänyt sijaisuusaika viimein päättyi. Hän oli silloin 37-vuotias. Uuden vakinaisen lehtorin tulo seminaariin sai johtaja J. M. Mikkolan toteamaan sen lukuvuoden toimintakertomukseen, että "Olemme oppineet lehtori Ojalan tuntemaan vakaaksi, alaansa perehtyneeksi mieheksi ja päteväksi opettajaksi". He eivät voineet muuta kuin toivottaa hänelle menestystä uudessa tehtävässään. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1925 - 1928.)

Jyväskylän seminaarin rakennukset sijaitsivat kaupungin välittömässä läheisyydessä luonnonkauniilla paikalla. Kaupungin katuja alettiin rakentaa 1920-luvun alussa, mutta seminaarin aluetta ympäröivät kadut olivat päällystämättä vielä vuosikymmenen lopulla. Ulkoa sisätiloihin tuleva kura ja pöly olivat jokavuotinen riesa, joka helpottui kun katujen pohjustus- ja kiveystyöt tehtiin vuosien 1929 ja 1930 välisenä aikana. Seminaari oli saanut uudet piirustus- ja käsityötilat vuonna 1905 valmistuneesta Villa Ranasta, jonka yläkerta oli veistosalina alakerran salin ollessa varattuna piirustukseen. Seminaarinkadun varrella oleva Villa Rana oli vain muutaman kymmenen metrin päässä Toivo Ojalan kodista, joten päivittäinen

työmatka ei ollut pitkä. Työpäivään tuli kylläkin pituutta, sillä opetustunteja hänellä oli noin 30 tuntia viikossa. Vuoden 1927 opintomatallaan Ruotsiin ja Viroon Toivo Ojala oli tutustunut muun muassa näiden maiden sekä seminaarien että kansa- ja oppikoulujen veisto- ja piirustussalien sisustukseen. 1930-luvun alussa, osittain opintomatkan innoittamana, hän suunnitteli uudet piirustuspöydät alakerran saliin, jotka Oy Koulukalusto valmisti Salossa. Vuosien mittaan seminaarin kirjasto oli käynyt ahtaaksi ja oppilailta esimerkiksi puuttuivat hiljaiset työskentelytilat. Lääninarkkitehti A. W. Stenfors Vaasan lääninrakennuskonttorista teki piirustukset kirjastoon ja kirjasto siirrettiin väljempiin tiloihin johtajan rakennuksen alakertaan syksyllä 1930. Toivo Ojala suunnitteli kirjastoon uuden kaluston ja sen valmistaminen annettiin kaupungissa olevalle Halonen ja Kumppanien Harmoonitehtaalle. Seuraavana vuonna kirjastojen uudistamistyö jatkui ja Ojala piirsi kaluston myös oppilaiden käsikirjastoon. Hänen ohellaan suunnittelutyöhön osallistui kirjastonhoitaja Sakari Kuusi. Kesällä 1932 Ojalalla oli ohjelmassa Villa Ranassa sijaitsevan seminaarilaisten kansatieteellisen museon kunnostaminen ja näyttelytilan uusiminen. Kaupungin sähköistäminen oli alkanut jo 1900-luvun alkupuolella. 1930-luvun alussa uusittiin kaupungin sähköverkko, jolloin se muutettiin tasavirrasta vaihtovirtaan. Vaihtovirtaan siirtyminen vaikutti paljon seminaarinkin sähköistykseen ja muun muassa eri rakennusten välille asetettiin maakaapelijohdot. Samassa yhteydessä sähköistettiin valtaosa käsityöpajan sorveista, jolloin oppilaiden työskentely helpottui huomattavasti Villa Ranan yläkerrassa olevassa käsityöpajassa. (Mikkola, Leinonen & Rekola 1937, 88-90; Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1929 - 1932.)

Toivo Ojala seminaarin toverikunnan huoltajana

Työpäivä seminaarissa oli pitkä. Tunnit alkoivat aamulla kello 8 ja lopuivat yleensä myöhään iltapäivällä. Normaalin arkisen uurastuksen ohella seminaarilaisilla oli aikaa myös kokoontua yhteisiin vapaamuotoisiin tilaisuuksiin. Oppilaiden harrastustoiminta keskittyi toverikuntaan ja Kuikan mukaan yleensä toverikuntien tahtävänä oli kehittää oppilaiden keskinäistä yhteistyötä (Kuikka 1985, 81). Toverikuntaan kuuluivat kaikki seminaarin oppilaat, mutta sen huoltajina oli kaksi opettajaa, joista toinen oli naisopettaja. Huoltajien velvollisuus oli olla mukana toverikunnan kokouksissa, joissa heillä oli sekä puhe- että äänestysvalta. Sääntöjen mukaan heidän piti osallistua myös erilaisiin oppilaskunnan asettamiin toimikuntiin (JyMA, JSTa, toverikunnan säännöt 1914, 4-5) ja usein huoltaja johti puhetta toverikunnan kokouksissa. Huoltajien vaalikokous pidettiin joka kevät lukukauden päättyessä.

Toivo Ojala valittiin toverikunnan huoltajaksi keväällä 1928. 6. päivänä kesäkuuta pidetyssä toverikunnan kokouksessa hän sai 114 ääntä kun äänestyksessä toiseksi tullut matematiikan ja luonnonopin lehtori Toimi Harjama sai niitä vain kaksi (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 6.6.1928). Äänestystulos osoitti, että muutamassa vuodessa Ojalasta oli tullut oppilaiden keskuudessa pidetty lehtori. Toinen huoltaja oli kotitalouden ja harjoituskoulun opettajatar Alli Oksanen. Jyväskylän seminaarin oppilaiden keskinäinen yhteistyö kehittyi muun muassa toverikunnan erilaisissa harrastuspiireissä, kuten esimerkiksi seminaarin raittiusseurassa, kristillisessä yhdistyksessä, lausuntakerhossa ja olipa luonnonharrastajilla oma Kielo-niminen kerhonsa. Niihin saattoi liittyä jokainen kiinnostuksensa mukaan. Mutta oppilaskunnan järjestämät juhlat ja toveri-illat olivat tilaisuuksia, joihin yleensä osallistuivat kaikki oppilaat ja opettajat. Syyslukukausi alkoi uusien oppilaiden vastaanottotilaisuudella ja kevätlukukausi puolestaan päättyi opettajakokelaille pidettyyn jäähyväistilaisuuteen. Siten muut lukuvuoden toveri-illat eli konventit olivat vapaita erityyppiselle ohjelmalle. Yleensä illan ohjelma keskittyi käsittelemään jotakin tiettyä teemaa. Vietettiin muun muassa Eesti-iltaa, J. H. Erkon muistojuhlaa, Aleksis Kivi-iltaa tai illan aiheena saattoi olla Inkeri. Heimokysymys, suomalaisuusasia ja maakunta-aate olivat hyvin tärkeitä teemoja toverikunnan tilaisuuksissa 1920 - 1930-luvulla. Oikeastaan maakunta-aate oli herännyt jo vuonna 1914 lehtori F. A. Hästeskon aloitteesta, jolloin oli aloitettu maakuntailtojen viettäminen (Halila 1963, 297). 1930-luvulla maakunta-aate vei mukanaan myös Satakunnasta kotoisin olevan Toivo Ojalan.

Toverikunnan illanvietoissa paneuduttiin yleensä käsittelemään jotakin tiettyä aihetta, mutta tilaisuuksiin järjestettiin muutakin ohjelmaa. Suosituimpia ohjelmanumeroita olivat puheet, näytelmät, musiikkiesitykset ja erilaiset esitelmät. Etenkin seminaarin lehtorit pitivät usein esitelmiään ja oikeastaan jokaiselle heistä oli muodostunut oma vakioaiheensa, johon he esitelmissään toistuvasti palasivat. Toivo Ojalan "lempiaiheita" olivat muun muassa taiteeseen kuuluvien asioiden selvittely tai jokin arkipäivään liittyvä asia. Aihe saattoi liittyä esimerkiksi kotiin tai vaikkapa joulujuhlanviettoon eli sen illan teemaan. Sen ei suinkaan aina tarvinnut olla maakunta-aatteen tai heimo-kysymyksen kaltainen juhlallinen asia. Ojalan tultua toverikunnan huoltajaksi seminaarin vuosittain laadittujen toimintakertomusten selostukset oppilaskunnasta muuttuivat entisistä. Aikaisemmin vuosikertomukset olivat vain todenneet toverikunnan ylipäätään olleen olemassa, mutta lukuvuoden 1928 - 1929 kertomus kirjoittaa siitä hyvin yksityiskohtaisesti. Se muun muassa toteaa, että erilaiset harrastukset ja yhteiset juhlatilaisuudet ovat tärkeitä asioita nuorison kasvatustyössä. Nimenomaan ne ovat merkittäviä tulevien opettajien oman opetustyön kannalta. (Kertomus JS:n

toiminnasta lukuvuonna 1928 - 1929, 27.) Toteamus on hyvin lähellä Toivo Ojalan omaa mielipidettä oppilaskunnan merkityksestä kasvatustyössä. Hänen mielestään oppilaiden vapaaehtoiset harrastukset toverikunnassa kuuluivat osittain kansansivistystyöhön siten, että maaseudulla usein kansakoulunopettajat - tahtomattaankin - joutuivat olemaan erilaisten harrastuspiirien vetäjinä. Tulevan opettajan työskentely 'kentällä' oli tavallaan helpompaa, mikäli hän jo opiskeluaikanaan oli tottunut osallistumaan erilaisiin yhteisiin harrastuksiin. (K-SMa, a336:78, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Siten Toivo Ojalan mielestä kasvatustyö oli hyvin kokonaisvaltaista työtä ja pelkän kirjatiedon jakaminen oli vain yksi osa siitä.

Toivo Ojala oli sitä mieltä, että opettajapätevyyden ohella seminaarin oppilaita oli niin ikään kasvatettava hyviin tapoihin. Näin ollen myöhemmin opettajina he mahdollisesti myös noudattaisivat tätä samaa periaatetta. Haastatteluissaan Jyväskylän seminaarista ja kasvatustieteellisestä korkeakoulusta valmistuneet kansakoulunopettajat muistelivat, että Toivo Ojalalle oppilaiden tapakasvatus oli tärkeä asia ja hän otti sen huomioon opetuksessaan. (Auer & Viljanen 1983, 30). Tähän tapakasvatukseen merkitykseen lehtori Ojala toisinaan viittaa toverikunnan illanvietoissa pitämässään puheissa. Tosin hän ei suoranaisesti kehoita oppilaitaan 'käyttäytymään kunnolla', mutta puhuessaan esimerkiksi kodin arkkitehtuurista hänellä on mukana tapakasvatuksellinen näkökulma. Huoltajana Toivo Ojalalla oli eräänlainen velvollisuus puhua ja yleensä hän käsitteleeikin valitsemaansa aihetta hyvin lämminhenkisesti. Todennäköisesti jonkin asian ottaminen illan teemaksi oli osittain Toivo Ojalan ajatus. Jo keväällä 1928 pitämässään puheessa Toivo Ojala mainitsee, että koko illan omistaminen johonkin tiettyyn aiheeseen mahdollistaa sen perusteellisen käsittelyn. Silloin asia ikään kuin tulee selvemmäksi. (K-SMa, a336:78, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Konventtien viettäminen jonkin tietyn teeman merkeissä tuntui olevan myös oppilaiden mielestä hyvä asia. Eräässä vuoden 1930 helmikuun illanvieton tervehdyspuheessaan seminaarin oppilas Urho Laine mainitsee nimenomaan tästä asiasta. Hän toteaa, että viime aikoina toverikunnan illanvietot ovat tulleet jotenkin arvokkaammiksi ja sisältörikkaammiksi. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 15.2.1930.)

Toivo Ojala osallistui Helsingissä pidettyyn seminaarinopettajakokoukseen vuonna 1929. Kokouksessa Jyväskylän seminaarin johtajatar Eeva Heikinheimo ja lehtori Heikki Aleksi Riipinen alustivat esteettiseen kasvatukseen liittyvän keskustelukysymyksen. Alustuksissaan he itse asiassa puhuivat oppilaiden tapakasvatuksesta. Jo edellisenä syksynä Jyväskylässä opettajien pedagogisissa neuvottelukokouksissa oli keskusteltu siitä, miten osalta oppilaita olivat hyvät

käytöstävät unohtuneet (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuonna 1928 - 1929, 18). Opettajainkokousten pöytäkirjoista ei selviä, kuka ehdotti esteettiseen kasvatukseen liittyvän asian esilleottamisen myös Helsingin kokouksessa. Saattoivathan opettajat yhteisesti sopia, että Heikinheimo ja Riipinen puhuvat siitä omilla alustuksissaan - tavallaan kaikkien puolesta. Helsingissä hyväksyttiin yksimielisesti heidän ehdotuksensa oppilaiden käytöksen ohjaamisesta. Yleisesti sen katsottiin olevan sekä seminaarin johdon että toverikunnan huoltajien velvollisuus. Kokouksen osanottajien mielestä tämä hyvien tapojen kasvatuseriaate onnistuisi parhaiten oppilaiden yhdistystoiminnassa eli toverikunnassa. Huoltajien vastuu oli suuri, sillä nimenomaan heidän johdolla näitä asioita tuli käsitellä. (Seminaarinopettajakokous 1929, 156.) Näin ollen Toivo Ojala toverikunnan huoltajana noudatti kokouksessa yhteisesti päätettyä ehdotusta ja hän kiinnitti huomiota oppilaiden tapakasvatukseen.

Toisinaan yhteistä toveri-iltaa kokoonnuttiin viettämään seminaarin alueella sijainneeseen entiseen riiehen, "Pirttiin", joka aikoinaan oli kunnostettu pohjalaiseksi tuvaksi. 1950-luvulla tehdyssä haastattelussa Toivo Ojala toteaa pirtin olleen entisen Taavettilan riiehen, joka pakkolunastuksen yhteydessä oli jäänyt seminaarin alueelle. Oikeastaan Toivo Ojala harmitteli sitä, että kunnostuksen yhteydessä riiehestä ei ollut tehty keskisuomalaista tupaa. Hänen mielestään se ei kansatieteellisesti edustanut varsinaisesti minkään alueen rakennusta. (K-SMa, Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla). Toverikunta omisti vuosisadan vaihteessa Yrjö Blomstedtin aloitteesta perustetun kansatieteellisen museon. Villa Ranassa sijaitsevan museon hoidosta vastasi oppilaiden keskuudestaan valitsema museotoimikunta opettajan johdolla ja perinteisesti tämä opettaja oli ollut seminaarin piirustuksen ja käsityön lehtori. Syksyllä 1925 Ojala oli virkavapaalla olevan toimikunnan puheenjohtajan, naisten piirustuksen ja käsityön opettajattaren Sauramo Oksasen sijaisena. Oksasen kolmivuotiskausi museotoimikunnassa päättyi syksyllä 1928 ja Ojala valittiin toimikunnan uudeksi puheenjohtajaksi. Tätä tehtävää hän hoitikin koko seminaarin loppuajan. 1930-luvun alussa museo- ja kotiseututyöstä innostuttuaan Toivo Ojala uusi seminaarilaisten kansatieteellisen museon näyttelyn ja museo korjattiin perusteellisesti.

Toverikunnan sääntöjen mukaan huoltajien velvollisuus oli olla mukana erilaisissa toimikunnissa. Ojala valittiin muun muassa juhlasalin koristelulautakuntaan ja illanvietoissa juhlasalin koristelemiseen kiinnitettiin paljon huomiota. Toivo Ojalalle oli tärkeää, että sali oli erilaisin koristeluin sopva jokaiseen tilaisuuteen (JyMA, JSTa toverikunnan kokous 6.10.1928, 15.12.1928). Toisinaan Ojala oli

jäsenenä kuvaelmien eli näytelmien arvostelulautakunnassa ja toisinaan hän kuului lautakuntaan, joka arvosteli sanomalehtikirjoitukset. Sanomalehti oli toverikunnan oma julkaisu "Toverien ääni". Huoltajana Toivo Ojala yritti kohentaa toverikunnan lainausrahastoa ja muun muassa eräällä piirustustunnilla tehtiin linoleum-tekniikalla postikortteja, joita oppilaat myivät joululomansa aikana. Sillä kertaa lainausrahaston kassaan saatiin rahaa 2500 mk. (JyMA, JSTa toverikunnan kokous 15.12.1930.) Saattoipa Ojala ryhtyä takaajaksi jonkin oppilaan ottamaan lainaan. Mutta oikeastaan ei ollut harvinaista, että lehtorit olivat oppilaiden opintolainojen takaajina. Toivo Ojala oli toverikunnan huoltajana kevääseen 1931 asti. Uusiksi huoltajiksi valittiin suomen kielen lehtori Aatto Ilmari Heikinheimo ja harjoituskoulunopettaja Elli Lujamo. 1930-luvun alkupuolella Ojala innostui museoasiasta, vastaperustetusta Keski-Suomen museosta ja maakunta-aatteesta ja muun muassa kevään 1933 kaikki toveri-illat omistettiin nyt maakunnille. Eri maakunnista kotoisin olevat seminaarilaiset järjestivät illan ohjelman ja Toivo Ojala osallistui 11. marraskuuta 1933 pidettyyn "vähemmistökansallisuuksien" maakuntaillan järjestämiseen. Vähemmistökansallisuudet olivat satakuntalaisia, varsinaissuomalaisia ja uusimaalaisia ja Köyliöstä kotoisin oleva lehtori Ojala piti illan puheen. Maakuntaillan ohjelma ja muut järjestelyt olivat onnistuneet sihteerillä Matti Heinola toteaa kirjoittamassaan pöytäkirjassa, mutta juhlan yleisömenestys ei ollut ollut kovin suuri. Liekö sitten maakuntaillan juhlallinen luonne vaikuttanut tilaisuuteen, mutta hänen mielestään "väki oli istunut siellä melko totisena". (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 18.11.1933.)

Toivo Ojala valittiin jälleen huoltajaksi toverikunnan vaalikokouksessa 6. päivänä kesäkuuta 1934. Äänestyksessä Ojala sai 17 ääntä ja luonnonhistorian ja maantiedon lehtori S. W. Forss sai niitä kahdeksan. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 6.6.1934). Heimoaate oli ollut vahva toverikunnan parissa ja syksyllä 1930 kouluhallitus oli kehoittanut viettämään heimopäivää lokakuun kolmantena lauantaina. Kesällä 1934 Jyväskylän seminaari sai vieraikseen kolme opettajaa ja 34 eestiläistä opettajakokelasta Tallinnan seminaarista. He olivat opettajakokelaille pidetyillä eestiläis-suomalaisilla opintopäivillä, jolloin vierailijat tutustuivat Jyväskylän kaupunkiin ja sen lähiympäristöön. Ohjelmaan kuului muun muassa vierailu Taulumäen kirkossa, Kankaan paperitehtaalla, Keljon kansakoululla, Vaajakosken tehtaalla ja tukinlajittelulaitoksilla. Opintopäivät kestivät viisi päivää, jonka jälkeen perjantaina 15. kesäkuuta vieraat lähtivät kotimatalle. Toivo Ojala ja toverikunnan toinen huoltaja, soiton tuntiohjaaja Sirkka-Liisa Kovanen, johtaja J. M. Mikkola, emännöitsijä ja ryhmä seminaarin oppilaita matkustivat Suomi-laivalla ensin Lahteen. Menomatalla katseltiin Päijänteen seutuja ja Lahdesta matka jatkui junalla Helsinkiin. Viikonloppuna ryhmän jäsenet tutustuivat pääkaupungin

kulttuurikohteisiin ja maanantaina he jatkoivat Viroon. Toivo Ojala ja muut jyvaskyläläiset viettivät Tallinnassa viisi päivää tutustuen kaupungin nähtävyyksiin ja historiallisiin muistomerkkeihin. Retkeilyjen lisäksi kursseihin liittyi erilaisia esitelmiä illanviettoineen, jolloin Tallinnan seminaarin johtaja ja lehtorit kertoivat kaupungin historiasta, nykyisyydestä, kirjallisuudesta ja tietenkin maan kouluoloista. Opetusministeriö oli myöntänyt 4000 mk, joka summa käytettiin sekä eestiläisten vieraiden yöspitoon että Tallinnaan matkustaneiden seminaarilaisten matkakustannuksiin. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuonna 1934 - 1935, 23-24.) Kevään 1935 toverikunnan huoltajien vaalikokouksessa läsnä oli 37 toverikuntalaista ja johtaja J. M. Mikkola. Lehtori Ojala sai yhdeksän ääntä Toimi Harjaman saadessa niitä 18. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 5.6.1935.) Mutta syksyllä Toivo Ojala olikin jo siirtynyt kasvatusopillisen korkeakoulun lehtoriksi.

Seminaarin loppuaika ja Jyväskylän Jyskyt r.y.:n perustaminen

Lehtoreitten työ Jyväskylän seminaarissa sujui yleensä rauhallisena vuosien vieressä ja uusien oppilassukupolvien tullessa seminaarin ja entisten lähtiessä sieltä pois. Opettajainkokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista asioista ja opetukseen liittyviä kysymyksiä pohdittiin pedagogisissa neuvottelukokouksissa. Seminaarin rakennuksia kunnostettiin säännöllisesti vuosikorjausten yhteydessä, jolloin toisinaan uusittiin kuluneita uuneja ja toisinaan maalattiin kattoja ja lattiaita. 1930-luvulla menneet vuodet näkyivät jo oppilaitoksen vanhoissa tiilisissä suojissa. Niinpä johtaja Juho Mikael Mikkola sai aiheen kirjoittaa vuosikertomukseen, että "Seminaarirakennusten jo 50 vuotta täyttäneissä suojissa ovatkin lattiat jo pahoin kuopille kuluneet ja lattialankut pehmenneet, joten ei niissä maali enää pysy." (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuonna 1931 - 1932, 18). 8. päivänä toukokuuta 1933 annetulla asetuksella määrättiin, että lukuvuonna 1933 - 1934 Jyväskylän seminaariin ei oteta uusia oppilaita. Toivo Ojala ennätti olla tämän 74:teen ikävuoteensa ennättäneen oppilaitoksen lehtorina kymmenen vuotta. Seminaarin muistojuhlaa vietettiin 10.-12. kesäkuuta 1937.

Jyväskylän seminaarin muistojuhlan yhteydessä oli herännyt ajatus sellaisen yhdistyksen perustamisesta, joka vaalisi oppilaitoksen muistoa. Samalla yhdistys voisi olla yhdysside seminaarissa opiskelleiden opettajien välillä. Toinen maailmansota viivästytti näitä suunnitelmia ja Jyväskylän Jyskyt r.y. perustettiin vasta vuonna 1949. Yhdistyksen johtoon valittiin professori Martti Haavio ja hänen lisäkseen seminaarin entisistä opettajista vain lehtori Toivo Ojala kuului yhdistyksen perustajajäseniin. Muut jäsenet olivat sieltä aikoinaan valmistuneita

kansakoulunopettajia. (Jyväskylän Jyskyt ... 1949; ks myös Halila 1963, 310-311.) Toivo Ojala oli valittu toverikunnan huoltajaksi keväällä 1934 ja seuraavan vuoden helmikuussa toverikunnan kokouksessa oli muun muassa keskusteltu muistojulkaisusta. Kokouksessa oli ehdotettu, että toverikunnan työn loppuessa sen varat voitaisiin käyttää jatkoteoksen toimittamiseen vuonna 1913 ilmestyneelle teokselle *Rupeaman raadettua*. Toivo Ojala oli ollut kokouksen puheenjohtajana ja saattoihan olla, että nimenomaan hän ehdotti muistojulkaisua. Tosin kokouksen pöytäkirja ei asiaa tarkemmin mainitse, mutta syksyllä toverikunta oli nimennyt sitä varten jopa toimikunnan. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 27.2.1935.) Muistojulkaisuhanke unohtui toistaiseksi, kun seminaari jäi historiaan.

Julkaisutoiminta oli Jyväskylän Jyskyjen yksi tavoite ja 9. marraskuuta 1952 pidetyssä neljännessä vuosikokouksessa päätettiin julkaista kuvateos Jyväskylän seminaarista. Samalla syntyi päätös seminaarin historiaan liittyvien valokuvien keräämisestä. Toivo Ojala ja opettaja Yrjö Pohjansola ottivat hoitaakseen valokuvien keräämishankkeen ja seuraavana vuonna ilmestyneessä Jyskyjen julkaisussa Ojala vetosi entisiin seminaarilaisiin. Hän kehoitti heitä laittamaan seminaariin liittyviä valokuvia ja kaikki ne kuvat, joita ei tarvinnut palauttaa omistajilleen luovutettaisiin Keski-Suomen museoon. Toinen Jyskyjen suunnitelma oli muistotaulun hankkiminen niille Jyväskylän seminaarista valmistuneille kansakoulunopettajille, jotka olivat kaatuneet sodassa vuosina 1939 - 1944. Toivo Ojala oli myös tämän hankkeen primus motor apunaan opettaja Huki Leppälä. (Haavio, Niemi & Korhola 1953, 59-60.) Sankaritaulun paljastustilaisuus oli korkeakoulun vanhassa juhlasalissa 25. maaliskuuta 1960. Vuosien mittaan Toivo Ojala oli pitänyt lukuisia puheita eri tilaisuuksissa ja puhe sankaritaulun paljastustilaisuudessa oli yksi hänen viimeisimpiään. Puheessaan hän kertoi taulun syntyvaiheista, seminaarilaisten osallistumisesta vuoden 1918 tapahtumiin ja korkeakoululaisten talvi- ja jatkosodasta. Menetettyjen uhrien määrä näissä kolmessa sodassa oli ollut suuri ja muistotauluun on kirjoitettu yhteensä 113 kaatuneen nimet. Toivo Ojala oli itse kokenut kaikki nämä sota-ajat elämänsä aikana, joten hän ei voinut olla sivuuttamatta sodan tuomaa uhkaa maailmalle. Maailma ja niin moni asia siellä oli muuttunut hänen nuoruusvuosistaan. Uusi teknologia oli tuonut mukanaan keksintöjä, joiden "hyvää tekevä" vaikutus oli kyseenalainen. Ojalan sanoissa tulee esille myös huoli ydinaseista ja niiden mahdollisesta käytöstä. (K-SMa, a336:59, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Jyskyjen muistojulkaisu ilmestyi Eino Keskinen toimittamana Toivo Ojalan kuoleman jälkeen vuonna 1963.

Toivo Ojalan opintomatka Skandinaviaan vuonna 1930

Toivo Ojala teki opintomatkan Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan kesällä 1930. Matkallaan hän tutustui näiden maiden sekä seminaarien että kansakoulujen piirustuksen ja käsityön opetukseen. Kouluhallitus oli myöntänyt hänelle 6000 mk:n apurahan toukokuun alussa ja Ojala lähti matkaan jo saman kuun 5. päivänä. Opettajapuoliso Eine Ojala oli mukana tällä yhteensä viisi ja puoli viikkoa kestäneellä tutustumiskierroksella, jonka ensimmäinen pysähdyspaikka oli Tukholma. Toivo Ojala oli tutustunut jo aikaisemmin kaupungin kansakoululaitokseen, joten Tukholmasta matka jatkui suoraan Uppsalaan. Siellä Ojala seurasi kahden päivän ajan paikallisen seminaarin ja harjoituskoulun työskentelyä, jolloin hän tutustui nimenomaan seminaarin piirustuksen ja käsitöiden erikoistöiden aiheisiin ja järjestelyyn. Uppsalasta Ojalat siirtyivät Lundiin, jonka vuonna 1918 valmistunut seminaarirakennus oli erityisen vaikuttava. Lundin seminaarin veistonopettaja Nils Holmqvist kertoi oppilaitoksen ja sen yhteydessä olleen harjoituskoulun käsityön ja piirustuksen opetuksesta. Lundin kaupungissa Toivo Ojalaan teki vaikutuksen etenkin vanha kaupunki ja sen romaanilaistyylinen kirkko. Lundin jälkeen oli vuorossa Malmö. Ojala toteaa, että valitettavasti kaupungin kansakoulujen lomapäivät olivat samaan aikaan kuin hänkin oli Malmössä, joten tutustumuskäynnit supistuivat vain käyntiin yhdessä koulussa. Sen sijaan hänellä oli tilaisuus käydä useassa kaupungin lukuisista museoista ja etenkin paljon näytteillä oli uusinta ranskalaista taidetta. Malmöstä Ojaloiden matka jatkui Tanskan puolelle Kööpenhaminaan. Kaupungin koulut sinänsä eivät antaneet Toivo Ojalalle mitään uutta katseltavaa ja niinpä hän viettikin aikaa mielenkiintoisissa taidenäyttelyissä. Kööpenhaminasta Ojalat tekivät lyhyen tutustumiskäynnin kaupungin lähellä sijaitsevaan Jönstrupin seminaariin. Mutta osa seminaarin oppilaista oli lomalla ja näin ollen heidän tutustumiskäyntinsä siellä jäi kovin lyhyeksi. (KA, T. Ojalan matkakertomus.)

Kööpenhaminasta Toivo Ojala puolisoineen matkusti takaisin Ruotsiin ja Göteborgiin. He yrittivät kiirehtiä sinne ennen seminaarin lukukauden päättymistä, mutta se oli ennättänyt loppua heidän saavuttuaan kaupunkiin. Varsinaisen opetuksen seuraaminen jäi vähäiseksi, mutta Toivo Ojalalla oli tilaisuus katsella oppilaiden käsitöiden ja piirustusten näyttelyä. Matkakertomuksessaan hän kuitenkin toteaa, että Göteborgista antoisin kokemukset olivat kaupungin taidekokoelmat. Ojalan matkasuunnitelmiin oli kuulunut tutustua Göteborgin lähellä sijaitsevaan Nääsin veistoseminaariin, mutta meneillään ollut kurssi oli ennättänyt loppua ja kesätoiminta ei ollut vielä alkanut. Nääsin veistoseminaarin sijasta hän kävi Sigrid Rudebeckin oppikoulussa. Analysoimatta näkemäänsä

yksityiskohtaisemmin Toivo Ojala toteaa raportissaan koulun saavutusten piirustuksessa ja käsitöissä olleen mielenkiintoisia. Göteborgista opintomatka suuntautui Karlstadiin, jonka seminaariin Ojalat saapuivat päättäjäisiä edeltävänä päivänä. Näin ollen heillä ei - jälleen kerran - ollut tilaisuutta seurata varsinaista opetustyötä. Oppilastyöt olivatkin ainoa tutustumiskohde ja piirustuksen lehtorina Toivo Ojala katseli nimenomaan seminaarin oppilaiden piirustusnäyttelyä. Hänen mielestään myönteistä siinä oli monipuolisuus ja oppilaiden kyky hallita useita eri tekniikoita. Karlstadin piirustuksen ja käsitöiden opetuksen negatiivinen puoli oli selkeän järjestelmän puute, josta Toivo Ojalan mukaan johtui opetuksen hapuilu ja pintapuolisuus. Tämä tuli esille etenkin piirustusaiheiden käsittelyssä. Mutta Ojalan mielestä ylipäätään Karlstadin seminaarin rakennus oli tarkoituksenmukainen ja etenkin työkalut olivat erinomaisia. (KA, T. Ojalan matkakertomus.)

Seuraavaksi Ojalat matkustivat Norjaan. Siellä heidän piti turvautua Oslon Suomen suurlähetystön apuun, joka hankki tarvittavan luvan koulujen opetuksen seuraamiseen. Toivo Ojala toteaa, että Norjan seminaarien toiminta oli ollut jo jonkin aikaa keskeytyneenä liiallisen opettajavalmistuksen takia. Näin ollen hän pystyi tutustumaan vain maan kansakouluihin, jotka Ojalan mielestä olivat hyvin samanlaisia kuin vastaavat ruotsalaiset koulut ja sen suhteen käynti Oslon oli pienoinen pettymys. Mutta opintomatkalaiset olivat varanneet kaupungissa olemiseen seitsemän päivää, joten he kuluttivat sen ajan kiertelemällä taidenäyttelyissä. Oslon Toivo Ojala puolisoineen matkusti takaisin Ruotsiin ja matkan viimeiseen kohteeseen Tukholmaan. Siellä hän tutustui Tukholman taideteollisuusnäyttelyyn, joka esitteli ruotsalaista koti- ja taideteollisuutta. Ojala huomauttaa, että etenkin "Svensk Hemslojd och lyxmöbler" -osasto oli mielenkiintoinen. Se esitteli uusinta ruotsalaista sisustustaidetta, valaistuslaitteita ja huonekalukankaita. Toivo Ojala piti näyttelyssä esillä ollutta ruotsalaista teollisuutta ja taidetta tärkeänä etenkin käsityöopettajille. (KA, T. Ojalan matkakertomus.) Mutta kouluhallitukselle jättämässään raportissa hän ei kuitenkaan selvitä asiaa sen yksityiskohtaisemmin. Ajankohdan huomioon ottaen uusin ruotsalainen sisustustaide oli varmaankin saanut vaikutteita funktionalismista. Ehkäpä Toivo Ojala arveli, että käsityötunneilla valmistettavien esineiden suunnittelussa voitaisiin mennä pelkistetympiin muotoihin ja esineiden koristaminen ei olisi niin välttämätöntä. Ojalan mielestä Tukholman näyttely kaikenkaikkiaan "antoi nykyisestä murrosajasta selvän kuvan ja näytti väläyksittäin näköaloja tulevaisuuteen" (KA, T. Ojalan matkakertomus).

Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan tekemällään opintomatalla Toivo Ojala tutustui lähinnä ruotsalaiseen koululaitokseen, sillä Tanskassa ja Norjassa käynti jäi vain

käynniksi Oslossa ja Kööpenhaminassa. Hän teki matkansa kesällä, joten sattuneesta syystä opetuksen seuraaminen jäi vähälle ja oikeastaan Ojalalla oli tilaisuus tutustua etupäässä oppilastöiden näyttelyihin. Itse asiassa Toivo Ojala käytti paljon aikaa eri museoiden kokoelmiin tutustumiseen ja usein hän kävi etenkin taidemuseoissa. Museoissa nähty taide olikin antanut hänelle, ainakin Ojalan oman selvityksen mukaan, opintomatkan suurimman elämyksen. Myöntäessään opettajille matka-apurahoja kouluhallitus edellytti määrääjän kuluessa annettua kirjallista selvitystä tehdystä opinomatkastasta. 1930-luvun alussa Keski-Suomen museon perustaminen, museokokoelmien kerääminen ja seminaarilaisten kansatieteellisen museon uudelleen järjestelytyö 'työllistivät' Toivo Ojalaa. Niin ikään hänen aikaansa veivät myös oman kirjoitusjärjestelmän julkaisuhankkeet ja suunnitteilla ollut Käsityöpiirustuksia-teos. Vaaditun matkaraportin laittaminen viivästy. Kouluhallitus joutuikin useaan otteeseen muistuttamaan Ojalaa asiasta kirjeellä ja hänen matkakertomuksensa saapui viranomaisille vasta loppuvuodesta 1932.

Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu vuosina 1934 - 1955

Laki Jyväskylän kasvatustieteellisestä korkeakoulusta vahvistettiin 26. tammikuuta 1934. Korkeakoulun perussäännön mukaan oppilaitoksen tehtävä oli ylioppilaspohjainen kansakoulunopettajakoulutus. Tämän lisäksi sen tuli järjestää opettajille ammattiin liittyviä jatko-opintoja ja antaa pedagogista lisäkoulutusta myös muiden koulujen opettajille. Kasvatustieteellisen ja opetustieteellisen tutkimus oli niin ikään osa korkeakoulun toimintaa. Kasvatustieteellinen korkeakoulu kuului opetusministeriön alaisuuteen, mutta koulun sisäisestä hallinnosta vastasi opettajaneuvosto. Siihen kuuluivat kaikki korkeakoulun professorit ja kolme lehtorien keskuudestaan valitsemaa jäsentä, jotka olivat opettajaneuvostossa kolme vuotta kerrallaan. Rehtori valittiin kolmivuotiskaudeksi korkeakoulun professoreista ja heistä ensimmäinen oli Kaarle Oksala. Melkein kaikkien sekä hallinnollisten että opetusta koskevien asioiden käsittely tapahtui opettajaneuvostossa, joten opettajille jäi ainoastaan erilaisten lausuntojen antaminen neuvostolle ja valmistuvien kansakoulunopettajien arvostelu. Asetus määräsi korkeakoululle kolme varsinaista lukukautta ja syys- ja keuhälukukauden lisäksi oli myös kesälukukausi. Valtaosa lakkautetun seminaarin lehtoreista siirtyi korkeakoulun palvelukseen ja siten Toivo Ojalasta tuli Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun piirustuksen ja miesten käsityön lehtori. (Asetus 201 12.5.1934, 467-468; Sainio 1959, 10-12.)

Korkeakoulussa oli mahdollisuus valmistua kansakoulunopettajaksi, suorittaa kansakoulunopettajan jatkotutkinto tai opiskella akateemisella linjalla eli tehdä filosofian kandidaatin tutkintoon kuuluvia erillisiä arvosanoja professoreille näiden edustamissa aineissa. Matti Sainion mukaan alussa kaksivuotinen opettajakoulutus oli kuitenkin korkeakoulun tärkein tehtävä ja muu opetus keskittyi lähinnä kesälukukausille. (Sainio 1959, 22.) Opiskelijavalinta tehtiin todistusten perusteella, joten varsinaisia pääsykokeita ei ollut. Kasvatustieteellisen korkeakoulun piti saada oma sinetti ja syksyllä 1935 opettajaneuvoston kokouksissa Toivo Ojala esitteli suunnittelemaansa sinettiehdotuksia. Neuvoston jäsenet eivät kelpuuttaneet niitä heti ja hän joutui korjailemaan luonnoksiaan ennen kuin sinetti yksimielisesti päätettiin laittaa opetusministeriön hyväksyttäväksi (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 9.10.1935, 7.11.1935). Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun sinetiksi tuli Toivo Ojalan suunnittelema ja piirtämä aihe tulenliekistä, jota kiertää jyvistä sommiteltu seppelä. (LIITE I)

Kasvatustieteellisen korkeakoulun alkaminen syksyllä 1934 oli Kaarle Oksalan "pitkäjänteisen työn tulos" kirjoittaa Lasse Kangas kirjassaan *Jyväskylän yliopistokysymys 1847 - 1966*. Korkeakoulu syntyi Oksalan ja virkamiesten

neuvotteluteitse Helsingissä, eivätkä seminaarin opettajat tienneet asiasta mitään. Kangas jatkaa, että mikäli he olisivat tienneet hankkeesta, niin he todennäköisesti olisivat kannattaneet seminaarikomitean ehdottamaa ylioppilasseminaaria korkeakoulun sijasta. Seminaarin muuttaminen ylioppilas pohjaiseksi olisi pitänyt sen edelleen osana seminaarilaitosta. (Kangas 1992, 113, 127.) Opettajien tietämättömyyden vahvistaa myös Sakari Kuusi. Hän oli seminaarin suomen kielen lehtorina vuosina 1924 - 1935, joten hänellä oli omakohtainen tieto tapahtumista kirjoittaessaan kirjaansa Jyväskylän yliopistokysymyksen ja yliopistoyhdistyksen historiasta. Seminaarin lehtorit eivät tienneet korkeakoulun perustamishankkeista ja asiasta ei puhuttu opettajainkokouksissa. (Kuusi 1967, 168.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun perustaminen herätti myös kritiikkiä. Kouluhallituksen kansanopetusosaston apulaisosastopäällikkö K. A. Franssila ryhtyi vastustamaan asiaa, vaikka alussa hän oli ollut yksi korkeakoulun perustamisen kannattaja ja vienyt hanketta eteenpäin. Toivo Ojala tuntui suhtautuvan myönteisesti kasvatusopillisen korkeakoulun perustamiseen. Hän kirjoittaa 13. 8. 1933 Sisä-Suomessa ilmestyneessä artikkelissaan, että aikanaan Cygnaeuksen perustama Jyväskylän seminaari oli ollut merkittävä asia Suomen kansakoululaitokselle ja koko kansamme kansansivistystyölle. Artikkelin jatkuu, "Cygnaeuksen perinnön parasta vaalimista on se, että kansansivistystyö seuraa valppaasti aikansa kasvatustieteen kehitystä ja soveltaa työmuotonsa sen mukaan." (Ojala 1933a, 2.) Toivo Ojalan mielestä kasvatusopillinen korkeakoulu oli tavallaan muuttuneen ajan välttämättömyys. Hän muistuttaakin, että entisen ja uuden välillä ei pitäisi olla ristiriitaa, mikäli muutoksessa muistetaan cygnaeuslainen pyrkimys edistää kansansivistystyötä. Ojala tarkoitti kasvatustyön kehittämällä perustettavaa korkeakoulua ja hän uskoikin, että sillä olisi paremmat mahdollisuudet kehittää opettajakoulutusta yleensä. Toivo Ojala oli sitä mieltä, että opettajan työ oli kansansivistystyötä ja tämän työn kehittäminen edistäisi myös koko kansakunnan hyvinvointia. Ojala liittyi jäseneksi Jyväskylän yliopistoyhdistykseen vuonna 1935. Yliopistoyhdistys oli perustettu jo vuonna 1918 ja sen tavoitteena oli saada suomenkielinen yliopisto Jyväskylän kaupunkiin. Yhdistys vietti vuosipäiväänsä 7. päivänä maaliskuuta, sillä samana päivänä vuonna 1860 Wolmar Schildt oli perustanut rahaston yliopistohankkeelle. Liittyessään Yliopistoyhdistykseen Toivo Ojala kannatti yhdistyksen tavoitetta ja siten kasvatusopillinen korkeakoulu oli vain eräänlainen välivaihe kohti yliopistoa.

Nuoren korkeakoulun työ oli oikeastaan vasta päässyt kunnolla alkuun, kun toinen maailmansota alkoi. Sota vaikutti myös korkeakouluun ja sen työ keskeytyi 7. lokakuuta 1939 rakennusten siirryttyä puolustusvoimille. Ovet olivat suljettuina aina

seuraavan vuoden syksyyn saakka, mutta silloinkin opetusta voitiin järjestää vain sen syys- ja kevätlukukauden ja kesälukukausi 1941 jouduttiin lopettamaan kesken. Harjoituskoulu alkoi tammikuussa 1942 ja helmikuun alussa toinen vuosikurssi aloitti opintonsa ensimmäisen vuosikurssin puuttuessa. Opiskelemassa oli 56 naista ja vain kaksi miestä, jotka olivat sairauden takia vapaina asepalveluksesta. Mutta opetustyö kärsi, sillä olihan osa korkeakoulun henkilökuntaakin rintamalla. Toisinaan sekä opettajat että opiskelijat osallistuivat kaupungin lähistön sadonkorjuutöihin ja muun muassa Kirkkopuisto oli välillä tilapäisenä perunamaana. Sodan loputtua korkeakoulun tilat vapautuivat, mutta Villa Rana jäi edelleen puolustusvoimille. Toivo Ojala oli valittu opettajaneuvostoon kolmivuotiskaudeksi 1. 9. 1944 alkaen¹. Neuvoston kokouksissa hän usein tiedustelikin mahdollisuutta saada opetustilat käyttöönsä. Alakerran miehistöntupana ollut piirustussali ja kansatieteellisen museon tilat vapautuivat viimein marraskuussa 1945. (Kertomus JKK:n toimintavuosista 1939 - 1945; JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 4.4.1945, 16.5.1945, 12.9.1945, 19.9.1945, 14.11.1945.) Sota-aika oli kuitenkin jättänyt murheelliset jäljet vuosisadan alussa valmistuneeseen Yrjö Blomstedtin suunnittelemaan Villa Ranaan. Rakennuksen luovutus- ja vastaanottopöytäkirjassa todettiin muun muassa ikkunoiden ja uunien kaakeloiden rikkoutuneen, ovien ja seinien pahoin kolhiutuneen ja jopa sähkölamppujen kadonneen. (JyMA, JKKa, sotilasmajoitukseen liittyvä asiakirja 1.10.1945.)

Toisen maailmansodan jälkeen kansakoulunopettajien valmistus oli edelleen Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun pääasiallinen tehtävä. Maamme kansakoulunopettajien tarve lisääntyi huomattavasti, kun syyslukukauden 1945 alusta tuli voimaan laki, joka pienensi kansakoululuokkien sallittuja oppilasmääriä. Opettajien tarvetta myös lisäsi maalla olevien kansakoulujen muuttaminen seitsemänluokkaisiksi vuonna 1948. Opettajapulaa pyrki helpottamaan samana vuonna annettu laki kansakoulunopettajien poikkeuksellisesta valmistamisesta ja nimittämisestä. Käytännössä laki tarkoitti lähinnä normaalia lyhyempiä opiskeluaikoja. Kuten Rassi toteaa, viranomaiset pyrkivät lisäämään nimenomaan Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun opiskelijamääriä, sillä se pystyi helpottamaan opettajapulaa nopeammin ja halvemmin kuin seminaarit (Rassi 1974, 39). Normaalin kaksivuotisen kansakoulunopettajakoulutuksen ja poikkeusvalmistuksen lisäksi Jyväskylässä järjestettiin myös ylimääräistä opetusta, jolloin alakansakoulunopettajia koulutettiin vuoden kestäville kursseille yläkansakoulunopettajiksi. Kasvatustieteen opiskelu oli suosittua korkeakoulun kesälukukausina. Opiskelu akateemisella linjalla vakiintui, kun opetusministeriö vahvisti kasvatustieteiden kandidaatin ja tohtorintutkinnon tutkintovaatimukset

toukokuussa 1945. Mutta Lasse Kankaan mukaan näiden tutkintojen määrä pysyi kauan pienenä. (Kangas 1992, 138, 141.) 1940-luvulla opettajaneuvostossa keskusteltiin keskikoulunopettajien koulutuksen aloittamisesta korkeakoulussa, mutta neuvostossa asiasta ei oltu yksimielisiä. Toivo Ojalan mielestä näiden opettajien työnkuva ja palkkausiasia pitäisi ensin selvittää ennen kuin asiasta päätetään. Kouluhallitushan oli suunnitellut keskikoulunopettajan tutkintoa kansakoulunopettajille jatkokoulutusmahdollisuudeksi. Itse asiassa tämä asia jäi vielä moneksi vuodeksi vailla lopullista ratkaisua. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 20.3.1946.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun opiskelijavalinta tehtiin todistusten perusteella ja varsinaisia pääsykokeita ei ollut. 1940 - 1950-luvulla maassamme oli pula kansakoulunopettajista, jolloin korkeakoulun opiskelijamääriä lisättiin. Syntyi tilanne, että melkein kaikki halukkaat pääsivät opiskelemaan korkeakouluun. Pulaa oli etenkin miesopiskelijoista, joiden opetusministeriön asettama kiintiö ei täyttynyt edes vapaaehtoisista. Opettajaneuvoston kokouksissa pohdittiinkin usein, että oliko syytä ottaa kaikki korkeakouluun pyrkivät miesopiskelijat. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että päästötodistuksen keskiarvo ei saisi olla alle 7.3. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 7.2.1945.) Tämä tilanne johti ennen pitkää siihen, että vaatimukset valintakokeista lisääntyivät. Muun muassa professori Koskenniemi esitti asian johdosta perusteellisen alustuksen opettajaneuvoston kokouksessa 2. joulukuuta 1947. Kaikki läsnäolijat yhtyivät Koskenniemen käsityksiin valintakokeiden tarpeellisuudesta. (JyMA, JKKa, opettajainkokous 2.12.1947.)

Harjoituskoulu kuului olennaisena osana korkeakouluun ja opiskelijat tekivät siellä käytännön opetusharjoittelun. Toisen maailmansodan jälkeen opettajaneuvosto nimesi toimikunnan selvittämään harjoituskouluun liittyviä asioita. Toivo Ojalan lisäksi toimikuntaan kuuluivat professori Matti Koskenniemi, harjoituskoulunjohtaja Lauri Elimäki ja harjoituskoulunopettaja Aino Karivirta (JyMA, JKKa, opettajainkokous 13.12.1944). Toimikunta esitti suunnitelmiaan saman kuukauden 19. päivänä pidetyssä opettajainkokouksessa. Käsiteltävät asiat liittyivät harjoituskoulun työhön, muun muassa lukujärjestyksen yhtenäistämiseen, opetusharjoitteluun maalaiskansakouluissa ja harjoituskouluun perustettaviin jatko- ja yhdistettyihin luokkiin. Ojalan, Koskenniemen, Elimäen ja Karivirran mielestä tärkein epäkohta oli harjoituskoulun työn epäyhtenäisyys. Harjoituskoulun opettajien keskinäinen työnjako ja velvollisuudet eivät olleet riittävän selviä. Lähinnä opettajien asema opetusharjoittelun ohjaajina oli epäselvä. Toimikunta ehdottikin erityistä, säännöllisesti kokoontuvaa, opetusharjoittelun ohjauskuntaa. Se pitäisi huolta nimenomaan opettajien harjoittelun pedagogisesta ohjaamisesta,

jolloin ohjauskunnan puheenjohtajana tulisi olla korkeakoulun kasvatusopin opettaja. Toimikunta ei ollut päässyt yksimielisyyteen ohjauskunnan jäsenten lukumäärästä, mutta yleisesti pidettiin pientä ohjauskuntaa parempana. Se voisi valvoa ohjausta joustavammin kuin esimerkiksi opettajaneuvosto tai kaikki opettajat yhdessä. Lopuksi toimikunta ehdotti korkeakoulun perussäännön edellyttämää ohjesääntöä harjoituskouluun. Harjoituskoulun uusi ohjesääntö annettiin tehtäväksi samalle ryhmälle (JyMA, JKKa, opettajainkokous 19.12.1944; opettajaneuvoston kokous 20.12.1944) ja neuvosto vahvisti sen keväällä 1945. Opetusharjoittelun ohjauskunta oli kolmijäseninen, mutta jo 1950-luvun puolivälissä sen tehtävät siirrettiin jälleen korkeakoulun opettajille ja professoreille. Asiaa pohtimaan nimettiin jälleen toimikunta ja siihen valittiin Martti Haavion lisäksi Toivo Ojala sekä varajäseneksi Erik Martimo (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 10.2.1954). Ohjauskunta-asiaa käsiteltiin jo seuraavassa opettajaneuvoston kokouksessa. Toivo Ojalan mielestä kolmijäseninen ohjauskunta oli ollut liian pieni. Opetusharjoittelun ohjaaminen oli hänen mielestään tärkeä asia ja Ojala ehdottikin, että jatkossa kaikki korkeakoulun opettajat voisivat huolehtia siitä. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 24.2.1954.)

Kansakoulunopettajien valmistus- ja jatkokoulutuskomitean mietintö vuodelta 1945 oli ehdottanut harjoituskoulun muuttamista kunnalliseksi kansakouluksi. Ehdotus ei ainakaan miellyttänyt lehtori Toivo Ojalaa ja sitä eivät kannattaneet muutkaan opettajat. Harjoituskoulun muuttaminen kunnalliseksi kansakouluksi olisi johtanut siihen, että korkeakoulun ulkopuoliset tekijät pääsisivät vaikuttamaan sen toimintaan. (JyMA, JKKa, opettajainkokous 15.6.1945.) Toukokuussa 1952 Toivo Ojala alusti keskustelukysymyksen opettajainkokouksessa, joka samalla oli opettajien pedagoginen neuvottelutilaisuus. Alustuksessaan Ojala käsitteli niitä epäkohtia, jotka hänen mielestään liittyivät nimenomaan harjoituskouluun. Suurimpana epäkohtana hän mainitsee yleisen järjestyksen puutteen ja opettajakokelaiden tapakasvatuksen höltyymisen. Toivo Ojalan mielestä he eivät riittävästi opettaneet lapsille hyviä käytöstapoja. Ongelmallista hänen mielestään oli myös se, että osa opettajakokelaista suhtautui välinpitämättömästi harjoituskoulun työhön. Toivo Ojalan mielestä harjoituskoulun piti olla tulevien opettajien "kasvatuskenttä". Valitettavasti osalle opiskelijoista siitä oli tullut vain "välttämätön paha", jolloin opetusharjoitteluun suhtauduttiin välinpitämättömästi. Alustuksessaan Ojala kehoittikin kiinnittämään suurempaa huomiota opiskelijoiden valintaan. Hänen mielestään korkeakouluun otettiin paljon sellaisia opiskelijoita, jotka eivät edes sovellu alalle ja muun muassa laulutaito saattoi kokonaan puuttua. Toivo Ojalan alustus oli tavallaan kritiikkiä kasvatusopillisen korkeakoulun suurista opiskelijamääriä kohtaan. (K-SMa, a336:110, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Tämä

opiskelijoiden valintakysymys oli asia, jota sekä opettajaneuvoston- että opettajainkokouksissa usein käsiteltiin sodan jälkeen. Opiskelijat valittiin korkeakouluun todistusten perusteella, jolloin heidän sopivuutensa kansakoulualalle jäi vaille tarkempaa tutkimista.

Toivo Ojala valittiin lehtorien keskuudesta uudelleen opettajaneuvostoon 1. 9. 1950 ja edelleen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi 1. 9. 1953 alkaen. Itse asiassa hän oli ollut läsnä opettajaneuvoston kokouksissa jo syyskuun alusta 1948, sillä musiikin lehtori ja opettajaneuvoston jäsen Eino Roiha² oli jäänyt virkavapaalle (JyMA, JKKa, opettajainkokous 10.12.1948). 1950-luvulla Toivo Ojalan ollessa opettajaneuvostossa korkeakoulun rakennusohjelma tuli ajankohtaiseksi, sillä laki kansakoulunopettajien valmistuksen lisäämisestä ja tehostamisesta vahvistettiin 27. tammikuuta 1950. Laki vaikutti ratkaisevasti nimenomaan Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun asemaan maamme opettajanvalmistuksessa. Laissa säädettiin korkeakoulun laajennuksesta siten, että se voisi valmistaa vuosittain jopa 360 kansakoulunopettajaa. Aineenopettajain ja erityisluokkien opettajain valmistus suunniteltiin myös tapahtuvaksi Jyväskylässä. (Laki n:o 40, 27.1.1950, 1§, 4§.) Jo pitkään korkeakoulun ongelmana ollut tilakysymys sai viimein ratkaisun, sillä olihan korkeakoulu aloittanut työnsä seminaarilta "perintönä" saaduissa tiloissa. Johtaja Leinbergin aikana valmistuneet punatiiliset rakennukset olivat yksinkertaisesti käyneet ahtaiksi. Syksyllä 1950 valtioneuvosto nimitti rakennuslautakunnan huolehtimaan käytännön toimenpiteistä. Samana syksynä järjestettiin piirustuskilpailu, johon kutsuttiin arkkitehdit Alvar Aalto, Aulis Blomstedt ja Aarne Ervi. Palkintolautakunta oli yksimielisesti nimimerkki "Urbsin" ehdotuksen kannalla, joka oli Alvar Aallon korkeakoulun rakennussuunnitelma. (Kertomus JKK:n toimintavuosilta 1950 - 1952; Rassi 1974, 54-55.)

Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun rakentamisen ensimmäisen vaihe alkoi vuonna 1952. Siihen kuuluivat uusi harjoituskoulu voimistelusalineen, lämpökeskus, ylioppilasasuntola ja -ruokala. Rakennukset valmistuivat seuraavana vuonna, mutta kalusteiden puuttumisen takia niitä ei voitu ottaa heti käyttöön. Helmikuussa 1953 opettajaneuvosto nimitti oman toimikunnan, jonka tehtävänä oli suunnitella harjoituskoulun ja oppilasasuntola-ruokalan sisustamista. (Rassi 1974, 56-57.) Toivo Ojala kuului tähän toimikuntaan yhdessä rehtori Aarni Penttilän ja harjoituskoulunopettaja Lauri Elimäen kanssa. Lisäksi siihen valittiin kaksi ylioppilaskunnan jäsentä. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 18.2.1953.) Mutta tähän Rassi toteaa, että itse asiassa toimikunnan työ ei johtanut minkäänlaiseen tulokseen. Sopimuksen mukaan myös kalustaminen kuului Aallon arkkitehtitoimistolle. (Rassi 1974, 58.) Kasvatusopillisen korkeakoulun toinen

rakennusvaihe alkoi syksyllä 1954 ja siihen kuuluivat korkeakoulun päärakennus, kirjasto, henkilökunnan asuinrakennus ja toinen voimistelusalirakennus. Ne olivat kalusteita vailla valmiina, kun Toivo Ojala oli viimeisen kerran opettajaneuvoston kokouksessa 27.7.1955. Hän jäi eläkkeelle lehtorin virasta 67-vuotiaana.

Tieteellinen kirjasto

Jyväskylän tieteellinen kirjasto oli perustettu vuonna 1911. Sen hoito ja kokoelmien kerääminen kuuluivat viisihenkiselle hoitovaliokunnalle. Yliopistovaliokunnan aloitteesta valtio luovutti Lounaispuistossa sijaitsevan vanhan viljamakasiininsa Jyväskylän kaupungille kirjastoa varten 28. marraskuuta 1912. Arkkitehti Vivi Lönn suunnitteli viljamakasiinin kunnostamisen kirjastokäyttöön ja työ valmistui vuoden 1915 lopulla. (Kuusi 1967, 77, 79.) Kirjasto sai vapaakappaleoikeuden vuonna 1919. Viljamakasiini, jossa olivat sekä tieteellisen kirjaston että kaupunginkirjaston kokoelmat, kävi hyvin nopeasti ahtaaksi. Yliopistoyhdistys yritti ostaa talon kaupungilta kokonaan itselleen, mutta hinnasta ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen. Tieteellisen kirjaston hoitovaliokunta luovutti omaisuutensa Yliopistoyhdistykselle vuonna 1924, koska kirjaston hoito oli käynyt sille taloudellisesti ylivoimaiseksi. Kirjastoon perustettiin päätoiminen kirjastonhoitajan toimi vuonna 1930 ja siihen valittiin Walter Appelqvist Helsingin yliopiston kirjastosta. Vakituisen kirjastonhoitajan myötä menot kasvoivat huomattavasti ja lisämenoja aiheuttivat myös vuokrat, sillä kirjastoon yritettiin saada enemmän työskentelytilaa siirtämällä kirjoja vuokratiloihin kirjastotalon ulkopuolelle. Sakari Kuusen mukaan tieteellisen kirjaston kirjoja oli tilapäisesti varastoituna muun muassa Toivo Ojalan kotiin, Cygnaeuksen kansakoululle ja Säästöpankin tiloihin. (Kuusi 1967, 146, 151-152.)

Tieteellinen kirjasto siirtyi Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun haltuun 1. elokuuta 1936. Toivo Ojalan laatima ehdotus korkeakoulun kirjaston leimaksi oli tarkastettavana opettajaneuvoston kokouksessa jo saman vuoden marraskuussa. Asia ei ratkennut vielä siinä kokouksessa, mutta myöhemmin kirjaston leimaksi hyväksyttiin ympyrän muodostama jyvääihe, joka oli hieman pelkistetty malli korkeakoulun sinetistä (JyMA, JKKA, opettajaneuvoston kokous 4.11.1936). Kirjaston kokoelmien kasvaessa niiden sijoittaminen kävi yhä ongelmallisemmaksi. Opettajaneuvoston kokouksissa pohdittiinkin mahdollisia sijoituspaikkoja ja toivottiin, että ne jatkossa voitaisiin sijoittaa korkeakoulun omiin tiloihin. 1940-luvulla opettajaneuvoston jäsenenä Toivo Ojala, professori Aarni Penttilä ja kirjastonhoitaja Nils Berndtson neuvottelivat kaupunginkirjaston johdon ja johtokunnan kanssa

korkeakoulun kirjaston kokoelmien pitämisestä edelleen kaupunginkirjaston tiloissa. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 4.9.1946, 23.10.1946, 23.4.1947.) Neuvottelun tavoitteena oli saada enemmän tilaa ja jatkoaikaa korkeakoulun kirjoille, sillä vasta vuonna 1948 ne siirrettiin omiin tiloihin entisen seminaarinjohtajan rakennukseen. Korkeakoulun rakennussuunnitelman toiseen vaiheeseen kuulunut uusi kirjastorakennus valmistui loppuvuodesta 1955 ja kokoelmat siirrettiin sinne vasta syksyllä 1958. (Sainio 1959, 34; Rassi 1974, 103-104.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunta

1950-luvulla tehdyssä haastattelussa Toivo Ojala toteaa, että korkeakoulun alkuvuosina opiskelijat olivat yleensä iäkkäämpiä ja ylioppilaskunnan jäsenmäärä oli pieni. Tästä johtuen sekä opettajat että opiskelijat tunsivat yleensä toisensa. Kotoinen ilmapiiri ja jäsenten välinen hyvä yhteistyö oli Toivo Ojalan mielestä hyvä asia opettajavalmistuksen kannalta. (K-SMa, Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla.) Opettajana ja siten myös kasvattajana Toivo Ojala suhtautui tehtäväänsä vakavasti. Tämä tuli esille etenkin korkeakoulun ylioppilaskunnan tunnuksen symboliikassa. Korkeakoulun ylioppilaskunta oli pyytännyt Ojalaa suunnittelemaan sille oman merkin, joka hyväksyttiin ylioppilaskunnan kokouksessa 10. huhtikuuta 1937 (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 3.5.1937).

Kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan tunnuksessa (LIITE I) on palava soihtu. Soihtua kiertää yhtenäinen ympyrä ja uloimpana on kahdeksasta jyvistä sommiteltu seppelä. Ylioppilaskunnan tunnus noudattaa samaa teemaa kuin mitä korkeakoulunkin tunnus oli noudattanut. Tulenliekki-aihe on vain muuttunut antiikin soihtuksi. Haastattelussaan Toivo Ojala paljastaa, että merkin suunnittelussa häntä olivat innoittaneet Lauri Pohjanpään Kylvömies-runon viimeisen säkeistön sanat:

Siunatut on sinun askeleesi, kylvömies, sä kylvät elämää!

Uudet keväät, uudet syksyn sadot kultaisina kerran jälkees jää!

(Palava soihtu sekä... 1937, 1.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan tunnuksen soihtu symbolisoi valoa. Ojalan mukaan se tarkoittaa nimenomaan hengen valoa, jota kasvattaja levittää omassa työssään. Vertauskuvallisesti hengen valon levittäminen liittyi kansanvalistustyöhön. Tunnuksen soihtua kiertää yhtenäinen ympyrä. Toivo Ojala huomauttaa, että perinteisesti ympyrä on symboloinut ikuisuutta ja tässä merkissäkin se tarkoittaa kasvatustyön pysyvää arvoa yhteiskunnassamme. Sillä työllä on jatkuvuus sukupolvesta toiseen. Ympyrän ulkopuolella olevan

jyväseppelleen jyvät tarkoittavat kylvämistä, kuten Ojala tähdentää, valon siementen kylvämistä. Hän jatkaakin, että kylvettäessä, kun jyvät joutuvat maahan suotuisissa oloissa, ne yleensä tuottavat hyvän sadon. Toivo Ojalan mielestä siten kasvattaja vertaukuvallisesti on tämä valon siementen kylväjä ja omassa työssään hänen aina tulee asettaa kasvatti etusijalle. Tähän lausumaansa Ojala lisää, että työssään kasvattaja ikään kuin tekee "itsensä tarpeettomaksi". Hän tarkoittaa, että tärkeintä on kasvatettava ja se, minkälainen hänestä tulee. Tavoitteena on, että hänestä tulee hyvä ihminen. (Ojala 1955, 8; Palava soihtu sekä... 1937; ks. myös Konttinen 1959, 41-42.)

Sodan jälkeen heräteltiin henkiin vanhoja seminaarinaikaisia perinteitä ja esimerkiksi museotoimikunta valittiin uudestaan. Ojala valittiin siihen opettajiston edustajana yhdessä Ahti Rytkösen kanssa. Toivo Ojalan johdolla museotoimikunta järjestikin savupirttiin kotiseutuillan syksyllä 1946. (Kertomus JKK:n toimintavuosilta 1937 - 1947.) Tilaisuudesta alkoi vilkas maakuntakerhotoiminta, joiden alullepanijana Toivo Ojala mainitsee olleensa. Hän uskoi, että maakuntakerhotoiminta voisi antaa tuleville opettajille kipinän kotiseututyöhön. Itse asiassa maakuntakerhot olivat toimineet jo seminaarin aikana. Etenkin kotiseutuiltoja oli vietetty ahkerasti toverikunnan parissa niiden viimeisten kymmenen vuoden aikana, jolloin seminaari oli ollut vielä olemassa. Maakuntakerhotoiminta liittyi kotiseuduntutkimukseen, jonka harrastus alkoi sodan jälkeen muuallakin Suomessa. Toivo Ojalan mielestä kotiseututyö oli tärkeää, koska opettajat usein joutuivat toimimaan paikkakuntansa kotiseutuyhdistyksissä. Kun toisen maailmansodan jälkeen korkeakoulun opiskelijamäärät huomattavasti lisääntyivät, maakuntakerhojen toiminta väheni. Ylioppilaskunnan jäsenmäärän kasvu siirsi kerhojen toiminnan eri osakuntiin. (K-SMa, Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla.)

Toivo Ojala uskoi ylioppilaskunnan saavan pian perustamisen jälkeen kokoontumistilat. Helsingin yliopiston ylioppilaskunnalla oli oma ylioppilastalo, joten korkeakoulun ylioppilaskunnallakin pitäisi olla sellainen. Ojala tähdentääkin ylioppilastalon merkitystä opiskelijoiden kehitykselle, sillä yhteiset tilat lisääisivät opiskelijoiden keskinäistä yhteistoimintaa. Tämä yhteistoiminta liittyi läheisesti Toivo Ojalan tapakasvatusajatukseen, joka hänen mielestään nimenomaan oli osa opettajakasvatusta. (Ojala 1946, 36.) Haastattelussaan Toivo Ojala lausuu, että aikanaan hänellä oli ollut ajatuksena saada yhteisten kokoontumistilojen seinälle jokin taideteos. Taideteoshankkeen taustalla vaikutti vahva käsitys siitä, kuten Toivo Ojala korostaa, että taiteen merkitys kasvatuksen palveluksessa ei ole vähäinen. Hän väittää, että "Hyvät maalaukset juurruttavat nuorison mieleen rakkautta taiteeseen" (Ojala 1952, 26). Eräässä ylioppilaskunnan vuosijuhlassa lehtori Ojala

jättikin summan alkupääomaksi rahastoon, jolla myöhemmin oli tarkoitus hankkia tämä kyseinen taideteos. Jyväskylässä pidetyssä yleisessä kansakoulukokouksessa vuonna 1951 rahastoa kartutettiin melkoisesti piirustusnäyttelystä saaduilla tuloilla. Ylioppilaskunnan omat kokoontumistilat kuitenkin viivästyivät parilla vuosikymmenellä. (K-SMa, Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla.)

Kuten aiemmin totesin, Toivo Ojala suunnitteli merkin ylioppilaskunnalle, jonka se otti käyttöönsä keväällä 1937. Lehtori Ojalan aikoinaan suunnittelema merkki on edelleenkin Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan käytössä. 1950-luvulla tehdyssä haastattelussa Toivo Ojala myöntää, että hän ei ollut täysin tyytyväinen suunnitelmaansa merkkiin. Hänen mielestään siitä oli päätetty liian nopeasti ylioppilaskunnan hallituksen kokouksessa. Kuntalaiset olivat itse valinneet tunnuksen nauhaan vihreän ja valkoisen värin, mutta Toivo Ojalan mielestä värit olisivat voineet olla voimakkaampiakin. Ojala ei ollut osallistunut ylioppilaskunnan hallituksen kokouksiin, kun merkkiä siellä käsiteltiin, mutta hän oli neuvotellut asiasta hallituksen jäsenten kanssa. Ojala paljastaa, että ylioppilaskunnan hallituksen jäsenet olisivat oikeastaan kaivanneet tunnukseensa perinteistä laakeriseppelettä soihdun sijasta. (K-SMa, Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla.)

Toisen maailmansodan jälkeen uudestaan valitun museotoimikunnan työ liittyi kotiseuduntutkimukseen ja maakuntakerhotoimintaan. Maakuntakerhojen toiminta leppui jo 1950-luvulla ja osakunnat saivat suuremman merkityksen ylioppilaiden keskuudessa. Toivo Ojala ei varsinaisesti ollut mukana osakuntatoiminnassa, mutta kiinnostus länsisuomalaiseen osakuntaan oli suuri ja sen toimintaa hän mainitsee eniten seuranneensa. Myös Veli Nurmi mainitsee Ojalan olleen kiinnostuneen länsisuomalaisen osakunnan asioista (henkilökohtainen tiedonanto 14.12.1999.) Keskisuomalainen osakunta oli ehdottanut, että korkeakoulun käsityöpajassa tehtäisiin osakunnalle oma vaakuna. Käsityönohjaaja Juho Väisänen valmistikin vaakunan puusta ja Toivo Ojala maalasi sen. He tekivät samalla ylioppilaskunnalle kilven tulevan "juhlahuoneiston" seinälle. Kilpi kuitenkin katosi sota-aikana jonnekin ja 1950-luvulla Toivo Ojalalla ei ollut enää tietoa sen kohtalosta. Hän olisi kyllä halunnut sen säilyvän muistona ylioppilaskunnan alkuaikojen innostuksesta.

Viralliset tahot opetuksen taustalla ja Mikael Soinisen herbart-zilleriläinen pedagogiikka

Herbart-zilleriläisyys oli saanut merkittävän aseman Euroopassa viime vuosisadalla. Mikael Soininen tutustui pedagogiikkaan Saksaan tekemillään opintomatkoilla 1890-luvulla. Vuosisadan vaihteessa hän julkaisi pedagogiikan kannalta keskeiset teoksensa *Yleinen kasvatusoppi* ja *Opetusoppi I-II*. Soininen sovelsi herbart-zilleriläisen kasvatusopin suomalaiseen koulumaailmaan, jossa sen vaikutus säilyi aina 1930-luvulle saakka. (Haavio 1960, 8-9; ks. myös Halila 1949, 140-141.)

Herbart-zilleriläisessä pedagogiikassa kasvatuksen päämääränä oli kasvatettavan siveellisen luonteen kehittäminen. Sen kehittämiseksi ratkaisevin tekijä oli opetus, sillä se vaikutti kasvatetun tietoon eli älylliseen toimintaan. Olennaista oli, että kaikki opetus oli kasvattavaa. Opetus oli kasvattavaa, kun se 'voimakkaasti' vaikutti kasvatettavan tunteeseen ja sitä kautta hänen tahtoonsa. Siveellinen luonne oli nimenomaan tahtoon liittyvä asia. Kasvatettavan opetuksen tavoite oli elävän harrastuksen herättäminen oppilaassa, mutta ihan mikä tahansa harrastus ei kuitenkaan ollut toivottavaa. Mikael Soinisen mielestä heränneen harrastuksen piti olla sellaista toimintaa, joka "antaa elämälle sisällyksen ja siveellisen tarkoituksen". Hän nimensi neljä harrastuspiiriä, jotka olivat älyllinen eli tiedon harrastus, kauneuden harrastus, siveellisyyden harrastus ja uskon harrastus (Soininen 1901, 1-3.)

Herbart-zilleriläisen ajattelutavan mukaan ihmisen sieluntoiminta esiintyi sarjana, jonka tekijöinä tieto, tunne ja tahto vaikuttivat toisiinsa tässä nimenomaisessa järjestyksessä. Opetustapahtumassa kasvattajan tehtävä kohdistuikin kasvatettavan tietopuoliseen sielunelämäänsä, jonka kautta hän vaikutti tämän tunteeseen ja tahtoon. Herbart-zilleriläiseen opetustapahtumaan kuuluivat myös hallinta ja ohjaus. Hallinnalla kasvattaja toisaalta suojeli kasvattiaan haitallisilta asioilta ja toisaalta totutti hänet hyviin tapoihin. Ohjaus tuli mukaan opetustapahtumaan, kun harrastus oli jo herännyt. Mikael Soinisen mukaan ohjauksella kasvattaja piti kasvattinsa toivotussa harrastuksessa ja hän pyrki antamaan kasvatilleen tilaisuuden säilyttää harrastus niin, että se muodostui periaatteeksi ja koko elämää ohjaavaksi toiminnaksi. (Soininen 1901, 3.) Herbart-zilleriläisen pedagogiikan keskeinen kysymys oli, miten kasvattaja sai oppilaissaan heräämään näitä hyviä elämäharrastuksia. "Harrastuksen herättäminen oppilaissa edellyttää ennen kaikkea, että nämä samat harrastukset ovat opettajassa itsessään elävät ja hyvin kehittyneet", Mikael Soininen kirjoittaa.

Hän väittää opetuksen olevan elotonta ja ikävää, oli se järjestetty miten hyvin tahansa, mikäli siitä puuttuu henki. "Harrastus on opetuksen henki ja sen luontoon kuuluu, että se siirtyy välittömästi sielusta toiseen, säteillen ympärilleen itsestään niinkuin lämpö ja valo, usein sen henkilön tietämättäkin, josta se lähtee." (Soininen 1901, 5.) Tällä Mikael Soininen tarkoitti, että opettajan oma persoonallisuus ei suinkaan ollut vähemmän tärkeä verrattuna siihen tietoon, jota hän jakoi. Opettajan täytyi ensin itsessään herättää eloon harrastusta ja samalla pitää huolta oman siveellisen luonteensa kasvattamisesta. Millainen opettaja oli itse, sitä voisivat myös hänen oppilaansa olla.

Kaiken kouluopetuksen tuli liittyä lapsen kokemusmaailmaan, jotta se olisi mielenkiintoista ja voisi sytyttää hänessä elävän harrastuksen. Mikael Soinisen mielestä lapselle läheinen ja tuttu asia oli kotiseutu ja sen luonto. Tämä piti ottaa huomioon opetuksessa, sillä lapsi omaksuu mielellään kotiseutuun ja kodin tuttuihin askareihin liittyvät uudet tiedot. (Soininen 1901, 10). Herbart-zilleriläisessä pedagogiikassa tiedon, siveellisyyden, kauneuden ja uskon harrastus olivat asioita, joihin kasvatettavan toivottiin läheisesti kiintyvän elämänsä aikana. Kauneuden harrastusta kehittivät taideaineet, joihin Soinisen mukaan kuuluivat laulu, piirustus ja käsityöt. Tätä harrastuspiiriä kehittivät myös taiteen historian tunteminen ja luontoon, tässä tapauksessa kotiseudun luontoon, tutustuminen. Mikael Soininen kirjoittaaakin, että "Miksi emme pitäisi luonnon kauneuden osoittamista yhtä tärkeänä opetuksen esineenä, kuin sen rakennusten ja järkipärisyyden selvitystä?" (Soininen 1901, 42-43.)

Mikael Soinisen vuonna 1906 ilmestynyt *Opetusoppi II* piti sisällään varsinaisen metodiopin. Hänen herbart-zilleriäinen opetusmetodinsa noudatti kolmea muodollista astetta: 1) havainnollisuuden aste, 2) käsitteellisyyden aste ja 3) harjoituksen aste. Havainnollisuuden aste tarkoitti a) opetuksen valmistusta, b) varsinaisen uuden asian esittämistä ja c) asioiden syventävää käsittelyä. Syventävä käsittely oli asioiden tarkastelemista siveelliseltä, uskonnolliselta, esteettiseltä ja tiedolliselta kannalta. Kuten Sakari Suutarinen toteaa, se oli tavoitehakuista toimintaa, jossa esitettyihin kysymyksiin yritettiin löytää toivottuja vastauksia (Suutarinen 1992, 77). Ennen syventävää käsittelyä oli varsinainen uuden asian esittäminen. Sen periaatteisiin kuului havainnollisuus, oppilaan itsetoiminta ja jaksottainen esittäminen. (Soininen 1906, 45.) Jaksottaisella esittämisellä Mikael Soininen tarkoitti sitä, että opetus eteni "pienin askelin". Ihmisen tajunta on ahdas, joten sinne ei mahdu paljon asioita yhdellä kertaa. Tämän takia uusi opetettava asia piti jakaa jaksoihin, jotta oppilaat ennättivät omaksua sen ennen kuin mentiin uuteen asiaan. Kun kokonaisuus oli näin

vähitellen omaksuttu ja "sulatettu", niin lopuksi piti yksityiset jaksot yhdistää oppilaiden tietoisuudessa kokonaisuudeksi. (Soininen 1906, 59-60.)

Herbart-zilleriläinen kasvatustieteellinen edusti spekulatiivista tiedettä asettaen päämääräkseen kasvatustieteellisen luonteen kehittämisen. Spekulatiiviselle tieteelle olennaista oli johonkin ilmiöön liittyvän väittämän johtaminen filosofiasta ja herbart-zilleriläisyydessä siis etiikasta ja psykologiasta. Yleisesti uskottiin, että kasvatustieteen tavoite pystyttiin paljastamaan tieteen avulla ja että tulos samalla oli absoluuttinen totuus. (Iisalo 1978, 413.) Herbart-zilleriläinen kasvatustiede pyrki nimenomaan yksilön kasvatukseen. Mutta tämä spekulatiivinen tiede sai rinnalleen empiirisen kasvatustieteen, joka perustui positivistiseen filosofiaan. Se halusi, että koulujen opetus olisi käytännöllistä ja lähempänä ihmisten jokapäiväistä elämää.

Georg Kerschensteiner ja työkouluuute

Georg Kerschensteinerin työkouluuute alkoi tulla tunnetuksi Suomessa 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Kansakouluntarkastaja Onni Rauhamaa puhui aiheesta yleisessä kansakoulukokouksessa Oulussa vuonna 1911 ja muun muassa vuonna 1915 tunnettu työkouluuuteen johtomies rehtori Oskar Seinig esitelmöi siitä Helsingissä. Työkouluuute halusi palata Pestalozzin, Fröbelin ja Cygnaeuksen ajatuksiin kansakoulujen toimintaperiaatteista. Se tarkoitti sitä, että kouluihin piti saada enemmän työtä ja oppilaiden omatoimisuutta lisääviä tehtäviä. "Kirjakouluksi" muuttuneen kansakoulun luonne sai runsaasti kritiikkiä nimenomaan työkoulun kannattajilta, jotka halusivat tehdä kansakoulun käytännöllisemmäksi totuttamalla oppilaat myös työelämän vaatimuksiin. (Halila 1949, 147.) Vuoden 1911 kokouksessa Rauhamaa esittikin mielipiteenään, että kansakoulussa käytännölliselle työopetukselle pitäisi varata yhtä paljon opetusaikaa kuin tietopuolisellekin opetukselle oli varattu. Hän oli myös ehdottanut, että tietopuolisen opetuksen pitäisi liittyä nimenomaan lapsen kotiseutuun. (Rauhamaa 1911, 21-22.)

Georg Kerschensteinerin teos *Työkoulun käsite* ilmestyi suomenkielisenä vasta vuonna 1938. Mutta jo vuonna 1914 ilmestyneessä kirjassaan *Työkoulu tulevaisuuden koulu* Oskari Mantere viittaa usein nimenomaan Kerschensteineriin kirjoittaessaan työkoulun periaatteista. Työkouluuute uutena tulokkaana sai pian nimityksen "uusi koulu". Se kritisoi lähinnä pelkästään älyllisen tiedon jakamiseen pohjautuvaa opetussuunnitelmaa. Uusi koulu piti edelleen kasvatustieteen tärkeimpänä tavoitteena siveellisesti lujaa luonnetta. Oikeastaan sopusuhtainen

persoonallisuus, jolla on "jalo mielenlaatu" ja hyvä tahto, ei Oskari Mantereen mukaan kuitenkaan yksin riittänyt. "Yksilön arvon määrää hänen merkityksensä kokonaisuudelle, yhteisölle", Mantere kirjoittaa. (Mantere 1914, 5.) Olennaista ihmisessä on hänen työnsä ja se, mitä hän saa aikaan ihmiskunnan hyväksi. Tässä tehtävässä ei todellakaan auta pelkästään ihmisen hyvä tahto. Ihmiskunnan hyvinvoinnin edistäminen vaatii myös toimintakykyä ja taitoa panna kaikki - sekä henkiset että fyysiset - voimat yhteisön palvelukseen. Oskari Mantereen mukaan ihmiskunnan hyvinvointiin uhrattava työ on kulttuurityötä ja jokainen siihen osallistuja myötävaikuttaa "luonnon valtaamiseen ja siveellisten sivistysarvojen kohottamiseen." Ihmisen sosiaalinen luonne ilmenee siveellisessä toiminnassa, joka on luovaa työtä ihmiskunnan hyväksi. Tällä Mantere tarkoittaa nimenomaan ihmisen kasvattamista inhimilliseen yhteiselämään ja toimintaan toisten ihmisten hyväksi. Koulun tehtävä on ennen kaikkea ohjata oppilaita työhön ja toimintaan, joka puolestaan lujittaa luonnetta. Työkouluuhteessa keskeistä siten oli käsin tehtävä työ, jolla oli tärkeä asema opetusohjelmassa. Käsin tehty työ - teon periaate - oli osa sekä tiedollista että siveellistä kasvatusta. Työkouluuhteeseen otettiin huomioon opetuksessa teknisen taitavuuden ja kätevyuden, jolloin opetusaineista myös piirustus, käsityöt ja muovailu olivat tärkeitä oppiaineita. (Mantere 1914, 5.)

Työkouluuhteeseen piti teon periaatetta kasvattavana periaatteena ja uusi koulu oli työopetuksen puolestapuhuja. Työkouluuhteeseen sisällä se sai kaksi eri merkitystä. Työopetus tarkoitti joko erityistä oppiainetta tai sitten se oli vain menetelmällinen periaate sovellettuna kaikkeen opetukseen. Oma oppiaineenaan muun muassa käsitöiden opetus oli siten yhtä tärkeä oppiaine kuin muutkin niin sanotut lukuaineet. Metodinen periaate puolestaan halusi soveltaa työopetusperiaatteen kaikkeen opetukseen.

Oskari Mantereen mukaan Georg Kerschensteinerille käsityöopetus oli itsenäinen oppiaine kouluissa, jolloin sen ammatillinen merkitys korostui. Kansakoulun oli luotava pohja myös oppilaiden käytännöllisiin ammatteihin valmistumiselle, jolloin koulun täytyi huolehtia sekä teknisen taitavuuden että kätevyuden kehittämisestä. Mantere korostaa kuitenkin, että Kerschensteinerilla tekninen työ ei ollut vain valmistumista ammattiin. Siihen sisältyi myös henkinen aspekti eli tahdon kehittäminen. Se ilmeni työnä ja haluna tehdä rehellistä työtä suuremmalla huolellisuudella ja tarkkuudella. Mutta, kuten Mantere huomauttaa, Kerschensteiner ei pitänyt koulun velvollisuutena pelkästään huolehtia yhteiskunnan ammattitaitoisesta väestöstä. "Koulun korkein tarkoitus on kasvattaa "kunnan kansalaisia", - - , jotka älyllisesti ja siveellisesti kypsyneinä voivat vaikuttaa - - koko inhimillisen yhteiselämän siveellistymiseksi." (Mantere 1914, 6-7.) Työkouluuhteeseen

kritisoi nimenomaan sitä, että koulu ei totuttanut lasta yhteiselämään, vaan siellä oppilaat työskentelivät lähinnä itseään varten.

Työkouluaatteen toinen suunta katsoi, että ammatillisten päämäärien tavoittelemisen ei ole oppivelvollisuuskoulun tehtävä. Varsinaisten ammattikoulujen pitäisi huolehtia siitä. Työopetus ei ole itsenäinen oppiaine, vaan se on työkasvatukseen liittyvä metodinen periaate, joka liittyi kulloinkin esillä olevaan asiaopetukseen. Työkasvatusperiaate ei näin ollen pannut suurta painoa teknisen täydellisyyden tavoitteluun. Oskari Mantere toteaaakin, että "Työ tehdään, - - , sen taidon avulla, mikä varhemmin, - - , on saavutettu." Olennaista oli, että puhuttu sana saatettiin käsintehdyn työn avulla oppilaalle havainnolliseksi. Hänen huomiokykynsä parani ja havaintojen esittäminen, esimerkiksi paperille, oli helpompaa. Näitä taitoja tarvittiin etenkin piirustuksessa ja muovailussa. Työkasvatuksella oli tavallaan palveleva rooli muiden aineiden opetuksessa. (Mantere 1914, 7-8.)

Työkouluaatteella oli sielutieteeseen, sivistyshistoriallisiin seikkoihin ja sosiaalisiin syihin nojaavat perustelut koulujen työkasvatukselle. Käsillä työskenteleminen vastaa lapsen luonnollista toimitaviettä, sillä lapsella on luontainen taipumus askarrella ja käyttää käsiään. Näin ollen alussa kouluopetuksen täytyi perustua toimintaan. (Mantere 1914,10.) Toiseksi sivistyshistorialliset seikat vaativat työopetuksen huomioon ottamista, sillä ihmiskunta on kohonnut korkeampaan kulttuuriin työn avulla. Mantere korostaa, että nimenomaan tekniset keksinnöt ovat vieneet kehitystä eteenpäin. Työkouluaate kehoittikin noudattamaan ohjetta, "kädestä päähän". Se tarkoitti, että ihmiskunnan kehitys on yhdenmukainen yksilön kehityksen kanssa, jolloin älyllinen toiminta seurasi teknistä osaamista. Sosiaalinen näkökohta puolestaan otti huomioon yhteiskunnassa vallitsevan dikotomian henkisen ja ruumiillisen työn välillä. Mikäli koulu ottaisi myös ruumiillisen työn opetusohjelmaansa, niin sen arvostus yhteiskunnassamme nousisi. Nuoriso huomaisi, että fyysinen työ ei ole pelkästään ikävää ja raskasta, vaan se on yhtä arvokasta työtä kuin mikä tahansa työ. Oskari Mantere kirjoittaaakin, että "Työn arvo ihmiselle ei riipu lopulta siitä, mitä hän tekee, vaan siitä, millä tavoin hän työnsä tekee, - - ." (Mantere 1914, 11-12.) Työkoulun kannattajat halusivat liittää kouluissa käsillä tehtävän työn eli teknisen työn oppilaan tiedolliseen ja siveelliseen kehitykseen. Heille piirustus, muovailu, käsityöt ja kaikki oppilaiden itse tekemät kokeet ym. laboratoriotyöt olivat tärkeitä oppiaineita. Oskari Mantere toteaaakin, että hyvin järjestetty työopetus vaikutti "herättävästi ja lujittavasti oppilaan tahtoon". Se kasvatti täsmällisyyttä ja rehellisyyttä (Mantere 1914, 11.)

Miten Toivo Ojala tutustui herbart-zilleriläisyyteen ja työkouluuuteeseen?

Toivo Ojala tutustui herbart-zilleriläiseen pedagogiikkaan jo Rauman seminaarissa. Sakari Suutarisen mukaan sitä teki tunnetuksi nimenomaan seminaarin johtaja K. A. Franssila (Suutarinen 1992, 156). Hänellä oli siihen hyvä mahdollisuus, sillä hänhän huolehti myös seminaarin sielu-, siveys-, kasvatus- ja opetusopin opettamisen. Myöhemmin seminaarien tarkastajana Franssila vieraili usein seminaareissa puhuen muun muassa opetusmetodista ja siten herbart-zilleriläisyydestä. Etenkin Jyväskylän seminaarin opettajien pedagogisessa neuvottelukokouksessa maaliskuussa vuonna 1930 hän selvitteli pitkään ja perusteellisesti herbart-zilleriläistä opetusmetodia Toivo Ojalan pitäessä kokouksesta pöytäkirjaa. Kansakoulunopettajain yliopistollisilla jatkokursseilla Toivo Ojalan opettajana oli kurssien johtaja Albert Lilius. Suutarisen mukaan myös hän oli herbart-zilleriläisyyden kannattaja. Jatkokurssien kasvatusopin suppeiden aineopintojen opintovaatimuksiin kuuluivat Mikael Soinisen vuosisadan alussa ilmestyneet teokset Yleinen kasvatusoppi ja Opetusoppi I-II. Soinisen teokset olivat niin ikään kurssikirjoina monessa seminaarissa.

Työkouluuute tuli tunnetuksi Toivo Ojalalle ainakin vuoden 1919 yleisessä kansakoulukokouksessa. Hän osallistui tähän Helsingissä 11.-13. kesäkuuta pidettyyn kokoukseen, jossa aikaisemmin herbart-zilleriläiseksi lukeutunut professori Waldemar Ruin puhui lämpimästi työkouluuuteen puolesta. Ensimmäinen maailmansota oli ohitse ja maamme vuoden 1918 tapahtumat olivat elävinä ihmisten mielissä. Herbart-zilleriläisyys oli korostanut ihmisen siveellistä luonnetta ja individualismia. Yksilöllisyyden korostamisessa oli jokin mennyt kuitenkin pahasti pieleen ja sota oli konkreettinen osoitus siitä. Puheenvuorossaan Waldemar Ruin toteaaakin, että kasvatustyössä kasvatin "luonteen muodostus" oli antanut aiheen suurimpaan pettymykseen. (Ruin 1919, 109.) Yksinomaan valistuksen eli ihmisen tietomäärän ja älyn lisääminen sekä yksilöllisyyden korostus oli johtanut harhateille. Ruinin mielestä kasvatustyössä oli siirryttävä vapaaehtoiseen sosiaalisuuteen ja käytännöllisyyteen. Kasvatuksen ja opetuksen perusta on sekä ohjauksessa että harjoituksessa ja vain ne kannustavat tuotteliaaseen työhön. Professori Ruinin käsityksen mukaan oikean luonteenmuodostuksen perusta on itsetoiminnassa ja nimenomaan sellaisessa työssä, joka tuottaa tekijälleen vaivaa antaen samalla myös iloa. (Ruin 1919, 111-113.) Seitsemännessätoista yleisessä kansakoulukokouksessa Waldemar Ruin puhui työn merkityksestä ja nuorten kasvattamisesta valtion kansalaisiksi. Hänen mielestään kouluihin piti saada enemmän ammattiin valmistavia aineita ja etenkin kansakoulujen jatko-opetukseen olisi kiinnitettävä huomiota. Ruin tähdentääkin,

että ihmisen sivistykseen on monia mahdollisuuksia ja yksi niistä on rehellinen työnteko. (Ruin 1919, 114-115.)

Mikael Soinisen herbart-zilleriläisyydessä korostui intellektuaalisuus ja induktiivinen opetustapa. Vaikka opetustavassa olennaisin tekijä oli havainnollisuus, opettaja oli tunnin kulussa keskeisessä asemassa. Hänen piti taitavilla kysymyksillä kohdistaa oppilaiden huomio oikeisiin kohtiin esillä olevassa havaintomateriaalissa. Herbart-zilleriläisyys korosti nimenomaan yksilön kasvatusta. Työkoulun kasvatuksellisenä päämääränä puolestaan oli yksilön sosiaalisuus, joka pohjautui ajan psykologian kehitykseen. Työkoulu korosti omatoimisuutta ja lapsen kehitystason huomioimista opetussuunnitelmassa. Lahdes toteaaakin, että tunnilla oppilas oli tärkein ja etusijalla olivat hänen tarpeensa. Ne tuli mitoittaa lapsen voimien ja kehityksen mukaan. (Lahdes 1964, 88, 90.)

Yleisessä kansakoulukokouksessa vuonna 1919 Mikael Soininen käytti omassa esitelmässään myös käsitettä teon periaate. Hänen mielestään käsitteellä oli siveellinen arvo ja merkitys. Hän tarkoitti sillä oppilaan ajatuksen ja käsien työskentelyn yhdistämistä opetuksessa. (Soininen 1919, 28.) Siten teon periaatteesta puhuivat sekä herbart-zilleriläisyys että työkouluuaste. Herbart-zilleriläisyys oli painottanut opetuksen havainnollisuutta ja sitä, että kaikki opetus oli kasvatusta. Sitähän opetus oli myös työkouluuasteen kannattajien mielestä. Kolmas yhteinen asia herbart-zilleriläisyydelle ja työkouluuasteelle oli, havainnollisuuden ja kasvattavan opetuksen lisäksi, kotiseutuopin merkityksen korostaminen. (Suutarinen 1992, 100-101.) Lahdes toteaa, että työkouluuasteen omatoimisuuden periaate tunnustettiin yleisesti ja se vakiintui kouluihimme. Oppilaiden omatoimisuutta pyrittiin toteuttamaan nimenomaan työkirjojen ja oppilaille tarkoitettujen käsikirjastojen avulla. Havainnollisuuden periaate otettiin huomioon alakansakouluissa, mutta sosiaalisuuden vaatimus jäikin sitten kouluissamme vähemmälle huomiolle. Opettajien keskuudessa herbart-zilleriläisyyden muodolliset asteet säilyivät pitkään käytössä - olihan Mikael Soinisen metodioppi antanut selkeät ohjeet tunnin pitämiseen. (Lahdes 1964, 96.)

Valtakunnallisissa yleisissä kansakoulukokouksissa, joita pidettiin kolmen vuoden välein, opettajat keskustelivat ajankohtaisista asioista ja toivat esille mielipiteitään esitelmin ja alustuksin. Oikeastaan koko 1900-luvun alun näissä kokouksissa käytiin keskustelua herbart-zilleriläisyyden ja työkoulun kannattajien välillä. Olivathan ne koulumaailmamme uusia tulokkaita ja kummallekin suunnalle löytyi

kannattajansa. Aikakauslehdistä "Kansakoulun lehti" oli alan opettajille tarkoitettu julkaisu ja se käsitteli opetukseen liittyviä kysymyksiä hyvin laajasti. Kansakoulukokouksiin saattoivat osallistua myös seminaarien opettajat, vaikka heillä oli omat tapaamisensa. Veli Nurmi huomauttaa, että alunperin seminaarinopettajakokousten tarkoitus oli ollut seminaarien työn yhdenmukaistaminen ja tiedonvälitys oppilaitosten työstä yleensä (Nurmi 1995, 77). Sekä kansakoulukokousten että seminaarinopettajienkokousten keskustelupöytäkirjat painettiin, joten myös niihin osallistumattomat pystyivät lukemaan siellä keskustelluista asioista.

Nimenomaan piirustuksen ja käsityön opetukseen liittyviä tavoitteita ja menetelmiä käsiteltiin erilaisissa asiantuntijakomiteoissa, joiden ilmestyneet mietinnöt eivät varsinaisesti velvoittaneet opettajia noudattamaan niitä. Komiteamietinnöt kuitenkin toivat esille ajan uusimman pedagogisen tiedon, tai ainakin vaikutusvaltaisen asiantuntijan käsityksen opetuksen yleisistä suuntaviivoista. Piirustuksenopetuskomitea jätti mietintönsä vuonna 1907 ja vuonna 1912 sitä seurasi komiteamietintö Kansakoulun käsityöopetuksesta. Seminaarien uudistamista pohtimaan asetettu Seminaarikomitea jätti oman mietintönsä vuonna 1922 ja siitä kolmen vuoden päästä ilmestyi Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö. Näistä kaksi viimeisintä komiteamietintöä olivat herbart-zilleriläisiä, sillä vuoden 1925 opetussuunnitelmakomiteaa oli johtanut kouluhallituksen ylijohdaja Mikael Soininen. Seminaarikomitean puheenjohtajana oli ollut kouluneuvos K. A. Franssila. Kouluneuvos Franssila oli seminaarien tarkastajana aina 1930-luvun loppuun asti. Sakari Suutarinen toteaa hänen pysyneen herbart-zilleriläisyyden kannattajana koko toimikautensa ajan. Franssila teki usein tarkastuskäyntejä seminaareihin joko opetusta kuunnellen tai sitten kouluneuvos vain tarkasti seminaarin kassan.

Piirustuksen opetus seminaarissa vuosina 1925 - 1937

Viisivuotisen miesseminaarin ensimmäisellä luokalla piirustusta oli kolme tuntia viikossa. Opetus alkoi perusmuodoilla, jolloin harjoiteltiin esimerkiksi ympyrän, soikion tai kolmion piirtämistä piirtämällä sen muotoisia esineitä. Harjoitukset tehtiin muistinvaraisesti, mutta esineitä piirrettiin myös mallia apuna käyttäen "tasapintavaikutteisina" eli kaksiulotteisina. Perusmuotojen yhteyteen kuuluivat koristesommitteluharjoitukset ja muovailu. Tämän lisäksi opiskeltiin valaistusilmiöiden kuvaamista, vesivärien käytön tekniikkaa ja lähinnä askarteluun kuuluvaa paperin leikkausta. Syksyllä 1927 opetusohjelmaan tuli tyyppipiirustus. Vuosien kuluessa perusmuodot hieman vaihtuivat, mutta yleensä ensimmäisen luokan opetusohjelma pysyi samanlaisena koko seminaarin loppuajan eli kevääseen 1933. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1928 - 1933.)

Seminaarin toisella luokalla harjoiteltiin vielä valaistusilmiöiden kuvaamista, jolloin erilaisin menetelmin piirrettiin "pintamaisia" esineitä. Aiheina olivat luonnonaiheet esimerkiksi syyslehdet, sulat ja perhoset. Valaistusilmiöiden jälkeen siirryttiin perspektiiviin, jota harjoiteltiin piirtämällä esineitä sekä yksikseen että ryhmissä. Lyijykynä, vesivärit, hiili, pastellivärit ja teräskynä olivat opiskeltavia tekniikoita. Perspektiiviharjoitusten lisäksi opiskeltiin taulupiirustusta, paperin leikkaamista ja koristesommittelua, joka oli lähinnä erilaisten luonnonaiheiden tyyllittelyä. Toisella ja kolmannella luokalla piirustusta oli kaksi tuntia viikossa. Kolmannella luokalla maalattiin vesiväreillä erilaisia luonnonaiheita ja opetussuunnitelmat mainitsevat myös tyyppipiirustuksen, muovailun ja koristesommittelun. Toimintakertomusten mukaan niitä ei kuitenkaan kolmannella luokalla opiskeltu, mutta sen sijaan harjoiteltiin muotokuvien tekemistä elävän mallin mukaan. Toivo Ojala luopui kipsimallien piirättämisestä heti syksyllä 1925 ja syksyllä 1930 hän otti linoleumleikkauksen opetusohjelmaansa. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1928 - 1935; JyMA, JSa, opetussuunnitelmat vuosilta 1928 - 1937.)

Neljäsluokkalaiset siirtyivät harjoituksissa projektio- eli teolliseen piirustukseen, joka oli piirtämistä viivoitinta apuna käyttäen. Sen lisäksi opetusohjelmaan kuului sekä muotokuvien että kukka- ja hedelmäasetelmien maalaamista. Opetussuunnitelmat mainitsevat myös tekstauksen, mutta ilmeisesti se jäi lehtori Ojalalta vain suunnitelmaksi. Siitä ei löydy mainintoja toimintakertomuksista. Aikaisemmin taidehistoriassa oli luettu Armas Lindgrenin teos *Rakennus- ja koristetyylit*, mutta heti syksyllä Toivo Ojala vaihtoi sen F. J. Lindströmin *Taidehistorian pääpiirteisiin*. Hieman myöhemmin hän siirtyi taidehistorialuennoissaan kotoisempaan aiheeseen luennoiden suomalaisesta

maalaustaiteesta. Neljännellä luokalla piirustusta oli kolme tuntia viikossa. Seminaarin viimeisellä eli viidennellä luokalla sitä oli puoli tuntia, jolloin kerrattiin piirustuksen opetusoppia, annettiin käytännöllisiä ohjeita tuleville kansakoulunopettajille ja tehtiin opetussuunnitelma kansakoulun piirustuksenopetukseen. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1923 - 1937; JyMA, JSa, opetussuunnitelmat vuosilta 1928 -1937.)

Korkeakoulun piirustuksen opetus vuosina 1934 - 1955

Kasvatusopillisen korkeakoulun ensimmäisellä vuosikurssilla piirustusta oli kolme tuntia viikossa ja toisella luokalla sitä oli tunti vähemmän. Toivo Ojala oli ehdottanut opettajainkokouksessa huhtikuussa 1936, että opetusta lisättäisiin yksi tunti molemmilla vuosikursseilla. Opettajien mielestä se ei kuitenkaan ollut käytännössä mahdollista, sillä korkeakoululaisten lukujärjestys oli jo ennestään täynnä. Toinen peruste kielteiselle päätökselle oli, että opiskelijat olivat saaneet opetusta piirustuksessa keski- ja oppikouluissa. (JyMA, JKKa, opettajainkokous 28.4.1936.)

Korkeakoulun piirustuksenopetus noudatti samaa periaatetta kuin se seminaarissakin oli noudattanut. Opetus alkoi perusmuodoilla, joita seurasivat valaistusilmiöt, värioppi ja perspektiiviharjoitukset. Opetusohjelmaan kuuluivat myös koristesommittelu, paperinrevintä ja taulupiirustus, joka nyt mainitaan nimenomaan tekniikkana. Muita opiskeltavia tekniikoita olivat hiili, öljyliitu, pastelliitu, lyijykynä, vesivärit ja öljysavimuovailu. Tehtävien aiheina olivat erilaiset esineet sekä yksitellen että ryhmissä, ja aiheet luonnosta. Piirustukset tehtiin lehtiölle suureen kokoon, jonka ohella samat tehtävät selityksineen tehtiin luonnosvihkoihin pienemmässä koossa. Kun korkeakoulun opiskelijat olivat saaneet piirustuksenopetusta jo ennen korkeakouluun tuloaan, opetuksen ei tarvinnut alkaa aivan perustiedoista. Opetussuunnitelmat mainitsevatkin ensimmäisen vuosikurssin tavoitteeksi lähinnä oppikoulussa saadun opetuksen kertaamisen ja täydentämisen. Tavoitteena oli myös opetuksen rinnastaminen kansakoulussa noudatettuun järjestelmään. Toisen vuosikurssin kahdella viikotunnilla piirrettiin asetelmia ja luonnonaiheita, harjoiteltiin koristesommittelua, opiskeltiin perspektiivin kuvaamista ja projektiopiirtämistä sekä maalattiin maisemaluonnoksia. Tehtävät tehtiin jälleen kahteen kokoon muistiinpanoineen. Valmistuvat kansakoulunopettajat harjoittelivat myös havainnollistavaa taulupiirustusta ja tunneilla laadittiin kansakoulun opetussuunnitelma seuraten Toivo Salervon *Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmää*. (Kertomus JKK:n

toimintavuosista 1934 - 1945; JyMA, JKKa, opetussuunnitelmat vuosilta 1939 - 1955.)

Syksyllä 1939 piirustuksen opetukseen käytettävää tuntimäärää viimein lisättiin yhdellä tunnilla. Opetusohjelma oli pysynyt samana melko kauan, mutta syksyllä 1943 Toivo Ojala opetti myös ihmisten ja eläinten piirtämistä. Toimintakertomus mainitsee myös, että koristesommittelu oli nimenomaan kansanomaiselle pohjalle rakentuvaa sommittelua. Piirustuksenopetus muuttui jonkin verran syksyllä 1945. Sauramo Oksanen oli kuollut kesällä ja naisten piirustuksenopettajaksi tuli Toimi Calonius. Oppikirjana jo pitkään käytössä ollut Toivo Salervon *Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmä* jäi lehtori Ojalalta pois käytöstä. Tehtäväaiheet hieman lisääntyivät ja piirrettiin muun muassa, kohdalle sattuneen vuotuisjuhlan mukaan, mielikuvitustehtäviä ja satuaiheita. Korkeakoulun arkistossa oleva päiväämätön "perusopetussuunnitelma" mainitsee mainostekstauksen ja syksyllä 1945 Helvi Vehmas aloittikin sen opettamisen ensimmäisellä vuosikurssilla. Henkilöaiheet, etenkin ihmisten kasvojen kuvaaminen, yleistyivät eläinaiheiden lisäksi. Toisinaan Toivo Ojalan mainitaan opettaneen taulupiiirustusta ja syksystä 1949 lähtien kansanomaista koristetaidetta toiselle vuosikurssille. Vuosina 1953 - 1955 eli kaksi viimeisintä lukuvuottaan Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun piirustuksen lehtorina Toivo Ojala opetti vain korkeakoulun toiselle vuosikurssille. (Kertomus JKK:n toimintavuosista 1939 - 1955; JyMA, JKKa, opetussuunnitelmat vuosilta 1939 - 1955.)

Suunataviivoja piirustuksen opetukselle

Maamme seminaarien ja samalla kansakoulujen piirustuksen opetus kaipasi uudistuksia 1900-luvun vaihteeseen tultaessa. Kuten Nurmi toteaa, opetus oli perustunut lähinnä erilaisten mallien ja kaavojen kopioimiseen ja oppilaiden kykyä luoda jotain itse ei ollut otettu huomioon (Nurmi, 1964, 70). Piirustuksenopetuskomitea nimettiin suunnittelemaan näitä kaivattuja uudistuksia ja sen 120-sivuinen mietintö valmistui vuonna 1907.³ Komitean mielestä olennaista piirustuksen opetuksessa oli huomioida oppilaan ikä ja kehitystaso. Kansakoulun alimmilla luokilla opetuksen tuli perustua yksinomaan lapsen omakohtaisiin havaintoihin, mielikuvitukseen ja muistiin. Seminaarien opetukseen kuului myös taiteellisuuteen kasvattaminen. (Piirustuksenopetus 1907, 25, 31.) Komitea jakoi piirtämisen joko vapaalla kädellä piirtämiseen eli käsivarakuvaantoon tai viivotinpiirustukseen, ja muovailu kuului olennaisena osana tuntien yhteyteen. Piirustuksenopetuskomitean mielestä opetuksen piti olla etupäässä

muistipiirustusta (Piirustuksenopetus 1907, 103-104), mutta mallistakin voitiin piirtää, kunhan se ei olisi kopioimista sanan negatiivisessa mielessä. Komitean mielestä tunneilla pitäisi piirtää oppilaiden arkipäivään kuuluvia esineitä, joita se kutsui "luonnollisiksi" esineiksi. Mutta käsitteenä luonnollinen esinepiirustus oli hyvin laaja ja siihen sisältyi lukemattomia valinnan mahdollisuuksia aina ihmisen piirtämisestä kaiken tämän ympärillä olevan kuvaamiseen. Periaatteena oli, että opetuksessa edetään yksinkertaisesta tehtävästä yhä vaikeampaan aiheeseen ja jonkin tietyn järjestelmän noudattaminen ei ole ehdottoman välttämätöntä. (Piirustuksenopetus 1907, 29-30.) Piirustuksenopetuskomitea ei antanut opetukseen mitään yksityiskohtaisia metodologisia ohjeita. Sen mielestä olennaista oli piirustuksen opetuksen käytännöllinen rinnastaminen sekä käsitöihin ja muovailuun että mittausoppiin ja luonnontietoon. Mietintö totesikin, että luonteva rinnastus eli keskitysperiaate voi synnyttää elävän harrastuksen oppilaassa. Opettajan ongelma oli, miten hän sai tämän luontevan rinnastuksen varsinaiseen opetukseensa. (Piirustuksenopetus 1907, 57.)

Seminaarikomitean mietintö ⁴ piti tärkeänä piirustuksen opetuksen kasvatuksellista arvoa, jolle oli yleisesti alettu antaa yhä suurempi merkitys. Sen lisäksi komitea painotti piirustuksen merkitystä muiden aineiden opetuksen havainnollistuttajana. Myös vuoden 1922 Seminaarikomitea kehoitti etenemään yksinkertaisesta tehtävästä yhä vaikeampiin harjoituksiin. Ajan kehittynyt lapsipsykologia velvoitti huomioimaan lapsen eri ikävaiheet, joten muun muassa askartelutehtävät paperin revintöineen tulivat mukaan opetussuunnitelmiin. Komitean mielestä aikuisten seminaarilaisten ei kuitenkaan tarvinnut opiskella näitä kansakoulun alimmille luokille kuuluvia askartelutehtäviä. (Seminaarikomitea 1922, 215-216.) Seminaarikomitealla opetuksen päämääränä oli, että oppilas kykenisi monipuolisesti havainnoimaan ympäristöään. Tärkeää niin ikään oli, että nämä kokemukseen perustuvat havainnot osattaisiin esittää myös paperilla. Muita opetuksen tavoitteita olivat ilon ja virkistyneen saaminen sekä taiteesta että ympäristön kauneudesta. Seminaarikomitean mielestä olennaista ei ollut taiteen tuottaminen sinänsä, vaan virkistyneen saaminen itse taiteesta - vaikkapa vain katselemalla jotain taideteosta. (Seminaarikomitea 1922, 323.)

Oikeastaan Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitea oli nimetty jo vuonna 1912, mutta sen työ keskeytyi välillä useaksi vuodeksi ja komitea jätti mietintönsä vasta vuonna 1925. Tämän mietinnön piirustusta käsittelevä osa pohjautui Toivo Salervon vuonna 1919 ilmestyneeseen *Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmään*. Periaatteena siinä oli erilaisiin aiheisiin perustuva suunnitelmallisesti etenevä järjestelmä, jossa uusi opiskeltava tekniikka tuki jo

aikaisemmin opittuja tekniikoita. Opetussuunnitelmakomitean "muoto-, väri-, valaistus- ja perspektiivi-ilmiöjärjestelmä" ohjasi yksityiskohtaisesti piirustustuntien kulun. Järjestelmän keskeinen idea oli edetä loogisesti yksinkertaisesta tehtävästä yhä vaativampiin tehtäviin siten, että ensin opittiin hallitsemaan oikea muoto, sitten totuudenmukainen värinkäyttö, valaistussuhteet ja lopuksi oikeaoppinen perspektiivi. Vaihtelemalla tekotapaa opettaja sai vaihtelua järjestelmään ja muun muassa askartelutehtävät, koristesommittelu ja tyyppiinpiirustus oli tarkoitettu opiskeltaviksi aina tilaisuuden tullen. Varsinaisen järjestelmän päätyttyä pojille tuli opettaa viivoitinpiirustusta ja vaativampi koristesommittelu oli tarkoitettu tytöille. Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitea asetti opetukselle samat tavoitteet kuin seminaarikomiteakin oli asettanut. Tavoitteena oli, että oppilas yleensäkin piirtäisi jotain ja hänen havaintokykynsä kehittyisi monipuolisten ja luotettavien havaintojen tekoon. (Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma 1925, 250-251.)

Toivo Ojala piirustuksen lehtorina

Toivo Ojala tuli sijaiseksi Jyväskylään maaliskuussa 1925. Seminaarin varsinaisista oppiaineista piirustus, käsityöt ja kaunokirjoitus katsottiin kuuluvan niin sanottuihin harjoitusaineisiin ja näiden aineiden lehtorin palkkaus kuului alempaan palkkaluokkaan. Aimo Halilan mukaan herbart-zilleriläisyys tunnettiin seminaarissa ja ainakin vuonna 1905 historian ja kasvatustieteen lehtoriksi tullut Kaarle Oksala oli sen kannattaja (Halila 1963, 218). Sakari Suutarinen toteaa tutkimuksessaan etenkin herbartilaisen käsitteistön ja metodin olleen tunnettuja Jyväskylässä, vaikka hän lukeekin seminaarin lehtorit lähinnä uushumanistisen kasvatustiedon kannattajiksi. Uushumanistisen kasvatustiedon tavoite oli etupäässä utilitaristinen eli hyödyllisen tiedon välittäminen. Kaiken opetuksen piti olla tietopainotteista. (Suutarinen 1992, 136.) Mikael Soinisen muodollisia asteita noudattava herbart-zilleriläinen opetusmetodi eteni opetuksen valmistuksen ja uuden esittämisen kautta syventävään käsittelyyn. Opettajan tuli esittää varsinainen uusi asia pienissä jaksoissa, jolloin selkeä jaottelu mahdollisti tärkeiden asioiden painottamisen. Yksi jakso ei saanut olla liian pitkä, jotta oppilaan oli helpompi omaksua se. Opetusmetodissa otsikoiden hakeminen jaksoille ja niiden kirjoittaminen taululle helpottivat kokonaisnäkömyksen saamista opiskeltavasta asiasta. Toivo Ojalalla oli tapana jaksottaa omat tuntinsa herbart-zilleriläisen opetusmetodin mukaan, joten lehtori Ojalasta tuli oppilaiden keskuudessa "Jakso" (Auer & Viljanen 1985, 18). Veli Nurmi mainitsee, että etenkin Ojalan kaunokirjoituksen opetus oli huolellisesti jaksotettu (Nurmi 1984, 52). Nurmi tunsikin Ojalan henkilökohtaisesti, sillä hän tuli korkeakouluun sen harjoituskoulun yläluokkien opettajaksi vuonna 1954 eli kun

Jakso vielä oli lehtorina. Tosin Nurmi (henkilökohtainen tiedonanto 14.12.1999) mainitsee, että 1950-luvulla herbart-zilleriläisyys oli jo vanhanaikaista ja kukaan ei enää puhunut siitä. Mutta Toivo Ojalan oppilailta aikoinaan sama lempinimi säilyi hänellä lähtemättömästi, vaikka opiskelijat eivät enää välttämättä tienneet sen syntyhistoriaa.

Yleinen oppivelvollisuus vuonna 1921 lisäsi huomattavasti opettajien tarvetta maassamme ja monet ylioppilaat olivat halukkaita ryhtymään kansakoulualalle. Vuonna 1922 mietintönsä jättänyt Seminaarikomitea esittikin ylioppilas pohjaista kansakoulunopettajavalmistusta. Päätäjien oli viimein otettava asia huomioon ja heidän oli vakinaistettava myös ylioppilaiden opettajakoulutus. Rauno Rassi mainitsee, että viranomaisten mielestä se yksivuotisena oli yhteiskunnalle paljon halvempi vaihtoehto kuin monivuotiset kansakoulu- ja keskikoulupohjaiset seminaarit (Rassi 1974, 22, 24.) Jyväskylään perustettiinkin väliaikainen ylioppilasseminaari vuodesta 1923 alkaen ja hospitantit jäivät historiaan. Hallinnollisesti itsenäinen Jyväskylän väliaikainen ylioppilasseminaari sijaitsi tieteellisen kirjaston tiloissa ja se käytti seminaarin kanssa yhteisiä luonnonopin ja piirustuksen opetustiloja. Varsinainen opetusharjoittelu tehtiin Cygnaeuksen ja Keljon kansakouluissa. Toivo Ojala oli Jyväskylän väliaikaisen ylioppilasseminaarin piirustuksen opettajana lukuvuonna 1926 - 1927 ja syyslukukauden 1927. Ylioppilasseminaari loppui vuonna 1930, kun maamme opettajapula oli ohitse. (Halila 1963, 195.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun perussääntö mainitsee korkeakoululle kolme varsinaista lukukautta ja kesälukukausi jatkoi vuonna 1912 aloitetun kesäyliopiston työtä. Vuosien 1934 ja 1935 kesälukukaudet järjestettiin vielä Jyväskylän yliopistoyhdistyksen ja Kansanvalistusseuran yhteisesti pitämänä kesäyliopistona. Sen jälkeen niistä vastasi korkeakoulu itse. Toisinaan Ojala oli opettajana myös korkeakoulun kesälukukautena. Etenkin vuoden 1937 kesällä oli paljon piirustukseen ja käsitöihin liittyviä luentosarjoja ja silloin Jakso piti muun muassa kansakoulun piirustuksen opetuksen peruskurssin, jonka lisäksi hän luennoi poikien käsityön opetukseen liittyvistä aiheista. (Jyväskylän kesäyliopiston ohjelma 1930; JKK:n kesälukukauden ohjelmat 1937 ja 1938.)

Seminaareissa pidetyt kansakoulunopettajien kuuntelukurssit saivat alkunsa vuoden 1893 yleisestä kansakoulukokouksesta, jossa asiaa oli ehdotettu. Vuonna 1905 Kouluylihallitus oli kehoittanut seminaareja järjestämään vuorotellen kansakoulunopettajille parin viikon pituisia luentokursseja. Kurssit pidettiin tavallisesti syksyisin ja opettajille myönnettiin jopa stipendejä kuuntelun

seuraamiseen. (Halila 1949, 327; Nurmi 1995, 81.) Jyväskylän seminaari järjesti kansakoulunopettajien luento- ja kuuntelukurssit syksyllä 1925. Keväällä lehtoriksi tullut Toivo Ojala selvitteli kurssilaisille piirustuksen opetukseen liittyviä yleisiä asioita, mutta hänen luentokurssiensa varsinainen esitelmä käsitteli sommittelua.

Esitelmänsä Toivo Ojala aloitti toteamalla, miten ikävää hänestä aikanaan oli ollut "elottomien ja sieluttomien" kuvioiden virheetön kopiointi. Piirustustunnit olivat olleet tasaisen ikäviä ja yksitoikkoisia. Piirustuksenopetuskomitean mietintö oli ilmestynyt samaan aikaan jolloin Toivo Ojala oli ollut opiskelemassa Rauman seminaarissa, joten sen ehdottamat uudistukset eivät paljoa ennättäneet vaikuttaa hänen opiskeluaikanaan. Lahdessa kansakoulunopettajana vietetyt vuodet olivat saaneet Jakson huomaamaan sen, että mieluiten lapset piirtävät mielikuvitukseen pohjautuvia tehtäviä. Toivo Ojalan mielestä piirustuksenopetuksen pitikin alimmilla luokilla perustua ennen kaikkea mielikuvitukseen, ei ikävään kopioimiseen. Perusteluna lausunnon Ojala totesi, että lapsen mielikuvitukselle annettu vapaus kehittää myös hänen taiteellista lahjakkuuttaan. Systemaattinen ja "ajatusperäinen" työskentely ovat paikallaan vasta myöhemmillä luokilla, jolloin opetukselle pitää myös asettaa selkeät tavoitteet. Lehtori Ojala painotti opetuksen suunnitelmallisuutta ja yhtenäisyyttä. Hän halusi yhtenäisyyttä eri koulujen välille ja ~~sitähän yhden järjestelmän noudattaminen toisi.~~ Itse asiassa Toivo Ojala oli vuoden 1925 komitean ehdottaman muoto-, väri-, valaistus- ja perspektiivi-ilmiöjärjestelmän kannalla ja esitelmässään hän selvittelikin järjestelmän yleistä periaatetta. Hänen mielestään järjestelmä antoi opettajalle selkeät ohjeet, mutta siihen sisältyi myös mahdollisuus vaihteluun. Vaihtelua antoivat luonto, sen monipuolisuus ja sommittelu. Sommittelulla Jakso tarkoitti koristesommittelua. (K-SMa, a336:72, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Toivo Ojala katsoi koristesommittelun eli tyyliittelyn sopivan piirustustuntien erilaisten tehtävien yhteyteen aina, kun se vain on tehtävän puolesta mahdollista. Mutta koristaminen sinänsä ei ole koskaan itsetarkoitus, Toivo Ojala painottaa esitelmässään ja hän jatkoikin, että koristamisen tavoitteena on aina kaunis ja tasasuhtainen lopputulos. Se saattaa olla sellainen myös silloin, kun koriste jätetään kokonaan pois. Koristesommittelu liittyi läheisesti ihmisen pyrkimykseen tehdä ympäristö kauniiksi ja samalla viihtyisäksi. Tähän pyrkimykseen jokainen omalta osaltaan pystyi vaikuttamaan edellyttäen, että ihminen ensin oppii havainnoimaan ympäristöään ja huomaamaan sen puutteet. Komiteamietinnöt vuosilta 1922 ja 1925 olivat nimenneet oppilaan monipuolisen ympäristön havainnoimiskyvyn yhdeksi piirustuksenopetuksen tavoitteeksi. Toivo Ojala yhtyi tähän tavoitteeseen. Ihmisen tulee oppia näkemään ympärilleen laajemmin ja

syvemmin kuin mitä reaali maailma ympärillämme on. Jakson mielestä tämä oli eräänlaista kauneuden kaipuuta ja se ikään kuin kuului ihmisen olemukseen. Se oli perustavaa laatua oleva harrastuspiiri, joka antaa elämälle sisältöä ja merkitystä. (K-SMa, a336:72, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Olihan kauneuden harrastus yksi herbart-zilleriläisen pedagogiikan neljästä harrastuspiiristä. Se oli harrastus, joka antoi elämään sisällön ja siveellisen tarkoitusperän.

Koristesommittelun opiskelu piirustustunneilla liittyi läheisesti tavoitteeseen tehdä esineet ja asiat ympärillämme entistäkin kauniimmiksi. Koristaminen oli siten tavallaan arkipäivän ilottomuuden ja yksitoikkoisuuden poistamista. Kansakoulunopettajien luento- ja kuuntelukursseilla pitämässään esitelmässä Toivo Ojalalla korostui esteettisen kasvatuksen periaate. Siinä luonnolla oli hyvin suuri merkitys. Mikael Soinisen herbart-zilleriläisyys oli maininnut yhdeksi elämälle sisältöä antavaksi harrastuspiiriksi kauneuden harrastuksen. Opetusoppi I:ssa Soininen toteaa etenkin luontoon tutustumisella olevan siinä ratkaisevan merkityksen. (Soininen 1901, 42.)

Luonto oli myös Toivo Ojalan esteettisessä kasvatuksessa tärkeä asia ja mielipiteissään hän oli lähellä herbart-zilleriläisyyttä. Jakso ei varsinaisesti kehoita kauneuden harrastuksen herättämiseen sinänsä, mutta olennaisena osana opetustapahtuman periaatteisiin kuului esteettisen kasvatuksen periaate. Se oli tavoite opettaa oppilaat näkemään kaunista kaikessa siinä, mitä on ympärillämme. Liittyen kauneuden harrastuksen herättämiseen Toivo Ojala toi esitelmässään esille myös pyrkimyksen kehittää oppilaiden taiteellisuutta. Hänestä taiteellisuus oli oikeastaan ihmisen koko eliniän kestävä harrastus ja sen kehittäminen tulisi aloittaa jo kansakoulun alaluokilta alkaen. (K-SMa, a336:72, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Taiteellisuuden kehittämistä olivat painottaneet myös Piirustuksenopetuskomitea ja Seminaarikomitea. Taiteellisuuden korostaminen ei oikeastaan ole ihme, olihan Toivo Ojala itsekkin taiteellisesti lahjakas. Tämä hänen kasvattajan vastuunsa tiivistyy eräässä puheessa toteamukseen:

Semmoiset ihmiset, jotka valmistuvat kasvattajiksi, niiden on määrättävä suhteensa myöskin kauneuskasvatukseen ja suunnattava katseensa niihin keinoihin, jotka johtavat päämäärään sekä itsemme että ympäristömme kasvattamisessa.

(K-SMa, a336:85, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Koulujen piirustuksenopetus oli kaivannut uudistamista 1900-luvun alussa ja opetuksen kehittäminen oli ajankohtaista jälleen 1920-luvulla. Alan asiantuntijat antoivat ehdotuksensa ilmestyneinä komiteamietintöinä ja kouluhallitus laitto omia

ohjeitaan suoraan seminaareille. Jyväskylän seminaarin entinen piirustuksen ja käsitöiden lehtori Toivo Salervo oli siirtynyt kouluhallitukseen näiden aineiden tarkastajaksi vuonna 1918. Hänen *Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmänsä* ilmestyi seuraavana vuonna. Sen toinen painos julkaistiin jo vuonna 1921 ja myöhemmin kirjasta otettiin useita lisäpainoksia. Kouluhallituksen tarkastaja arkkitehti Toivo Salervo ja Lilli Törnudd olivat olleet sekä seminaarikomitean että opetussuunnitelmakomitean piirustuksen ja käsitöiden asiantuntijona.

1900-luvun alusta lähtien kansakoulunopettajille oli ryhdytty järjestämään yhdestä neljään viikkoa kestäviä kesäkursseja. Aluksi niitä pidettiin etupäässä piirustuksen ja käsityön opetuksesta, mutta koulujen uusina oppiaineina myös puutarhanhoito, raittiusopetus ja maatalous olivat suosittuja kurssiohjelmissa. Aimo Halilan mukaan yleensäkin käytännölliset aineet olivat etusijalla ja hän kirjoittaa, että nimenomaan 1910-luku oli ollut kansakoulunopettajien kesäkurssien "ihanneaikaa". (Halila 1949, 324.) Vuosisadan alkupuolen käsityön ja piirustuksen opetuksen uudistaminen ja sen seurauksena ilmestyneet komiteamietinnöt antoivat aiheen etenkin näiden aineiden kurssien järjestämiseen. Kurseilla tehtiin komiteamietintöjä tunetuksi opettajille ja heitä perehdytettiin niiden käyttämiseen. (Halila 1949, 235.) Toivo Ojala osallistui oppi- ja kansakoulunopettajille pidetyille piirustuskursseille Tuusulassa kesällä 1919. Seuraavan kerran hän oli näiden piirustuskurssien oppilaana vuonna 1923, jolloin hän osallistui kurseille sekä Lahdessa että myöhemmin Helsingissä.

Kouluhallituksen kirje vuodelta 1923 kehotti seminaarien piirustuksenopettajia panemaan oppilaansa usein muovailemaan ja harjoittelemaan tyyppipiirustusta. Viranomaisten mielestä muovailu kehitti esineen muodon ja plastisuuden hahmottamiskykyä. Tyyppipiirustus tuki tätä samaa asiaa, sillä se liittyi läheisesti perusmuotojen harjoitteluun. (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 13.11.1923.) Vuosisadan alkupuolella ilmestyneet komiteamietinnöt olivat myös pitäneet muovailua tärkeänä asiana näistä samoista syistä. Toivo Salervon *Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmän* mukaan tyyppillisen piirustuksen opetusopillinen tavoite oli lähinnä käytännöllinen. Siinä samasta esineestä piirrettiin nopeasti peräkkäin useita kuvia eri asennoissa. Tyyppillisessä piirustuksessa olennaista oli pääasian - siis muodon - nopea kuvaaminen, jolloin pienet yksityiskohdat olivat vähemmän tärkeitä. Siten tyyppipiirustusta harjoitteleamalla opettaja tottui nopeasti piirtämään sekä puhuttua sanaa että kirjoitettua tekstiä selventäviä kuvia. Tätä taitoa hän päivittäin työssään tarvitsi. (Salervo 1921, 18.) Lehtori Toivo Ojala alkoi opettaa tyyppipiirustusta pian seminaariin tulonsa jälkeen eli syksyllä 1927.

Tekniikka liittyi läheisesti ensimmäisten luokkien perusmuotojen opiskeluun, joiden harjoittelulla piirustuksenopetuksen järjestelmäkin alkoi. Oppilaalle näissä harjoituksissa olennaista oli kuvattava esine sinänsä, mutta opetuksen kannalta tärkeä asia oli löytää esineestä jokin päämuoto. Opetuksen ensisijainen idea oli että, oppilaan taito havainnoida ympäristöään kehittyisi entistä paremmaksi. Tämän havainnon tuli aina perustua kokemukseen ja vain silloin se oli todellinen havainto. Seminaarikomitean ja opetussuunnitelmakomitean yksi opetuksen tavoitteista oli ollut oppilaan kyky rikkaaseen, monipuoliseen ja luotettavaan havaintojentekoon ja että hän ymmärtäisi ympärillään olevaa todellisuutta. (Seminaarikomitea 1922, 323; Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma 1925, 251.)

Havainnollistava taulupiirustus oli ollut paljon keskusteltu puheenaihe tämän vuosisadan alun piirustuksenopetuksesta käydyissä keskustelussa. Jo vuonna 1907 Piirustuksenopetuskomitea oli maininnut taululle piirtämisen merkityksen kaiken opetuksen havainnollistuttajana (Piirustuksenopetus 1907, 48). Yleisessä kansakoulukokouksessa vuonna 1914 Väinö Valorinta vuorostaan oli pitänyt aiheesta alustuksen, jolloin hän oli ottanut esille piirustuksen merkityksen nimenomaan apuvälineenä kaikessa asiaopetuksessa (Valorinta 1914, 194-195). Väinö Valorinta oli varsinaisesti työkouluaatteen kannattaja, mutta kuuluihan opetuksen havainnollisuus työkoulunkin opetusmetodeihin. Havainnollistava taulupiirustus oli oikeastaan lähellä tyyppiopiirustusta ja itse asiassa Valorintakin puhuu välillä tyyppillisestä piirtämisestä. Kun tyyppillisessä piirtämisessä korostui oikea muoto yhdistettynä tekniikkaan, niin havainnollistavassa taulupiirustuksessa olennaista oli sen pedagoginen merkitys. Opettaja ei suullisesti selittänyt jotain lasten käsityskyvylle vaikeaa asiaa. Selittämisen sijaan hän piirsi asiaa havainnollistavan kuvan luokan taululle. Piirtäminen täydensi siten opettajan suullista esitystä. Taululle piirtämisen taustalla vaikutti nimenomaan vaatimus opetuksen havainnollisuudesta, jota sekä herbart-zilleriläinen pedagogiikka että työkoulu halusivat kansakouluihin. Herbart-zilleriläisesti orientoitunut opettaja piirsi kuvan luokan taululle opetuksensa tueksi. Työkouluaate puolestaan kannatti taululle piirtämistä sen toiminnallisuuden takia, jolloin lapset saivat itse piirtää.

Vuonna 1933 piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtorien kokouksessa⁵ Toivo Ojala korosti omassa alustuspuheenvuorossaan tavallisen taululiidun merkitystä kaiken, myös lukuaineiden, opetuksen havainnollistuttajana. Hän ehdottikin, että piirustustunneilla harjoiteltaisiin piirtämään myös muihin aineisiin liittyviä tyyppiesimerkkejä. Kokouksen muut osanottajat eivät kannattaneet Ojalan ehdotusta. He olivat sitä mieltä, että seminaarien piirustuksenopetus ei voi ottaa vastuuta kaikkien valmistuvien opettajien innosta havainnollistaa opetustaan

taulupiirustuksin. Se jää viime kädessä jokaisen opettajan oman harkinnan varaan. Perustelunaan kielteiselle kannalle kokouksen jäsenet totesivat, että tästä asiasta jo vuoden 1922 yleisessä kansakoulukokouksessa Viipurissa oli esitetty ja hyväksytty vastaava ehdotus⁶. Sen mukaan jokaisen opettajan pitäisi käyttää taululle piirtämistä opetuksen havainnollistuttajana. (Ensimmäinen seminaarien ... 1933, 13-14.) Jakso itse kannatti taululle piirtämistä. Ojalan mielestä se oli opettajalle hyvä apuväline havainnollistuttaa opetustaan esimerkein samalla kehittäen hänen piirustustaitoaan. Hän esimerkiksi luennoi havainnollistavasta taulupiirustuksesta kuutena päivänä kasvatusopillisen korkeakoulun vuoden 1938 kesälukukautena (JKK:n kesälukukauden ohjelma 1938, 3).

Kouluhallituksen kiertokirje vuodelta 1923 kehotti täydentämään seminaarien piirustusmallikokoelmia luonnonaiheilla (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 13.11.1923). Itse asiassa nämä aiheet mainittiin vuosisadan alkupuolella ilmestyneiden komiteanmietinöjenkin sivuilla. Toivo Ojalan tunneilla piirettiin syyslehtiä, sulkia, perhosia, lintuja, eläimiä ja maisemia. Luonnonaiheet säilyivät Jakson käyttäminä piirustusmalleina koko hänen opettajauransa ajan. Samainen kouluhallituksen kirje oli maininnut myös kansanomaiset esineet ja pukukoristeet. Seminaarin toimintakertomuksissa niistä ei ole juurikaan mainintoja ja vain yksi 1930-luvun alun opetussuunnitelma mainitsee kansanomaiset aiheet. Oikeastaan ei ole syytä epäillä, että Toivo Ojala ei olisi niitä oppilaillaan piirittänyt. Hän oli seminaarilaisten kansatieteellisen museon hoitaja ja museohan sijaitsi aivan piirustussalin vieressä. Haastatteluissaan seminaarista valmistuneet opettajat mainitsevat Jakson tuoneen esineitä museosta heille nimenomaan piirustusmalleiksi. Edeltäjiensä Blomstedtin ja Salervon tavoin Ojala käytti museon esineitä piirustusmalleina, mutta saattoipa hän istahtaa mallin paikalle itsekin. (Auer & Viljanen 1983, 30; Haavio ym. 1953, 70.) Seminaarilaisten kansatieteellisen museon esineet olivat olleet malleina ainakin siinä piirustusnäyttelyssä, joka oli Villa Ranan alakerrassa Jyväskylässä pidetyn yleisen kansakoulukokouksen aikana vuonna 1926. Tämän seminaarin ja harjoituskoulun piirustustöistä koostuneen näyttelyn olivat tehneet Toivo Ojala ja Sauramo Oksanen. (Kansakoulukokous 1926, 170).

Toverikunnan omistamaan museoon oli kerätty esineitä jo useamman vuoden ajan ja niiden piirustusmalleina käyttämisellä oli pitkä perinne takanaan. Kouluhallituksen mielestä jokaisella oppilaitoksella pitäisi olla oma museokokoelma. Se kehotti seminaareja ryhtymään pikaisesti keräämään omaa kokoelmaa, mikäli tämä puuttui. Se voitaisiin koota oppilaiden avustuksella siten, että he toisivat esineitä kotoaan. (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje

13.11.1923.) Kiertokirjeen allekirjoittajana oli ylijohdaja Mikael Soininen. Kouluhallituksen kehoitus olikin yhdenmukainen herbart-zilleriläisen pedagogiikan ja työkouluuasteen ohjeisiin liittää opetus oppilaiden kotiseutuun läheisesti liittyviin asioihin. Niiden entuudestaan tuttuus liittäisi opetuksen havainnollisesti kotiseutuun ja kasvattaisi samalla rakkautta isänmaahan. Samalla se johdattaisi kasvatit hyvien harrastusten pariin. Annettuihin ohjeisiin vaikutti myös se, että museoesineiden piirustusmalleina käyttäminen oli halpaa. Kuten Veli Nurmi toteaa, kouluhallitus laittoi 1920-luvun alkupuolella useita säästäväisyydestä muistuttavia kiertokirjeitä seminaareille (Nurmi 1995, 159). Viranomaisten olikin syytä ajatella raha-asioita erittäin huolella, sillä vuoden 1921 yleinen oppivelvollisuus vaati paljon valtion varoja.

Johtaja J. M. Mikkola ei erehtynyt todetessaan 1920-luvulla seminaarin toimintakertomukseen, että opettajat olivat oppineet tuntemaan lehtori Ojalan alaansa perehtyneeksi mieheksi ja päteväksi opettajaksi. Piirustuksenopettajana Toivo Ojala seurasi aikaansa ja hän noudatti alan opetuksesta annettuja uusimpia ehdotuksia. Siten piirustuksen opetuksessa lehtori Ojala käytti vuoden 1925 Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitean alan opetukseen antamaa ehdotusta. Komiteamietintöä ei varsinaisesti vahvistettu noudatettavaksi ja Halilan mukaan jokainen opettaja sai itse päättää sen käyttämisestä (Halila 1950, 152). Myös Jyväskylän yleisen kansakoulukokouksen pöytäkirja mainitsee seminaarin ja harjoituskoulun piirustustöiden näyttelyn johdonmukaisesti "aste asteelta, piirustus piirustukselta" seuraavan mainitun komitean ehdottamaa järjestelmää (Kansakoulukokous 1926, 170). Opetussuunnitelmakomitea jätti mietintönsä vuonna 1925 ja Jyväskylän kansakoulukokous oli jo seuraavana vuonna, joten Toivo Ojala oli ottanut uuden järjestelmän heti käyttöönsä. Hän selvitteli sitä vielä kesäyliopiston piirustuskurssilla vuonna 1930. Myös Jyväskylän seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun toimintakertomusten selostukset piirustuksen opetuksesta ja säilyneet opetussuunnitelmat kertovat Jakson noudattaneen opetussuunnitelmakomitean muoto-, väri-, valaistus- ja perspektiivi-ilmiöjärjestelmää. Itse asiassa hän noudatti samaista vuoden 1925 järjestelmää vielä korkeakoulussakin. Oikeastaan piirustuksesta ei keskusteltu yleisissä kansakoulukokouksissa eikä seminaarinopettajakokouksissakaan. Ensimmäisessä seminaarien piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtorien tapaamisessa vuonna 1933 tarkastaja Toivo Salervo totesi, että maamme kansakoulujen piirustuksenopetuksessa ei ollut tarpeen mikään suunnan muutos. Näin ollen hänen mielestään seminaarienkaan opetus ei kaivannut uudistuksia, joten vanha järjestelmä oli edelleen hyvä. Kaikki läsnäolijat olivat samaa mieltä. Tosin tässä kokouksessa oli vain kuusi osanottajaa Toivo Ojalan ollessa yksi heistä. Mikäli hän

olisi ollut eri mieltä asiasta, niin se olisi todennäköisesti kirjattu ylös pöytäkirjaan. Vuoden 1925 järjestelmän käyttämistä suositeltiin edelleen. Osanottajat kuitenkin toivoivat, että opetus saataisiin yhdenmukaiseksi eri koulujen välille. (Ensimmäinen seminaarien ... 1933, 13, 15.) Toisen maailmansodan jälkeen jätti mietintönsä Kansakoulun opetussuunnitelmakomitea I, joka ei antanut mitään uudistusehdotuksia piirustuksenopetukseen. Itse asiassa se vain vähensi siihen varattua tuntimäärää. Tämäkin mietintö mainitsee edelleen Salervon järjestelmään pohjautuvan systeemin, vaikka Toivo Salervon nimeä ei komitean sivuilta löydykään. Oikeastaan Toivo Ojalan opetussuunnitelma alkoi muuttua vasta 1940-luvun lopulla, jolloin mukaan tuli enemmän muun muassa mielikuvitustehtäviä. On vaikea sanoa, mikä oli uusien nuorten naisopettajien vaikutus piirustusaiheiden muuttumiseen.

Monet ilmestyneet komiteanmietinnöt olivat kehottaneet rinnastamaan piirustuksen opetuksen muiden aineiden opettamiseen. Aina tilaisuuden tullen opettaja voisi käyttää piirtämistä apuvälineenään ja jokainen tunti voisi olla tavallaan piirustustunti. Vuoden 1946 Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö I vähensi koulujen piirustuksen tuntimäärää nimenomaan tähän vedoten. Yleisesti kouluissa käytössä ollut vuoden 1925 järjestelmän opettaminen ei mietinnön mukaan tarvinnut kaikkea piirustukseen varattua tuntimäärää. Komitea oli sitä mieltä, että järjestelmä sinänsä voitiin läpikäydä lyhyemmässäkin ajassa ja jo opitun soveltaminen käytäntöön voitaisiin tehdä toiste. Siten hankittu piirustustaito voitiin ottaa "kuvittamisen palvelukseen" muilla tunneilla. Luonnontieteelliset aineet, historia ja kotiseutuoppi olivat hyviä aineita siihen. Komitea tarkoitti lausunnollaan nimenomaan oppilaiden työvihkoja, joita täyttämällä tavallaan piirrettiin. Mikäli piirustukseen varattu tuntimäärä ei riittänyt varsinaisen järjestelmän opiskelamiseen, niin komitean mukaan tarvittava lisäaika olisi otettava muista harjoitusaineista, eli siis nimenomaan Toivo Ojalan edustamista aineista. (Kansakoulun opetussuunnitelmakomitea 1946, 104-105.) Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean edustajat, kouluneuvokset Salmela ja Holma sekä kansakouluntarkastajat Cavonius ja Niininen olivat läsnä opettajainkokouksessa 23. 4. 1947, jolloin tarkastettiin mietinnön uudet suunnitelmat harjoitusaineisiin. Toivo Ojala kritisoi suunnitelmia. Hän ei pitänyt siitä, että harjoitusaineiden tuntimäärää vähennettiin. Ajan mittaan se johtaisi muun muassa siihen, että tulevat opettajat alkaisivat pitää niitä vähemmän tärkeinä aineina juuri niiden vähäisen tuntimäärän takia. (JyMA, JKKa, opettajainkokous 23.4.1947; K-SMa, a336:111, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Toivo Ojala yhtyi opetussuunnitelmakomitean käsitykseen siitä, että piirustus palveli muiden aineiden opetusta. Mahdollisuuksien mukaan myös työvihkot antoivat oppilaille tilaisuuksia pienikokoisiin piirustustehtäviin. Komitealle jättämässään mietinnössä hän toteaa, että vuoden 1925 muodollinen järjestelmä antoi opetukseen yhtenäisyyttä ja suunnitelmallisuutta. Ojalan mielestä järjestelmä sinänsä oli sekä hyvä että huono. Toisaalta se oli kaavamainen edustaen tavallaan opetuksessa huippuunsa vietyä oikean muodon ja tekniikan painottamista. Mutta toisaalta järjestelmä antoi opettajalle selkeän opetussuunnitelman. Sitä noudattaen jokainen, taiteellisesti vähemmän lahjakaskin, opettaja sai aikaan tyydyttävän tuloksen eli oppilas oppi välttämättä piirtämään. Mutta Jakson mukaan kasvatuksellisiin tavoitteisiin pyrkivä opettaja oivalsi järjestelmän mahdollisuudet ja hänen ei välttämättä tarvinnut pitäytyä orjallisesti sen noudattamisessa. Toivo Ojalan mielestä opettajan pitäisi, mahdollisuuksien mukaan, tuoda järjestelmään vaihtelua ja saada oppilaat myös innostumaan jokaisesta uudesta tehtävästä. (K-SMa, a336:111, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Tällä hän tarkoitti sitä, että opettaja sai herätettyä harrastusta oppilaissaan eli intoa tehdä juuri sitä tehtävää ja halua tehdä sitä jatkossakin. Näin ollen Jakson mielestä tunneilla itse metodi oli tärkeämpi kuin varsinainen opetettava asia. Ojala kirjoittaakin, että oikeastaan "ei ole tärkeää se mitä opetamme, vaan miten opetamme" (K-SMa, a336:111, T. Ojalan käsikirjoitukset). Toivo Ojalalla herbart-zilleriläinen opetusmetodi säilyi, vaikka hän oli ottanut työkouluaatteen mukanaan tuomat työvihot käyttöön. Oikeastaan, miksi ei olisi säilynyt. Metodihan oli antanut selkeät ohjeet tunnin kululle. Kuten Suutarinen ja Lahdes ovat todenneet, herbart-zilleriläisyyden muodolliset asteet säilyivät pitkään käytössä opettajien keskuudessa.

Piirustuksenopetuksen keskeinen tehtävä on sekä käden että silmän huomiokyvyn harjoittaminen ja harjoittamalla saavutettu hyvä käytännön piirustustaito. Mutta se ei yksin riitä, Jakso toteaa komitean jäsenille jättämässään mietinnössä. Hän jatkaakin, "Piirustuksenopetuksen perusluonne on esteettiseen kasvatukseen pyrkimystä". Se on oppilaiden kasvatusta kykyyn nähdä kaunista kaikessa siinä, mitä on ympärillämme. Etenkin luonnon kauneuden havaitseminen oli Ojalasta tärkeä asia. Esteettisen kasvatuksen tavoitteessa opettajan oma rooli oli ratkaiseva ja Jakso painottaakin kasvattajan omaa luovaa työtä. Toivo Ojala kirjoittaa, että kun kasvattaja pitää huolta omasta esteettisestä kasvatuksestaan, niin hän voi sekä ymmärtää kokonaisvaltaisemmin opetustyönsä merkityksen että toteuttaa sitä paremmin käytännössä. Siten opettajan persoonallisuus ja esimerkillinen toiminta olivat kasvattajan tehtävässä melkeinpä tärkeimpiä asioita. Millainen opettaja on itse, sitä voisivat myös hänen oppilaansa olla. Lehtori Ojalan käsityksen mukaan

esteettinen kasvatus on tavallaan kansanvalistustyötä, samalla tavalla kuten on muukin opettajantyö. Jokainen meistä tarvitsee kykyä ympäristönsä kauneuden havaitsemiseen, sillä tämä taito voi tehdä ihmisen arkipäivän entistä rikkaammaksi. (K-SMa, a336:111, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Myös Mikael Soininen oli korostanut opettajan oman persoonallisuuden esimerkillistä vaikutusta kasvatustehtävässä.

Toivo Ojala oli samaa mieltä opetussuunnitelmakomitean kanssa siitä, että varsinainen piirustuksenopetuksen järjestelmä sinänsä ei vaadi paljoakaan opetustunteja. Mutta jättämässään mietinnössä Jakso korostaa järjestelmän pikaisen läpikäymisen olevan vain yksi osa piirustuksen opetusta. Hyvä piirustustaito saavutetaan jo opitun käytäntöön soveltamisella, esimerkiksi mahdollisuuksien mukaan piirtämällä muilla tunneilla tai tekemällä käsitöissä valmistettavista esineistä työpiirustukset. Piirustuksenopetuksen tavoitteena on, kauniin lopputuloksen lisäksi, teknisesti selkeä ja hyvä kuva. Aikaisemmissa kirjoituksissaan Toivo Ojala oli korostanut aineen opetuksen merkitystä luovuuden ja taiteellisuuden kehittämiseksi. 1940-luvulla siihen oli tullut muitakin tavoitteita. Hän toteaa, että kansakoulu luo pohjan yleiselle kansalaissivistykselle, joten sen pitäisi myös antaa valmius erilaisissa ammateissa tarvittavalle piirustustaidolle. Koulun jälkeen moni oppilas siirtyy joko suoraan ammattiin tai hän menee ammatilliseen koulutukseen. Näin ollen kansakoulun piirustuksenopetuksen pitää ~~ottaa huomioon myös käytännön piirustustaidon vaaliminen.~~ Toivo Ojala puhuu "teknillisestä kauneudesta", jolla hän tarkoitti joko huolella tehtyä kuvaa oppilaan työvihkossa tai tarkkuudella piirettyä työpiirustusta käsitöissä. Ammatillinen osaaminen oli saanut yhtä tärkeän aseman piirustuksenopetuksessa kuin luovuuskin ja käytännön arkirealismi oli tuonut mukaan myös tavoitteen saavuttaa teknisesti hyvä piirustustaito. Pitkä opettajaura takanaan Toivo Ojala oli huomannut sen, että ~~leppujen loppuksi~~ niin kovin harva meistä on taiteellisesti luova ja lahjakas yksilö. Monelle riittää se, että hän saavuttaa sellaisen riittävän piirustustaidon, jolla selvitä elämässä eteenpäin. (K-SMa, a336:111, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Käsityön opetus seminaarissa ja korkeakoulussa

Seminaarin ensimmäisellä luokalla käsitöitä oli kuusi tuntia viikossa ja valtaosa tästä ajasta käytettiin puutöihin eli veistoon, joten vain 1/3 tunneista tehtiin niin sanottuja sivusarjan töitä. Puutöissä tehtiin kansakoulun käsityönopetuskomitean ehdottamaa harjoitussarjaa, josta ensimmäisellä luokalla opiskeltiin sahaaminen, naulaaminen, erilaisia höyläystekniikoita, kairaus, veisto, vuolu ja kovertaminen. Sarjasta jokainen oppilas valmisti sellaisia esineitä, joissa olivat nämä erilaiset tekniikkaharjoitukset. Sekä tarvittava teoria että työkalujen käyttö ja hoito opiskeltiin ennen kuin siirryttiin uuteen harjoitukseen. Oppikirjana oli Toivo Salervon *Veisto-opas*. Metallityöt kuuluivat sivusarjaan ja metallista valmistettiin pieniä käyttöesineitä takomalla, taivuttamalla, viilaamalla, kiillottamalla ja messingillä juottamalla. Sivusarjoihin kuuluivat myös verkonkudonta, pärelastu- ja pahvityöt. Jokaisesta valmistettavasta esineestä tehtiin ensin mitoilla varustettu työpiirustus, joka lehtorin täytyi hyväksyä ennen kuin oppilas sai valmistaa esineen käsityöpajassa työmestarin alaisuudessa. Ensimmäisellä luokalla tehtiin lähinnä pienikokoisia esineitä esimerkiksi ruuvimeisseleitä, vasaroita, paperiveitsiä ja vaateripustimia. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1928 - 1933.)

Toisella luokalla jatkettiin käsityönopetuskomitean harjoitussarjaa ja nyt siitä olivat vuorossa erityyppiset liitokset. Metallitöihin kuuluivat rauta-, messinki- ja kuparilevyn leikkaaminen, taivutus, kiillotus, juottaminen, niittaaminen ja pakotus. Metallista valmistettiin muun muassa kynttilänjalkoja, erilaisia sähkölamppuja ja nuottitelineitä. Metallitöiden lisäksi sivusarjoissa tehtiin pahvitöitä ja kirjansidontaa. Toisella luokalla käsitöitä oli niin ikään kuusi tuntia viikossa, mutta kolmannella luokalla tämä määrä väheni puoleen. Kolmantena vuonna päästiin komitean puutöiden harjoitussarja loppuun, jonka jälkeen opiskeltiin vaativampia sinkkausmenetelmiä. Metallitöissä oli lähinnä kuparin ja messingin työstämisharjoituksia erilaisia pieniä esineitä valmistamalla. Neljännellä luokalla käsitöitä oli kolme viikkotuntia ja tällä luokalla valmistettiin kokelastyö. Se oli jokin itse suunniteltu huonekalu ja tavoitteena oli, että tähän työhön sovellettiin aikaisempina vuosina opittuja tekniikoita. Näytetöinä eli kokelastöinä valmistettiin kirjoituspöytiä, kirjakaappeja, sohvia, lipastoja, lattialamppuja ja sänkyjä. Seminaarin viimeisellä eli viidennellä luokalla kerrattiin lähinnä käsitöiden teoriaa ja harjoiteltiin opetussuunnitelman tekoa kansakoulujen käsityönopetukseen. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1928 - 1937; JyMA, JSa, opetussuunnitelmat vuosina 1928 - 1934.)

Kasvatusopillisen korkeakoulun ensimmäisellä vuosikurssilla käsitöiden teoriaa oli neljä tuntia viikossa. Lehtorin pitämien teoriatuntien lisäksi jokaisen piti työskennellä käsityönohjaajan alaisuudessa kymmenen tuntia viikossa. Syksyllä 1943 teorian osuus pieneni kolmeen tuntiin ja käsityöpajan osuus puolestaan nousi tunnilla. Toisella vuosikurssilla käsityön teoriaopetusta oli yksi tunti ja käsityöpajassa työskentelyä kaksi tuntia viikossa. Korkeakoulun opetus noudatti samaa periaatetta kuin seminaarinkin eli tehtiin käsityöopetuskomitean harjoitussarjaa. Jokaisesta valmistettavasta esineestä laadittiin edelleen mitoilla varustettu työpiirustus vihkoihin. Sivusarjoihin kuuluivat metallityöt, kirjansidonta ja erilaiset puunpintakäsittelymenetelmät. Toisella vuosikurssilla tehtiin itse suunniteltu näytetyö, kerrattiin veiston teoriaa ja opetusoppia. Toisen vuosikurssin opetusohjelmaan eivät enää kuuluneet metallityöt, mutta sivusarjoissa tehtiin kirjansidontaa, pahvitöitä ja harjoiteltiin erilaisia pintakäsittelymenetelmiä. Kevään 1945 erikoisuutena oli Suomen ilmapuolustusliiton edustajan pitämä luentosarja lennokin rakentamisesta. Luentojen teoria sovellettiin käytäntöön siten, että lennokka rakennettiin veistotunneilla käsityönohjaajan ohjauksessa. Sama kurssi uusittiin vielä seuraavana vuonna, mutta nyt ensimmäiselle vuosikurssille. (Kertomus JKK:n toimintavuosista 1934 - 1947.)

Tavoitteita käsityön opetukseen

Uno Cygnaeuksen ansiosta maamme kansakoulua käyvät tytöt ja pojat saivat opetusta myös käsitöissä. Komiteanmietintö kansakoulun käsityöopetuksesta vuodelta 1912⁷ saattoi edelleen allekirjoittaa, tosin osittain toteutumattomat, Cygnaeuksen ajatukset opetuksen yleisistä tavoitteista. Niihin kuuluivat oppilaan yleisen kätevyyden, muoto- ja kauneusaistin, omavaraisen harkinnan ja tahdon kehittäminen. Olennaista koulujen käsityön opetuksessa oli ymmärtää sen kasvattava merkitys. Opetus ei saanut tähdätä pelkästään ammatilliseen pätevyYTEEN, joka komitean mukaan Cygnaeuksen mielestä olisi johtanut konemaiseen taitavuuteen. (Kansakoulun käsityöopetus 1912, 61-62.) Uusi asia käsityöopetuskomitean mietinnössä oli, että luovuttiin vanhasta mallisarjasta ja siirryttiin harjoitussarjaan. Puutyöt säilyttivät edelleen ensisijaisen asemansa poikain käsityöopetuksessa, mutta sen ohella oppilaita piti perehdyttää muihinkin kädentaitoihin, muun muassa metalli- ja pahvitöihin. Nämä työt liitettiin sivusarjoihin. Opetuksen tavoite oli monipuolisesti käsistään kätevä ja tarkkoihin havaintoihin pystyvä oppilas, jolla oli silmää myös kauneudelle. (Kansakoulun käsityöopetus 1912, 43-46.)

Käsityönopetuskomitean puheenjohtajana oli Mikael Soininen, joten komitean opetusmetodi noudatti herbart-zilleriläisiä muodollisia asteita. Opetusmetodi oli siten tärkeä asia, mutta opetussuunnitelmaankin piti kiinnittää erityistä huomiota. Periaatteena siinä oli, että harjoituksissa edettiin yksinkertaisesta tehtävästä vaikeampaan "katkeamattomassa sarjassa", kuten komitea asian ilmoitti. Luokkaopetus, jossa opettaja ensin antoi yhteisesti ohjeet koko luokalle, oli komitean mukaan paras menetelmä. Yhteisten ohjeiden jakeen jokainen valmisti työn itse. Tärkeää oli myös, että edellinen työtehtävä oli täysin valmis ennen kuin ryhdyttiin uuteen. Käsityönopetuskomitean harjoitussarjassa olennaista oli erilaisten tekniikkaratkaisujen ryhmittäminen harjoitusryhmiksi, joissa aikaisemmin opittuja taitoja tuli voida käyttää rinnan uusien taitojen kanssa. Jokaisesta esineestä tehtiin ensin työpiirustukset, jotta oppilaat tottuisivat käyttämään piirtämistä käsitöiden apuna. Komitea oli sitä mieltä, että se kehittäisi oppilaiden omaa harkintaa ja itsenäistä työskentelyä. Opetuksen tavoitteena oli nimenomaan käsistään kätevä ja omaa järkeään käyttävä ihminen. (Kansakoulun käsityönopetus 1912, 50, 55-56.)

Kansakoulujen käsityönopetuksen piti liittyä lapsen harrastuspiiriin, eli leikkiin, jotta hänelle syttyisi elävä harrastus käsityön tekemiseen. Kun lapsen mielenkiinto työhön oli saatu herätettyä hänelle välitöntä hyötyä ja iloa tuottavien leikkikalujen avulla, niin vähitellen työinto vaihtui leikistä todeksi. Käsityönopetuskomitean mielestä käsitöiden tekemisen tavoite oli tämän harrastuksen eli mielenkiinnon siirtäminen myöhemmin, lapsen kasvaessa, kodin askareihin ja töihin. Komitean logiikka yhtyi käsitöihin liitettyyn käytännölliseen kasvatustehtävään. Se toteaaakin, että loppujen lopuksi käsityönopetuksen tärkein tehtävä on elävän harrastuksen herättäminen oppilaissa ja tämän harrastuksen vireillä pitäminen. Se on tärkeää varsinaisen työtaidon saavuttamisessa, sillä työtaito saavutetaan vain työtä tekemällä. Motivaation työn tekemiseen antaa aito kiinnostus itse tehtävään eli elävä harrastus. Harrastuksen kautta käsityönopetus voi myötävaikuttaa kasvatuksen yleisen päämäärän saavuttamisessa eli lujan siveellisen luonteen kehittämisessä. (Kansakoulun käsityönopetus 1912, 57-58.)

Vuoden 1922 Seminaarikomitea käsitteli omassa mietinnössään myös sekä kansakoulujen että seminaarien käsityönopetusta. Tämä mietintö ei juurikaan poikennut jo aikaisemmin tehdystä ehdotuksesta eli vuoden 1912 käsityönopetuskomiteasta. Itse asiassa seminaarikomitea vain lisäsi siihen pyrkimyksen käytännölliseen hyötyyn harjoitustöiden valinnassa. Perusteluna komitea esitti, että oppilaiden tekemät esineet eivät jäisi käyttämättöminä kodin nurkkiin 'lojumaan'. Opetuksen päämäärinä myös seminaarikomitealla oli

tyydyttävä työtaito yhdistettynä työntöön, itsenäinen harkintakykyyn ja neuvokkuuteen. (Seminaarikomitea 1922, 222, 327.)

Maalaiskansakoulun opetussuunnitelmakomitea piti edelleen vuoden 1912 käsityönopetuskomitean esittämiä ajatuksia hyvinä ja se oli niiden kannalla. Opetussuunnitelmakomitea korosti niin ikään käsitöihin liitettyä kasvatusopillista tarkoitusta, joka ei ole oppilaille käsitöistä koituva välitön käytännöllinen hyöty. Tämä käytännöllinen hyöty tuli sitten myöhemmin, kun oppilaan kyky ja taito olivat ensin kehittyneet. Kyseisen aineen opetuksessa jo aiemmin mainittu yleisen kätevyyden vaatimus oli suhteellista myös opetussuunnitelmakomitean mielestä. Kädentaitojen kätevyys ei ole kovinkaan yleistä siten, että jokainen määrätty harjoitukset tehtyään pystyisi selviytymään aivan kaikenlaisista työtehtävistä. Uuden tekeminen, vanhan jo aikaisemmin opitun pohjalta, käy oppilaalle helpommaksi ainoastaan silloin, kun käsityönopetus oli kehittänyt hänen itsenäistä harkintakykyään ja yleistä neuvokkuuttaan. (Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma 1925, 258.)

Toivo Ojala käsityönlehtorina

Vuonna 1921 kouluhallitus oli antanut ohjeet veistonopetuksesta ja se oli kehottanut seminaareja noudattamaan vuoden 1912 käsityönopetuskomitean mietintöä. Komiteanmietintö vuodelta 1925 kehotti edelleen seuraamaan sitä. (Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma 1925, 261.) Toivo Ojala noudatti käsityönopetuskomitean antamaa mietintöä, jonka harjoitussarjaa tehtiin hänen tunneillaan aina vuoteen 1947 saakka. Käsityönopetus siirtyi silloin Erkki Tammissolalle. Jouko Kantola on tehnyt saman huomion vuonna 1997 ilmestyneessä väitöskirjassaan *Cygnaeuksen jäljiltä käsityönopetuksesta teknologiseen kasvatukseen*. Hän toteaa, että lehtori Ojala noudatti hyvinkin tarkasti vuoden 1912 komiteanmietinnön ehdottamaa käsityön harjoitussarjaa. (Kantola 1997, 28.)

Valtaosa maalla olevista kansakouluista oli vain yhden opettajan kouluja ja usein tämä opettaja oli naisopettaja. Näin ollen hän joutui opettamaan käsitöitä myös pojille. Toisinaan poikien käsityönopetusta ei järjestetty ollenkaan, tai sen hoiti joku ulkopuolinen henkilö. Aimo Hallilan mukaan näille tilapäisille opettajille pidettiin ensin kursseja yksityisesti, mutta vuodesta 1901 alkaen Kouluylihallitus alkoi järjestää heille kuusi viikkoa kestäviä käsityönopettajakursseja. Vuoden 1898 määräyksen mukaan kansakoulun käsityönopettajan pätevyys piti osoittaa

todistuksella ja seminaarin käsityönlehtorin kirjoittama todistus kurssin suorittamisesta riitti tähän. (Halila 1949, 299-301.) Yleensä kurssit olivat kesäisin, mutta myöhemmin ne siirrettiin seminaareihin ja ne pidettiin normaalin lukukauden aikana. Lehtorinvirkansa ohella Toivo Ojala piti kursseja maalaiskansakoulujen poikien käsityönopettajille, jolloin hän antoi kurssilaisille todistukset veistonopettajan pätevyydestä. Oikeastaan nämä kurssit olivat vain ylimääräinen riesa seminaareille ja vuonna 1933 alan lehtorit kokouksessaan päättivätkin lopettaa niiden järjestämisen. (Ensimmäinen seminaarien ... 1933, 28.)

Seminaarin ja myöhemmin korkeakoulun käsityönopetuksessa lehtori opetti tarvittavan teorian ja valvoi opettajakokelaiden harjoituskoulussa pitämiä tunteja. Kantolan mukaan tämä valvonta ainakin seminaarissa oli jäänyt vähälle käsityönopetukseen varatun suuren tuntimäärän takia. Lehtorilla ei yksinkertaisesti ollut aikaa siihen. (Kantola 1997, 30.) Työmestari puolestaan vastasi työpajasta. Hän ohjasi käytännön töitä ja opetti sivusarjojen valmistamisen lehtorin kanssa sovitulla tavalla. Työmestari teki myös jonkin opetusta havainnollistavan työsuorituksen aina, kun lehtori sellaisen opetuksensa tueksi tarvitsi. (JyMA, JSa, opetusministeriön päätös ohjesäännön vahvistamisesta yläkansakouluseminaarien työmestareille 27.8.1935.) Juho Nikinmaa vastasi seminaarin ja kasvatusopillisen korkeakoulun metallitöiden ohjauksesta vuosina 1908 - 1942. Vuodesta 1924 alkaen puutöiden ohjauksesta huolehti Juho Väisänen, joka ennen seminaariin tuloaan oli ollut Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen konsulentti ja sihteeri. Seminaarin loppuessa vuonna 1937 Väisänen nimitettiin Rauman seminaarin puutöiden työmestariksi, mutta hän tuli takaisin Jyväskylään jo vuonna 1939 ollen aluksi veistonohjaajan sijaisena. Vakainainen hänestä tuli vuonna 1944. Seminaarin muututtua kasvatusopilliseksi korkeakouluksi muuttui myös työmestarin nimike ja hänestä tuli käsityönohjaaja. Sota-aikana Sortavalan seminaari oli evakossa Jyväskylässä ja opetusministeriö nimesi sieltä Emil Ahjopalon toiseksi käsityönohjaajaksi joulukuussa 1944.

Jo vuonna 1936 Toivo Ojala oli ehdottanut puutöihin toista käsityönohjaajan virkaa, mutta aloite eteni hitaasti. Perustellessaan jälleen seuraavana vuonna viran tärkeyttä hän vetosi korkeakoulun lisääntyneisiin opiskelijamääriin. Käsitöissä heidät piti jakaa ainakin kahteen eri opetusryhmään. Ojalan mukaan ohjaajan työpäivä oli pitkä, sillä jokaisella ryhmällä oli käsitöiden teoriaa ja käytännön harjoittelua noin 17 tuntia viikossa. Opiskelijoita ei voinut jättää työpajaan keskenään ja Juho Väisäsen piti olla jopa ruokatunneilla paikalla valvomassa heitä. Opiskelijoiden valvonta ei ollut kuitenkaan Ojalan ainoa perustelu käsityönohjaajan jatkuvaan paikallaoloon. Hänen mielestään opiskelijoiden piti

myös saada yksilöllistä ohjausta. Suuressa ryhmässä yhden ohjaajan oli mahdotonta ohjata jokaista aina, kun tämä sitä tarvitsi. Ojalan mielestä se oli jopa käytännössä mahdotonta, mikäli yhdessä ryhmässä oli yli 24 jäsentä. Toivo Ojala oli ehdottanut toista käsityönohjaajaa nimenomaan puutöihin, mutta oikeastaan ohjauksen saaminen oli suurempi ongelma metallityöpajassa, sillä siellä oli vain 12 työskentelypaikkaa ja siten paja oli jatkuvassa käytössä. Perustellessaan viran tärkeyttä Ojala korosti myös sitä, että ohjaus oli tärkeää etenkin niille opiskelijoille, jotka ennen korkeakouluun tuloaan eivät olleet lainkaan tehneet käsitöitä. Osa opiskelijoista ei yksinkertaisesti ollut käsistään niin kovin käteviä, joten heillä piti olla mahdollisuus askarrella käsityöpajassa aina silloin, kun heillä oli siihen vapaata aikaa. Pitihän kaksivuotisen opettajavalmistuksen kouluttaa samassa ajassa päteviä ja ammattitaitoisia veistonopettajia kouluihin. (JyMa, JKKa, opettajaneuvoston kokous 5.4.1937, pöytäkirjan liite.) Toivo Ojala antoi lausuntonsa opettajaneuvostolle käsityönohjaajan paikkaa hakeneiden henkilöiden pätevydestä. Hänen valintakriteereissään korostui luonnollisesti hyvä ammattitaito, työkokemus ja taito opettaa. Toiseksi käsityönohjaajaksi valittiin Viljo Lahtinen.

Lehtorin kuului opettaa sekä tarvittava teoria että valvoa opettajakokelaiden harjoitustunteja. Tämän lisäksi hänen piti myös tarkastaa heidän harjoituskoulussa pitämien tuntien opetusohjelmat. Nurmen mukaan yleinen käytäntö oli, että harjoituskoulunopettaja antoi jokaiselle opettajakokelaalle tunnin aiheen. Aineen lehtori määräsi sen, mitä metodologia hän käytti. (Nurmi 1995, 83.) Seminaarista ja korkeakoulusta aikoinaan valmistuneet opettajat muistelevat harjoituskoulussa sen noudattaneen yleisesti herbart-zilleriläisiä muodollisia asteita (Auer & Viljanen 1983, 18). Nämä muodolliset asteet säilyivät myös lehtori Toivo Ojalan käsityöopetuksessa. Ainakin hän luentomuistiinpanoissaan puhuu valmistavasta keskustelusta, tehtävän ilmoittamisesta, uuden asian esittämisestä ja tehtävän jakamisesta osiin herbart-zilleriläiseen tyyliin. Mutta samalla Ojala korostaa - työkouluuuden tapaan - työkasvatuksen merkitystä kasvatin luonteen muodostumisessa. Opetuksen piti tapahtua reippaasti ja havainnollisesti, jotta se kannustaisi oppilaita tekemään jokainen työtehtävä huolella ja täsmällisyydellä. (K-SMa, a336:137, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Uno Cygnaeus oli suunnitellut kansakoulujen käsityöopetuksen olevan kasvattavaa opetusta, jossa käytännöllinen hyöty oli ollut toissijainen asia. Kotiteollisuuden nousun myötä 1870-luvulla koulujen käsityön opetus kuitenkin oli muuttunut ammattimaiseen suuntaan kasvatuksellisten tavoitteiden jäädessä taka-alalle. Vuosisadan alkupuolella tehdasvalmistuksen nopea lisääntyminen oli jopa kyseenalaistanut koulujen käsityön opetuksen. Sen katsottiin olevan tarpeetonta ja

siihen varattua tuntimäärää haluttiin vähentää. Aimo Halila kirjoittaakin, että vielä 1900-luvun alkupuolella seminaarin oppilaat olivat yleensä olleet taitavia käsistään. Mutta teollistumisen myötä yleinen kätevyys alkoi harvinaistua ja 1920-luvulle tultaessa seminaariin tuli jopa sellaisia oppilaita, joiden mielestä käsityöt olivat turhanpäiväistä askareta. Mutta Halila toteaa, että toisaalta työkouluuasteen leviäminen lisäsi käsillätekemisen eli käsitöiden arvostusta kouluissamme. (Halila 1950, 196; 1963, 258-259.)

Halilan mukaan Viro ja Skandinavia olivat työkouluuasteen toteuttamisessa muita maita edellä (Halila 1950, 132). Toivo Ojala oli todennäköisesti tutustunut työkouluuasteeseen vuoden 1927 neljä viikkoa kestäneellä opintomatallaan Viroon ja Ruotsiin. Hän teki matkan yksityisesti ilman mitään apurahaa, joten siitä ei ole jäänyt tarkempia selvityksiä. Ainoastaan yksittäiset maininnat eri yhteyksissä kertovat hänen matkastaan. Opintomatallaan vuonna 1930 Ojala oli matkustellut etupäässä Ruotsissa, mutta kesän takia opetuksen seuraaminen oli jäänyt vähälle. Työkoulun esittely Jyväskylän piirissä alkoi oikeastaan vasta kesällä 1931, jolloin piirin tarkastajaksi tuli työkouluuasteen kannattaja Väinö Valorinta (Suutarinen 1992, 212). Toivo Ojala oli Jyväskylän kaupungin kansakoulujen johtokunnan jäsen vuodesta 1938 alkaen, joten hän oli tekemisissä tarkastajan kanssa ja näin ollen hänen kauttaan varmasti myös tutustui aasteeseen. Sakari Suutarinen mainitsee, että 1930-luvulla työkouluuaste sai kannatusta Jyväskylän seminaarissa etenkin harjoitusaineiden opettajissa. Työviikkoja tehtiin muun muassa luonnontiedossa, maataloudessa, maantiedossa, piirustuksessa sekä mittausopissa ja harjoituskoulussakin ne olivat yleisiä. (Suutarinen 1992, 143.) Niin ikään Toivo Ojalan suunnittelemaan *Käsityöpiirustuksia* kirjaan kuului olennaisena osana myös työviikko.

Seminaarien piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtorien kokouksessa vuonna 1933 oli todettu, että maamme käsityöopetus ei ollut uudistunut muiden Pohjoismaiden tavoin. Oikeastaan alan lehtorien tapaaminen oli kutsuttu koolle nimenomaan tämän opetuksen paikalleen pysähtyneisyyden takia. Kokouksen alussa tarkastaja Toivo Salervo lausui, että meillä alan opetus on pitäytynyt entisessä, kun se muualla oli uusiutunut ja muun muassa funktionalismi oli tuonut uusia ideoita opetukseen. Mutta tästä huolimatta Salervo edelleen kannatti vanhan harjoitussarjan tehtäviä, vaikka hänen mielestään kaavoihin kangistumista pitäisi välttää. Kokouksessa ehdotettiin, että näyte- eli kokelastöiden ja yleensäkin käsityötehtävien muotoilussa olisi pyrittävä kansanomaiselta pohjalta tyydyttämään nykyaikaista kauneuskäsitystä (Ensimmäinen seminaarien ...1933, 8, 26). Alan lehtorit painottivat valmistettävien esineiden käytännöllisyyttä ja nykyaikaisuutta.

Opintomatallaan Ruotsiin vuonna 1939 Toivo Ojala havaitsi, että ruotsalainen kotiteollisuus perustui sekä kansanomaisiin malleihin että alueellisiin erikoispiirteisiin. Vanhalle kansanomaiselle pohjalle pyrittiin rakentamaan täysin uusia tuotteita. (Suomen ja Ruotsin kulttuuriyhteys... 1939, 1,3.) Kantola toteaaakin, että lehtori Ojalan aikana käsityönopeudessa valmistettävien esineiden funktionaalisuus ja tarkoituksenmukaisuus alkoi korostua (Kantola 1997, 26). Meillä funktionalismi oli 1930-luvun vallitseva tyyliuunta. Ojala oli tutustunut tyyliuuntaan jo kesällä 1927, jolloin hän oli tutustunut Ruotsissa muun muassa maan taideteollisuuteen ja Tukholman maailmannäyttelyyn. Näyttelyssä esillä ollut arkkitehtuuri ja moderni taide oli esitelty mallikoteja, jotka oli sisustettu funktionalismin hengessä. Yksinkertaiset, tarkoituksenmukaiset, laajat rauhalliset pinnat ja vähäiset koriste-esineet olivat miellyttäneet Toivo Ojalaa. (K-SMa, a336:77 ja a336:79, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Vuoden 1930 opintomatallaan Toivo Ojala oli käynyt Tukholmassa pidetyssä taideteollisuusnäyttelyssä, jossa funktionalismi oli tehnyt lopullisen läpimurtonsa sekä arkkitehtuuri- että taidetyylinä.

Toivo Ojala oli eräässä yhteydessä todennut, että opettajan tulisi seurata aikaansa ja hänen ei koskaan pitäisi itsepintaisesti pitäytyä vanhassa. Toinen maailmansota oli merkinnyt kaikkien uudistuspyrkimysten pysähtymistä. Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun opiskelijamäärät kasvoivat huomattavasti sodan jälkeen. Tähän vaikuttivat muun muassa poikkeusvalmistukseen tulleet opiskelijat ja etenkin vuoden 1950 laki, joka asetti korkeakoulun tavoitteeksi jopa 360:n kansakoulunopettajan vuosittaisen valmistamisen. Opiskelijoita jouduttiin jakamaan useampaan opetusryhmään ja Toivo Ojalan oli mahdotonta opettaa jokaiselle ryhmälle sekä piirustusta että käsitöitä. Hän oli ehdottanut näiden aineiden jakamista eri lehtoreille opettajaneuvoston kokouksessa jo syksyllä 1945 (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 3.10.1945, 14.11.1945). Miesten käsitöihin perustettiin oma lehtorin virka 1.4.1947 alkaen ja uudeksi lehtoriksi tuli Erkki Tammissola. Jaksolle jäi piirustuksen ja kaunokirjoituksen opetus.

Käsityöpiirustuksia

Toivo Ojalan toinen oma julkaisu *Käsityöpiirustuksia* ilmestyi vuonna 1934. Edellisenä vuonna hän oli julkaissut kaunokirjoitukseen liittyvän *Kirjoitusjärjestelmä* -vihkosarjan. *Käsityöpiirustuksia* sisältää 48 veistontunneilla tehtävää esinemallia mittoineen. Ojala mainitsee tarkoittaneensa mallit lähinnä ideoiksi. Niitä voitiin tarvittaessa muunnella esimerkiksi paikallisten olosuhteiden antaessa vaihtelua koristeluun. (Ojala 1934a; K-SMa, a336:137, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Oikeastaan

Käsityöpiirustuksia kirjan tehtävät ovat hyvin samanlaisia kuin vuonna 1912 ilmestyneen käsityöopetuskomitean laatiman harjoitussarjan tehtävät. Ennen kirjan julkaisemista Toivo Ojala oli käyttänyt omia mallejaan Jyväskylän seminaarin ja poikaharjoituskoulun aikaisempien vuosien kurssitehtävinä ja muun muassa Kannio mainitsee kirjan olleen käytössä jo vuonna 1931 (Kannio 1980, 258). Ojalan mielestä Käsityöpiirustuksia-teoksen harjoitukset ottivat nimenomaan huomioon lapsen suorituskyvyn ja harrastuspiirin. Mallivihkossa on mukana muutama leikkikalukuorma-autoineen ja leikkisohvineen. Julkaisuun liittyi erillinen ruudullinen työvihko, joka oli tarkoitettu valmistettavien esineiden työpiirustuksia varten. Työvihkojen käyttö oli yleistä, mutta julkaisemalla oman työvihon Toivo Ojala halusi saada yhtenäisyyttä kansakoulujen veistonopetukseen. Hän halusi yhtenäisyyttä nimenomaan työvihkoihin, sillä ilmestyneiden vihkojen koko ja ruutujen suuruus olivat Ojalan mielestä vaihdelleet liikaa. Opetuksen epäyhtenäisyys ja eräänlainen järjestelmällisyyden puute olivatkin asioita, joihin hän oli viitannut jo aikaisemmissa kirjoituksissaan. Lehtori Ojala itse oli tyytyväinen työvihkoonsa ja omien sanojensa mukaan se oli osoittautunut sopivaksi juuri siihen tarkoitukseen, johon hän oli sen suunnitellutkin. (K-SMa, a336:137, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Ilmeisesti hänellä oli tarkoitus jatkaa veistomallivihkosarjansa julkaisemista, mutta jostain syystä hanke jäi ja vuonna 1934 ilmestynyt *Käsityöpiirustuksia* oli sarjansa ainoa.

Toivo Ojala kaunokirjoituksen lehtorina

1800-luvun puolella vinokirjoitus oli ollut vallitseva kirjoitustyyli koulujen kaunokirjoituksen opetuksessa. Sen rinnalle tuli pystykirjoitus 1890-luvulta lähtien ja alkoi yleinen keskustelu niiden paremmuudesta. Aimo Halilan mukaan pystykirjoitusjärjestelmä tuli meille Danielsonin järjestelmänä norjalaisesta koulumaailmasta ja Jyväskylän seminaarin johtaja Kosti Raitio sovelsi sen oloihimme. (Halila 1949, 202.) Siten 1900-luvun alkupuolella kansakouluissamme opiskeltiin sekä pysty- että vinokirjoitusta ja opettaja opetti sitä järjestelmää, jonka hän itse oli aikoinaan oppinut - tai minkä niistä hän parhaiten hallitsi. Yleisessä kansakoulukokouksessa vuonna 1922 opettajat esittivät toivomuksen, että kouluihimme saataisiin yhtenäinen kirjoitusjärjestelmä ja vallitseva kirjavuus poistuisi (Kansakoulukokous 1922, 112, 150-151; ks myös Halila 1950, 167). Edelleen seuraavana vuonna pidetyssä neljännessä yleisessä seminaarinopettajakokouksessa tarkastaja Salervo perusteli asian tärkeyttä (Seminaarinopettajakokous 1923, 196). Uusia kirjoitusjärjestelmiä ilmestyi koko ajan ja niillä kaikilla oli periaatteena pyrkimys vapautua kaavamaisesta jäljentämisestä. Tavoitteena oli luonteva ja joustava kirjoittaminen. Seminaarikomitea salli jopa kirjoittajan persoonallisuuden näkymisen käsialassa todeten, että "jokaisen opettajankin käsialaan harjoituksesta huolimatta jää kirjoittajan luonteen leima" (Seminaarikomitea 1922, 219). Halila toteaaakin, että kansakoulujemme kaunokirjoituksen opetus alkoi vasta 1930-luvulla todella uudenaikaistua Aukusti Salon ja Toivo Salervon toiminnan ansiosta (Halila 1950, 169). Salervon kaunokirjoitusjärjestelmä ilmestyi vuonna 1931 ja kouluhallitus kehoitti kiertokirjeessään kaikkia seminaareja noudattamaan sitä (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 19.10. 1931).

Jyväskylän seminaarin naistenosastolta loppui kaunokirjoituksen opetus sen muututtua kolmivuotiseksi vuonna 1920. Miestenosastolla sitä oli vain yksi tunti sekä ensimmäisellä että viidennellä luokalla. Ensimmäisellä luokalla kirjoitettiin yleisesti käsialaharjoituksia ja viimeisellä luokalla harjoitukset seurasivat Danielsonin järjestelmää. Kirjoitusharjoitukset tehtiin mallittomiin vihkoihin ja opetukseen kuului lähinnä kirjainmuotojen opiskelua, erilaisia kirjoittamisharjoituksia ja opetusoppiin liittyvien kysymysten selvittelyä. Kasvatusopillisessa korkeakoulussa kaunokirjoituksen opetukseen kuului kymmenen tunnin luentosarja molemmille vuosikursseille ja kirjoitusharjoitukset tehtiin yleensä kotitöinä. Tunnilla oli ainoastaan kirjoittamisen koe luokan taululla. Luentojen aiheina Toivo Ojalalla oli kirjoituksen psykologiaan ja opetusoppiin

liittyviä asioita. (Kertomus JS:n toiminnasta lukuvuosina 1928 - 1937; Kertomus JKK:n toimintavuosista 1934 - 1955.)

Maamme kansakouluissa oli noudatettu erilaisia kirjoitusjärjestelmiä aina 1930-luvun alkuun asti. Yhtenäisen järjestelmän puute oli koettu ongelmalliseksi ja vaikeuksia oli tullut nimenomaan oppilaan siirtyessä koulusta toiseen. Jyväskylän seminaarissa Toivo Ojalalla oli käytössään Danielсенin kirjoitusjärjestelmä, josta oli olemassa sekä pysty- että kalteva versio. Kouluhallitus laitto tarkastaja Toivo Salervon uuden tyyppikirjaimiston seminaareille lokakuussa 1931 ja heti samana syksynä lehtori Ojala otti sen opetuskäyttöön. Uuden tyyppikirjaimiston periaatteena oli, että kirjoituksesta tuli säännöllistä, helposti luettavaa ja kirjaimet olivat nopeasti ja vaivattomasti kirjoitettavissa. Selvä ja helposti luettava käsiala oli kouluhallituksen kaunokirjoituksen opetuksen tavoitteena ja sen perusta piti luoda jo kansakoulussa. Tarkastaja Toivo Salervon mielestä tärkeintä uudessa tyyppikirjaimistossa oli tavoite, että kirjoittaminen olisi nopeaa ja että kirjoitettaessa kirjaimet eivät vähitellen saa toisenlaista ulkonäköä. Näin ollen kirjainten tulisi pysyä muuttumattomina vuodesta toiseen. Kirjeessään kouluhallitus antoi myös yksityiskohtaisia ohjeita varsinaiselle opetusmenetelmälle mainiten kuitenkin, että ohjeet eivät ole opettajaa velvoittavia. Jokainen opettaja sai käyttää omakohtaisen harkinnan ja kokeilun jälkeen itselleen sopivinta opetusmetodia. Tärkeintä oli, että opetettava kirjainmuoto opittiin kirjoittamaan - ei piirtämään. (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 4.12.1930, 19.10.1931.)

Toivo Ojalan Kirjoitusjärjestelmä

Toivo Ojala julkaisi oman *Kirjoitusjärjestelmänsä* vuonna 1933 WSOY:n kustantamana. Sen pohjana oli kouluhallituksen vahvistama, antikvakirjaimiin perustuva tyyppikirjaimisto. Ojalan Kirjoitusjärjestelmä-vihkoa sai sekä mallittomana että mallivihkona. Mallivihkoja oli yhteensä viisi ja vihkojen käyttö oli tarkoitettu aloitettavaksi alakansakoulun ensimmäisiltä luokilta alkaen. Aloitusvihko oli n:o 0 ja siinä harjoiteltiin antikvakirjaimia. Jokaisen kirjaimen harjoitukseen liittyi Rudolf Koivun piirtämä kuva. Vihossa n:o I harjoiteltiin pieniä kirjoituskirjaimia sanaharjoituksineen, joihin liittyi hieman käden harjoitusta. Tässä vihossa opiskeltiin varsinaiset numerot. Vihko n:o II piti sisällään isot kirjoituskirjaimet harjoituksineen. Tämä vihko, joka otettiin käyttöön yläkansakoulussa, alkoi lyhyellä aikaisempien vihkojen kertaamisella. Sen jälkeen alkoi isojen kirjainten harjoittelu niihin liittyvine harjoituslauseineen. Neljännellä luokalla oppilas sai käyttöönsä sarjan viimeisen vihon, joka oli n:o IV. Siinä kerrattiin vielä pieniä kirjaimia isojen

yhteydessä siten, että riviväli on kapeampi kuin aikaisemmin ja apuviivat puuttuvat perusviivojen sekä ylä- että alapuolelta. Nimimerkki "L. E." esitteli Toivo Ojalan kirjoitusjärjestelmän Kansakoulun lehdessä numero 19 vuonna 1933. "L.E." mainitsee vihkosarjan erityisesti "palvelevan kasvatustyötä välittömästi", koska lehtori Ojalan kirjoitusjärjestelmässä olevat sananlaskuja käsittävät harjoituslauseet kuuluvat suomalaiseen kansanperinteeseen. Nimimerkki toteaaakin, että sarjan viimeinen vihko on "todellinen elämänviisauden kirja". (L. E.1933, 47-48.) Valitettavasti Jyväskylän yliopiston kirjaston kokoelmissa ei ole säilynyt ensimmäistä ja viimeistä vihkoa. Yliopiston museon kulttuurihistoriallisella osastolla säilynyt vihkosarjakin on vajaa, joten minulla ei ollut mahdollisuutta tutustua vihkoon n:o IV.

Kirjoitus on vain väline ajatustemme ilmaisuun samalla tavalla kuten puheemmekin on, Toivo Ojala kirjoittaa luentomuistiinpanoissaan. Hän jatkaa, että piirtäessä ajatuksemme ovat aina sidoksissa kynään, sen kulkuun ja siihen lopputulokseen, jonka saavutamme. Kun kirjoitamme, niin kätemme työskentelee automaattisesti - ainakin sen pitäisi työskennellä, jotta kirjoittaminen olisi nopeaa ja vaivatonta. Ojalan mielestä kynän piti ikään kuin "juosta kilpaa" ajatusten kanssa. Mutta pelkästään nopea kirjoittaminen ei ollut tavoiteltava asia, vaan käsialan tuli olla myös selvää ja helposti ymmärrettävää. Toivo Ojalan mukaan sen piti myös olla kaunista ja vaikuttaa miellyttävästi lukijan silmään. Kaunokirjoituksen opettajana Ojala oli sitä mieltä, että kirjoitus oli kaunista silloin, kun kirjainten välimatkat olivat tasaiset, kallistus ja korkeus olivat yhdenmukaiset ja isojen kirjainten suhde pieniin kirjaimiin oli hyvin harkittu. Kirjainmuotojen vaihtelevuus eri käsialoissa ei oikeastaan ollut haitallista ja kirjoituksen kauneus oli makuasia, josta ei kannattanut kiistellä. Toivo Ojala toteaaakin, että se mikä toisesta on kaunista, saattaa toisen mielestä olla erikoisen rumaa. Hänestä ensisijainen tavoite kaunokirjoituksen opettamisessa oli käytännöllinen hyöty. Tottumus saavutettiin harjoittelemalla ja vain se johtaa tulokseen. (K-SMa, a336:136, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

5 Jyväskylän seminaarin kansatieteellinen museo

Kotiseuduntutkimus innostaa paikallismuseoiden perustamiseen

1800-luvun loppupuolella herännyt kotiseuduntutkimus liittyi yhteen maamme kansallisen herätyksen kanssa. Sen syntymiseen vaikutti ajan valtiollinen, yhteiskunnallinen ja sivistyksellinen ilmapiiri. Ajan valtiollinen tilanne olikin osaltaan syynä siihen, että kotiseuduntutkimus sai yhteiskunnallisia tehtäviä. Se oli positiivista kansalaistoimintaa, joka kiinnitti harrastajansa isänmaahan lisäten samalla kansallishenkeä. Veikko Anttilan mukaan kotiseuduntutkimuksen eettisiin tehtäviin kuului aidon isänmaanrakkauden herättäminen kansalaisissaan. (Anttila 1964, 96-97.) Olennaista kotiseuduntutkimuksen aatemaailmassa oli liberalismi. Se uskoi ihmiseen ja kansaan, jolloin jokaisella piti olla mahdollisuus vapaasti tyydyttää hänessä herännyt tiedonhalu. Tämä tiedonhalu saattoi olla vaikkapa tarve tietää oman maan ja kotiseudun menneisyydestä. Kotiseuduntutkimuksen aatemaailmassa myös romantiikka oli merkittävässä asemassa. Se halusi herättää maan väestön tiedostamaan oma menneisyytensä ja siihen sisältyvät arvot. Kaikki nämä arvot konkretisoituivat vanhoissa esineissä, rakennuksissa, kansan tavoissa, runoissa ja uskomuksissa. (Anttila 1964, 110-111.)

Vuosisadan vaihteessa syntyellä kotiseuduntutkimuksella oli sekä aatteellinen tausta että selvä periaateohjelma. Kotiseuduntutkimuksesta innostuivatkin monet eri järjestöt ja yhdistykset, jotka ottivat sen toimintaohjelmaansa ja muun muassa kotiseutuopetus otettiin koulujen uudeksi oppiaineeksi. Eri puolilla maata oli sekä maakunnallisia että paikallisia yhdistyksiä, ylioppilasonosakunnat ja nuorisoseurat harjoittivat kotiseuduntutkimusta ja myös julkinen sana eli lehdistö oli sen puolella. Mutta Veikko Anttilan mukaan kotiseuduntutkimukselta puuttuivat käytännön ohjeet paikallismuseotoimintaan. (Anttila 1964, 110.) Niinpä paikallismuseoita perustettaessa yhdistykset joutuivatkin usein turvautumaan alan asiantuntijan apuun.

Toivo Ojala tutustui museotyöhön ja muinaismuistojen keräämiseen opiskellessaan Rauman seminaarissa. Seminaarin toverikunta oli perustettu samana syksynä, jolloin seminaarikin oli aloittanut työnsä. Heti alussa toverikunta päätti aloittaa muinaismuistojen keräämisen ja keväällä 1897 toverikunnan kokouksessa sovittiin, että kesälomilta palattuaan kaikki kuntalaiset toisivat seminaarin kokoelmaan muinaismuistoesineitä. Ensimmäisen kesän tulos oli ollut

pieni, mutta myöhemminä vuosina kokoelmiin saatiin jopa arvokkaitakin esineitä. Toverikunta ryhtyi keräämään myös kansanrunoutta, jota varten perustettiin erityinen "Rauman seminaarin toverikunnan kokoelma". Toverikunnan historiikin kirjoittajan Jalmari Valpion mukaan kansanrunouden keräyksen onnistumisesta ei ole kuitenkaan tarkempaa tietoa. (Valpio 1947, 75.) Rauman seminaarin toverikunnalla oli oma muinaismuistokokoelma, mutta myös Rauman kaupungilla oli museonsa. Se sai alkunsa kaupungin kirkkoa uudelleen sisustettaessa, jolloin remontin yhteydessä aikoinaan luostarikirkkona toimineesta kirkosta poistettiin tilan puutteen takia joitakin arvokkaita muinaisesineitä. Maisteri Emil Nervander, joka valvoi kirkossa olleiden esineiden talteenottamista ja kalkkimaalauksen alla olevien maalausten konservointia, kirjoitteli paikallisessa sanomalehdessä asiasta useita artikkeleita. Kirjoituksissaan hän selvitteli esineiden historiallista arvoa ja Nervander ehdotti, että kaupunki perustaisi oman museon. Kirkosta poistetut esineet olivat katoliselta ajalta, joten ei pidetty sopivana säilyttää niitä enää kirkossa. Niille oli löydettävä jokin muu sijoituspaikka. (Lagus 1920, 68; ks. myös Lukkarinen 1917, 34.)

Rauman museon perustava kokous pidettiin lokakuussa vuonna 1891 ja esineitä alettiin samantien kerätä. Kaupunginvaltuusto antoi museolle kaksi pientä huonetta ja eteisen kaupungin kansankirjaston ja sen lukusalin rakennuksesta. Asiantuntija-apua saatiin pääkaupungista, sillä valtionarkeologi J.R. Aspelin laittoi kirjeitse ohjeita museon hoidosta. Kokelmat lisääntyvät koko ajan lahjoituksina tulleiden esineiden ja ahkeran keräyksen vuoksi ja jo kahdeksan vuoden päästä tilat olivat käyneet ahtaiksi. Rauman museoon oli kerääntynyt huomattavan paljon etenkin merimiesten ulkomailta tuomia eksoottisia esineitä. Lopulta museon esineet olivat kasattuina kattoon asti ulottuviin pinoihin ja lehtori Lagus joutui epätoivoisena toteamaan, että museosakävijän oli ylipäättään mahdotonta tutustua niihin. Kaupunki antoi entisen raastuvan rakennuksen museon käyttöön, jonne kokelmat siirrettiin kesällä 1903. Seminaarin piirustuksen ja käsityön lehtori F.H.B. Lagus järjesti esineet, mutta museonhoitaja hänestä tuli varsinaisesti vasta vuonna 1919. Museon kokoelmista julkaistiin erityinen painettu luettelo vuonna 1906. Vuonna 1910 museonhoitajaksi valittiin Rauman seminaarin musiikinlehtori Akseli Törnudd. (Lagus 1920, 69-71; Karhula 1932, 132.) Museomiehinä ja entisyyden ystävinä lehtorit Lagus ja Törnudd varmaankin innostivat myös oppilaitaan museotyöhön. Heidän lisäksi seminaarinjohtaja K. A. Franssila oli niin ikään kiinnostunut kansanrunoudesta ja museotyöstä. Nuorena seminaarilaisena Toivo Ojala sai ensimmäisen innostuksen vanhoihin esineisiin

Raumalta. Kiinnostukseen ei kuitenkaan yksinomaan riittänyt museon tai kokoelmien sijainti kaupungissa, mutta museosta innostuneet opettajat olivat varmaankin esimerkkinä.

Rauman seminaarilla ei ollut varsinaisesti museota, vaan seminaarilaisilla oli kokoelma, jota kartutettiin jatkuvalla keräystyöllä. Vuosisadan vaihteessa perustettu Jyväskylän seminaarin kansatieteellinen museo sai aikanaan paljon huomiota osakseen sekä kotimaassaan että ulkomailla. A. M. Tallgren kirjoittaakin, että museo oli ikään kuin seminaarissa opiskelevan nuorison näyte museoharrastuksesta ja isänmaallisesta mielestä. Vuonna 1911 Kotiseudussa ilmestyneessä artikkelissaan hän kehuu Jyväskylän museota erinomaiseksi etenkin opetusvälineenä ja museoharrastuksen levittäjänä. Lisäksi Tallgren mainitsee museonhoitajan Blomstedtin pitävän oppilaille aiheesta lyhyitä esitelmää ja käyttävän museon esineitä piirustuksen opetuksessa. (Tallgren 1911, 25.)

Jyväskylän seminaarin muistoa vaaliva Jyskät-yhdistys perustettiin vuonna 1949 ja Toivo Ojala kuului yhdistyksen perustajajäseniin. Tiedostaen ajan kulumisen ja pelkän muistinvarassa olevan tiedon lopulta häviävän unohduksiin Ojala keräsi talteen tietoa seminaarilaisten kansatieteellisestä museosta 1950-luvulla haastatteleamalla vanhoja seminaarista valmistuneita kansakoulunopettajia. Haastattelujen lisäksi hän mainitsee etsineensä materiaalia myös arkistoista ja opettajainkokousten pöytäkirjoista. Toivo Ojalan noin reilut 50 sivua käsittävä koneella kirjoitettu historiikki on aikanaan kopioitu hänen tyttäreltään Sirkka Valjakalta ja se on sijoitettu Jyväskylän yliopiston museon kultuurihistoriallisen osaston arkistoon. Toivo Ojala ei ole päivännyt tutkimustaan, mutta sisällön perusteella hän ei ole kirjoittanut sitä ennen vuotta 1956. Ajoitan sen työssäni vuoteen 1958. Käytän sitä pääasiallisena lähteenäni seminaarin museosta kirjoittaessani, sillä mielestäni Toivo Ojalan selvitys on hyvä ja hänellä on tutkimuksessaan mukana aikalaisen ”olinhan siellä minäkin” - näkökulma. Seurasihan hän 1920-luvun puolivälistä alkaen museon toimintaa aktiivisena osallistujana. Marjaleena Alarotu on tehnyt seminaarin museosta Suomen historian laitokselle harjoitustyön vuonna 1964, mutta se on melko suppea. Vuonna 1996 Heli-Maija Voutilainen kirjoittaa kirjassa *Työ miehen kunnia* Yrjö Blomstedtistä ja seminaarin museon perustamisesta. Hänen tutkimuksensa liittyy etupäässä Blomstedtiin päättyen vuoteen 1912 eli Blomstedtin kuolemaan.

Rauman seminaarin toverikunnan kokoelmien keräämisen ja kaupungin museon,

kuten myös Jyväskylän seminaarin museon perustamisen taustalla vaikutti ajan valtiollinen tilanne. Pelko siitä, että oma kansallinen itsenäisyys menetettäisiin, joudutti hanketta kerätä talteen kaikki kansalliseen identiteettiin liityvä. Veikko Anttilan mukaan nimenomaan museon ajateltiin symboloivan isänmaallisten pyrkimysten korkeinta ilmaisua maassa, jonka valtiollinen itsenäisyys oli uhanalainen. (Anttila 1964, 102.) Kotiseuduntutkimuksen leviämisen tärkein syy oli halu perustaa oma paikallismuseo. Lehtori Yrjö Blomstedt oli puhunut kotiseuduntutkimuksesta miestoverikunnan kokouksessa 6. marraskuuta 1909 ehdottaen, että myös Jyväskylään perustettaisiin kotiseutuyhdistys. Kokouksessa päätettiin vedota naistoverikuntaan sekä tyttökoulun ja lyseon toverikuntaan tämän takia, mutta vetoomus ei johtanut tulokseen. Kahden vuoden päästä seminaarin toverikunnan kuraattori F. A. Hästesko oli tehnyt uuden aloitteen innostaa eri toverikuntia kotiseututyöhön ja kotiseutuyhdistyksen perustamiseen. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 25.) Kotiseutuyhdistys sai odottaa, mutta kaupunki sai museonsa.

Seminaarin museo vuosina 1900 - 1924

Jyväskylän seminaariin alkoi kerääntyä erilaisia lahjoina saatuja esineitä melko pian seminaarin perustamisen jälkeen. Lahjoitukset olivat etupäässä vanhoja rahoja, mutta ensimmäisen varsinaisen muinaisesineen seminaari sai haltuunsa vuonna 1869. Suurin osa näistä esineistä tuli nimenomaan lahjoituksina ja etenkin seminaarin oppilaat ja opettajat lahjoittivat niitä. Jo 1870-luvun alkupuolella seminaariin kerääntyneet esineet olivat jaoteltuina siten, että vanhat rahat olivat yhtenä ryhmänä ja kansatieteelliset ja esihistorialliset esineet olivat luetteloituna omaksi kokoelmakseen. Molemmat kokoelmat olivat seminaarin historian lehtorin Olai Wallinin hallussa ja hän käytti niitä havaintovälineenä opetuksessaan. Wallinilta kokoelmat siirtyivät Y. K. Yrjö-Koskiselle ja edelleen K. J. Jalkasen hoitoon. (Alarotu 1964a, 6, 8; ks. myös Voutilainen 1996, 90-91.)

Arkkitehti Yrjö Blomstedt tuli Jyväskylän seminaariin piirustuksen ja käsityön lehtoriksi vuonna 1898. Hän oli kiinnostunut museoaatteesta, suomalaisesta kansankulttuurista ja kotiseuduntutkimuksesta. Jo saman vuoden syksyllä lehtori Blomstedt esitteli piirustustunneilla kuvia, joita hän oli piirtänyt Karjalaan tekemällään matkalla yhdessä arkkitehti Sucksdorffin kanssa. Blomstedt kehotti oppilaitaan tekemään samanlaisia piirustuksia omassa kotipuolellaan ja

seminaarin oppilas Helmi Vartiainen noudattikin kehotusta. Vartiaisen kuvia oli esillä eräässä toverikunnan kokouksessa, jolloin myös toiset toverikuntalaiset innostuivat asiasta. He pyysivät lehtori Blomstedtia tulemaan toverikunnan kokoukseen kertomaan asiasta enemmän. (Leinonen & Ripsaluoma 1913, 103-104.) Toverikunnan kokouksessa 4. maaliskuuta 1899 Blomstedt selvitteli kansan keskuudesta, "korprien kätköistä", kerättävien esineiden merkitystä ja sitä, miten niistä kuvastuu "kansan luonteen oma piirre" (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 3-4). Lehtori Blomstedtin mielestä oli korkea aika kerätä nämä esineet talteen häviöltä ja perustaa niitä varten oma museo. Tehtävän ajankohtaisuutta lisäsi toinen sortokausi ja pelko, että Suomen autonomia ja oma kansallinen itsenäisyys menetettäisiin. Maaliskuinen toverikunnan kokous oli varsinainen innostuksen herättäjä ja toverikuntalaiset ryhtyivät keräämään esineitä museoon. Etenkin joululoman 1899 - 1900 aikana esineitä saatiin niin paljon, että museo voitiin katsoa perustetuksi. (Leinonen & Ripsaluoma 1913, 104.) Marjaleena Alarodun mukaan Blomstedtin suunnitelmiin oli kuulunut myös käsityömuseon perustaminen seminaarin käsityöpajan yhteyteen. Blomstedtin mielestä sinne olisi pitänyt koota vahoja kansan tekemiä puuesineitä ja ompelumalleja, joiden avulla oppilaat olisivat oppineet tuntemaan eri puolilla Suomea esiintyvää käsityöperinnettä. Erityistä käsityömuseota ei perustettu ja kerääntyneet tekstiilit ja käsityöt liitettiin museon muihin kokoelmiin. (Alarotu 1964a, 11.)

Museo sai omat säännöt, jotka seminaarin johtaja Kosti Raitio vahvisti syyskuussa vuonna 1900. Toivo Ojala pitää erittäin todennäköisenä sitä, että lehtori Blomstedt oli laatinut museon säännöt itse (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 8). Ojala on liittänyt omaan selvitykseensä Muinaismuistoyhdistyksen arkistosta löytämänsä, 7.9.1900 päivätyt museon säännöt. Niissä todetaan, että museon nimi on Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellinen museo. Ensimmäinen pykälä korostaa eri puolilta maata tulevan seminaarinuorison "hyötyä" museoesineiden keräämisessä ja maamme sekä vanhan että uuden "sivistyskannan" talteenottamisessa. Antoivathan museon kokoelmat havainnollista materiaalia maamme ja etenkin Keski-Suomen kansanomaisesta kulttuurista. Tavoitena oli kerätä sekä aineellista että henkistä perinnettä kaikin mahdollisin tavoin dokumentoimalla. Sääntöjen kolmas pykälä mainitsee, että museon kokoelmia hoitamaan seminaarilaiset valitsivat yhdeksänhenkisen toimikunnan, jonka tehtäviin kuului museoharrastuksen ylläpitäminen, keräyksestä huolehtiminen ja varsinaisten kokoelmien hoitaminen. Tähän toimikuntaan valittiin yksi opettaja ja jäsen jokaiselta seminaarin mies- ja naisosastolta. Jokainen luokka valitsi

keskuudestaan jäsenensä, mutta opettajan vaalit pidettiin yhteisesti heti syyskuun alussa kunhan oppilasjäsenet oli ensin valittu. Jäsenet olivat museotoimikunnassa vuoden kerrallaan. Toimikunta puolestaan valitsi keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, kirjurin, rahastonhoitajan ja kokoelmien hoitajat. Ensimmäinen opettajajäsen ja puheenjohtaja oli itseoikeutetusti lehtori Yrjö Blomstedt. Sääntöjen 13. pykälä toteaa museoharrastuksen herättämisen ja ylläpitämisen olevan yhdeksänhenkisen toimikunnan ensisijainen tehtävä. Sen takia toimikunnan piti helmikuussa kutsua kaikki seminaarilaiset yhteiseen kokoukseen, jossa esiteltiin keruusuunnitelmat seuraavalle kesälle. Kansatieteellisen museon esineet jaettiin kahteen ryhmään. Ensimmäiseen kuuluivat esineet ja kuvakokoelmat muistiinpanoineen. Kokoelman toisen osan muodostivat kirjalliset dokumentit. Esinekokoelma jaettiin vielä vanhempiin ja uudempiin esineisiin. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 9-12; ks myös Alarotu 1964a, 13-14.)

Museotoimikunnan tärkein tehtävä oli pitää vireillä museoharrastusta. Se tarkoitti lähinnä, että ylläpidettiin oppilaiden intoa kerätä esineitä. Loma-ajat olivat sen suhteen parasta aikaa ja yleensä oppilaat keräsivät esineitä sekä joulun että kesälomillaan. Toverikuntalaiset järjestivät myös yhteisiä keräysmatkoja ja ne tehtiin etupäässä Jyväskylän ympäristöön. Keräykseen osallistuneille oppilaille annettiin rahaa lähinnä korvauksena matkakuluista. Ansioituneita kerääjiä saatettiin palkita muutenkin, sillä yleensä rahapalkinto kannusti työhön. Toiset oppilaat kuitenkin toivat kokoelmiin paljon arvokkaampia esineitä kuin toiset, joten palkitsemiskäytäntöä muutettiin ja Lukkarisen mukaan vain ”parhaalla ymmärryksellä” tuotujen esineiden kerääjät palkittiin pienellä rahasummalla (Lukkarinen 1917, 25). Mikäli oppilas oli käyttänyt esineiden hankkimiseen omia varojaan, se myös korvattiin hänelle. Seminaarilaisten kansatieteellisen museon alkuaikoina innostus kotiseuduntutkimukseen ja museotyöhön oli suuri. Alkuaikojen ansioituneita kerääjiä olivat Valde Karhumäki, Samuli Paulaharju, Juho Metsikkö ja Edvin Hämäläinen. Karhumäki muun muassa kirjoitti esineiden keräämisestä erillisen opaskirjan, joka painettiin ja jaettiin toverikuntalaisille. (Leinonen & Ripsaluoma 1913, 105.) Voutilainen toteaa lehtori Yrjö Blomstedtin henkilökohtaisesti opastaneen esineiden keruutyötä pitämällä aiheesta luentoja, jolloin hän oli kertonut nimenomaan rakennuksiin liittyvästä työstä (Voutilainen 1996, 101).

Seminaarin opettajat kannattivat Yrjö Blomstedtin museohanketta ja syksyllä 1900

opettajainkokouksessa museon kokoelmille päätettiin antaa yksi huone lakkautetun lastentarhan tiloista naisten asuntolarakennuksen alimmasta kerroksesta. Seminaarin oppilas Edvin Hämäläinen järjesti museon esineet, mutta sieltä ne kuitenkin jouduttiin siirtämään voimistelusalin vintille odottamaan uutta paikkaa. Viimein museo sai oman tilan vuonna 1905 valmistuneesta piirustus- ja käsityörakennuksesta Villa Ranasta, jonne Yrjö Blomstedt suunnitteli huoneen nimenomaan museota varten. Museoon tehtiin höylätystä lankusta luhtirakennelma, jonne päästiin oven pielessä olevia rappuja pitkin ja myös luhdissa säilytettiin kokoelmia. Esineet järjestettiin museoon tyyppisarjoittain, joka silloin oli tavallinen ratkaisu. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 16; Alarotu 1964a, 18.) Museon sisäänpääsymaksu mainitaan jo museon ensimmäisissä säännöissä vuonna 1900. Sen mukaan seminaarilaisilla oli museoon vapaa pääsy, mutta muut kävijät joutuivat maksamaan 25 penniä päästäkseen katsomaan kokoelmia. Museon alkuvuosien aukiolosta ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa. Toivo Ojala kirjoittaa, että syksyllä 1908 museotoimikunnan kokouksessa oli päätetty pitää museo auki sunnuntaisin kello 17 - 18 ja että jokainen toimikunnan jäsen valvoisi vuorollaan. Mutta vuoden 1909 toimintakertomus kuitenkin toteaa museon olevan vailla määrättyä aukioloaikaa. Sen sijaan työmestari Aapeli Aho oli käynyt näyttämässä museota kaikille halukkaille ja palkkioksi hän oli saanut sisäänpääsymaksut, jotka vuosikertomuksen mukaan olisivat olleet vain 10 penniä. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 19, 24.)

Museoharrastuksen ohella toimikunnan tehtäviin kuului huolehtia museon rahavaroista. Rahaa tarvittiin nimenomaan esineiden hankkimiseen, jota varten toimikunta järjesti toisinaan erityisiä museoiltamia. Museo sai rahaa myös Muinaismuistoyhdistykseltä ja kouluhallitukselta, joka erillisestä anomuksesta antoi varoja etenkin korjaustöihin. Vuonna 1912 museo koki taloudellisen kriisin, kun sen Blomstedtin hallussa olleet rahavarat joutuivat hänen konkurssipesäänsä ja niiden takaisin saamisesta ei ollut varmuutta. (Alarotu 1964b, 6.) Heli-Maija Voutilainen toteaa, että nämä rahat, 245,80 mk, menetettiin ja museon kokoelmiin ei pystytty vähään aikaan hankkimaan yhtään esinettä. Kokoelmien kartuttamista voitiin jatkaa vasta vuonna 1914 kun Muinaistieteellinen toimikunta lahjoitti museolle 400 mk. (Voutilainen 1996, 111.)

Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisen museon alkuaikojen selvittelyä vaikeuttaa se, että kymmenen ensimmäisen vuoden ajalta museotoimikunnan kokousten pöytäkirjat eivät ole säilyneet. Museotoimikunnan sihteeri oli hukannut

ne jonnekin vuonna 1907. (Alarotu 1964a, 20.) Museon esineet olivat kuitenkin luetteloituna Kansallismuseon tapaan kuuteen eri ryhmään, joista ensimmäisen ryhmän eli ryhmän A muodostivat vaatteet. Toisessa ryhmässä olivat huonekalut ja astiat ja kolmannessa eli C-ryhmässä olivat käsityöt. Ryhmään D kuuluivat maanviljelys- ja karjanhoitovälineet sekä erilaiset kulkuneuvot. Seuraavassa ryhmässä olivat metsästykseseen ja kalastukseen liittyvät esineet ja viimeinen ryhmä eli F-sarja kulki nimellä muut esineet. Muihin esineisiin luetteloiitiin muun muassa leikkikalut, tulentekovälineet, soittimet ja taikaesineet. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 15; Alarotu 1964a, 14-15.) Seminaarin opettajainkokouksessa toukokuussa vuonna 1908 päätettiin luovuttaa silloisen seminaarin historian lehtorin Kaarle Oksalan hallussa olleet rahat ja muinaisesineet seminaarin museoon. Näin ollen museolla oli hallussaan kaksi eri kokoelmaa, joista toinen oli seminaarin ja siihen kuului sekä koti- että ulkomaisia kansatieteellisiä esineitä. Toisen esihistoriallisten ja kotimaisten kansatieteellisten esineiden kokoelman seminaarin oppilaat olivat itse keränneet, joten he myös omistivat sen. Heli-Maija Voutilainen toteaa, että näitä kokoelmia ei yhdistetty vielä Yrjö Blomstedtin aikana. (Voutilainen 1996, 105-106.)

Aktiivisen keräystyön ansiosta museon kokoelmat kasvoivat nopeasti ja Villa Ranassa sijaitseva museuhuone oli pian täysi, joten tarvittiin lisää tilaa. Toverikunnan kokouksessa 10. päivänä syyskuuta 1909 keskusteltiin seminaarin hallussa olevan vahan riihen käyttämisestä esineiden säilytyspaikkana. Riihestä päätettiin tehdä ulkomuseo ja se sisustettiin vanhaksi pohjalaiseksi tuvaksi. (Alarotu 1964b, 3.) Riihen historia liittyi seminaarin historiaan siten, että kun vuonna 1877 seminaarin aluetta oli lunastettu valtiolle, alueella oli ollut myös kaksi riihettä. Rakennukset olivat olleet lähellä toisiaan Muurameen johtavan tien varrella, mutta toinen niistä oli purettu pois. Lähellä seminaarin uimakujaa oleva, Toivo Ojalan saamien tietojen mukaan Taavettilan talon riihi oli säilynyt jouduttuaan maanluovutuksen yhteydessä valtiolle. Riihi oli ollut seminaarinkin käytössä, sillä silloisen kaupunginkirjaston, seminaarin johtajan rakennuksen ja poikaharjoituskoulun edessä oli ollut pieniä viljelyksessä olleita peltotiilkkuja. Lehtori Toivo Ojala kirjoittaa, että ensimmäiseen suomenkieliseen kansakoulunopettajaseminaariin oli tullut oppilaita eri puolilta maata ja matkustaminen loma-ajoksi kotiin sen aikaisilla kulkuvälineillä ei ollut ollut ihan yksinkertaista. Oppilaat olivat jääneet asumaan seminaariin ja he olivat tehneet töitä pellolla ja puutarhassa. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 36.)

Heli-Maija Voutilaisen mukaan riihi ei olisi ollut Taavettilan talon riihi, vaan itse asiassa se oli Riihelän pirtiksi kutsuttu rakennus. Työmestari Aapeli Aho kunnosti riihen tekemällä sinne muun muassa viisi ikkunaa ja veistämällä seinät. Riihi valmistui vuonna 1910. (Voutilainen 1996, 109.) Toivo Ojala pahoitteli sitä, että riihen korjaustöissä ei ollut käytetty apuna asiaintuntijaa. Riihi ei ollut oikeaoppinen pohjalainen tupa ja se ei edustanut varsinaisesti mitään kansatieteellisestä aluetta. Toivo Ojala oli sitä mieltä, että helpoimmin siitä olisi saanut keskisuomalaisen pirtin. Mutta hän lisää, että ”sellaisena kuin se nytkin on, se pystyy luomaan aidon pirttitunnelman”. Oven oikealla puolella oli kerrossänky uutimiseen ja oven vasemmalla puolella oli uuni, joka muurauksvirheen takia ei johtanut savua kunnolla ulos. Tämän vuoksi oppilaat kutsuivatkin pirttiä savupirtiksi. Pirtin kalustukseen kuuluivat myös peräseinällä oleva kaappikello, pitkä pöytä, rahat, penkit, keinutuoli ja kangaspuut. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 37.)

Oikeastaan ulkomuseon valmistuminen ei helpottanut tilanpuutetta. Museon perustaja ja museoaatteen innokas kannattaja lehtori Yrjö Blomstedt kuoli yllättäen vuonna 1912. Hänen jälkeensä museotoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin tohtori F. A. Hästesko. Seminaarin uudeksi piirustuksen ja käsityön lehtoriksi tuli arkkitehti Toivo Salervo. Hän ehdotti opettajainkokouksessa vuonna 1915, että museolle luovutettaisiin Villa Ranasta lisää tilaa. Seminaarin renki Otto Lehtinen asui samassa rakennuksessa vastapäätä museota museon eteiskäytävän pihan puolella olevassa kahden huoneen asunnossa. Salervo ehdottikin, että renki muuttaisi yövartijan asuntoon ja näin ollen museo saisi vapautuneet tilat. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 27-28; Alarotu 1964b, 5.) Kouluhallitus suostui tähän ehdotukseen ja seuraavana vuonna kokoelmille saatiin kaksi huonetta lisää, mutta nyt puuttui rahaa tarvittavien hyllyjen ja vitriinien valmistamiseen. Myös esineiden luettelointi oli ajastaan jäljessä ja tarvitsi niin ikään rahaa. Huhtikuussa vuonna 1917 seminaari anoi Koulutoimen Ylihallitukselta varoja tarvittaviin järjestelytyöihin ja luetteloiden laatimiseen saaden pyydetty 500 mk. Maamme itsenäistyminen ja vuoden 1918 tapahtumat aiheuttivat sen, että syksy seminaarissa oli levoton ja museotoimikunta ei kokoontunut. Myönnetty rahasumma jäi käyttämättä ja korjaustyöt saivat odottaa parempia aikoja. Esineiden luettelointi annettiin eräälle seminaarin oppilaalle ja hänen oli tarkoitus tehdä työ joululoman aikana kotonaan Tampereella. Oppilas oli ottanut mukaansa kaikki tarvittavat paperit, mutta valitettavasti ne tuhoutuivat tulipalossa kaupungin valtauksen yhteydessä ja näin ollen luettelointi jäi tekemättä. Tosin Toivo Ojala

mainitsee löytäneensä Muinaismuistoyhdistyksen arkistosta jäljennökset alkuvuosien esineluetteloista. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 15, 28-29.)

Seminaarin kansatieteellisen museon museotoimikunnan työ hiljeni 1920-luvulla ja Toivo Ojalan mukaan aika oli ollut lähinnä vain kokoelmien säilyttämistä. Osasyynä lienee ollut se, kun seminaarin piirustuksen ja käsityön lehtori Toivo Salervo jätti seminaarin vuonna 1918. Toivo Ojala toteaa, että museotoimikunnan pöytäkirjoista ei ole tietoa vuosien 1913 ja 1924 väliseltä ajalta, koska ilmeisesti museotoimikunta ei ollut laisinkaan kokoontunut. Opettajainkokousten pöytäkirjojen merkinnät museosta ovat niin ikään vähäiset. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 27.) Tämän hiljaiselon vahvistaa myös seminaarin uusi piirustuksen ja käsityön lehtori Heikki Haataja. Hän mainitsee vuonna 1921 Kotiseudussa ilmestyneessä artikkelissaan, että viime vuosina seminaarilaisten museoharrastus on ollut laimeaa. (Haataja 1921, 8.) Lehtori Haataja ja neljä seminaarin oppilasta valittiin kuitenkin toimikuntaan, jonka tehtävänä oli laatia museolle uudet säännöt.

Seminaarin johtaja Nestor Ojala vahvisti museon uudet säännöt vuonna 1924. Ne eivät paljontakaan poikkea vanhoista Yrjö Blomstedtin vuosisadan alussa laatimista säännöistä. Museon asioista huolehti nyt johtokunta, johon edelleen valittiin yksi oppilasjäsen jokaiselta luokalta. Jäsenten vaali pidettiin toverikunnan ensimmäisessä kevätlukukauden kokouksessa ja nyt valitut jäsenet olivat johtokunnassa koko seminaarissaoloaikansa. Opettajajäsenen opettajat valitsivat itse keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Yleensä tämä opettajajäsen oli seminaarin piirustuksen ja käsityön lehtori. Syynä hänen valintaansa oli osaltaan Yrjö Blomstedtin perinne ja se, että museo sijaitsi samassa rakennuksessa kuin seminaarin piirustus- ja käsityötilat. Museon omistivat edelleenkin seminaarin oppilaat ja museon tarkoituksiksi mainitaan ennen kaikkea rakkauden ja harrastuksen herättäminen kansamme muinaisuutta kohtaan. (K-SMa, JS:n kansatieteellisen museon säännöt 1924.)

Toivo Ojala museon johtokunnassa

Naisten piirustuksen ja käsityön opettajatar Sauramo Oksanen tuli museon johtokuntaan vuonna 1924. Kiinnostus museotyöhön oli kuitenkin vähäistä ja esimerkiksi kyseisenä vuonna museo oli ollut avoinna yleisölle vain yhdeksän

kertaa, jolloin siellä oli käynyt 59 henkilöä. Ikään kuin hakien selitystä kävijäkatoon museon toimintakertomus harmittelee sitä, että kaikki kävijät eivät kirjoita nimeään museon vieraskirjaan. Kävijöiden ajateltiin pitävän sitä liian ´virallisena´ ja epäilevän, että kovin usein siihen ei sovi kirjoittaa nimeään. Museolla ei ollut kokoelmista kunnan luetteloa ja esineiden luetteloimattomuus vaivasikin johtokuntaa. Toimintakertomus vuodelta 1925 toteaaakin museon saavutusten olevan vähäpätöisiä ja, että niitä ei kannata edes selvittää vuosikatsauksessa. Myös museon puutteellista hoitoa moitittiin. (K-SMa, Kertomus JS:n kansatieteellisen museon toiminnasta vuosina 1924 - 1925.) Jyväskylän seminaarin kansatieteelliseltä museolta puuttui museosta vilpittömästi kiinnostunut henkilö. Opettajatar Sauramo Oksanen jäi virkavapaalle 1. lokakuuta 1925 ja hän oli poissa seminaarista koko loppuvuoden. Piirustuksen ja käsityön lehtorina Toivo Ojala tuli hänen tilalleen museon johtokuntaan sen opettajajäseneksi. Oksasen virkavapaus jatkui vielä seuraavan vuoden 15.1.-31.3. välisen ajan. Ojalan mukaantulo museon johtokuntaan toikin museoon uutta eloa ja sitä alettiin ´markkinoida´ ulospäin. Keväällä 1926 johtokunnan kokouksessa päätettiin hankkia Seminaarinkadun varteen ilmoitustaulu tiedottamaan museon aukiolosta. Myöhemmin siitä päätettiin ilmoitella myös paikallisissa sanomalehdissä. Kokoelmienhoitaja valitti sitä, että museosta lainattuja esineitä ei palautettu ajoissa takaisin. Johtokunta päätti välittömästi lopettaa tämän ”leväperäisyyden” ja museoon hankittiin kirja, johon esineet huolella merkittiin, kun ne lainattiin ja palautettiin. (K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 12.2.1926, 11.6.1926, 10.11.1926.)

1920-luvun puolivälissä 15 vuotta aikaisemmin kunnostetun ulkomuseon korjaaminen alkoi olla ajankohtainen asia. Kouluhallitus myönsi 1085 mk rahaa korjaustöihin ja töiden kustannusarvion laati yliopettaja Juho Jussila. Hän myös valvoi ja johti töitä, kun pirtistä uusittiin katto ja uuni, korjattiin ikkunoita ja rakennus maalattiin ulkoapäin. Myös sisätiloja oli tarkoitus korjata, mutta se jätettiin myöhempään ajankohtaan. Vuosien mittaan pirtin eteiseen oli kerääntynyt museoesineitä, jotka ahtaassa tilassa olivat vähitellen rikkoontuneet. Nyt nämä esineet siirrettiin ”pois jaloista” seminaarin kellariin. Remontin ollessa valmis pohjalaisessa pirtissä päätettiin pitää museoilta. Seminaarin johtaja ja johtajatar sekä kokelasluokat eli valmistuvat kansakoulunopettajat kutsuttiin 12. kesäkuuta 1927 pidettyyn museoiltaan. Johtokunnan puheenjohtaja, virkavapaalta palannut Sauramo Oksanen piti tervehdyspuheen ja illan ohjelmaan kuului pari esitelmää, joista toinen käsitteli vanhaa maitotaloutta ja toinen maalaishäitä. Puheen ja

esitelmien lisäksi oli kanteleensoittoa, runonlausuntaa ja yhteislaulua. Toivo Ojalan mielestä museoilta oli ollut unohtumaton kokemus. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 33-34; K-SMa, Kertomus JS:n kansatieteellisen museon toiminnasta vuosina 1926 - 1927.)

Opettajatar Sauramo Oksasen kolmivuotiskausi museon johtokunnassa päättyi vuonna 1928. Opettajakunta valitsi Toivo Ojalan johtokuntaan ja johtokunta puolestaan nimesi hänet puheenjohtajaksi, Paavo Hosian varapuheenjohtajaksi ja Saara Almi valittiin sihteeriksi. Toivo Ojalan mielestä edellisen vuoden museoilta oli ollut oikein onnistunut tapahtuma, joten se päätettiin pitää uudelleen. Puheenjohtajan ehdotuksesta otettiin käyttöön uusi tapa ja museoilta pidettiin niille oppilaille, jotka sinä syksynä olivat tulleet opiskelemaan seminaariin. Ojala toivoi, että uudet tulokkaat pääsisivät heti mukaan toverikunnan toimintaan ja että he myös innostuisivat museoasiasta. Yleensä nämä nuoret olivat ensimmäistä kertaa poissa kotoa ja lehtori Ojalan mielestä he näin ollen olivat herkempiä uusille vaikutteille kuin vanhemmat seminaarilaiset. Museoillassa Toivo Ojala piti nyt tervehdyspuheen ja ensin hän selvittelikin illan tarkoitusta. Se oli lähinnä innostaa oppilaita museoaatteeseen. Museoilta pidettiin hämärässä pirtissä kynttilöiden lepattaessa ikkunalla ja tulen palaessa takassa. Se suorastaan toi tunteen esi-isien konkreettisesta läsnäolosta, vaikka huonon vedon takia takasta tuleva savu kirveli läsnäolijoiden silmiä. Mutta museon johtokunnan sihteerin Saara Almin mielestä se vain "korotti tunnelmaa." (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958,35.)

Ojalan tervehdyspuheen jälkeen kuunneltiin kanteleensoittoa, jonka jälkeen Lauri Santamäki piti puheen esi-isien muistolle. Ennen väliaikaa oli Ester Laakson lausuntaa ja väliajan jälkeen kanallispukuiset emännät tarjoilivat kahvia. Ohjelma jatkui yhteislaululla, jonka jälkeen Paavo Hosia puhui kesäisistä Lapin muistoistaan. Museoilta päättyi yhteisesti laulettuun Karjalaistenlauluun. Toivo Ojala toteaa sihteerin kirjoittaneen jälkeenpäin pöytäkirjaan, että museoilta onnistui luomaan kiireettömän tunnelman läsnäolijoihin: "Iloisina ja kiitollisina palasimme museojuhlasta yhtä kaunista elämystä rikkaampina." (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 36.) Todennäköisesti lehtori Ojala oli myös samaa mieltä, sillä muuten hän varmaankaan ei olisi Almin kirjoitusta siteerannut lähes 30 vuoden jälkeen. Toivo Ojalan mielestä museoiltojen viettäminen kuului yleiseen tapakasvatukseen ja oli osittain opettajakoulutusta. Tavoitteena oli lisätä sekä kunnioitusta että ymmärtämystä esi-isien työtä kohtaan. Sitä voisivat lisätä museon

vanhat ja käytössä kuluneet esineet, sillä ne kertoivat havainnollisesti esi-isiemme askareista.

Museon tilojen ahtaus oli ongelma, joka toistuvasti askarrutti museon johtokuntaa ja jälleen vuoden 1930 alussa oltiin tilanteessa, että museon kokoelmille piti löytyä lisää tilaa. Näytelytilan pienuus teki museosta sekavan ja Toivo Ojala toteaa, että kävijästä tuntui kuin aika olisi ajanut museosta ohi (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 38). Aika oli todellakin ajanut ohi museosta. Näyttely oli edelleenkin samassa asussa kuin miten aikoinaan Yrjö Blomstedt oli sen järjestänyt. 1930-luvulla museolle asetetut vaatimukset olivat muuttuneet. Museon kokoelmien luettelointi oli osittain tekemättä ja kokoelmilta puuttui edelleen pääluettelo. Johtokunta oli sitä mieltä, että ongelmista selviytymiseen tarvittiin asiantuntijan apua. Jo vuoden 1924 johtokunnan kokouksissa oli keskusteltu asiantuntija-avun hankkimisesta kokoelmien luetteloimista varten ja asia oli jopa annettu parin toverikuntalaisen tehtäväksi (K-SMa, JS:n kansatieteellisen museo, johtokunnan kokous 1.6.1924, 10.10.1924). Nyt Toivo Ojala itse pyysi asiantuntijoita Kansallismuseosta ja Suomen museoliitolta, jotta museo saataisiin ajanmukaistettua Uudistussuunnitelmat saivat vauhtia kuopiolaisen asianajotoimisto Granfeltin otettua yhteyttä 30.8.1930 professori Walter Cygnaeuksen testamentin takia. Asianajotoimisto kysyi johtaja J. M. Mikkolalta, että vastaanottaako seminaari testamentissa lahjoitetun Uno Cygnaeuksen työhuoneen kaluston ja muut esineet Jyväskylään perustettavalle Cygnaeusmuseolle. Walter Cygnaeuksen lähimmät perilliset Bore ja Solveig Lönnbeck olivat hyväksyneet testamentin, joten esineet voitaisiin lähettää Jyväskylään mahdollisimman pian. Johtaja ei varmaankaan halunnut kieltää Cygnaeukselle kuuluneiden esineiden tuloa seminaarin museoon ja hän, Toivo Ojala sekä muut johtokunnan jäsenet ottaisivat ne mielellään vastaan. Vastauksessaan asianajotoimistolle Mikkola totesi, että testamentin lahjoitukset liitettäisiin muiden, Cygnaeukselle kuuluneiden, esineiden joukkoon. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 38.)

Saman vuoden syksyllä kouluhallituksen kansanopetusosaston apulaisosastopäällikkö K. A. Franssila kirjoitti johtaja Mikkolalle, että rouva Lönnbeck oli tarjonnut Cygnaeuksen Sitka-kaappia valtiolle. Kaappi sisälsi erilaisia luonnontieteellisiä esineitä, joita Uno Cygnaeus oli keräillyt ollessaan Sitkan saarilla. Franssila ehdotti, että kaappi sijoitettaisiin Jyväskylän seminaariin. Kaappi ostettiin museolle 2200 mk:lla, josta summasta 200 mk oli lähetyskuluja.

Solveig Lönnbeck laittoi kaapin ja joitakin Cygnaeukselle kuuluneita esineitä Keski-Suomeen jo 8. marraskuuta. Kaapin mukana tulleet simpukat, kookospähkinät, linnut ja kivet eivät sisällyneet kaapin ostohintaan, vaan ne olivat lahjoja rouva Lönnbeckiltä ja hänen lapsiltaan. Yllättäen tullut suuri määrä esineitä toi jo ennestään tilan ahtaudesta kärsivälle pienelle museolle ja sen johtokunnalle lisää päänvaivaa. Johtokunta päätyi sellaiseen ratkaisuun, että Cygnaeuksen työhuone järjestettiin museon pihanpuoleiseen isompaan huoneeseen ja vähemmän arvokas esineistö siirrettiin sieltä Villa Ranan vintille. Itse asiassa jo vuonna 1915 Toivo Salervo oli ehdottanut, että toiseen näistä huoneista alettaisiin koota Uno Cygnaeukselle aikoinaan kuuluneita esineitä. Varsinaisesta museotilasta eli kadunpuoleisesta huoneesta siirrettiin osa esineistä pihanpuoleiseen pienempään huoneeseen. Sinne päätettiin siirtää ne esineet, jotka liittyivät seminaarin historiaan. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 27, 39.)

Entinen seminaarin rengin asunto kaipasi korjaamista ennen kuin sinne saattoi laittaa testamentissa tulleet lahjoitukset. Huoneiden uunit eivät enää toimineet kunnolla, seinät olivat repaleiset ja myös lattiat olivat pahoin kolhiutuneet. Museon johtokunta kääntyi asiassa opettajakunnan puoleen, jotta se anoisi valtioneuvostolta rahaa tarvittaviin korjaustöihin. Perusteluinaan anomukselle johtokunta totesi, että Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellinen museo oli paikkakunnan ainoa museo ja että sen järjestely ei enää vastannut nykyaikaiselle museolle asetettuja vaatimuksia. Toivo Ojala oli jo pyytänyt professori A. M. Tallgrenilta ohjeita museon uudellen järjestelytyöstä. Seminaari anoi rahaa kouluhallitukselta 20 000 mk, mutta anomus hylättiin. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 40.) Museon kunnostaminen oli tärkeä asia, joten Toivo Ojala kävi henkilökohtaisesti kouluhallituksessa puhumassa asiasta keväällä 1930. Hän selosti museon johtokunnan kesäkuun kokouksessa Helsingissä käyntinsä tukoksia. Ojala toteaa, että periaatteessa kouluhallitus oli suhtautunut myönteisesti museon korjaamiseen ja että lääninarkkitehti oli saanut tehtäväkseen laatia suunnitelmat sitä varten. Siten korjaustyöt voitaisiin aloittaa heti kun suunnitelmat olisivat valmiita ja kouluhallitus oli jopa luvannut, että korjaukset tehtäisiin kesän 1930 aikana. (K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 4.6.1930.) Asia viivästyi, joten johtokunnan puheenjohtajana Toivo Ojala otti museon kunnostamisen uudelleen esille opettajainkokouksessa seuraavana syksynä. Seminaarin opettajakunta päätti vedota uudestaan kouluhallitukseen heti uuden kalenterivuoden alussa, sillä sen vuoden käyttövarat olivat jo loppuneet. (JyMA, JSa, opettajainkokous 20.10.1931.)

Johtaja J. M. Mikkola laitto uuden anomuksen kouluhallitukselle heti vuoden 1932 alussa todeten, että museon johtokunnan kutsusta A. M. Tallgern ja Albert Hämäläinen olivat jo käyneet paikkakunnalla antamassa ohjeita museon järjestelytoista. Varsinaisia toita ei kuitenkaan voitu aloittaa museon odottaessa muun muassa uunien korjaamista. Kouluhallitus oli palauttanut aikaisemmat hakemukset, koska sen mielestä asia kuului lähinnä rakennusviranomaisille. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 41.) Viimein vuonna 1932 museon kauan vireillä ollut uudistushanke toteutui, sillä maaliskuussa kouluhallitus myönsi museon korjaukseen 11 500 mk rahaa. Myös toverikunta oli myöntänyt rahaa korjaustöihin. Toivo Ojalan mielestä museon olisi parasta liittyä jäseneksi Suomen museoliittoon ja yrittää saada sieltä avustusta, mikäli myönnettyt varat eivät riittäneet. (K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 31.5.1932.)

Jyväskylän seminaarin museo oli toverikuntalaisten omistuksessa ja seminaarin oppilaat vapaaehtoisesti huolehtivat siitä opintojensa ohella. Toivo Ojala toteaa aikaisempien kokemusten osoittaneen sen, että opiskelun ohella museossa työskentely oli ollut usein vaikea järjestää. Tämän vuoksi hän ehdotti johtokunnan kokouksessa, että pari seminaarin oppilasta jäisi luetteloimaan museon esineet kesälomansa ajaksi. Alussa johtokunnan muut jäsenet vastustivat Ojalan molemmille ehdottamaa 1 200 mk:n suuruista kuukausipalkka. Perusteluinaan puheenjohtaja totesi, että molempien pitäisi olla ehdottomasti toverikuntalaisia ja että luetteloinnin pitäisi olla tunnolla ja "rakkaudella" tehtyä työtä. Sitä se ei olisi, mikäli museokokoelmat luettelaisi sellainen henkilö, jolla ei ole henkilökohtaista suhdetta ja harrastusta työhön. Lisäksi pieni palkka alentaisi motivaatiota, joka puolestaan näkyisi huolimattomuutena. Johtokunnan kokouksessa ehdotettiin, että seminaarin oppilaat Olavi Löyttyniemi ja Uuno Toivonoja jäisivät luetteloimaan ja järjestämään museon kokoelmat kesälomallaan. Kokouksen pöytäkirjasta ei kuitenkaan selviä, ehdottiko Toivo Ojala nimenomaan heitä. Todennäköisesti Löyttyniemen ja Toivonojan tiedettiin olevan hyviä piirtäjiä ja kiinnostuneita asiasta. (K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 31.5.1932.)

Olavi Löyttyniemi ja Uuno Toivonoja jäivät järjestämään ja luetteloimaan museon kokoelmia kesällä 1932. Työn ajaksi kaikki esineet vietiin alakerran isoon piirustussaliin, jossa he luettelivat jokaisen esineen ja piirsivät siitä kuvan. Sillä aikaa museossa tehtiin korjaustyöt. Kansatieteellisestä museosta poistettiin Blomstedtin aikana tehty luhtirakennelma, sillä se vei paljon tilaa ja jakoi sen pieniin epäkäytännöllisiin karsinoin. Museon seinät verhottiin karkeahkolla,

esineiden taustaksi sopivalla kankaalla. Lattialle laitettiin huoneen ympäri kiertävät korokkeet. Näyttelytilan lisäämiseksi rakennettiin kaksi noin kahden metrin korkuista irtoseinää, jotka myös päällystettiin kankaalla. Työmestari Juho Väisänen valmisti korokkeet, irtoseinät ja teki verhoilun. Kun remontti oli valmis, luettelointia jatkettiin samalla, kun esineitä järjestettiin näytteille museoon. Näyttelyn asettelussa noudatettiin professori Albert Hämäläisen antamia ohjeita ja johtavana periaatteena niissä oli, että koulumuseossa esineiden täytyi olla järjestetty nimenomaan aihepiireittäin. Siten nuoret museosakävijät saivat helposti yleiskuvan jokaisesta eri aihepiiristä. Kokoelmat aseteltiin museoon näytteille ryhmittäin siten, että a) talousesineet, b) tekstiilit ja naisten käsityöt, c) metsästys ja kalastus, d) karjanhoito, e) valaistusvälineet, f) nautintovälineet, g) kansantaide ja soittovälineet tulivat omiksi ryhmikseen. Arvokkaat esihistorialliset esineet ja rahat sijoitettiin vitriineihin. (Ojala 1933d, 92-94; JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 42-43.)

Löyttyniemi ja Toivonoja saivat luettelointityön melkein valmiiksi kesän aikana ja luetteloitujen esineiden lukumäärä oli noin 2300. Syyslukukauden aikana luetteloitavaksi jäi 200 esinettä, jotka vietiin toistaiseksi varastoon. Johtokunnan jäsenet luetteloisivat ne itse ja järjestäisivät museon lopulliseen kuntoon lomapäivinä yhdessä muutaman toverikuntalaisten kanssa. Museokokoelmien kaikkia esineitä ei kuitenkaan tilan puutteen takia voitu panna näytteille, joten ne varastoitiin piirustus- ja käsityörakennuksen vintille. Osa esineistä vietiin ulkomuseoon. (K-SMa, Kertomus JS:n kansatieteellisen museon toiminnasta vuonna 1932; JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 12.9.1932.)

Cygnaeusmuseo tehtiin Villa Ranan pihanpuolella olevaan, entisen rengin asunnon isompaan huoneeseen. Tapettien hankkiminen tuotti hankaluuksia, mutta lopulta 1800-luvun tapetit löytyivät entisen jyväskyläläisen maalari liikkeen vintiltä (K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 31.5.1932). Hovineuvoksetar S. Rewell Vaasasta puolestaan lahjoitti vanhan kaakeliuunin. Seminaarilaisten kansatieteellisellä museolla oli jo ennestään hallussa joitakin Uno Cygnaeukselle kuuluneita esineitä, jotka nyt liitettiin testamentissa tulleiden esineiden joukkoon. Ne kaikki eivät kuitenkaan mahtuneet yhteen huoneeseen, joten Cygnaeuksen kunniamerkkejä, muistolahjoja ja posliiniesineitä piti varastoida muualle. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 44-45.) Museolla oli hallussaan myös sellaisia esineitä, joita Toivo Ojalan mielestä ei voinut laittaa lainkaan esille. Yhtenä esimerkkinä näistä hän mainitsee Cygnaeuksen muistikirjan, joka Ojalan

mielestä sisälsi ”paljon huvittavia pikkupiirteitä.” Ojala toteaa haastattelussaan, että Cygnaeuksen työhuonetta sisustettaessa apuna käytettiin vanhaa valokuvaa, jonka avulla huone saatiin melko tarkasti alkuperäistä asua muistuttavaksi. Cygnaeumuseon kaikki huonekalut olivat originaaleja ja Suomen kansakoulun isä oli todella istunut museossa olevan työpöydän äärellä ja käyttänyt pöydällä olleita tavaroita. Näistä esineistä Toivo Ojala lausuukin, että jotkut museosakävijät ovat varmaankin ”huvitettuja Cygnaeuksen käsien kuluttamista kirjoituspöydän pikkuesineistä.” Axienne Cygnaeus oli tehnyt vaivaa vaatineen helmiompeleisen uuninvarjostimen ja alkuperäinen oli myös tukeva rautainen keinutuoli. Toivo Ojala itse henkilökohtaisesti uskoi, että tästä Cygnaeumuseosta tulisi valtakunnallisestikin merkittävä museo ja että ihmiset olisivat valmiita käymään siellä kauempaakin. (Cygnaeus-museo Jyväskylässä ... 1937, 1.)

Vuonna 1936 toverikunnan kokouksessa päätettiin pyytää valtioneuvostolta 5000 mk, jotta voitaisiin ostaa Bore Lönnbeckiltä Uno ja Axienne Cygnaeuksen muotokuvat. Ojalan mielestä ne tulisi ehdottomasti liittää museon kokoelmiin. Niin ikään seminaarinjohtaja J. M. Mikkola ja korkeakoulun opettajaneuvosto kannattivat taulujen hankkimista museon omistukseen. Taulut oli tarkastanut ja arvioinut arkkitehti Toivo Salervo, joka myös oli niiden oston kannalla. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 30.11.1936; JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 23.9.1936.)

Museon kolmannesta huoneesta purettiin pois hella ja huonetta lähinnä vain siistittiin. Se jätettiin toistaiseksi varastoksi. Toivo Ojala kuitenkin toivoi, että mahdollisimman pian varastotilasta olisi voitu tehdä seminaarin historiasta kertova huone. Hän halusi, että kansatieteellisen museon yhteyteen perustettaisiin koulumuseo. (Ojala 1933d, 94; JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 42.) Kouluneuvos K. A. Franssila oli ehdottanut jo keväällä 1930 ollessaan tarkastuskäynnillä Jyväskylässä, että seminaariin perustettaisiin koulumuseo. Hänen mielestään koulumuseoon pitäisi kerätä eri opetusaineiden työvihkoja, piirustuksia, käsitöitä ja eri laitosten toimintaan liittyvää materiaalia, jota voitaisiin myöhemmin käyttää muun muassa tutkimusmateriaalina. (JyMA, JSa, opettajainkokous 31.3.1930.) Mahdollisesti Franssilan ehdotus oli Toivo Ojalan mielessä, kun hän suunnitteli varastohuoneen kalustamista koulumuseoksi. Maahamme oli perustettu erityinen Koulumuseoyhdistys jo vuonna 1918 ja yhdistyksen tavoitteena oli kerätä menneiden aikojen koulutyöhön liittyviä esineitä. Ne oli tarkoitus sijoittaa Helsinkiin perustettavaan koulumuseoon. Vuosien mittaan eri opettajayhdistyksissä oli

keskusteltu erityisestä koululaitoksen historiaan liittyvästä museosta ja koulumuseon perustamisesta oli yleisesti kannatettu. Yhdistyksen mielestä museon sijaintipaikkana pääkaupunki olisi paras paikka ja sitä puolsivat kouluhallituksen tiloihin jo kerätyt, käytöstä poistetut esineet. (Koulumuseon sijoituspaikkana olisi ... 1934,1.) Koulumuseoyhdistyksen kehotuksesta kouluhallitus oli laittanut vuonna 1932 kiertokirjeen seminaareille, jossa se oli kehottanut niitä inventoimaan vanhat hylätyt tavaransa (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 28.9.1932). Helsinki sai kilpailijan, kun vuonna 1934 tarkastaja Jaakko Laurila esitti Forssan-Tammelan opettajayhdistyksen kokouksessa, että Jyväskylä olisikin koulumuseon luontevin sijoituspaikka. Tarkastajan mielestä kaupunkiin perustettu kasvatustieteellinen korkeakoulu aiheutti sen, että tuleva koulumuseokin pitäisi sijoittaa sinne. Toinen syy Laurilan mielipiteeseen oli se, että seminaarilla oli jo ennestään museo. (Koulumuseon sijoituspaikkana olisi ... 1934, 1.)

Tarkastaja Jaakko Laurilan lausunnon takia sanomalehti Keskisuomalainen haastatteli koulumuseoasiassa korkeakoulun rehtoria Kaarle Oksalaa ja lehtori Toivo Ojalaa, joka yleisesti tunnettiin paikkakunnalla innostuneena museomiehenä. Keskisuomalainen kysyi heidän mielipidettä mahdollisuudesta sijoittaa tuleva koulumuseo Jyväskylään. Sunnuntaina 23. syyskuuta 1934 ilmestyneessä artikkelissa Oksala ilmoitti kannattavansa asiaa pitäen museoa tärkeänä nimenomaan tutkimustyön kannalta. Ojala puolestaan toteaa Jyväskylän suomalaisen koulukasvatuksen keskuksena olevan hyvä paikka myös alaan liittyvälle museolle. Opettajakasvatuksella oli kaupungissa 70 vuotta ajassa taaksepäin ulottuva historia. Tähän ajanjaksoon Toivo Ojalan mukaan mahtui sekä opettajakasvatuksen historia yleensä että maamme kasvatustieteellisen tutkimuksen kehittyminen. Sen merkitys korostui entisestään kasvatustieteellisen korkeakoulun myötä. Siten hänen mielestä koulumuseo sopisi hyvin kaupunkiin ja olihan seminaarin museolla jo varattuna pieni huone oppilaitoksen historiaan liittyville esineille. Edelliseen lausumaansa Ojala lisäsi, että oikeastaan näitä esineitä oli jonkin verran kerätty. (Koulumuseokysymys sisältyy kasvatustieteellisen ... 1934, 1,2.)

Koulumuseoyhdistys oli ajanut asiaansa jo useita vuosia ja se oli saanut kouluhallituksenkin tiedustelemaan oppilaitoksilta käytöstä poistettuja esineitä. Tosin yleinen 1930-luvun taloudellinen lamakausi pani viranomaiset säästäväisiksi joten museoitavaksi joutaisivat vain myytäväksi kelpaamattomat esineet. Näin ollen koulumuseoon joutaisivat ne esineet, joiden

myyntikustannukset tulisivat suuremmiksi kuin mitä oli esineen varsinainen rahallinen arvo. (JyMA, JSa, kouluhallituksen kiertokirje 28.9.1932.) Ehkäpä kouluhallituksen kysely huolestutti Toivo Ojalaa ja mikäli Helsinki Jyväskylän kilpailijana voittaisi, niin museo perustettaisiin sinne. Kun aikaisemmin Toivo Ojala oli puhunut koulumuseosta, niin hän oli tarkoittanut sillä kansatieteellisen museon yhteyteen perustettavaa, seminaarin historiasta kertovaa huonetta. Nyt koulumuseo oli yhtä kuin entinen seminaarilaisten kansatieteellinen museo. Siihen kuuluivat varsinainen kansatieteellinen museo, Cygnaeusmuseum, seminaarin entisyydestä kertova huone ja ulkomuseo. Antaessaan ohjeita seminaarilaisten kansatieteellisen museon näyttelyn uusimisesta Albert Hämäläinen käytti museosta nimitystä koulumuseo. Niin ikään kouluneuvos Kerkkonen oli puhunut koulumuseosta yleisessä kansakoulukokouksessa vuonna 1919 (Kerkkonen 1919, 82-91).

Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellinen museo oli valmis syksyllä 1932. Toivo Ojalan mielestä uudistetun museon avajaiset olivat niin merkittävä tapahtuma kaupungissa, että hän kutsui paikallisten sanomalehtien edustajat tutustumaan museoon. Ojala piti muutenkin huolen siitä, että museo sai riittävästi julkisuutta osakseen. Sanomalehti Keskisuomalainen kirjoitti muun muassa museokokoelmien keskeneräisestä luettelointityöstä jo heinäkuun numerossaan (Jyväskylän seminaarin museota ... 1932, 2). Todennäköisesti Ojala oli raportoinut tilanteesta lehdelle, jonka artikkelissa ei kuitenkaan mainita artikkelin kirjoittajaa. Toivo Ojala itse se ei ainakaan ole, sillä hän varusti aina omat artikkelinsa joko nimellään tai nimikirjaimillaan. Lehtori Ojala esitteli museota Sisä-Suomen ja Keskisuomalaisen toimittajille perjantaina eli avajaisia edeltävänä päivänä. Kutsumalla sanomalehtien edustajat museoon, hän halusi saada julkisuutta museolle ja samalla museoasia tulisi tunnetuksi laajemmalle yleisölle kuin pelkästään seminaarilaisille. Sanomalehti Keskisuomalainen kirjoittaa, että museon eri puolilta maata kerätyt esineet oli järjestetty tarkoituksenmukaisesti ja "hauskasti". Toimittaja oli ollut jopa yllättynyt siitä, että tässä Jyväskylän seminaarissa olevassa pienessä museossa oli ollut niin paljon harvinaisuuksia, joista suuri yleisö ei ollut tiennyt oikeastaan mitään. (Jyväskylän seminaarilla maan ... 1932, 1,3.)

Perjantai-iltana oli varsinainen museojuhla. Lauantaina museo avattiin seminaarilaisille ja sunnuntaina sinne pääsivät tutustumaan kaikki halukkaat. Museo oli avoinna sunnuntaisin kello 14 - 15. Toverikunnan kokouksessa

päätettiin periä museon sisäänkäymäsimaksu seminaarilaisilta kertamaksuna siten, että ensimmäiset luokat maksoivat markan. Tästä summasta sisäänkäymäsimaksu nousi suhteessa markka per vuosi. Miestenosaston viidesluokka ja naistenosaston kolmasluokka maksoivat viisi markkaa koko vuoden sisäänkäymäsimästä. Perustelunaan tällaiselle ratkaisulle toverikunta totesi, että seminaarilaisten ei aina tarvitsisi pitää rahaa matkassaan museoon tullessaan. Samalla museon pääsymaksuista kertyneet rahat voitaisiin käyttää museon kunnossapitämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 18.10.1932, 13.12.1932.) Toisaalta kertamaksu lisäsi museossa käyntejä ja toisaalta, kun ei tarvinnut varata rahaa mukaansa, niin museoon saattoi poiketa ihan milloin vain - edellyttäen, että museo oli avoinna.

Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisen museon näyttelytila oli uudenaikaistettu maamme johtavien museomiesten antamien ohjeiden mukaan ja museon kokoelmat oli luetteloitu. Johtokunta päätti pitää seminaarin juhlasalissa juhlakonventin 19. marraskuuta 1932. Juhla aloitettiin yhteislaululla laulamalla Kalevalan alkusäkeistä. Tämän jälkeen museon johtokunnan puheenjohtaja, lehtori Toivo Ojala piti tervehdyspuheen. Puheessaan hän kertoi museoharrastuksen historiasta seminaarilaisten keskuudessa ja nyt tapahtuneen museon uudelleenjärjestelytön vaiheista. Puheenjohtajan mukaan se oli ollut "pitkän valmistelun, monien anomusten ja aikaa kysyvän työskentelyn tulos." (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 46.) Ojalan puhe oli suunnattu etenkin nuorille asianharrastajille, sillä historiakatsauksen jälkeen hän selvitteli museon hoitamista yleensä ja tämän työn mukanaan tuomaa velvollisuutta. Museotyö on vaativaa ja vastuullista työtä. Lopuksi Toivo Ojala muistutti museon isänmaallisesta ja kasvattavasta tehtävästä ja hän kehotti käymään museossa kuuntelemassa, mitä entisillä sukupolvilla on meille kerrottavana. Naistoverikunnan puheenjohtajan Laura Kalskeen kiitettyä toverikunnan puolesta lehtori Ojalaa, Ojalan Sirkka-tytär esitti kaksi pianokappaletta ja mieskuoro Jyskyt lauloi opettajakokelas Kahrin johdolla. Tämän jälkeen oli väliaika, jonka loputtua seminaarin sekakuoro lauloi lehtori Eino Roihan johdolla Sibeliuksen sävelmiä. Juhlapuheen piti seminaarinjohtaja J. M. Mikkola, joka ensin kiitti kaikkia museon järjestelytyöhön osallistuneita. Erikoisesti Mikkola mainitsi Toivo Ojalan, joka todellisuudessa oli ollut koko museon uudistushankkeen primus motor. Tämän jälkeen johtaja selvitteli museon merkitystä kasvatustyössä yleensä. (K-SMa, Kertomus JS:n kansatieteellisen museon toiminnasta vuonna 1932.)

Keski-Suomen museoyhdistys perustettiin vuonna 1931. Yhdistyksen tavoite oli saada Keski-Suomen maakuntamuseo Jyväskylään ja museo avatiinkin yleisölle seuraavan vuoden helluntaina. Siten kaupungissa oli kaksi museota. Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellinen museo oli lähinnä koulumuseo ja Toivo Ojalan mielestä se ei voinut kilpailla maakuntamuseon kanssa. Museon johtokunta päätti, että seminaarin museota ei enää aktiivisesti laajenneta esineitä keräämällä. Tavoitteeksi asetettiin, että jo olemassa olevat kokoelmat pyritään säilyttämään ja järjestämään niin, että ne palvelisivat sekä seminaaria että museoharrastusta yleensä. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 42-43; K-SMa, JS:n kansatieteellinen museo, johtokunnan kokous 31.5.1932.) Vuonna 1935 Keski-Suomen museoyhdistys pyysi Jyväskylän seminaarin toverikuntaa liittymään yhdistykseen lahjoittajajäsenenä siten, että toverikunta lahjoittaisi museoyhdistykselle taiteilija Jonas Heiskan "Syyspäivän" ja taiteilija Carl Bengtsin "Lukulampun ääressä". Toverikunnan kokouksessa Keski-Suomen museoyhdistyksen pyyntöön päätettiin suostua sillä ehdolla, että tauluihin laitettaisiin nimikilvet ja ne sijoitettaisiin näkyvälle ja edustavalle paikalle. Siihen asti ne saivat olla entisillä paikoillaan seminaarin suojissa. (JyMA, JSTa, toverikunnan kokous 17.5.1935, 13.9.1935.)

Vuosi 1932 oli seminaarilaisten kansatieteellisen museon kannalta merkivuosi, sillä lopultakin museon kokoelmat oli saatu luetteloitua ja näyttely oli uusittu ajan vaatimuksia vastaavaksi. Museossa myytiin kokoelmista otettuja valokuvia postikortteina ja johtokunnalla oli tavoitteena julkaista jopa painettu opas museosta. Maassamme ainutlaatuinen Cygnaeumuseo oli niin ikään valmis ja se sai kokoelmiinsa vielä joitakin Cygnaeukselle kuuluneita esineitä, muun muassa hänelle kuuluneen kultakeillon. Mutta seuraavana vuonna Jyväskylän seminaarin lakkauttaminen olikin jo tosiasia. Kasvatusopillisen korkeakoulun perustaminen aiheutti sen, että museon johtokunta ei tiennyt mitä tehdä ja kaikki uudet museon kehittämissuunnitelmat jäivät. Uusille oppilaille vuosittain pidetty perinteinen museoilta jäi pitämättä - seminaariin kun ei otettu uusia oppilaita. Museo sai kuitenkin huomiota osakseen ja kävijöitä oli noin 200 vuosittain. Toivo Ojala kirjoittaa, että kävijöitä oli paljon seminaarin viettäessä 70-vuotisjuhlaansa 9.-10. kesäkuuta 1933. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 47.) Ensimmäiset kasvatusopillisen korkeakoulun opiskelijat tulivat syksyllä 1934 ja Toivo Ojala toteaa, että "se merkitsi vanhan oppilaitoksen toiminnassa syvälle käypää muutosta." Johtokunta päätti jatkaa entistä toimintaansa ja museoilta pidettiin korkeakoululaisille. Korkeakoulun ensimmäinen vuosikurssi oli suuri ja johtokunta totesi, että kaikki eivät kunnolla sovi ulkomuseona olevaan pohjalaiseen tupaan.

Säilyneet lähteet eivät kuitenkaan kerro, miten ongelma ratkaistiin. Mutta museoilta pidettiin pirtissä savun kirvellessä silmiä ja ojelmaan luonnollisesti kuului puheenjohtajan puhe. Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisen museon johtokunnan viimeinen kokous pidettiin 7. päivänä kesäkuuta 1935 ja Toivo Ojala valittiin edelleen puheenjohtajaksi. Hän kirjoittaa: "Tietoisuus siitä, että keväällä 1937 pääsevät viimeiset oppilaat pois seminaarista ja toverikunnan toiminta lakkaa, vaikutti luonnollisesti lamauttavasti museotyöhön ja toiminta oli hiljaista." (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 48-49.)

Museo kasvatusopillisen korkeakoulun museoksi

Jyväskylän seminaarin jäädessä historiaan sen omaisuus siirtyi korkeakoululle, joten kansatieteellinen museo, Cygnaeusmuseum ja ulkomuseo siirtyivät korkeakoulun omistukseen. Kokemat uskottiin Toivo Ojalan valvontaan ja hän koettikin keksiä uusia toimintamuotoja museoharrastuksen ylläpitämiseksi korkeakoululaisten keskuudessa. Kotiseuduntutkimus oli herännyt uudelleen henkiin maassamme 1930-luvun alussa, jolloin perustettiin useita kotiseutuyhdistyksiä. Kun kotiseuduntutkimus levisi etenkin maaseudulle, niin usein opettaja oli nimenomaan se henkilö, jonka apuun turvaututtiin uusien kotiseutuyhdistyksiä ja nuorisoseuroja perustettaessa. Tämän takia Toivo Ojalan mielestä olisi hyvä, jos opettajankoulutuslaitoksissa tulevia opettajia valmennettaisiin myös tähän työhön. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 49.)

Maakuntakerhotoiminta alkoi ylioppilaiden keskuudessa nimenomaan kotiseututyön merkeissä ja museopirtissä vietettiin nyt kotiseutuiltoja sekä syksyllä että keväällä. Mutta talvisota katkaisi vilkkaasti alkaneen maakuntakerhotoiminnan. Toivo Ojala oli toivonut näiden maakuntakerhojen ja museon hoidon välille enemmän yhteistyötä, mutta se toive ei oikein toteutunut. Korkeakoulun opiskelijamäärät lisääntyivät ja se hajautti harrastustoimintaa. Opiskelijoilla ei välttämättä ollut vapaa-aikaa museolle. Sota-aikana Villa Rana oli puolustusvoimilla ja museon näyttely oli mennyt täysin sekaisin. Museo oli kiinni ja kokoelmilla oli merkitystä vain havaintovälineenä opetuksessa, sillä joskus harjoituskoulun oppilaat kävivät tutustumassa museoon. Sodan jälkeen museotoimikunta valittiin uudelleen ja Toivo Ojala valittiin sen puheenjohtajaksi. Lehtori Ahti Rykönen oli toimikunnan toinen opettajajäsen, jonka lisäksi ylioppilaskuntaa pyydettiin valitsemaan toimikuntaan kaksi jäsentä kummaltakin

vuosikurssilta. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 16.5.1945.) 1950-luvulla alkaneessa korkeakoulun rakennusohjelmassa museo menetti sille aikoinaan annetun kolmannen huoneen, josta oli pitänyt tehdä koulumuseo ja jonne oli ollut tarkoitus kerätä seminaarin historiaan liittyviä esineitä. Lisäksi korkeakoulun rakennussuunnitelmiin kuului, että Villa Rana otettaisiin kokonaan piirustuksen ja käsityön opetukseen, joten museo joutuisi muuttamaan muualle. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 50.) Vuonna 1952 museon nimi muutettiin Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun museoksi.

Jyväskylän seminaarin muistoa vaaliva Jyväskylän Jyskyt -niminen yhdistys perustettiin vuonna 1949. Yhdistyksen mielestä seminaariin historiaan liittyviä esineitä pitäisi säilyttää ja kasvatustieteellisen korkeakoulun tieltä ei saisi hävittää kaikkea vanhaa. Korkeakoulun opettajaneuvoston kokouksessa 20. lokakuuta 1954 Ojala otti asian esille Jyskyjen puolesta. Opettajaneuvoston kehotuksesta Toivo Ojala teki asiasta kirjallisen ehdotuksen, jonka hän esitteli opettajaneuvoston kokouksessa marraskuun alussa. Ojalan mielestä korkeakoulun haltuun joutuneet entisen seminaarin opetusvälineet pitäisi säilyttää mahdollista museon laajennusta varten. Hän toivoi, että joskus kasvatustieteellisessä korkeakoulussa olisi myös koulumuseo kansatieteellisen- ja Cygnaeumuseon lisäksi.

Opettajaneuvostolle jättämässään raportissa Toivo Ojala toteaa, että oli menetelty kovakouraisesti, kun korkeakoulun rakennusvaiheessa käytöstä poistettuja esineitä oli siirretty varastoitavaksi harjoituskoulun ullakolle. Siirrettäessä moni esine oli rikkoutunut. Toivo Ojalan mielestä vintillä vallitsi melkoinen epäjärjestys ja kouluhistoriallisesti arvokkaita esineitä lojui hajallaan pitkin ullakkoa. Sekasortoa olivat lisänneet vielä pikkupojat, jotka pääsivät kattoluukkujen kautta vintille tekemään tihutöitään. Muutamia ullakkotiloihin jopa kenellä tahansa oli täysin vapaa pääsy. Kiireellisimpänä toimenpiteenä Toivo Ojala ehdotti, että seminaarin eri rakennuksista kaikki museaalisesti arvokkaat esineet sijoitettaisiin yhteen paikkaan. Esimerkkeinä näistä esineistä hän mainitsee muun muassa vanhat kartat. Seminaarin alkuajan sisustukseen kuuluneita kokonaisuuksia olisi niin ikään syytä säilyttää ja näistä Ojala mainitsee muun muassa harjoituskoulun yhden luokan sisustuksen, opettajainhuoneen kalustuksen ja sekä mies- että naisseminaarin oppilasasuntoloista yhden huoneen täydellisen kalustuksen. Muita säilyttämisen arvoisia esineitä olisivat erilaiset pölytyypit, juhlasalissa ja luokissa olleet soittokoneet, valaistuslaitteet, miesten ja naisten käsityövälineet ja ruokalan taloustavarat. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 51-52.)

Toivo Ojalan muistion valmistumisen aikoihin ei vielä ollut tietoa siitä, mihin museo sijoitettaisiin. Ojala ehdotti kokoelmien väliaikaiseksi säilytyspaikaksi riittävän avaraa ja hyvin valaistua tilaa, jossa museoiden tapaan eri aihepiirit voitaisiin koota yhteen tutkijoiden käyttöön. Ojalan ehdottamia mahdollisia säilytyspaikkoja olivat joko niin sanottu ”Kilistiikkarakennuksen” yläkerta tai poikaharjoituskoulun ullakko. Käytöstä poistettuja esineitä varten varasto pitäisi puhdistaa perusteellisesti ja sinne tulisi rakentaa esimerkiksi höyläämättömästä laudasta hyllyt. Kunnollinen sähkövalaistus ja mahdollisuus lukita ovi olivat myös varaston ehdottomia edellytyksiä. Koille ja lämmönvaihtelun muutoksille herkäät esineet Toivo Ojalan mielestä olisi säilytettävä lämmitettävässä huoneistossa. Tärkeää olisi myös se, että korkeakoulun henkilökuntaa informoitaisiin siitä, että yhtään esinettä ei saa hävittää, ennen kuin esineen museoarvo on selvitetty. Vaikeasti säilytettävät kookkaat esineet olisi valokuvattava. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 52-53.)

Toivo Ojalan kustannusarvio suunnitelmille oli 100 000 mk (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 10.11.1954) ja opettajaneuvosto laittoi summasta anomuksen opetusministeriölle. Ministeriö laittoi sen takaisin pyytäen asiasta lisäselvitystä, mutta selvitysten laittaminen kuitenkin jätettiin toistaiseksi. Opettajaneuvosto päätti odottaa viranomaisten päätöstä siitä, mihin seminaarin vanhoja rakennuksia tulevaisuudessa käytettäisiin. (JYM, Ojalan käsikirjoitus 1958, 50.) Vuonna 1955 opettajaneuvosto pyysi lehtori Ahti Rytköstä huolehtimaan korkeakoulun museosta, joka oli jäänyt vaille hoitajaa Toivo Ojalan jäätyä eläkkeelle. Vuoden 1957 lopulla opettajaneuvosto päätti, että seminaarin museon kunnostamiseen myönnetään ”rehtorin rahastosta” tarvittavat 100 000 mk ja museon kunnostaminen oli määrä tapahtua Ojalan johdolla. (JyMA, JKKa, opettajaneuvoston kokous 14.9.1955, 2.10.1957.)

Entisen seminaarin miesten osaston päärakennus kunnostettiin vuonna 1962, jolloin museo sijoitettiin rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen. Sinne eli nykyiseen Seminarium-rakennukseen siirrettiin Cygnaeus-huone ja seminaarin historiaan liittyvät esineet. Vain osa niistä voitiin laittaa näytteille ja loput vietiin varastoon. Kansatieteelliset esineet ja museon rahakokoelma deponoitiin Keski-Suomen museoon. Korkeakoulun museo avattiin yleisölle, kun vietettiin seminaarin perustamisen 100-vuotisjuhlia vuonna 1963. (Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun museo. Opas kävijöille 1964, 4.)

6 Keski-Suomen museo

Maakunta-aate museon syntymisen taustalla

Keski-Suomi käsitteenä alkoi vakiintua 1800-luvun lopulla. Esimerkiksi 1870-luvulta alkaen kansakoulujen maantieteen oppikirjat yleensä käsittelivät Keski-Suomea omana alueenaan ja 1900-luvun alkupuolella paikalliset sanomalehdet kirjoittivat nimenomaan keskisuomalaisuudesta ja keskisuomalaisesta maakunta-aatteesta. Sekä maakunnallinen yhdistystoiminta että kauppa- ja liike-elämä ottivat yleisesti käyttöön nimen Keski-Suomi ja perustettiin muun muassa Keski-Suomen kansanopisto, Keski-Suomen maanviljelysseura ja Keski-Suomen Rautakauppa. Professori Mauno Jokipii toteaa, että syntyjään keskisuomalaiset kuvanveistäjät ja taiteilijat, esimerkiksi Jonas Heiska, Carl Bengts, Oskari Rajaaho ja Hannes Autere myös vakiinnuttivat oman maakunnan merkitystä väestön yleiseen tietoisuuteen. (Jokipii 1988, 41-55.) 1920-luvulla syntyneen maakuntaharrastuksen myötä perustettiin maakuntaliittoja ja alussa niiden tarkoitus oli lähinnä edistää sekä maakunnan historiantutkimusta että kotiseutu- ja museotyötä. Wolmar Schildt oli ehdottanut Keski-Suomen läänin perustamista jo 1800-luvun puolivälissä ja niin ikään lääni oli vuonna 1929 perustetun Keski-Suomen maakuntaliiton tärkein tavoite. Sen toinen tavoite oli oma museo Jyväskylän kaupunkiin.

Keski-Suomen museo syntyi maakunta-aatteen syntymisen myötä vuonna 1931. Seuraavan vuoden keväällä tämä Keski-Suomen museoyhdistyksen hallussa oleva museo avattiin yleisölle Cygnaeuksenkatu 10:ssä. Kokoelmat olivat esillä vuokratiloissa ja yhdistyksen johtokunta uskoi museon saavan oman "kodin" viimeistään Jyväskylän kaupungin 100-vuotisjuhliin, vuoteen 1937 mennessä. 1930-luvun alkupuolella museon kokoelmia kerättiin ahkerasti ja museoaatetta tehtiin tunnetuksi yhdessä Keskisuomalaisen osakunnan kanssa. Museosta haluttiin tehdä koko Keski-Suomen maakuntamuseo. Museoyhdistys osallistui maakuntajuhlien järjestämiseen ja vuoden 1935 juhlat oli omistettu nimenomaan esi-isien muistolle ja nuorelle museolle. Keski-Suomen museo harjoitti myös julkaisutoimintaa julkaisemalla Keski-Suomi -sarjaa, jonka ensimmäinen osa ilmestyi sopivasti juuri maakuntajuhlille. Kirjan toivottiin olevan hyvä väline edistää maakunta-aatetta ja kotiseuduntutkimusta, sillä heti perustamisesta lähtien museoyhdistys oli ottanut kotiseuduntutkimuksen ohjemaansa. Keski-Suomen museo maakuntansa kotiseuduntutkimuksen keskuksena ohjaisi alueellaan

tehtävää tutkimustyötä ja yhdistyksen johtokunta uskoi, että kirjan avulla kotiseutua käsittelevä tietoaaines saataisiin kaikkien ulottuville riittävän helppotajuisessa muodossa. Oma museotalo tuli 1930-luvun puolivälissä Keski-Suomen museoyhdistyksen ensisijaiseksi tavoitteeksi.

Helsingin yliopiston kansatieteen professori ja tunnettu museomies Albert Hämäläinen jakoi 1930-luvulla maassamme olevat museot joko kaupunkimuseoiksi tai paikallis- eli maaseutumuseoiksi. Maaseutumuseoita olivat kaikki maamme suurimpien kaupunkien ulkopuolella olevat museot. Hämäläisen mielestä näitä suurimpia kaupunkeja olivat vain Helsinki, Turku, Viipuri, Vaasa ja Tampere. Näiden kaupunkien museoiden hoito oli vakinaisesti palkatun ja ammattiinsa valmistuneen henkilön vastuulla. Lisäksi niiden talous oli turvattu joko valtion, kaupungin tai jonkin muun laitoksen puolesta vakinaisella rahoituksella. Albert Hämäläisen mielestä tärkeintä kuitenkin oli se, että näiden museoiden kokoelmilla oli kunnon museotalo. Maaseutumuseoilta puuttuivat usein kaikki edellä mainitut asiat. Useimmissa tapauksissa ne olivatkin Hämäläisen mielestä syntyneet lähinnä kotiseudunrakkaudesta, jolloin museon perustamisen lähtökohtana oli ollut kiinnostus omaan kotiseutuun. Kotiseudun sekä aineellinen että henkinen perinne haluttiin ottaa talteen ja säilyttää tuleville sukupolville. (Maakuntamuseoiden merkitys ... 1932, 2.)

Toivo Ojalan tullessa Keski-Suomen museon museonhoitajaksi hän oli työskennellyt jonkin vuoden seminaarin kansatieteellisessä museossa. Siten vanhat kansanomaiset esineet olivat tulleet hänelle tutuiksi. Museomiehenä Toivo Ojala oli harrastelija, mutta Julius Ailion mukaan valtaosa sen ajan sekä kaupunki- että maaseutumuseoista itse asiassa oli alasta kiinnostuneiden harrastelijoiden hoidossa (Ailio 1932, 17). Suomen museoliitto perustettiin vuonna 1923. Samana vuonna alettiin viettää museopäiviä, joiden tarkoitus oli olla yhdysside maaseudulla työskentelevien alan harrastelijoiden ja muun museoväen kesken. Keski-Suomen museonhoitajan työ oli Toivo Ojalalle sivutyö ja hän teki sitä vilpittömästä kiinnostuksesta ja rakkaudesta menneisyyttä kohtaan. Mutta hän halusi myös kehittää alan osaamistaan. Ojala osallistui vuonna 1934 Viipurissa ja vuonna 1946 Vaasassa pidetyille museopäiville. Päivien ohjelmaan kuuluivat alan asiantuntijoiden esitelmät ja lyhyet retket lähialueen museokohteisiin. Tämän lisäksi Toivo Ojala teki yhden pitkän opintomatkan Saksaan, Italiaan, Tanskaan ja Ruotsiin nimenomaan tutustuakseen maiden museotyöhön. 1940-luvulla hän sai avukseen Keski-Suomen museoon museoalan koulutuksen saaneen tyttärensä

Sirkka Valjakan.

Toivo Ojalalle hyvä museo ei ollut vain "ummehtunut tavarakokoelma". Hänen mielestään museo on "sivistyslaitos" muiden oppilaitosten tavoin. Museo on eräänlainen koulu, joka opettaa meitä tuntemaan omaa menneisyyttämme ja rakastamaan sitä juuri sellaisena kuin museoesineet sen kertoivat. (K-SMa, a336:80, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Museolla oli myös kasvattava vaikutus. Toivo Ojalan mielestä tärkeintä siinä oli, että museo opettaa kunnioittamaan esi-isien työtä. Hän toteaaakin, että mikäli ylipäättään haluamme tulevien sukupolvien kunnioittavan meidän saavutuksiamme on meidän velvollisuutemme vaalia meitä aikaisemmin eläneiden ihmisten aikaansaannoksia. (K-SMa, a336:89, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Hän jatkaakin, että yleensä jokainen sukupolvi näkee entisessä vain "aikansa elänyttä, väljähtänyttä ja hymyilyttävää". Niihin verrattuna uusi aika ja uudet saavutukset ovat aina loistavia. (K-SMa, a336:51, Ojalan käsikirjoitukset.) Mutta museossa käydessään ihminen ikään kuin tajuaa ajan kulumisen ja hän huomaa, että oikeastaan yksi ihminen ei ole niin tärkeä kuin mitä hän itse luulee olevansa. Ennen pitkää hänkin on vain osa "sukupolvien ketjua". (K-SMa, a336:80, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Maassamme oli yli 50 museota, kun Keski-Suomen museo perustettiin 1930-luvun alussa. Suomen museoliitto hyväksyi uuden museon jäsenekseen luokitellen sen vasta kolmannen luokan museoksi. Toivo Ojalan mielestä Keski-Suomen museosta oli ehdottomasti saatava yhtä edustava museo kuin mitä olivat maamme muut museot. Se edellytti, että museon piti olla ajanmukaisesti hoidettu ja järjestetty. Tärkeintä kuitenkin oli, että sillä oli kunnon museotalo. Mutta Keski-Suomen museon tilapäisestä rakennuksesta tuli museokokoelmien sijoituspaikka aina vuoteen 1961 saakka. Akateemikko Alvar Aallon Ruusupuistoon suunnittelema museorakennus vihittiin käyttöön vasta Toivo Ojalan kuoleman jälkeen. Kokoelmien sijoituspaikan tilapäisyys varjosti museon toimintaa koko sen 30 vuoden ajan, jonka museo sijaitsi Cygnaeuksenkadulla. Keski-Suomen museolta puuttui se, mikä Albert Hämäläisen mielestä oli museotoiminnassa kaikkein tärkeintä. Keski-Suomen museolta puuttui kunnon museotalo. Siten museotalorahaston kartuttamisesta muodostuikin museon hoidosta vastaaville henkilöille vuosia kestänyt projekti.

Museopäivä ja Suojeluskuntatalon juhla

Maakuntamuseo oli ollut esillä jo Keski-Suomen ensimmäisillä maaakuntajuhlilla vuonna 1924. Hanketta valmistelemaan oli nimetty kolmejäseninen toimikunta, mutta jostain syystä Alvar Aallon, O. V. Sirkkan ja Juho Jussilan työ oli jäänyt kesken. (Valjakka 1981, 172.) Museoasia oli yksinkertaisesti vielä niin uusi ja siltä puuttuivat riittävän innostuneet kannattajat. Toiset maakuntajuhlat pidettiin vuonna 1927, mutta oikeastaan vasta pari vuotta myöhemmin perustettu Keski-Suomen maakuntaliitto otti museoasian edistämisen ohjelmaansa. Marraskuussa vuonna 1930 Keski-Suomen ylioppilaskerho ehdotti maakuntaliitolle, että se järjestäisi yhdessä ylioppilaskerhon kanssa museopäivän Jyväskylässä seuraavan vuoden tammikuussa. Suojeluskuntatalossa Kilpisenkadulla pidettävä museojuhla jakautui kahteen osaan, jolloin päiväjuhla olisi iltapäivällä ja myöhemmin olisi erityinen juhlaillama. Keski-Suomen ylioppilaskerho oli pyytänyt tunnettua keskisuomalaista museomiestä, Seurasaaressa ulkomuseon intendenttiä, tohtori Albert Hämäläistä tulemaan juhlaan ja kertomaan museosuunnitelmistaan. Maakuntaliiton johtokunta suostuikin ylioppilaiden ehdotukseen ja se päätti ehdottaa maisteri Lauri Kuusanmäelle, että hän puhuisi juhlassa liiton edustajana. Iltajuhlan puhujina puolestaan olisivat kirjailija Maila Talvio ja maakuntaliiton puheenjohtaja tohtori Oskari Heikinheimo. Maakuntaliiton johtokunnan jäsen, opettaja Martti Korpilahti puolestaan lupautui järjestämään museojuhlaan musiikkiohjelmaa. Keski-Suomen maakuntaliitto päätti, että juhlasta saatu tulo käytettäisiin kokonaan museon perustamiseen. Liitto toivoi, että myös Jyväskylän kaupunki rakentaessaan esimerkiksi julkisia tiloja huomioisi kaupunkiin perustettavan museon. (K-S:n maakuntamuseolle pohjarahasto ... 1930, 2.)

Paikalliset sanomalehdet kirjoittivat etukäteen museojuhlasta useassa numerossaan ja museoasian takia ne haastattelivat muun muassa joitakin maakuntaliiton jäseniä. Keski-Suomen kansanopiston johtaja O. V. Sirkka Suolahdesta totesi, että museoasiassa ”alkaa olla yhdestoista hetki käsissä”. Hänen mielestään vanhoja esineitä oli hävitetty ja koko ajan nopeasti häviää uutuuksien tieltä. Hän olisi mielellään halunnut museon perustettavan Suolahteen, ”mutta sinne kaupunkiinhan se tietysti tulee”, Sirkka lisäsi tarkoittaen Jyväskylää. Johtaja Sirkka toivoi, että Jyväskylän kaupungista löytyisi museoasiasta innostunut henkilö, joka ottaisi museon perustamisen ja hoitamisen elämäntehtäväkseen. Keski-Suomen maakuntaliiton varapuheenjohtaja, hankasalmelainen kunallisneuvos Juho Laitinen lausui haastattelun alussa, viitaten ikäänsä, että

johan "hän on itsekin jo museoon joutava". Vakavoiduttuaan hän oli kuitenkin sitä mieltä, että maakuntamuseo edistäisi koko Keski-Suomen hyvinvointia. Se nostaisi Keski-Suomen toisten maakuntien joukkoon lisäten maakuntatunnetta ja epäilemättä, Laitinen lisäsi, museosta olisi hyötyä myös Keski-Suomen läänihankkeelle. Omasta puolestaan hän jättäisi mielellään museoasian edistämisen nuorille ylioppilaille. (K-S:n museon perustaminen on... 1931, 1.) Tampereella asuvan lehtori Lauri Kuusanmäen mielestä museoasia oli otettava "sydämenasiaksi", jotta hanke etenisi ripeästi. Opettaja Martti Korpilahti puolestaan toivoi, että Keski-Suomen maakuntamuseolle löytyisi joku, joka voisi ottaa museoasian "kokonaan omakseen". (Maakuntamuseon perustamista on ... 1931, 1.)

Keskisuomalaisen osakunnan edeltäjän, Keski-Suomen ylioppilaskerhon ja Keski-Suomen maakuntaliiton yhteinen museopäivä oli sunnuntaina 11. tammikuuta 1931. Suojeluskuntatalossa kello 15 alkavaan päiväjuhlaan oli vapaa pääsy ja sinne saapunut yleisö täyttikin juhlasalin kokonaan. Juhlapuhujana oli kirjailija Maila Talvio. Suojeluskunnan sekakuoro otti hänet eteisessä laulaen vastaan opettaja Martti Korpilahden toivottaessa kirjailijan tervetulleeksi innostamaan myös keskisuomalaisia museonharrastajia. Juhla alkoi Minne Halisen ja Martti Korpilahden soittaessa pianoa ja harmoonia. Avauspuheen piti Keski-Suomen maakuntaliiton varapuheenjohtaja, kunnallisneuvos Juho Laitinen. Hänen mukaansa liiton viime vuosien yksi tärkeimmistä tavoitteista oli ollut oma maakuntamuseo ja keskisuomalaisten ylioppilaiden mukaantulo hankkeeseen antoi Juho Laitisen mielestä hyvän mahdollisuuden siihen, että museo viimeinkin saataisiin perustettua. Laitisen puheen jälkeen esiintyi Suojeluskunnan sekakuoro. (K-S:n maakuntamuseon perustamispäätös ... 1931,1.)

Kuorolaulun jälkeen oli vuorossa tohtori Albert Hämäläisen puhe. Puheensa hän aloitti toteamalla, että yleensä "kaikissa sivistysmaissa - - museolle annetaan mitä suurin arvo" ja kansakunnan oman menneisyyden tutkimista pidetään yhtenä sivistyksen kriteerinä. Albert Hämäläisen mielestä museo havainnollisesti kertoo kävijälle jokaisen kansan sivistysvaiheista. Kansakunnan historiasta sinänsä kertomisen lisäksi, puhuja jatkoi, museo on myös tieteellinen tutkimuslaitos ja opetusväline. Hämäläisen mukaan museo kokoelmineen auttaa siellä kävijää ymmärtämään historiaansa opettaen samalla kunnioittamaan periaatetta, että mitään uutta ei voida rakentaa ennen kuin tunnetaan vanha. Näin ollen museossa käynti on eräänlainen oppitunti sekä menneisyyteen, nykyisyyteen että

tulevaisuuteen. Museo-organisaatiossa Hämmäläisen mielestä Kansallismuseo edustaa koko maata ja kansaa. Näin ollen paikallismuseon eli maaseutumuseon tehtäväksi jää antaa kuva oman maakunnan "sivistyskehityksestä". Hämmäläinen tarkoitti lausunnollaan sitä, että paikallismuseon tehtävä on tallentaa paikkakuntaan liittyviä muistoja, elinkeinoja, ammatteja ja tapoja. Mutta, kuten Albert Hämmäläinen tähdensi, ennen kaikkea paikallismuseon tehtävä on sosiaalinen ja pedagoginen. Museon on herätettävä asukkaissaan rakkautta ja mielenkiintoa menneiden sukupolvien elämään museon omalla alueella. Siten tunnetun museomiehen mielestä museon esineiden on autettava katsojaa ymmärtämään koko historiallista aikakautta. Sen kuluessa esi-isämme olivat "suorittaneet taistelunsa raivatessaan maamme korkeammalle sivistykselle kelmolliseksi". (Jyväskylällä on sekä oikeus ... 1931, 4.)

Puheessaan Albert Hämmäläinen käsitteli myös maaseutumuseoidemme ensisijaista ongelmaa, joka hänen mielestään on itse museorakennus. Yleensä se on liian ahdas ja epätarkoituksenmukainen, sillä monen museon kokoelmat ovat sullottuina ahtaisiin tiloihin ullakoille tai muuten vain kelvottomiin suojiin. Toinen maaseutumuseon ongelma on museoasioihin perehtyneen hoitajan puute. Hämmäläinen painotti, että nykyaikainen museo tarvitsee ammattitaitoisen hoitajan, jotta se vastaisi tieteellisiä, pedagogisia ja esteettisiä vaatimuksia. Selvitellessään Keski-Suomen maakuntamuseon perustamisen ajankohtaisuutta Hämmäläinen lausui, että koko Keski-Suomi ja sen keskus Jyväskylä on surkeasti "takapajulla" verrattuna muuhun maahan. Hänen mielestään Keski-Suomella on asutushistorian sekä kansatieteellisen ja maantieteellisen asemansa puolesta oikeus maakunnalliseen erikoisasemaan ja maakuntatunteeseen. Jyväskylä on tunnettu koulukaupungin maineestaan ja tieteellisestä kirjastostaan. Joillakin on jopa haaveena saada oma yliopisto kaupunkiin, mutta Suomen "pikku Ateena" on vailla omaa museota. Albert Hämmäläisen mielestä nimenomaan museo on maakuntatunteen luonnollisin ilmenemismuoto. Hämmäläinen ei pohdi, mistä kaupungin museottomuus johtuu, hän vain lisäsi edelliseen lausumaansa, että Jyväskylällä on oikeus ja velvollisuus tulla maakuntamuseon paikaksi. Lopuksi tohtori Albert Hämmäläinen esitti joitakin käytännön museon perustamissuunnitelmia ja hänen mukaansa vaikeimmin ratkaistava kysymys on tilakysymys eli museotalo. Sillä "vasta huoneisto tekee esinekokoelmat museoksi". Kun varsinainen museo on ahdas ja epätarkoituksenmukainen, niin arvokaskin kokoelma on vain "romumakasiini", joka Seurasaaren ulkomuseon intendentin mukaan karkoittaa kiinnostuneenkin katsojan. Hämmäläisen mielestä ainoa ratkaisu tähän on, että

museo perustetaan maakunnalliseksi museoksi. Silloin sillä on tukena koko Keski-Suomi - olisihan museo nimenomaan Keski-Suomen maakuntamuseo. (Jyväskylällä on sekä oikeus ... 1931, 5.)

Albert Hämäläisen puheen jälkeen oli vuorossa yleinen keskustelu museoasiasta, joka samalla oli Keski-Suomen maakuntamuseon perustava kokous. Juho Laitinen ehdotti kokouksen puheenjohtajaksi tohtori Oskari Heikinheimo ja sihteeriksi ylioppilas Arvi Salosta. Kaikki paikalla olleet noin 130 henkilöä hyväksyivät Laitisen ehdotuksen. Puheenjohtaja Heikinheimo totesi, että Keski-Suomeen oli saatava maakuntamuseo ja että oikeastaan se oli jo perustettu. Läsnäolijoiden yksimielisyys ei synnyttänyt edes keskustelua asiasta. Tämän jälkeen keskusteltiin museon perustamisen käytännön toimenpiteistä. Kokouksen ensimmäisen puheenvuoron käytti Keski-Suomen ylioppilaskerhon puheenjohtaja maisteri Ohto Oksala. Hän totesi, että asianharrastajien kesken oli suunniteltu perustettavaksi kaksi toimikuntaa. Pienen niin sanotun museovaliokunnan jäsenet, mikäli mahdollista, olisivat kaupungista. Käytännössä museon jokapäiväisistä asioista huolehtiminen olisi heille helpompaa kuin maakunnan muissa kunnissa asuville. Tärkeää olisi, että museovaliokunnan jäsenillä olisi "asiantuntemusta" ja harrastusta museota kohtaan. Ohto Oksala oli sitä mieltä, että muutamajäsenisen museon asioista huolehtivan museovaliokunnan lisäksi olisi perustettava myös neuvottelukunta. Se olisi maakuntaliiton alainen ja sen jäsenet olisivat eri puolilta maakuntaa. Ohto Oksalan mukaan museoasia pitäisi jättää Keski-Suomen maakuntaliitolle, sillä sen alaisuudessa museolla olisi riittävän vahva perusta. Tämän jälkeen Oksala ehdotti, että museovaliokuntaan valittaisiin Albert Hämäläinen, Toivo Ojala, Veikko Sariola, Onni Repo ja Martti Korpilahti. (K-SMa, K-S:n maakuntaliiton ja K-S:n ylioppilaskerhon sunnuntaina 11. tammikuuta 1931 pidetty, maakuntamuseon perustava kokous.)

Lauri Kuusanmäki puolestaan ehdotti, että edellisen puheenvuoron käyttänyt Ohto Oksala valittaisiin museovaliokunnan jäseneksi Keski-Suomen ylioppilaskerhon edustajana. Juho Laitisen mielestä museovaliokunnassa pitäisi olla kaksi ylioppilaitten edustajaa ja hän ehdotti Arvi Salosen nimeämistä toiseksi heistä. Sakari Kuusi oli sitä mieltä, että museovaliokuntaan nyt ehdotetut seitsemän jäsentä olisi sopiva määrä. Tämän jälkeen kokouksen puheenjohtaja Oskari Heikinheimo ilmoitti, että myös hänen mielestään museovaliokuntaan oli tehty tarpeellinen määrä ehdotuksia ja että seitsemän jäsentä riittäisi. Siten muita ehdotuksia ei enää tehty ja museovaliokuntaan valittiin Albert Hämäläinen, Toivo

Ojala, Onni Repo, Veikko Sariola, Martti Korpilahti, Ohto Oksala ja Arvi Salonen. (K-SMa, K-S:n maakuntaliiton ja K-S:n ylioppilaskerhon sunnuntaina 11. tammikuuta 1931 pidetty, maakuntamuseon perustava kokous.)

Museon neuvottelukuntaan Ohto Oksala ehdotti lehtori Lauri Kuusanmäkeä, kauppias K. F. Kotikoskea Korpilahdelta, O. V. Sirkkaa Suolahdesta ja maanviljelijä Armas Raitiota Jämsästä sekä kauppias F. Wessmannia. Johtaja Sirkka totesi, että myös maakunnallisten keskusjärjestöjen olisi saatava valita edustajansa museon neuvottelukuntaan. Sirkkan ehdotuksen taustalla vaikutti ajatus, että nämä edustajat voisivat kerätä esineitä maakunnasta. Neiti Girsen puolestaan toivoi, että tähän valittavaan neuvottelukuntaan otettaisiin myös naisten edustaja ehdottaen siihen Impi Sirkkaa. Mutta Lauri Kuusanmäki huomautti, että kaikkia neuvottelukunnan jäseniä ei pitäisi nimetä nyt ja Keski-Suomen maakuntaliitolle pitäisi jättää mahdollisuus täydentää sitä paikallisasiantuntijoilla. Näin ollen kokous päätti, että liito voisi valita jäsenet seuraavassa kokouksessaan nyt esitettyjen toivomusten mukaan. Tavoitteena oli, että neuvottelukunnan jäsenet olisivat eri puolilta Keski-Suomea. Kun kokouksen varsinaiset asiat oli käsitelty, Martti Korpilahti kertoi saaneensa tehtäväkseen ilmoittaa tohtorinna Charlotte Parviaisen ja Walter Parviaisen terveiset. He olivat lahjoittaneet 25 000 mk perustetulle Keski-Suomen maakuntamuseolle ja rahasumma luovutettaisiin noin kahden viikon kuluessa. Kokouksen lopuksi Korpilahti ilmoitti, että kauppaneuvos Hanna Parviainen voi mahdollisesti luovuttaa museotarkoitukseen sopivan huoneiston. Asia ei ollut vielä varma, mutta Parviainen voisi kenties vuokrata Cygnaeuksenkadulla olevan kivirakennuksen museolle 5 - 15 vuoden ajaksi. (K-SMa, K-S:n maakuntaliiton ja K-S:n ylioppilaskerhon sunnuntaina 11. tammikuuta pidetty, maakuntamuseon perustava kokous.) Näin ollen Keski-Suomen maakuntamuseo oli olemassa - ainakin päätöksenä kokouksen osanottajien mielissä.

Maakuntamuseopäivän juhlailtama Suojeluskuntatalossa alkoi kello 19 ja pääsylippu numeroidulle paikalle maksoi 15 mk. Muille paikoille pääsi viisi markkaa halvemmalla ja koululaiset ja lapset pääsivät sisälle viidellä markalla. Lippuja oli myyty etukäteen Weilin & Göösin kirjakaupassa, mutta iltapäivällä niitä sai ostaa myös ovelta ja juhlan alkaessa Suojeluskuntatalon sali olikin aivan täynnä museoaatteen innostamaa yleisöä. Aluksi Jyväskylän Amatööriorkesteri soitti johtajanaan kapellimestari Enok Kosonen. Tohtori Oskari Heikinheimo aloitti tervehdyspuheensa lausumalla, että "jokaisen ihmisen täytyy etsiä jotakin, mihin

rakkautensa ja harrastuksensa kohdistaa”. Heikinheimon käsityksen mukaan ensin se luonnollisesti kohdistetaan kaikille läheisimpään kotiin. Sen jälkeen tulee kotiseutu. Puheessaan Heikinheimo kertoi siitä, miten Keski-Suomessa on herännyt tarve oppia tuntemaan kotiseutua ja rakastamaan sen entisyyttä. Kansan menneisyydestä ja tavoista kertoivat nimenomaan vanhat esineet. (K-S:n maakuntamuseohanke on nyt ... 1931,4.)

Heikinheimon tervehdyspuheen jälkeen esiintyi mieskuoro Sirkat johtajanaan toimittaja Lassi Schlüter. Esiintyminen sai niin paljon suosionosoituksia, että Sirkkojen piti laulaa ylimääräisenä vielä Nuijamiesten marssi. Väliajan ja Mirjam Halisen pianonsoiton jälkeen oli vuorossa kirjailija Maila Talvion juhlapuhe. Sytyttävänä ja mukaansatempaavana se sai myös yleisön innostumaan asiasta. Sanomalehti Sisä-Suomi kirjoittaakin, että:

Kirjailijatar puhui kotiseudunrakkaudesta, esivanhempien muiston kunnioittamisesta, vanhojen esineiden sielusta ja museotyöstä sellaisella lämmöllä ja juhlamielellä, että Keski-Suomen asiallinen museoväki taisi vallan tyrmistyä.

(K-S:n maakuntamuseohanke on nyt ... 1931, 4).

Juhlapuheen jälkeen oli musiikkiohjelmaa, jota seurasi lehtori Lauri Kuusanmäen esitelmä. Kuusanmäki puhui 1800-luvun keskisuomalaisten talonpoikaistalojen vierashuoneiden sisustuksesta havainnollistaen esitystään näyttämällä valokuvia ”globoskoopilla heijastettuina.” Kuusanmäki aloitti esitelmänsä selvittämällä vierashuoneet ulkopuolelta ja niiden sijoittelun pihalle. Tämän jälkeen olivat vuorossa sisätilat. Sisä-Suomen artikkeli toteaa, että esitelmä oli hyvin pitkä. Se ”tarkkuuteen nähden ei jättänyt toivomisen varaa”, sillä kun ”katot, seinät ja lattiat, ovet ja ikkunat oli kuvattu eri aikakausilta, - - kuvattiin pöydät, tuolit, rahat, selostettiin arkut ja kaapit ja vähän niiden sisältöäkin”. Mutta artikkeli toteaa, että pituudesta ja perusteellisuudesta huolimatta juhlayleisön mielenkiinto ei herpaantunut esitelmän kestäessä. Juhlailtama päättyi Vihtalahden isäntien ja emäntien esittämään Hampurin polskaan. Myöhemmin illan päätteeksi yleisökin sai tanssia. (K-S:n maakuntamuseohanke on nyt ... 1931, 4; ks. myös K-S:n maakuntamuseon perustamispäätös... 1931, 2.)

Keski-Suomen museoyhdistys perustetaan

Museopäivänä valittu valiokunta kokoontui suunnittelemaan tulevaa toimintaansa jo 13. päivänä tammikuuta. Läsnä olivat kaikki muut valiokunnan jäsenet paitsi Albert Hämäläinen ja Onni Repo. Museovaliokunnan puhenjohtajaksi valittiin Toivo Ojala ja Veikko Sariola nimettiin sihteeriksi. Maakuntaliiton oli vielä vahvistettava heidän valintansa ja samalla päätettiin pyytää liitolta, että tarpeen vaatiessa valiokunta voisi valita itselleen lisäjäseniä. Kokouksessa ehdotettiin ohjesääntöjen laatimista ja osanottajat olivat sitä mieltä, että säännöt voisi laatia nelihenkinen toimikunta. Sen jäsenistä kolme olisi museovaliokunnasta ja yksi maakuntaliitosta. Toivo Ojala valittiin suunnittelemaan ohjesääntöjä yhdessä Ohto Oksalan ja Martti Korpilahden kanssa. Ensimmäisessä kokouksessaan museovaliokunnan jäsenet keskustelivat vielä neuvottelukunnan jäsenmäärästä ja kaikki paikalla olleet olivat yksimielisiä siitä, että sen jäsenlukua ei pitäisi rajoittaa. Jäseniä valittaessa tulisi noudattaa periaatetta, että kaikkia Keski-Suomen kuntien kunnanvaltuustoja kehoitetaan valitsemaan edustajansa neuvottelukuntaan. Toiseksi myös maakunnallisten järjestöjen tulisi valita siihen oma jäsen. Kolmas periaate olisi, että neuvottelukunnassa olisi niin ikään yksityisiä henkilöitä. Siihen pitäisi kutsua jäseneksi etenkin sellaisia ihmisiä, joiden tiedetään olevan "museoasialle suopeita" ja yleensäkin kiinnostuneita siitä. Kaupungissa museoasiaan myönteisesti suntautuvina henkilöinä mainitaan F. Wessman, Jonas Heiska, Garl Bengts, Hanna Parviainen, Sakari Kuusi, Aatos Schildt ja S. F. Forss. Kokouksen osanottajat mainitsevat myös eri puolella maakuntaa olevia "asianharrastajia". Mutta kun valiokunnan jäsenet eivät tuntenet riittävän montaa sopivaa henkilöä, niin Keski-Suomen maakuntaliitolle päätettiin laatia lopullinen luettelo vasta seuraavassa kokouksessa. Neuvottelukunnan tehtävä olisi lähinnä museon perustamista ja hoitoa koskevat periaatteelliset kysymykset. (K-SMa, K-SMY, työvaliokunnan kokous 13.1.1931.)

Kevättalven aikana museovaliokunta oli yhteydessä pääkaupungissa asuvaan Albert Hämäläiseen ja ylioppilaskerhon jäseniin. Hämäläinen oli muun muassa suunnitellut ulkomuseota Keski-Suomen museon yhteyteen ja maaliskuun alussa seminaarin "käsityötalossa" pidetyssä työvaliokunnan kokouksessa Ohto Oksala selvittelikin Albert Hämäläisen suunnitelmia. Hämäläisen suunnitelmien mukaan ulkomuseo voitaisiin panna alkuun siten, että ensin Jyväskylään siirrettäisiin joku "alkukantainen savupirttitalo". Mikäli sitä ei ole heti saatavissa, niin tarvittaessa voitaisiin tyytyä pieneen savupirttiinkin. Siirtämistarkoitukseen oli jopa löytynyt

sopiva talo Hankasalmelta ja Oksala mainitsee esimerkkinä Himottulan savupirttitalon. Hän epäili, että hankasalmelaiset voisivat jopa avustaa sen siirtämisessä. Ohto Oksala toteaa Lauri Kuusanmäen maininneen hänelle mahdollisuudesta saada tulevaan ulkomuseoon jalkamylly Uraisilta. Kyseessä oli Riihimäen jalkamylly eli, kuten Oksala asian ilmaisee, niin sanottu ”Köntysmylly”. Kuusanmäen mukaan sen lisäksi ulkomuseoon voitaisiin saada myös Muuramen Saukkolan kylässä oleva vanha ”Sutolan sarantamppausmylly”. Mikäli itse myllyä ei olisi saatavissa, niin ainakin sen koneet voitaisiin mahdollisesti siirtää tulevaan ulkomuseoon. Ulkomuseosuunnitelmien lisäksi Ohto Oksala kertoi ylioppilaskerhon seuraavan kesän keräyssuunnitelmista. Kerho oli suunnitellut, että se laatisi erityiset ohjeet ja luettelot kerättävistä esineistä. Toivo Ojalaa oli päätetty pyytää laatimaan luettelot kansatieteellisistä esineistä. Emäntä Anna Kuusanmäkeä pyydetään laatimaan luettelo kerättävistä puvuista ja Veikko Sariolaa ammattikäsitöläisten työvälineistä ja tuotteista. Luettelot oli tarkoitus lähettää tarkastettaviksi Albert Hämäläiselle, jonka jälkeen ne monistettuina jaettaisiin kerääjille. Kerääjiksi oli tarkoitus pyytää ylioppilaita, nuorisoseuralaisia ja kansanopiston väkeä. (K-SMa, K-SMY, työvaliokunnan kokous 1.3.1931.)

Tulevaisuutta oli helppo suunnitella, mutta työskentelyn aloittaminen oli hankalampaa. Museovaliokunnalla ei ollut rahaa ja sitä oli vaikea saada maakuntaliitolta, sillä silläkään ei ollut varsinaisesti varattuna rahaa museolle. Tämän lisäksi liiton johtokunta kokoontui harvoin ja sen jäsenet asuivat eri puolilla Keski-Suomea, joten yhteydenpito ja asioista neuvottelemine ei ollut ihan helppoa. Seminaarin piirustus- ja käsityörakennuksessa läsnäolleet valiokunnan jäsenet saattoivat vain todeta, että riippuvuus maakuntaliitosta tulee tuottamaan vaikeuksia. Mutta toisaalta myönnettiin, että yhteydestä liittoon on myös etuja. (K-SMa, K-SMY, työvaliokunnan kokous 1.3.1931.) Valiokunta ja maakuntaliiton johtokunta pitivät yhteisen kokouksen 26. maaliskuuta ja kokouksessa todettiin yksimielisesti, että museo oli erotettava Keski-Suomen maakuntaliitosta. Se oli annettava erilliselle itsenäiselle yhdistykselle. Asia päätettiin jättää maakuntaliiton vuosikokouksen ratkaistavaksi. (K-S:n maakuntamuseohanke... 1931, 4.)

Maakuntaliiton vuosikokous pidettiin tiistaina 19. huhtikuuta 1931 Keski-Suomen maanviljelysseuran toimistossa ja myös Albert Hämäläinen Helsingistä oli saapunut paikalle. Vuosikokouksessa valittiin ensin maakuntaliiton johtokunta, jonka jälkeen otettiin esille museoasia. Keski-Suomen museo erotettiin maakuntaliitosta ja heti liiton vuosikokouksen jälkeen pidettiin Keski-Suomen

museoyhdistyksen perustava kokous, jonka puheenjohtajaksi valittiin kunnallisneuvos Juho Laitinen. Itse asiassa valiokunta oli varautunut tähän ja sillä oli valmiina ehdotus Keski-Suomen museoyhdistyksen säännöiksi. Sääntöjen kaikki 21 pykälää käytiinkin kokouksessa läpi ja ne hyväksyttiin pienten muutosehdotusten jälkeen. Näin ollen museovaliokunta lakkasi olemasta ja Keski-Suomen museosta huolehti nyt Keski-Suomen museoyhdistys r.y. ja sen johtokunta. Toivo Ojala valittiin museovaliokunnasta yhdistyksen väliaikaiseen johtokuntaan yhdessä professori Albert Hämäläisen, opettaja Martti Korpilahden, lehtori Onni A. A. Revon ja pankinjohtaja Veikko Sariolan kanssa. Uusina jäseninä johtokuntaan tulivat lehtori Sakari Kuusi, agronomi T. N. Vilhula ja toimittaja Heikki Laakso. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 5-6; K-S museoyhdistys ajamaan... 1931, 2.)

Keski-Suomen museoyhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tavoite oli edistää ja ylläpitää Keski-Suomen museo -nimistä maakuntamuseota Jyväskylän kaupungissa. Museo keräsi ja tallensi nimenomaan keskisuomalaista kansankulttuuria, taidetta, käsitöitä ja teollisuutta eli kaikkia kansan elämään ja sivistyshistoriaan liittyviä esineitä.⁸ Myös keskisuomalaisen luonnon suojeleminen kuului olennaisena osana Keski-Suomen museon tehtäviin. Museo säilytti kokoelmiaan muistoina omaleimaisesta maakuntakulttuurista, jonka lisäksi niitä oli tarkoitus käyttää apuna sekä kasvatus- ja opetustyössä että tieteellisessä tutkimuksessa. Keski-Suomen museoyhdistyksen tavoite oli museoharrastuksen monipuolinen edistäminen muun muassa esitelmää pitämällä ja julkaisutoiminnan avulla. Yhdistyksen jäseneksi saattoi liittyä jokainen asiasta kiinnostunut, hyvämaineinen Suomen kansalainen ja johtokunnan harkinnan mukaan myös ulkomaalainen voitiin hyväksyä yhdistykseen. Jäsenet kokoontuivat johtokunnan kutsusta helmikuussa pidettävään vuosikokoukseen.

Keski-Suomen museoyhdistyksen asioita hoiti yhdeksänjäseninen johtokunta, joka kokoontui noin viisi kertaa vuodessa neuvottelemaan työvaliokunnan esittämistä asioista. Työvaliokunta oli johtokunnan keskuudestaan valitsema kolmijäseninen toimikunta, joka valmisteli asiat johtokunnan kokouksiin. Toivo Ojala nimettiin työvaliokunnan jäseneksi yhdessä Ohto Oksalan ja Veikko Sariolan kanssa, joten oikeastaan he huolehtivat museon asioista ja alkuvuosina työvaliokunnan huolella laadittu "promemoria" käytiinkin läpi jokaisessa johtokunnan kokouksessa. Yhdistyksen sääntöjen kuudes pykälä edellytti, että Jyväskylän kaupunginvaltuusto ja Keskisuomalainen osakunta valitsivat edustajansa yhdistyksen johtokuntaan.

Kaupunginvaltuusto valitsi siihen lehtori S. W. Forssin maisteri Ohto Oksalan edustaessa Keski-suomalaisista osakuntaa. Neuvottelukuntaan kuului vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä, jotka valittiin vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan tehtäväksi tuli lähinnä vain lausua mielipiteensä museoa koskevista periaattellisista ja taloudellisista kysymyksistä. Museovaliokunta päätti neuvottelukunnan koollekutsumisesta ja itse asiassa sitä ei kovin usein tapahtunut.

Keski-Suomen museoyhdistyksen perustamisen jälkeen museohanke alkoi edetä nopeasti. Väliaikainen johtokunta piti ensimmäisen kokouksensa jo saman viikon sunnuntaina seminaarin piirustussalissa. Toivo Ojalan lisäksi läsnä olivat Kuusi, Oksala, Korpilahti, Vilhula ja Laakso. Sakari Kuusi valittiin johtokunnan puheenjohtajaksi ja Veikko Sariola nimettiin yhdistyksen sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi. Johtokunnan jäsenet pitivät tärkeänä esineiden keräystyön aloittamista heti tulevana kesänä. He perustivat museonhoitajan viran, vaikka museota ei vielä varsinaisesti ollutkaan olemassa. Ojala valittiin museonhoitajaksi tässä sunnuntaina 26. huhtikuuta Villa Ranassa pidetyssä kokouksessa. (K-SMa, K-SMY, museovaliokunnan kokous 26.4.1931.) Museonhoitajan tehtäviin kuului johtaa esineiden keräystä, vastaanottaa museoon saapuvat esineet ja luetteloida ne. Sirkka Valjakka kirjoittaa, että Toivo Ojala valittiin museonhoitajaksi, koska hän oli seminaarin kansatieteellisen museon hoitaja ja siten hänellä oli kokemusta tästä työstä (Valjakka 1981, 176).

Huhtikuun lopussa yhdistyksen säännöt laitettiin sosiaaliministeriöön ja ministeriö hyväksyi ne 16. toukokuuta 1931. Päivä oli merkkipäivä, sillä Keski-Suomen museoyhdistys r.y. oli merkitty yhdistysrekisteriin ja siten se oli virallisesti olemassa. Näin ollen yhdistys pystyi sekä vastaanottamaan lahjoituksia että hankkimaan itselleen jäseniä. Yhdistyksen toiminnan rahoittamiseksi jäsenkeräys päätettiin aloittaa mahdollisimman pian. Museopäivänä rouva Charlotte Parviaisen lahjoittamat 25 000 mk oli tarkoitus käyttää museokokoelmien keräämiseen kesän aikana ja sitä varten päätettiin aloittaa neuvottelut sopivien henkilöiden kanssa. (K-SMa, K-SMY, museovaliokunnan kokous 26.4.1931.) Keski-Suomen museoyhdistykseen saattoi liittyä kolmenlaisena jäsenenä. Yhden vuoden jäsenmaksu oli 20 mk. Perustajajäseneksi pääsi maksamalla kerralla kymmenen vuoden jäsenmaksun eli 200 mk ja yhdistyksen lahjoittajajäsenyydestä puolestaan piti maksaa 1000 mk. Jäseneksi saattoi liittyä joko Gummeruksen, Weilin & Göösin tai Työväen kirjakaupoissa. Saarijärven Paavon konttorissa ja maanviljelysseuran toimistossa oli niin ikään mahdollisuus ilmoittautua jäseneksi.

Myös maalla asuvat saattoivat liittyä yhdistykseen, kunhan johtokunta oli saanut asiamiehet eri paikkakunnille. Jäsenyys oikeutti vapaaseen pääsyyn museoon ja aikanaan he saivat kaikki yhdistyksen julkaisut ilmaiseksi. (Jäseneksi K-S:n museoyhdistykseen... 1931, 2.) Toivo Ojala liittyi heti ensimmäisenä vuonna museoyhdistykseen sen perustajajäseneksi. Lahjoittajajäsen hänestä tuli vuonna 1937.

Keski-Suomen museoyhdistys oli virallisesti olemassa, joten väliaikaisen johtokunnan jäsenet valittiin vakinaisiksi yhdistyksen kokouksessa 31. päivänä toukokuuta. Museon neuvottelukuntaan valittiin 25 jäsentä ja muun muassa Jyväskylästä siihen nimettiin kunnallisneuvos K. V. Koskelin, pankinjohtaja J. F. Karpio, johtaja Viktor Kilpinen ja taiteilija Jonas Heiska. Neuvottelukunnan muut jäsenet olivat eri puolilta maakuntaa. Myöhemmin tähän neuvottelukuntaan Keski-Suomen maanviljelysseura nimesi maanviljelijä Vihtori Vesterisen. Maanviljelijä Eino Kivivuori tuli siihen Keski-Suomen Maataloustuottajain Liitosta, konsulentti Reetta Kivilahti Keski-Suomen Marttaliitosta ja johtaja O.V. Sirkka edusti Keski-Suomen Nuorisoseurojen Liittoa. Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistystä neuvottelukunnassa edusti yliopettaja Juho Jussila. Toivo Ojala suunnitteli Keski-Suomen museoyhdistykselle merkin, jossa oli Petäjäveden vanhan kirkon tapulin viiri. (LIITE I) Logoa käytettiin muun muassa yhdistyksen kirjekuorissa, erilaisissa asiapapereissa, jäsenkortissa ja sanomalehden museopalstassa. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 6-8.)

Museotalon vuokrasopimus allakirjoitettiin 28. toukokuuta ja sopimus oli voimassa kolme vuotta 1.6.1931 alkaen, joten se päättyisi toukokuun lopussa vuonna 1934. Vuokra oli 900 mk kuukaudessa, jonka tältä ajalta kauppaneuvos Hanna Parviainen lupautui maksamaan. Vuokrattu rakennus oli Valter Parviaisen omistamalla tontilla sijaitseva kaksikerroksinen kivitalo, jonka alakerrassa oli kaksi huonetta ja yläkerrassa neljä. Itse asiassa yksi yläkerran huoneista oli pieni keittiö, joten sillä ei ollut käyttöä kokoelmien näyttelytilana. Hanna Parviainen maksoi myös arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelemat korjaustyöt. Sen jälkeen rakennus olikin sopivampi museokäyttöön ja muun muassa Cygnaeuksenkadulle oli tehty ulko-ovi yleisöä varten. (Maakuntamuseo pääsee heti... 1931, 2.) Keski-Suomen museo oli saanut kokoelmilleen sijoituspaikan ja museo oli osoitteessa Cygnaeuksenkatu 10. Mutta Toivo Ojalalle tämä museon ensimmäinen koti oli vain esineiden tilapäinen sijoituspaikka. Hän halusi, että kokoelmat saisivat ajanmukaisen museotalon. Ojala kirjoittaa:

Ehkäpä ei ole kovin kaukana se aika, jolloin maakunnan keskuksessa kohoaa ajan- ja tarkoituksenmukainen museotalo, jonne nykyinen vaatimaton rakennus saa luovuttaa sisältönsä.

(Ojala 1931a, 2.)

Toivo Ojala valittiin varapuheenjohtajaksi johtokunnan kokouksessa toukokuussa ja samaisessa kokouksessa päätettiin, että yhdistyksen toimihenkilöille maksetaan myös palkkaa. Palkkion suuruudesta päättäminen kuitenkin jätettiin syksyyn ja marraskuussa sovittiin, että Ojalalle maksetaan museon hoitamisesta 10 000 mk vuodessa. Sihteerin ja rahastonhoitajan Veikko Sariola sai 150 mk kuukaudessa. Muita palkollisia yhdistyksessä ei sitten ollutkaan. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 31.5.1931, 4.11.1931.) Suomen museoliitto hyväksyi Keski-Suomen museoyhdistyksen jäsenekseen 16. marraskuuta 1931 ja samalla se myönsi yhdistykselle raha-arpajaisvaroista 5000 mk. Yhdistyksen johtokunta anoi avustusta myös Kordelinin Säätiöltä, mutta anomus ei sillä kertaa johtanut tulokseen. Maakuntamuseon kanssakäyminen valtakunnallisen keskusmuseon kanssa alkoi jo ensimmäisenä työvuonna museon ilmoittaessa Muinaistieteelliselle toimikunnalle maakunnassa tehdystä kahdesta esihistoriallisesta löydöstä. Viitasaarelta löytynyt esihistoriallinen kivinuija sai jäädä Keski-Suomen museoon, mutta Kinnulasta suosta löytyneen suksen "pidätti Kansallismuseo." (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 9-11.)

Toivo Ojala vastasi museokokoelmien keräämisestä ja hänen laatimiaan ohjeita esineiden keräyksestä julkaistiin paikallisten sanomalehtien museopalstalla yhdistyksen logolla varustettuna. Museopalsta antoi myös ohjeita siitä, miten esineet tuli lähettää museoon, jotta ne eivät rikkoontuisi kuljetuksen aikana. Kaupunkilaiset ja lähiympäristön asukkaat toivat myös henkilökohtaisesti tavaroitaan museoon. Alussa esineitä kerättiin etupäässä Jyväskylästä ja sen lähiympäristöstä Uurainen, Toivakka, Petäjävesi, Muurame, Korpilahti ja Laukaa mukaan lukien. Keski-Suomen museoyhdistys nimesi 48 asiamiestä eri puolille maakuntaa. Heidän tehtävänä oli sekä hankkia yhdistykselle jäseniä että kerätä esineitä museoon. Eniten asiamiehiä oli Laukaassa, Saarijärvellä, Petäjävedellä ja Keuruulla ja ensimmäisenä vuonna yhdistykseen liittyi noin 150 jäsentä. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 9, 13.) Johtokunta oli päättänyt, että asiamiehille voitaisiin maksaa 10 % koottujen jäsenmaksujen määrästä. Mikäli joku tekee kaupungissa "ammattimaista" jäsenkeräystä, niin hänelle maksetaan jokaisesta henkilöjäsenestä viisi markkaa. (K-SMa, K-SMY, museovaliokunnan

kokous 5.5.1931.) Keski-Suomen museolla oli asiamiehiä kokoelmia keräämässä ja tavoitteena oli ollut koko maakunnan kattava asiamiesverkosto, mutta tavoite ei täysin toteutunut asiamiesverkoston jäädessä epäyhtenäiseksi. Alkuvuosien ahkerina asiamiehinä mainitaan toivakkalaiset Jaakko Montonen ja Heikki Pänkäläinen. Paitsi asiamiesten välityksellä, museoon saatiin esineitä myös ammattimaisen keräystyön kautta ja näistä kerääjistä nimetään muun muassa A. Matilainen Keuruulta ja Valde Vuoristo Petäjävedeltä. Jyväskyläläinen kauppias K. E. Niemi keräsi museoon noin tuhat esinettä Jyväskylän Keljosta, Nyrölästä, Vesangasta, Palokasta, Muuramesta, Laukaasta ja Konnevedeltä. Yleensä esineet saatiin lahjoituksina, mutta toisinaan niistä jouduttiin maksamaan korvaus luovuttajalle. Nuoren museon kokoelmien keräys oli alkanut hyvin ja jo ensimmäisen vuoden lopussa Toivo Ojala oli luettelloninut pääluetteloon noin 1600 esinettä. Keski-Suomen museon tilat alkoivatkin olla täynnä. (K-S:n museon kansatieteellinen... 1932, 2; K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 13.)

Luettelointi vei Toivo Ojalalta paljon aikaa, sillä pääluetteloon merkitsemisen ohella museonhoitaja myös piirsi jokaisesta esineestä kuvan. Kuvasta selvisi esineen muoto ja muita tärkeitä yksityiskohtia ja Ojala nimittikin tekemäänsä pääluetteloa museon "keskukseksi tai sydämeksi". Hän totesi, että museon keskuksessa jokaisen esineen historia säilyy, vaikka itse esine sattuisikin aikojen saatossa hukkaantumaan. (K-S:n maakuntamuseon järjestely... 1932, 2.) Museon kokoelmat kasvoivat järjestelmällisen keräyksen ansiosta ja toisinaan saatiin lahjoituksina jopa suuri määrä esineitä yhdellä kerralla. Kauppaneuvos Hanna Parviainen esimerkiksi lahjoitti vanhempiensa työhuoneiden kalustukset kaikkine tavaroineen ja johtaja Viktor Kilpinen puolestaan lahjoitti museolle koko 1300 esinettä sisältävän yksityiskokoelmansa. Keskisuomalaisen osakunnan jäsenet keräsivät kesäisillä kotiseuduntutkimusretkillään paljon kansatieteellisiä esineitä museon kokoelmiin. Huomattava osa museoesineistä saatiin lahjoituksina, joten ikään kuin huomaavaisuuden osoituksena Keski-Suomen museoyhdistys otti tavaksi julkaista sanomalehdessä esineiden lahjoittajien nimet.

1930-luvun alun museotalokeskustelu

Taiteilija Jonas Heiska oli ehdottanut jo vuonna 1916 museon rakentamista Harjulle ja siitä lähtien asia oli ollut esillä eri yhteyksissä. Sirkka Valjakka toteaa muun muassa Alvar Aallon kirjoittaneen vuonna 1924 Harjulle rakennettavasta

maakuntamuseosta (Valjakka 1981, 85). Kun maisteri Ohto Oksala talvella 1931 ehdotti museon paikaksi Cygnaeuksenkadun ja Oikokadun välistä aluetta Harjun rinteellä (K-S:n museon tulee elävästi... 1931,1,5), niin ehdotus ei ollut suinkaan uusi ja tuntematon asia kaupunkilaisille. Oikeastaan keskustelu museotalon paikasta jatkui. Aihe vain oli ajankohtaisempi, sillä olihan maakuntamuseo perustettu. Siltä vain puuttui oma talo, rakentamiseen sopiva paikka ja rahaa itse rakennustöihin. 1930-luvun alun Jyväskylässä kaupungin keskellä sijaitseva puistomainen Harju ja sinne vuonna 1887 rakennetun ensimmäisen näkötornin uusiminen oli yleisenä keskustelun aiheena. Ajankohtaiseksi aiheen teki matkailun lisääntyminen kaupunkiin, jolloin Harjun ja siellä olevan näkötornin merkitys kaupunkikuvalle ei ollut täysin yhdentekevä asia. Kun samaan aikaan käytiin keskustelua Keski-Suomen maakuntamuseon mahdollisesta rakentamisesta, niin näissä keskusteluissa tuleva museo ja näkötorni liitettiin yhteen.

Elokuun alussa vuonna 1931 sanomalehti Keskisuomalainen kirjoitti Jyväskylän Harjulle mahdollisesti rakennettavasta, vanhaa näkötornia korkeammasta, kivisestä näkötornista. Lehden artikkeli totesi nykyisen tornin olevan liian matalan ja, että se oli "muutenkin kelvoton". Samassa artikkelissa haastateltiin Jyväskylä - Päijänteen Laiva Oy:n toimitusjohtajaa, joka mainitsi kesän matkailuliikenteen olleen melko hiljaista. Taloudellinen pulakausi oli yksinkertaisesti vähentänyt turistien määrää kaupungissa. Toimitusjohtajan mielestä kaupungin olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota matkailun kehittämiseen, sillä pula-ajasta huolimatta matkailijoiden määrä oli lisääntynyt. Jyväskylä lähiympäristöineen on kyllä kaunista seutua toimitusjohtaja K. Kauranen toteaa haastattelussaan, mutta tämän kauneuden näkeminen on mahdotonta. Syyksi hän nimeää Harjun näkötornin, joka on liian matala ja muutenkin "kurjassa kunnossa". Uusi näkötorni on aivan välttämätön kaupungin imagon kannalta, jonka jälkeen Jyväskylä - Päijänteen Laiva Oy:n toimitusjohtaja kehtaisi ylipäättään ohjata turistit Harjulle. Myös kaupunginjohtaja V. Suosalmi myöntää, että Harjun 44 vuotta vanha näkötorni on liian matala, ikävä ja "kaikin puolin aikansa ohi elänyt". Suosalmen mielestä näkötorni on tärkeä etenkin matkailun kehittämiseksi ja hän mainitsee Harjun näkötorneasian olleen jo pitemmän aikaa suunnitteilla. Sitä varten oli jopa varattu 100 000 mk rahaa kaupungin budjettiin. Siten uuden tornin rakentamisesta oli kaupunginjohtajan mukaan olemassa periaatteellinen päätös. Käytännössä rakentamiseen voitaisiin ryhtyä jo seuraavana talvena, mutta rakennuksen piirustukset vain puuttuivat. (Jyväskylän Harjulle rakennetaan... 1931, 1, 2.)

Toivo Ojala otti osaa näkötorni-asiaan ja museotalo-keskusteluun kirjoittamalla Keskisuomalaiseen artikkeliin, joka julkaistiin 8. päivänä elokuuta eli neljä päivää kaupunginjohtajan ja Jyväskylä - Päijänne Laiva Oy:n toimitusjohtajan haastattelun jälkeen. Toivo Ojalan mielestä Harju olisi mitä edustavin paikka myös museotalon paikaksi ja tulevan museotalon ja näkötornin voisi yhdistää. Ojalan mielipiteen taustalla niin ikään oli matkailun edistäminen, sillä yleisestikin koko maassa lisääntynyt matkailu toi turisteja myös Jyväskylään. Harju ja siellä oleva näkötorni ovat turisteille eräänlaisia välttämättömiä paikkoja, jonne he joka tapauksessa menevät, Toivo Ojala kirjoittaa. Hänen mielestään museotalo ja näkötorni yhdistettyinä voisivat palvella toisiaan. Siten turistien tullessa Harjun näkötorniin ihaillemaan sieltä avautuvia maisemia, he samalla kävisivät myös museossa. Kaupunki säästäisi rakennuskustannuksissakin, kun sekä näkötorni että museo olisivat samassa rakennuksessa, jolloin kaupungin tarvitsisi rakentaa vain yksi talo kahden sijasta. Siten museotalo-näkötornistä voitaisiin rakentaa kaksinverroin komeampi kuin se, että molemmat hankkeet toteutettaisiin erikseen. "Kaikki järkisyöt ja kauneusnäkökohdat puhuvat sen puolesta", Toivo Ojala toteaa artikkelinsa lopussa. Järkisyillä Ojala tarkoitti, kustannusten säästöjen lisäksi, että talo olisi tehtävä kivistä. Kiviseen pintaanhan on hankalampi raapustella graffiteja. Aikaisempien haastateltavien tavoin myös Toivo Ojala kritisoi Harjun portaiden tarkoituksettomuutta. Hän kirjoittaakin, että aikoinaan kaupunki oli "eksynyt melkoiseen mauttomuuteen", kun se oli rakentanut Harjulle nousevat raput. Omassa artikkelissaan Ojala ei esitä yksityiskohtaisempia museotalosuunnitelmia. Mutta kuitenkin museotalosta pitäisi tehdä kaunis, jolloin se myös kohottaisi kaupunkikuvaa. Hän halusi, että rakennettavan museon yhteyteen varattaisiin tilaa myös taidemuseolle. Näin ollen keskisuomalaiset taiteilijat voisivat laittaa töitään näytteille omassa maakunnassaan. (Ojala 1931b, 2.)

Toivo Ojalan kirjoituksen ja asiasta syntyneen keskustelun johdosta Keskisuomalainen haastatteli kuvanveistäjä Oskari Raja-ahoa, jonka haastattelu julkaistiinkin lehdessä jo seuraavana päivänä. Myös Raja-aho ehdotti näkötornin ja museotalon yhdistämistä. Hänen mielestään Harjulle vuonna 1925 rakennetut arkkitehti G. Wahlroosin suunnittelemat portaat päättyivät vain harjun rinteeseen ja ne eivät varsinaisesti johtaneet mihinkään. Portailla pitäisi olla avoin tasanne, joka katkaisisi nousun ylöspäin ja ohjaisi kulkusuunnan pitkin Harjua ja kohti mahdollista museotalo-näkötornia. Oskari Raja-aho ehdottikin, että portaiden yläpäähän rakennettaisiin puoliympyränmuotoinen graniittipylväistö. Hänen mielestä perinteisen näkötornin sijasta pitäisi rakentaa kaksikerroksinen

museotalo. Talon kulmasta kohoaisi torni ainakin kolme kerrosta yli puiden latvojen, jotta ylinnä olevalta näköalatasanteelta voitaisiin ihailla näkymiä kohti Jyväsjärveä. Kuvanveistäjä Raja-aho rakentaisi museon yhteyteen myös ulkomuseon. Sen ja museotalon hän sijoittaisi Harjulla olevan urheilukentän ja Nisulan väliseen puisto-osaan. (Rakennettakoon Harjulle...1931, 1,2.)

Noin kymmenen päivää myöhemmin museotalokeskusteluun otti osaa taiteilija K. J. Bengts, joka niin ikään yhdistäisi näkötornin ja museotalon. Hänen mielestään museo pitäisi tehdä Jyväskylän mustasta graniitista nykyisen näkötornin paikalle ja rakennuksen perustus olisi tehtävä kalliopohjalle. Siten vielä "tuhansien vuosien päästä ainakin rauniot olisivat jäljellä puhumassa meidän aikamme kulttuurista". Taiteilija Bengts haluaisi, että Jyväskylään perustettaisiin myös ulkomuseo. Ulkomuseon hän sijoittaisi Harjun taakse siellä jo ennestään olevaan suureen hiekkakuoppaan. Kuopasta voisi tehdä järven, jonka rannalle voitaisiin sijoittaa nuottatalas, veneitä ja muita kalastustarpeita. Bengts toivoi, että museosuunnitelma toteutuisi mahdollisimman pian. Hän näkisi mielellään Keski-Suomen maakuntamuseon ja ulkomuseon pystyissä Jyväskylän kaupungin täyttäessä kuuden vuoden päästä 100 vuotta. (Museotalo Harjulle valmiiksi... 1931, 1.)

Museojuhla Kunnallistalossa ja museo avataan yleisölle

Keski-Suomen museon esineiden keräystyö oli alkanut hyvin ja kokoelmat olivat kasvaneet nopeasti. Vuoden 1931 lopussa museossa oli jo noin 1700 esinettä, joista Toivo Ojala oli ennättänyt luetteloita 1450. Luetteloimisen ohella hän oli piirtänyt jokaisesta esineestä kuvan ja vienyt esineet pääluetteloon. Kun esineitä oli kertynyt jo näinkin paljon ja Cygnaeuksenkatu 10 oli kunnostettu, niin hän saattoi ryhtyä tekemään näyttelyä. Museonhoitaja sai rakentaa näyttelyalustan alkaen ja johtokunta olikin antanut hänelle sen suhteen niin sanotusti "vapaa kädet". Edellisestä Keski-Suomen maakuntaliiton ja ylioppilaskerhon museojuhlasta oli kulunut vuosi, joten johtokunta päätti pitää museojuhlan Kunnallistalossa sunnuntaina 10. tammikuuta 1932. Museojuhla pidettiin, vaikka museo ei vielä ollut avoinna yleisölle. Jo alkuvuodesta Toivo Ojala oli kutsunut sanomalehtien edustajia tutustumaan museoon ja siihen, mitä hän siellä oli saanut aikaan. Oikeastaan museonhoitaja oli saanut valmiiksi yläkerrassa sijaitsevat Parviaisten työhuoneet ja muuten joka puolella oli suuria tavarapinoja odottamassa sijoituspaikkaansa. Jokaisessa esineessä olevat punaiset, huolella

tehdyt luettelointinumerot paljastivat epäileville toimittajille sen, että he eivät suinkaan olleet "vanhaintavarainkaupassa". Itse asiassa Toivo Ojalan tarkoitus ei ollut esitellä toimittajille museoon kertyneitä tavararöykkiöitä. Museoon oli kertynyt paljon, jopa hyvinkin arvokkaita esineitä ja hän halusi kertoa toimittajille, mitä tulevaisuudessa olisi tehtävä. Ojalan mielestä Keski-Suomen maakuntamuseon olisi ehdottomasti saatava tilava ja ajanmukainen museotalo. Vasta sen jälkeen museon arvokkaat kokoelmat voisivat kunnolla olla sekä yleisön nähtävinä että tutkijoiden käytettävissä. (K-S:n maakuntamuseon toiminta... 1932, 1.)

Sunnuntaina pidettävään juhlaan Toivo Ojala oli järjestänyt Kunnallistalolle pienen näyttelyn museoon kertyneistä esineistä. Kokoelmia oli esillä kahdessa huoneessa ja näytteillä oli etenkin museon arvokkaimpia esineitä. Esillä oli myös joitakin esinesarjoja ja Keski-suomalaisen osakunnan edellisen kesän kotiseuduntutkimusretkellä otettuja valokuvia, jotka se oli luovuttanut museon arkistoon. Sanomalehti Keski-suomalainen mainosti etukäteen Kunnallistalossa pidettävää juhlaa kirjoittamalla:

Iltamaan tullakseen ei muuten tarvitse olla lainkaan 'museohullu', sillä sen ohjelmassa on näkemistä ja kuulemista vaikkapa museon vastustajillekin, jos ylipäänsä sellaisia on olemassa.

(Museojuhla tänä iltana. 1932, 2.)

Museoaatteen vastustajia ei tainnut kaupungista löytyä ja Kunnallistalon juhlasali oli, edellisen vuoden tavoin, täynnä innostunutta museoväkeä.

Museojuhlissa Toivo Ojala piti puheen. Hän oli Keski-Suomen museon museonhoitaja ja parhaillaan järjesti sen kokoelmia esille, joten kukapa muu olisi ollut sopivampi henkilö kertomaan keräystyöstä ja museon valmistumisesta. Puheensa hän aloittikin kertomalla Keski-Suomen museoyhdistyksen syntymisestä ja siitä innosta, jolla museoasiaa oli lähdetty viemään eteenpäin. Sen seurauksena museolla oli kokoelmissaan lähes 2000 esinettä ja siten esineiden puolesta Keski-Suomen museo pystyi kilpailemaan muiden maakuntamuseoiden kanssa. Ojalan mukaan ihmiset yleensä olivat suhtautuneet myönteisesti esinekeräykseen ja museoasiaan. Mutta päinvastaistakin suhtautumista oli esiintynyt ja jotkut esineiden luovuttajat olivat pyrkineet ottamaan kaiken mahdollisen hyödyn irti vanhoista tavaroistaan. Rahallinen hyöty oli ollut mielessä etenkin silloin, kun kerääjä oli todennut jonkin esineen olevan museon kannalta arvokas. Toivo Ojalan mielestä olennaista museoasiassa oli, että siihen ja etenkin esineiden keräykseen suhtauduttiin oikealla tavalla. Esineen omistajalle jokin

hyvinkin arkipäiväinen ja merkityksetön tavara muuttui arvokkaaksi nimenomaan vasta museossa, joten aina esineen arvoa ei voinut ajatella rahassa. (Museojuhla. Onnistunut ja... 1932, 2.) Oikea suhtautuminen esineiden keräykseen oli siten niiden vapaaehtoista luovuttamista. Toivo Ojala toteaaakin, että meillä on velvollisuuksia "ennen eläneitä sukupolvia ja meitä seuraavia sukupolvia kohtaan". (K-SMa, a336:86, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Lausunnollaan Ojala tarkoitti, että ihmiset voisivat luovuttaa tarpeettomat tavaransa museoon ilmaiseksi ja että esineiden luovuttaminen oli jopa kunnia-asia. Näin ollen museoyhdistys säästäisi varansa varsinaiseen museotalorahastoon ja rahaa ei tarvitsisi käyttää kokoelmien ostamiseen. Toisaalta museonhoitaja kuitenkin myönsi, että oli kohtuullista korvata arvokas esine luovuttajalle. Yleensä esineistä ei tarvinnut maksaa paljoa ja Sirkka Valjakka toteaaakin, että esineiden osatamiseen pantiin huomattavia summia vain silloin, kun pelättiin, että ne mahdollisesti joutuisivat pois Keski-Suomesta (Valjakka 1956, 21).

Museojuhlaa seuraavana sunnuntaina johtaja Viktor Kilpinen kutsui yhdistyksen työvaliokunnan jäsenet Toivo Ojalan, Ohto Oksalan ja Veikko Sariolan kotiinsa tutustumaan noin 1300 esinettä sisältävään yksityiskokoelmaansa. Kokoelmaan kuului muun muassa paljon kansatieteellisiä esineitä ja tekstiilejä, kuten keskisuomalaisia ryijyjä ja raanuja. Viktor Kilpinen oli aloittanut kokoelmansa keräämisen jo pikkupoikana kotipitäjästään Maariasta, jossa hän oli muun muassa ostanut toisilta pojilta harvinaisia vahoja rahoja. Nyt 67-vuotiaana hän halusi lahjoittaa kokoelmansa Keski-Suomen museoon ja museonhoitaja saisi valita esineiden ottojärjestyksen. Ojalan mielestä Viktor Kilpisen lahjoitus oli merkittävä tapahtuma museolle ja oma museotalo oli entistäkin kiireisempi asia. Hän toivoi, että Keski-Suomen kunnat, valtio mukaan lukien, voisivat osallistua uuden museotalon kustannuksiin. Valtion mukaantulo hankkeeseen riippuisi Toivo Ojalan mielestä lähinnä keskisuomalaisista kansanedustajista ja siitä, miten he veisivät asiaa eduskunnassa eteenpäin. (K-S:n museo saanut... 1932, 1.) Yhdistyksen sen vuoden toimintakertomus toteaaakin, että Kilpisen lahjoitus vei museoasiaa eteenpäin ja samalla se toi "päiväjärjestykseen vakinaisen suojan" hankkimisen Keski-Suomen museolle. Taloudellinen pulakausi maassamme oli todellisuutta. Vuosiraportissaan johtokunnan sihteeri joutuikin pettyneenä toteamaan, että "taloasia oli lykättävä siksi kunnes yleinen taloudellinen asema maassa paranee." (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 12.)

Cygnaeuksenkadun varrella Keski-Suomen museolla oli käytössä kuusi huonetta

ja tilava varasto pihalla olevassa puurakennuksessa. Museon kaksikerroksinen uunilämmitteinen kivirakennus oli alun perin tarkoitettu yhden perheen asuinkäyttöön. Siten esineiden ajanmukainen näytteilleasettaminen pieniin huoneisiin oli hankalaa. Sirkka Valjakan mukaan tilojen väliaikaisuus ei myöskään kannustanut Toivo Ojalaa yrittämään parastaan (Valjakka 1951, 28). Tähän myös Ojala itse viittaa Keski-Suomen museon vihkiäisissä pitämässään puheessa, kun hän valittaa museokokoelmien vaatimatonta esitystapaa (K-SMa, a336:47, T. Ojalan käsikirjoitukset). Johtokunta olisi halunnut, että museo olisi voitu avata yleisölle jo tammikuussa pidetyn museojuhlan yhteydessä (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 4.11.1931). Haluttiin, että maakunnan väestö olisi päässyt mahdollisimman pian tutustumaan museoyhdistyksen saavutuksiin. Kevät oli museonhoitajalle kiireistä aikaa. Viikonloppuisin ja iltaisin Toivo Ojala ahersi Cygnaeuksenkadulla, sillä Keski-Suomen museon näyttely edistyi vasta, kun normaali työpäivä seminaarissa oli päättynyt. Samanaikaisesti museoon tulevat uudet esineet piti viedä pääluetteloon ja oman aikansa vei esineiden kuvien piirtäminen.

Toivo Ojala sai näyttelyn valmiiksi huhtikuussa ja sen tekemisessä hän noudatti periaatetta, että museon kaikkia esineitä ei aseteta esille. Esineet olivat järjestettyinä tyyppisarjoittain. Museossa tehdyssä radiohaastattelussa Toivo Ojala toteaaakin laittaneensa yleisön nähtäväksi vain ne esineet, jotka olivat olennaisia eli informaation kannalta tärkeitä. Tärkeää myös oli, että yhden asiayhteyden kannalta koko esinesarja oli esillä. Tosin tästä periaatteesta hän joutui osittain luopumaan tilahtauden takia. Keski-Suomen maakuntamuseolla oli hallussaan peruskokoelma, kun museo avattiin yleisölle toukokuussa 1932. Puuttuvia esinesarjoja oli tarkoitus täydentää myöhemmin keskittämällä keräystyö vain tiettyihin esineisiin (K-SMa, Ojalan radiohaastattelu 3.2.1935). Pari päivää ennen varsinaista avajaispäivää Toivo Ojala kutsui jälleen sanomalehdistön edustajia tutustumaan museoon. Toimittajat saattoivat vain todeta, että museonhoitaja oli pystynyt, tilojen ahtaudesta huolimatta, luomaan näyttelystä eheän kokonaisuuden. (K-S:n museon, maakuntamme... 1932,2.)

Keski-Suomen museon kokoelmia oli esillä viidessä huoneessa ja yläkertaan johtavassa rappukäytävässä. Alakerrassa olivat esillä museon kansatieteelliset esineet, jotka Toivo Ojala oli ryhmitellyt aihepiireittäin. Ensimmäisen, suoraan ulko-ovesta tultavan, huoneen seinille museonhoitaja oli sijoittanut maanviljelykseen, karjanhoitoon, metsästykseseen ja kalastukseen liittyviä esineitä. Näiden lisäksi

esillä oli miesten työkaluja ja pieni asekoelma. Aseet olivat tulleet Kilpisen lahjoituksen mukana. Keskellä huoneen lattiaa oli iso Pariisin maailmannäyttelyn Suomen osastossa vuonna 1900 ollut vitriini. Kaapissa oli niin ikään Kilpisen kokoelmasta tulleita esineitä, kuten kivikautisia kirveitä ja talttoja, vanhoja rahoja ja esineitä tinasta ja posliinista. Huone oli pieni, joten esineet eivät olleet varsinaisesti tyyppisarjoittain ja esillä olikin vain jokunen näyte kultakin eri alalta. Alakerran toiseen huoneeseen museonhoitaja oli laittanut esille ruoka- ja maitotalouteen liittyviä tavaroita, nautinovälineitä, tuohitöitä ja erilaisia valaisimia. Huoneen harvinaisuena olivat Muuramen Rättälistä peräisin oleva kaappi vuodelta 1787 ja Laukaan Tarvaalan seurakunnan ensimmäisen, jo 1600-luvulla hävitetyn, Hartikan kirkon lukko ja saranat. Yläkertaan johtavassa rappukäytävässä oli myös esillä museon kansatieteellisiä kokoelmia. Portaiden alaosaan Toivo Ojala oli pannut näytteille ryhmän erilaisia kulkuvälineitä, muun muassa suksia, satuloita, valjaita ja erikoisuutena Muuramesta suosta löydetty vanha ruuhi. Portaiden yläosan seinille hän oli ripustanut erilaisia punnitusvälineitä ja joitakin tekstiilejä. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 4-5.)

Rakennuksen toisessa kerroksessa olivat museon tekstiilit ja naisten käsityövälineet. Museoon oli kertynyt sekä ostoina että lahjoituksina joitakin ryijyjä ja Toivo Ojalan mielestä huoneen ryijyt olivat todella kauniita näytteitä keskisuomalaisesta ryijynvalmistustaidosta. Tässä huoneessa olivat myös kirkkovakat, joita kokoelmiin oli kertynyt paljon eri puolilta maakuntaa. Huoneen seinällä oli museoaatteen innokkaan kannattajan, kirjailija Maila Talvion lahjoittama, professori Ernst Bonsdorffin muotokuva. Esillä oli myös, Ojalan mielestä, eräänlainen "kulttuurihistoriallinen kuriositeetti" eli "lyseonlehtorinrouva" Aurora Hirnin värjätyistä sulista tekemä taulu. Rouva Rosa Enckellin perikunta oli lahjoittanut sen Keski-Suomen museoon. Ojala toteaaakin, että aikanaan rouva Hirnin taulut olivat herättäneet runsaasti huomiota myös ulkomaisissa näyttelyissä. Kaksi seuraavaa huonetta olivat interiöörejä. Toinen niistä oli kauppaneuvos Joh. Parviaisen työhuone, jonka kaluston tämän tytär, kauppaneuvos Hanna Parviainen oli lahjoittanut museolle. Erikoisuutena huoneen esineistä museonhoitaja mainitsee muun muassa öljylampun, joka oli ensimmäisiä Jyväskylään tuotuja lampuja. Sohvakaluston nahkainen päällys oli tehty Parviaisen omistamassa Tourulan nahkatehtaassa ja peräseinällä oleva maalaus esitti taiteilija Jonas Heiskan kuvaamaa mäkymää Säynätsalosta Päijänteelle. Toinen interiööri oli edellisen puolison, kauppaneuvoksetar Maria Parviaisen työhuone. Huoneen kaluston oli valmistanut jyväskyläläinen puuseppä

Antti Hinkkanen noin vuonna 1870. Aikaisemmin keittiönä olleen museon viimeisen eli kuudennen huoneen Toivo Ojala jätti osittain varastoksi. Museon kaikissa huoneissa oli esillä taiteilija Jonas Heiskan tauluja, joista yhden taiteilija oli jopa lahjoittanut museolle omaksi. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 5-6; Ojala 1932, 60.)

Keski-Suomen museon avajaisjuhlaa vietettiin Yhteislyseolla helluntaina 15. toukokuuta 1932. Hieman yli vuosi oli kulunut siitä, kun yhdistys oli perustettu ja museon kokoelmia oli alettu kerätä. Avajaisjuhlassa oli läsnä museon sekä lahjoittaja- että perustajajäseniä, kaupungin viranomaisia, neuvottelukunnan jäseniä, museon asiamiehiä ja muita museohankkeessa mukana olleita henkilöitä. Toivo Ojalan pitämän puheen keskeinen aihe olikin luonnollisesti Keski-Suomen museo. Museo oli olemassa ja sen kokoelmat olivat viimein esillä yleisön nähtävänä. Mutta heti puheensa alussa Toivo Ojala joutui toteamaan, että hyvästä alusta huolimatta päämäärää ei ollut saavutettu. Päämäärä oli luonnollisesti "täydellinen" maakuntamuseo. Kerrottuaan ensin lyhyesti museon näyttelystä, hänen puheensa siirtyi tulevaan museorakennukseen. "Keski-Suomen entisyyden tutkiminen ja sen entisten muistojen säilyttäminen vaativat menestyäkseen tutkimuskeskuksen, museotalon", Toivo Ojala tähdentää. Hänen mielestään museo on tutkimuslaitos, jonka tulee ohjata alueellaan tehtävää kotiseuduntutkimustyötä. Tämä ei olisi mahdollista niin kauan kun museo joutuu olemaan ahtaissa tiloissa Cygnaeuksenkadulla ja Ojala totesikin, että "Lähivuosien tunnuslauseeksi olisi otettava: Keski-Suomen Museolle oma koti". Hän toivoi sen toteutuvan viimeistään Jyväskylän kaupungin viettäessä 100-vuotisjuhlaansa vuonna 1937. (K-SMa, a336:47, T. Ojalan käsikirjoitukset; K-S:n museon avajaisjuhla... 1932, 1.)

Varsinaisen juhlan jälkeen museonhoitaja esitteli kutsuvieraille Keski-Suomen museon. Pitämässään puheessa Toivo Ojala oli kertonut museon näyttelyn syntymisestä. Nyt vierailta oli tilaisuus nähdä museo ja ensimmäisenä päivänä siihen kävi tutustumassa yli 200 vierasta. Yleisölle museo avattiin vasta seuraavana päivänä ja se oli avoinna sunnuntai-iltapäivisin kello 13-15. Toisinaan Toivo Ojala itse tai museon vahtimestari olivat oppaina. Pääsymaksu aikuisilta oli kolme markkaa ja lapset pääsivät tutustumaan kokoelmiin yhdellä markalla. Opettajan kanssa luokittain tulevat koululaiset pääsivät sisälle 50 pennillä. Museossa oli myynnissä näyttelystä otettuja "postikorttivalokuvia". (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 9.) Paikalliset sanomalehdet kirjoittivat paljon museon avaamisesta, joka koettiin yhteisenä juhlahetkenä koko maakunnassa.

Myöhemminkin sen vuoden aikana Keski-Suomen maakuntamuseo oli usein esillä lehtien palstoilla. Näin ollen ensimmäisenä vuonna museossa kävi yli 900 kävijää. Museosta tiedottaminen oli kannattanut.

Keski-Suomen museo 1930-luvulla

Keski-Suomen museossa oli vähän tilaa, joka kaikki käytettiin kokoelmien näytteille asettamiseen. Museonhoitajalta puuttui oma työhuone ja Ojala joutuikin käyttämään yhtä näyttelyhuonetta työhuoneenaan. Tilojen ahtaudesta johtui, että noin 1/3 kokoelmista piti laittaa varastoon ja muun muassa kaikki paljon tilaa vievät esineet, kuten kaapit, pöydät ja sängyt olivat siellä. Alussa museon varastona oli pihan perällä oleva puinen vaja, joka Toivo Ojalan mielestä oli esineiden turvallisuuden kannalta suorastaan tuhoisa säilytyspaikka. Se oli kostea ja mahdollinen tulipalo polttaisi rakennuksen hetkessä maan tasalle. Yksi varasto ei ollut riittävä ja jo vuonna 1932 se oli aivan täynnä tavaraa. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 7-8.) Toisen työvuoden lopussa museon pääluettelossa oli 3000 esinettä. Museonhoitaja totesikin tyytyväisenä luvun merkitsevän sitä, että tässä ajassa Keski-Suomen museo oli kohonnut keskisuurten museoiden joukkoon ollen yhdeksäs maamme noin 50 maaseutumuseosta. Hän käytti vertailukriteerinään nimenomaan esineiden lukumäärää. Toivo Ojalan mukaan enemmän esineitä oli vain sekä Kansallismuseossa että Hämeen, Turun, Satakunnan, Loviisan, Porvoon, Vaasan, Viipurin ja Joensuun museoissa. (Maakuntamuseomme on esineluvultaan... 1933, 1.) Museoiden kokovertailussa Ojala viittasi tohtori Julius Ailion laatimaan selvitykseen vuodelta 1932 (Ailio 1932, 15).

Keski-Suomen muso sai lisää varastotilaa vuonna 1934 yhdistyksen vuokrattua Koveron talon makasiinin, jonne sijoitettiin luetteloimattomat esineet, museon kirjasto ja arkisto. Myöhemmin kirjasto, arkisto ja valokuvat siirrettiin Toivo Ojalan kotiin Seminaarinkadulle, kun talon alakerta vuokrattiin museolle (Valjakka 1956, 18). Säilytystilojen puuttumisen takia kokoelmien keräämistä täytyi viimein rajoittaa ja vuonna 1936 museonhoitaja joutuikin vetoamaan maakunnan kansalaisiin, että he säilyttäisivät esineensä kotonaan mahdollista myöhempää luovutusta varten (Museotalon aikaansaaminen on... 1936, 1).

Museon kokoelmat olivat kasvaneet lahjoituksilla, ostoilla ja järjestelmällisen

keräystyön ansiosta. Keski-Suomen museolla oli hallussaan peruskokoelma ja kokoelmiin kerääntyneitä tyyppisarjoja oli tarkoitus täydentää vasta sitten, kun museo oli saanut lisää tilaa. Oma museotalo ja sen rahaston kartuttaminen tuli yhdistyksen tärkeimmäksi tavoitteeksi. Siten 1930-luvun puolivälistä alkaen museokokoelmia ei enää aktiivisesti kerätty eikä ostettu. Mutta, mikäli joku halusi jonkin esineen lahjoittaa, niin museonhoitaja otti sen vastaan. (Museotalon rakentaminen Jyväskylään... 1936, 2.) Toivo Ojala joutui pettyneenä toteamaan vuonna 1938 tehdyssä haastattelussaan, että kokoelmia ei kannata kerätä, kun ei ole tiloja mihin ne sijoittaisi (Museotoimintaa pidetään... 1938,1). Vuonna 1946 museo luopui lehtori E. Koverolta vuokratusta makasiinista, kun se sai käyttöönsä varastotilaa Kauppakadulta. Sinne sijoitettiin etupäässä huonekaluja ja muita isoja esineitä. Keski-Suomen museon esineiden lukumäärä ylitti 5000:n vuonna 1956. Valtaosa niistä oli kansatieteellisiä esineitä, sillä museolla ei ollut rahaa arvokkaiden kulttuurihistoriallisten esineiden oston. Sirkka Valjakan mukaan museon esineiden arvoa lisäsi se, että ne oli kerätty nimenomaan Keski-Suomesta. (Valjakka 1956, 19.)

Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokuntaan vuonna 1931 kuuluivat professori Albert Hämäläinen, lehtori Toivo Ojala, opettaja Martti Korpilahti, lehtori Onni A. A. Repo, pankinjohtaja Veikko Sariola, lehtori Sakari Kuusi, agronomi T. N. Vilhula, toimittaja Heikki Laakso, maisteri Ohto Oksala ja lehtori S. W. Forss. Albert Hämäläinen ja Heikki Laakso jäivät pois johtokunnasta jo vuonna 1933. Sen vuoden eräässä kevään kokouksessaan johtokunnan jäsenet olivat todenneet, että professori Hämäläinen voi tehdä kaiken voitavansa Keski-Suomen museon hyväksi pääkaupungissa ilman johtokunnan jäsenyyttäkin. Hänen tilalleen haluttiin jokin paikallinen "aktivisti". (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 26.2.1933.) Hämäläisen tilalle valittiin filosofian tohtori Ilmari Heikinheimo ja toimitusjohtaja Kalle Järvinen korvasi Laakson. Museoyhdistyksen sihteeri ja työvaliokunnan jäsen, pankinjohtaja Veikko Sariola muutti pois paikkakunnalta vuonna 1933 ja hänestä yhdistys menetti, tosin vain hetkeksi aikaa, museoasiasta innostuneen työntekijän. Sariolan sijaisena oli vähän aikaa toimittaja A. Routavaara, mutta hänkään ei voinut hoitaa sihteerin tehtäviä vakinaisesti. Toivo Ojala suostui hoitamaan myös sihteerin tehtäviä samalla palkalla, jonka hän sai museonhoitajan tehtävästä (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 21.9.1933). Ojala oli sihteerinä aina vuoteen 1949 saakka, jolloin ne siirtyivät hänen tyttärelleen Sirkka Valjakalle. Ilmari Heikinheimon johtokunnassa oloaika jäi lyhyeksi ja vuonna 1934 hänen tilalleen valittiin lehtori Aino Salo. Vuonna 1937

johtokunnasta jäivät pois Ohto Oksala, Onni Repo ja Aino Salo ja siihen tulivat Veikko Sariola ja Eero Fredrikson, jonka Keski-suomalainen osakunta valitsi edustajakseen. Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokunnan pitkäaikainen jäsen opettaja Martti Korpilahti kuoli 25. syyskuuta 1938. Hänen tilalleen valittiin kamreeri F. V. Lönn. Vuonna 1939 johtokuntaan valittiin filosofian tohtori Vilho Puttonen. Johtokunnan jäsenistä siten Toivo Ojala, Sakari Kuusi, T. N. Vilhula, S. W. Forss ja Veikko Sariola olivat siinä ainakin toiseen maailmansotaan saakka. Toivo Ojalan työ Keski-Suomen museoyhdistyksen sihteerinä sekä johtokunnan- ja työvaliokunnan jäsenenä jatkui vielä seuraavallekin vuosikymmenelle. Keski-Suomen museo oli löytänyt museoasiasta innostuneen henkilön, joka oli ottanut museotyön omakseen.

Keski-Suomen museoa perustettaessa monet olivat olleet innolla mukana ja museon kokoelmia kerättiin ahkerasti. Kävijäluku vakiintui ja museon kokoelmiin kävi tutustumassa noin 600 henkilöä vuodessa. 1940-luvulla kävijöiden lukumäärä nousi toiselle tuhannelle. Johtokunta olisi halunnut painattaa museosta erillisen opaskirjansen, sillä olihan kokoelmien esittelyopas yleinen käytäntö hyvin hoidetuissa museoissa.⁹ Sen painattaminen jäi museon tilapäisen suojan takia. Menisihän vaivaa ja varoja kysyvä julkaisutyö hukkaan, mikäli kokoelmat saisivat pysyvän sijoituspaikan lähitulevaisuudessa - opaskirjansenhan täytyisi tehdä silloin uudestaan. Painetun oppaan puuttumisen toisinaan korvasi museonhoitajan henkilökohtainen läsnäolo museossa sen aukioloaikana. Kokoelmien sijoituspaikan tilapäisyys oli asia, joka jatkuvasti varjosti museon työtä. Se yksinkertaisesti esti tulevaisuuden suunnittelun. Jo Keski-Suomen museota perustettaessa johtokunnan tavoite oli ollut saada oma museotalo mahdollisimman pian. 1930-luvun puolivälistä alkaen siitä tuli tärkein tavoite ja johtokunta ryhtyi todenteolla keräämään rahaa museotalorahastoon. Sirkka Valjakka kirjoittaa, että talohankkeessa yhdistyksen johtokunta ei halunnut "lyöttäytyä yhteen" muiden yhdistysten kanssa, koska haluttiin säilyttää itsenäisyys erilaisten päätösten tekemisessä (Valjakka 1981, 185). Kun Keski-Suomen museolla olisi oma talo, niin museon ei tarvitsisi huomioida ketään muita ja se voisi toimia täysin itsenäisesti.

Kauppaneuvos Hanna Parviainen maksoi museon vuokran kevääseen 1934 saakka. Työvaliokunnan jäsenet Toivo Ojala, Ohto Oksala ja Veikko Sariola ehdottivat, että museoyhdistys vetoaisi Helsingissä asuvaan Charlotte Parviaiseen. Parviaiselta päätettiin pyytää, että yhdistyksen ei tarvitsisi maksaa vuokraa

museotalosta eikä pihan perällä olevasta makasiinista. Johtokunta päätti ehdottaa jopa 3 - 5 vuoden vuokratonta aikaa, sillä yhdistys toivoi saavansa siihen mennessä oman museotalon. Charlotte Parviainen ei vastannut museoyhdistyksen kirjeeseen, joten johtokunta päätti lähettää Toivo Ojalan asialle. Käydessään Helsingissä Ojala voisi samalla käydä tapaamassa Parviaista henkilökohtaisesti. Johtokunnan jäsen, kansanedustaja T. N. Vilhula lupautui tulemaan Ojalan mukaan pääkaupunkiin. Mutta helpotusta museoyhdistyksen talouteen ei tullut ja museorakennuksesta piti maksaa vuokraa 800 mk kuukaudessa. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 21.9.1933, 20.2.1934.)

Vuokran tultua museoyhdistyksen menoiksi johtokunta pyysi apua Jyväskylän kaupungilta. Kaupunginvaltuusto myönsi 5600 mk loppuvuoden vuokratuloihin ja seuraavan vuoden menoarvioon varattiin 10 000 mk niitä varten. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1934, 8-9.) Jyväskylän kaupunki tuki joka vuosi museon ylläpitoa lähinnä myöntämällä rahaa talon vuokraan ja muihin ylläpitokustannuksiin. Kaupungin tuelle oli luonteva selitys, sillä johtokunnan jäsenistä S. W. Forss, Sakari Kuusi ja Kalle Aukusti Järvinen olivat kaupunginvaltuuston pitkäaikaisia jäseniä. Samaten Onni Repo ja Anttoni Takala olivat jonkin aikaa valtuustossa. Jyväskylän kaupungin täyttäessä 100 vuotta kaupunginvaltuusto jahjoitti "juhlaistunnossaan" 50 000 mk museon rakennusrahastoon. Kaupunginvaltuuston kantaan oli ratkaisevasti vaikuttanut johtaja Kalle Järvisen puheenvuoro asian puolesta. Perusteluinaan myönteiselle päätökselle kaupunginhallitus oli muun muassa todennut, että ilman kunnollista museotaloa Keski-Suomen museon täytyisi jäädä vaille huomattavampaa merkitystä olevaksi "pikkumuseoksi" (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1937, 4-5.)

1930-luvun taloudellisesta pula-ajasta johtuen vapaaehtoisia rahanlahjoittajia ei juurikaan ollut ja museotaloasia tuntui yhä vaikeammin saavutettavalta haaveelta. Talohankkeen jouduttamiseksi ja museon työn tukemiseksi yleensä johtokunta vetosi Keski-Suomen kuntiin pyytäen niiltä rahaa. Johtokunta toivoi, että ne avustaisivat museota summalla, joka olisi 50 penniä jokaisesta kunnan asukkaasta. Toisena, huonompana vaihtoehtona johtokunnan jäsenet pitivät mahdollisuutta, että kunnat antaisivat 10 penniä asukkaasta joka vuosi kymmenen vuoden ajan. Venyisihän avustusmaksujen saaminen kovin pitkään ja museotalon toteutuminen vuoteen 1937 mennessä ei olisi mahdollista. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 21.9.1933.) Perustelu kunnilta pyydettävään anomukseen oli, että Keski-Suomen

museo oli nimenomaan maakuntamuseo ja sen ylläpito oli alueen kaikkien kuntien velvollisuus. Anomus laitettiin 34:lle kunnalle, mutta vain Äänekoski ja Säynätsalo suostuivat rahoittamaan museotalohanketta. Muiden kuntien valtuustot hylkäsivät johtokunnan anomuksen ja kaikki kunnat eivät edes vaivautuneet vastaamaan yhdistyksen kirjeeseen. Keski-Suomen museon musonhoitaja-sihtööri joutuikin pettyneenä toteamaan, että museon "lähitulevaisuus ei näytä tällä hetkellä valoisalta." (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1933, 8-10.)

Toivo Ojalan pettymys kuntien haluttomuuteen tukea museota tuli esille sekä Sisä-Suomeen että Keski-suomalaiseen torstaina 4. päivänä tammikuuta 1934 kirjoitetuissa artikkeleissa. Niiden alussa hän toteaa, että mikäli ylipäättään halutaan puhua Keski-Suomen maakunnasta, niin pitäisi tällä käsitteellä myös olla näkyviä tuntomerkkejä. Keski-Suomella pitää olla Keski-Suomen maakuntamuseo, joka nimenomaan oli konkreettinen osoitus keskisuomalaisten maakuntatunteesta. Kuntien vetoaminen taloudelliseen lamaan oli Toivo Ojalan mielestä kunnille vain "keppihevonen", johon oli hyvä vedota, kun ne halusivat välttyä velvollisuuksista. Ojalan omien laskelmien mukaan Keski-Suomen museon rakennuksen pystyttämiseen riittäisi maakunnan jokaisen asukkaan viiden markan uhraus sen hyväksi. Tätä viittä markkaa ei suinkaan pitäisi ajatella uhrauksena, vaan kunniasiana esi-isien muistoa kohtaan, Toivo Ojala kirjoittaa. (Ojala 1934c, 2.) Yhdistys uusi kunnille tehtävän anomuksen vielä vuonna 1934, jonka jälkeen siitä luovuttiin ja päätettiin odottaa taloudellisen nousukauden alkamista. Keskisuomalaiset eivät olleet halukkaita laittamaan rahojaan maakuntamuseoonsa.

Toivo Ojala sai museonhoitajan tehtävästä palkkaa 10 000 mk vuodessa. Mutta jo helmikuussa vuonna 1933 hän oli valmis alentamaan ansioitaan lupautuen tyytyä 6000 mk:n vuosipalkkaan. Perusteluinaan "radikaalille" päätökselleen Toivo Ojala vetosi museon taloudelliseen tilanteeseen. Seuraavan vuoden helmikuussa museonhoitaja oli jälleen valmis alentamaan palkkiotaan puoleen edellisestä (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 26.2.1933, 20.2.1934.) Keski-Suomen museo sai rahaa jäsenmaksuina, testamenttilahjoituksina ja erilaisten yhdistysten avustaessa museon toimintaa. Jyväskylän kaupungin tuki museolle nousi vähitellen vuosien kuluessa ja esimerkiksi 100-vuotisjuhlien yhteydessä se lahjoitti museolle 50 000 mk. Itse asiassa museoyhdistyksen johtokunta oli pyytänyt kaupunginvaltuustoa lahjoittamaan museon rakennusrahastoon summan, joka "tuntuvasti jouduttaisi rakennusajatuksen toteutumista ja olisi esimerkkinä Keski-Suomen kunnille". (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 12.2.1937). Suomen

museoliitto avusti Keski-Suomen museota antaen vuosittain 4000 - 5000 mk. Museoliitto tuki etenkin yhdistyksen julkaisutoimintaa. Avustusta saatiin myös niin sanotusta Längmanin rahastosta, jolla oli tarkoitus tukea nimenomaan maaseutumuseoita. Keskisuomalainen osakunta aloitti vuonna 1934 kaksivuotisen rahankeräysprojektin museotaloa varten. Ajan mentyä umpeen osakunta sai valtioneuvostolta luvan jatkaa keräystä vielä kahden vuoden ajan. Osakunnan keräys tuotti noin 50 000 mk rahaa ja muun muassa saman verran lahjoitti rouva Tilda Jaatinen testamentissaan Keski-Suomen museoyhdistykselle. Vuoden 1935 maakuntajuhlien nettotulot olivat 40 000 mk ja vuoden 1937 arpajaiset lisäsivät museotalorahastoa 85 000 mk:lla. (K-S:n museoyhdistyksen 10-vuotistoiminta... 1941, 3.)

Lehtori F. A. Hästesko oli ehdottanut jo vuonna 1911 Keski-Suomen nuorisoseurojen kokouksessa, että seurat ottaisivat kotiseuduntutkimuksen ohjelmaansa (Suuniitty 1976, 166). Keski-Suomen museo halusi olla maakuntansa kotiseuduntutkimuksen keskus, joka koordinoisi alueella tehtävää tutkimusta. Kun kotiseuduntutkimus jo pitkään oli kuulunut nuorisoseurojen yleiseen toimintaohjelmaan, niin yhdistyksen johtokunta kääntyi heti perustamisvuonna keskisuomalaisen nuorisoseurojen puoleen. Niitä yritettiin innostaa tulemaan vapaaehtoisesti mukaan museoyhdistyksen toimintaan. Johtaja Viktor Kilpisen lahjoittamien esineiden mukana Keski-Suomen museo oli saanut kokoelmiinsa myös ryijyjä. Nuorisoseuroja yritettiin kannustaa dokumentoimaan maakunnan vanhat ryijyt. Tätä varten museoyhdistys laittoi kaikille keskisuomalaisille nuorisoseuroille kyselykaavakkeet tietojen keräämistä varten ja seurojen toivottiin myös selvittävän löytyvien ryijyjen mahdollinen museoon saanti ja millä ehdoilla ne saataisiin sinne. Mikäli ryijy oli lunastettavissa, niin seurojen tuli viipymättä ottaa yhteys museonhoitajaan joko kirjeitse tai soittamalla hänen puhelinnumeroonsa. Nuorisoseuroja kehoitettiin myös järjestämään "ryijyiltamia", jotta ne saisivat rahaa ryijyjen ostamiseen. Toivo Ojalan mielestä ryijyt olivat keskisuomalaisen kansantaiteen kauneimpia luomuksia ja ne olivat todiste maakunnassa aikoinaan vallinneesta korkeatasoisesta naisten käsityötaidosta. Hän halusi saada niitä Keski-Suomen museoon ennen kuin ne joutuisivat lopullisesti pois omasta maakunnasta joko yksityisille keräilijöille tai muiden museoiden kokoelmiin. Vetoamus laitettiin suoraan nuorisoseuroille ja se julkaistiin helmikuussa myös Sisä-Suomen lauontain numerossa. (K-S:n ihanat ryijyt on... 1932, 2.)

Museoyhdistyksen johtokunta yritti innostaa nuorisoseuroja inventoimaan vanhat esineet maakunnasta vuonna 1935. Toivo Ojala luennoi aiheesta muun muassa Keski-Suomen Nuorisoseurojen Liiton tammikuun kokouksessa Suolahden kansanopistolla. Inventointia varten painettiin tuhansia kaavakkeita, jotka laitettiin kaikille maakunnan 80 nuorisoseuralle. Inventointi sujui kuitenkin verkkaisesti ja vain kolme seuraa palautti huolellisesti täytetyt kaavakkeet sen vuoden aikana. Vaikka nuorisoseurojen liiton johtokunta yritti kannustaa jäsenseurojansa tekemään luettelointityön, niin intoa ei kuitenkaan ollut tarpeeksi. Vain seitsemän seuraa 80:sta palautti museoyhdistyksen laittamat kaavakkeet. (K-SMY. Kertomus toimintavuosilta 1935, 12-13.) Kuten Suuniittykin omassa tutkimuksessaan toteaa, kotiseuduntutkimus ei oikein juurtunut nuorisoseurojen toimintaan (Suuniitty 1976, 167). Toivo Ojala oli nuorisoseurojen liiton johtokunnan jäsenenä vuosina 1938 - 1940, mutta ilmeisesti nuorisoseurojen nihkeä suhtautuminen kotiseututyöhön lopetti Ojalan kiinnostuksen johtokunnan jäsenyyteen.

Etenkin alkuvuosina Keski-Suomen museota tehtiin tunnetuksi koko maakunnassa. Toivo Ojala kävi pitämässä museoaiheisia esitelmiä ja puheita eri paikkakunnilla ja toisinaan hän oli mukana Keskisuomalaisen osakunnan kesäkiertueilla nimenomaan puhujana. Paikallisista sanomalehdistä ainakin Keskisuomalainen ja Sisä-Suomi kirjoittivat usein museoasiasta. Ne joko haastattelivat Toivo Ojalaa tai sitten kertoivat yleisiä museokuulumisia ja informoivat lehden lukijoita kokoelmien kerääntymisestä. Lehdistön mielenkiinnon selittää osittain se, että museoyhdistyksen johtokunnassa oli muun muassa toimittajat Heikki Laakso ja Anttoni Takala. Takala oli yhdistyksen rahastonhoitajana ollen niin ikään Keskisuomalaisen päätoimittaja vuosien 1932 ja 1947 välisenä aikana.

Museolla oli asiamiehiä eri puolilla maakuntaa hankkimassa yhdistykselle jäseniä ja keräämässä museoesineitä. Mutta tämä asiamiesjärjestelmä oli tehoton ja toimintakertomus toteaaakin, että vain harvat heistä olivat tuoneet museoon yhtään mitään (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 11). Lisäksi asiamiesverkosto oli epätasainen ja se ei kattanut kaikkia Keski-Suomen kuntia. Myöhemmin esineiden keräystyö asiamiesverkoston avulla lopetettiin. Kuten Sirkka Valjakka kirjoittaa, se ei enää muutenkaan kannattanut, kun pitäjiin alettiin perustaa paikallismuseoita (Valjakka 1956, 19). Paikallismuseot halusivat pitää esineensä itse. Johtokunta pyysi vuonna 1936 F. Fagerin mukaan jäsenkeräykseen, jonka jälkeen yhdistyksen jäsenmäärä nousi yli 500:n. Museoyhdistyksen vuoden 1932 toimintakertomus

kirjoittaa, että:

mieliala museota kohtaan maakunnassa on yleensä suopea.

- - Toisaalta tuntuu myöskin tarvittavan paljon valistustyötä, jotta kaikki maakunnan asukkaat ottaisivat asian omakseen.

(K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1932, 13).

Museoasian tuntui ottaneen omakseen vain Toivo Ojala ja muutama muu johtokunnan jäsen. Osmo Rinta-Tassi toteaa etenkin pankinjohtaja Veikko Sariolan olleen innostunut museosta (Rinta-Tassi 1982, 18).

Keskisuomalainen osakunta oli myös vilpittömästi innolla mukana edistämässä yhteiseksi koettua maakuntamuseoa. Etenkin alkuaikoina osakuntalaiset veivät museoaatetta eteenpäin. Vuodesta 1933 alkaen osakunta otti jopa hoitaakseen perinteeksi muodostuneen museojuhlan järjestämisen joululoman aikana. Myöhemmin Keskisuomalainen osakunta keräsi rahaa museotalorahastoon ja osallistui kotiseuduntutkimustyöhön maakunnassa. Mutta vuoden 1933 osakunnan Kunnallistalossa järjestämä museojuhla keräsi yleisöä vain puoli salia. (Museojuhla. Arvokas tilaisuus... 1933, 2.) Alkuaajan museoinnostus yksinkertaisesti tuntui laantuneen.

Keskisuomalainen osakunta ehdotti vuonna 1936 "Esi-isien Rahasto" -nimisen säätiön perustamista tukemaan Keski-Suomen museon toimintaa. Alussa säätiön tarkoitus oli nimenomaan kartuttaa talorahastoa, mutta myöhemmin se avustaisi kotiseututyön kehittämisessä. Keskisuomalainen osakunta oli jo tehnyt sääntöehdotuksenkin suunnittelemaalleen säätiölle ja se oli johtokunnan jäsenten nähtävänä 27. lokakuuta pidetyssä kokouksessa. Johtokunnan jäsenet olivat yksimielisiä siitä, että ajankohta ei ollut sopiva uuden yhdistyksen perustamiselle. Todennäköisesti perustettavassa säätiössä olisivat samat jäsenet, jotka jo nyt muutenkin tekivät kaikkensa museon hyväksi. Osakunnan suunnittelemaalle rahankeräysprojektille olisi vain haitaksi, mikäli useampi eri taho keräisi rahaa samaan asiaan. Esi-isien Rahasto -niminen säätiö yksinkertaisesti kilpailisi Keski-Suomen museoyhdistyksen kanssa. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 27.10.1936.)

Keski-Suomen museon vihkiäisissä pitämässään puheessa Toivo Ojala oli uskonut oman museotalon olevan todellisuutta Jyväskylän kaupungin viettäessä 100-vuotisjuhlaansa. Vuosi 1937 tuli ja juhlia vietettiin. Mutta juhluvuoden jälkeen museotalon toteutuminen näytti siirtyvän tuntemattomaan tulevaisuuteen. Museon

kokoelmat olivat edelleen tilapäisessä suojassaan Cygnaeuksenkadulla. Pettyneenä tilanteeseen Toivo Ojala toteaa Sisä-Suomen haastattelussa vuonna 1937, että Keski-Suomen museo on:

nykyisellään pienehkön maaseutukaupungin vaatimaton musoyritys, mutta se voisi olla jo nykyisenkin esineistönsä perusteella melkoisen edustava maakuntamuseo, jos sillä vain olisi sopivat tilat käytettävänä.

(K-S:n maakuntamuseon kehittäminen... 1937, 2.)

1930-luvun taloudellinen pulakausi aiheutti sen, että omaa museotaloa ei saatu kaupungin 100-vuotisjuhliin. Keski-Suomen kunnat eivät antaneet rahaa museolle kaupunginvaltuuston juhluvuonna tekemästä lahjoituksesta huolimatta. Yleensäkin kaikki vapaaehtoiset lahjoitukset ja avustukset tuntuivat olevan "kiven takana". Museoyhdistyksen johtokunta päätti järjestää arpajaiset.

Arpajaisiin saatiin lupa valtioneuvostolta ja niitä varten asetettiin toimikunta, johon Toivo Ojalan lisäksi kuuluivat yhdistyksen rahastonhoitaja, pankinjohtaja Veikko Sariola ja johtokunnan jäsenistä toimitusjohtaja Kalle Järvinen ja toimittaja Antti Pänkäläinen. Yksi arpa maksoi kymmenen markkaa ja niitä sai ostaa sekä maakunnan yksityiskauppialta että osuusliikkeistä, kahviloista, kioskeista ja yksityisiltä asiamiehiltä. Arpoja pystyi myös tilaamaan museoarpajaisten toimistosta Kansakoulukatu 1:stä. Arvan ostanut saattoi voittaa niin sanotun pikavoiton, joita oli yhteensä 2000 kappaletta. Jokaisen pikavoiton arvo oli 40 mk ja ne sai periä heti joko yksityisliikkeistä tai osuuskaupoista, jotka antoivat pikavoiton arvon edestä voittajan haluamaa tavaraa ja arpajaistoimisto puolestaan lunasti nämä voitot liikkeiltä. Myöhemmin kaikki pikavoitot olivat mukana päävoittojen arvonnassa, jotka olivat 20 000 mk, 10 000 mk tai 5000 mk rahaa. Päävoittoihin kuului myös viisi ryijyä ja jokaisen niistä mainittiin olevan tuhannen markan arvoisen. Arpajaisissa saattoi voittaa myös kymmenen "rengasmatkalippua" ja matkalipun voittanut sai valita, matkustaako hän rautateillä, laivassa tai linja-autolla. Huomionarvoista oli myös, että voittaja sai valita haluamansa reitin. (K-S:n museoyhdistyksen arpajaiset... 1937, 3; Museolle oma talo! 1937, 4.)

Järjestettäviä museoarpajaisia mainostettiin paljon paikallisissa lehdissä ja maakunnan kaikkia asukkaita kehoitettiin ostamaan arpoja. Toisinaan vedottiin hyviin voittoihin ja toisinaan vain kansalaisten yleiseen velvollisuudentuntoon maakuntaansa kohtaan. Mutta se, mihin arpajaistoimikunta ennen kaikkea vetosi,

oli keskisuomalaisen omatunto. Siten suurin ja arvokkain arpajaisista saatava voitto oli tulevaisuudessa hämmöittävä museotalo - esi-isien työn muistomerkki, jonka pystyttäminen oli sen sukupolven kunniatehtävä. Toimikunnan jäsenet uskoivat vakaasti, että jokainen keskisuomalainen tahtoi osallistua siihen. (Museolle oma talo! 1937, 4.)

Arpajaisien oli määrä päättyä marraskuussa 1937. Lokakuun lopussa Toivo Ojala yritti vielä vedota maakunnan kansalaisiin kirjoittamalla Keskisuomalaisen ja Sisä-Suomen museopalstalla tunteisiin vetoavan kirjoituksen Keski-Suomen museon upeasta vakkakokoelmasta, joka hänen mielestään oli pohjoismaiden parhaita. Museonhoitajan asiantuntemus kasvoi hänen luetteloidessaan vakkoja ja tarkkasilmäisenä Ojala erotti toisistaan eri keskusten erilaiset vakat. Keski-Suomen kauniit kirkkovakat olivat varastoituna tulipalon vaaralle alttiiseen varastoon, jossa lämpö- ja kosteusvaihtelut tekivät ajan myötä tuhojaan. Toivo Ojala kysyykin, että eikö Keski-Suomesta löydy taloudellisten olojen parantuessa varoja, jotta arvokas vakkakokoelma saataisiin kunnollisiin suojiin tutkijoiden käytettäväksi. Jokainen itsensä keskisuomalaiseksi tunteva tekee jotain asian hyväksi. "Helpoin tapa on se, että ostaa pienen kasan museoarpoja". (Ojala 1937b, 3.)

Arpajaisia mainostettiin paljon paikallisissa sanomalehdissä ja yhdistyksen johtokunta oli sitä mieltä, että järjestämällä arpajaiset maakunnan kaikki kansalaiset saadaan osallistumaan museotalohankkeen toteuttamiseen. Antti Pänkäläinen huolehti arpajaisien käytännön järjestelystä ja arpojen myynti alkoi huhtikuussa 1937. Arvonta oli saman vuoden marraskuun lopussa, jolloin voitiin vain todeta melkoisen osan arvoista jääneen myymättä. Arpajaiset tuottivat voittoa 85 658 mk, mutta se oli vain kolmannes siitä, mitä museoyhdistys oli toivonut. Johtokunta yksinkertaisesti ei ollut osannut odottaa näin huonoa menestystä. Toimintakertomus kirjoittaa lakoonisesti, että "Jos arpajaisien lopputulos olisi ollut ennakkolaskelmien mukainen, niin museotalon rakentaminen olisi ollut läheisen tulevaisuuden asia". (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1937, 6;1938, 6.) Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokunnan päämäärä - museotalo - siirtyi tulevaisuuteen. Johtokunnan piti keksiä uusia ideoita hankkeen jouduttamiseksi.

Maakuntajuhlat vuosina 1935 ja 1938

Maakunta-aatteen syntyminen oli innostanut maakuntajuhlien viettoon ja

ensimmäiset Keski-Suomen maakuntajuhlat oli pidetty jo vuonna 1924. Sarjassa kolmannet juhlat pidettiin vuonna 1935 ja juhlien tarkoitus oli edistää museoasiaa. Keski-Suomen museoyhdistys järjesti juhlat yhdessä Keski-Suomen maakuntaliiton, Keski-suomalaisen osakunnan ja Keski-Suomen Nuorisoseurojen Liiton kanssa. Toivo Ojala suunnitteli juhlien kuparisen merkin, jossa oli museoyhdistyksen merkissä oleva, Petäjäveden vanhan kirkon viiri. (LIITE I) Juhlamerkissä luki teksti "esi-isien muistolle" ja merkin vasemmassa yläkulmassa oleva tähti kehotti jokaista läsnäolijaa siirtymään hetkeksi pois arkipäivästä ja suuntaamaan ajatuksensa kohti ikuisuutta - kohti esi-isien työtä ja muistoa. Toivo Ojalan mielestä merkin arvo oli nimenomaan symbolinen ja se velvoitti omistajaansa tekemään jotakin sen hyväksi, että esi-isiemme muisto säilyisi maan päällä. (Maakuntajuhlien kuparimerkki.1935, 2.) Toivo Ojalalle museotyössä oli siten tärkeää sekä materiaallinen että henkinen puoli. Ensimmäinen tarkoitti kansatieteellisten esineiden talteenottamista ja niiden säilyttämistä museossa kertomaan tuleville sukupolville esi-isien elämästä ja työstä. Toinen puoli liittyi arvomaailmaan. Esi-isien muistoa ja saavutuksia piti arvostaa ja kunnioittaa vaikka ei koskaan museossa kävisikään.

Jyväskylässä pidetyt kolmannet maakuntajuhlat saivat runsaasti huomiota osakseen ja paikalliset sanomalehdet kirjoittivat juhlista paljon useassa numerossaan. Niistä kerrottiin yksityiskohtaisesti monella sivulla, sillä juhlat olivat tärkeä tapahtuma ja maakunta-aate koettiin yhteiseksi koko Keski-Suomea yhdistäväksi tunteeksi. Toivo Ojala oli juhlatoimikunnan puheenjohtaja ja hänen lisäkseen toimikuntaan kuuluivat myös museoyhdistyksen johtokunnan kaikki jäsenet. Toimikunnalta oli mennyt koko alkuvuosi maakuntajuhlien järjestämiseen, sillä niistä haluttiin tehdä näyttävimmät, mitä koskaan Keski-Suomessa oli ollut. Museoasian edistäminen oli tärkeä asia ja olihan juhlien kunniavieraana itse tasavallan presidentti P. E. Svinhufvud puolisoineen. Jyväskylässä ollessaan presidentti osallistui myös Keski-Suomen ampujain järjestämiin valtakunnallisiin ampumakilpailuihin. Koristeltuun Lounaispuistoon oli varattu istumapaikkoja 2500 hengelle ja juhliin osallistui 13 kuoroa eri puolilta maakuntaa, joka toi juhlakuoroon lähes 400 laulajaa. Maakuntajuhlien ohjelmanumeroista erikoisin oli historiallinen kulkue. Toivo Ojala oli suunnitellut sen yhdessä Keski-Suomen kansanopiston johtajan O. V. Sirkan kanssa ja nuorisoseurat toteuttivat kulkueen käytännössä. Tasavallan presidentti P. E. Svinhufvud saapui Jyväskylään perjantaiamuna kello 9. Juhlatoimikunnan jäsenistä Toivo Ojala ja Oskari Heikinheimo olivat rautatieasemalla presidenttiä vastassa. Jyväskylän kaupungin

vastaanottokomiteaan kuuluivat vastavalittu kaupunginjohtaja Arvo Haapasalo, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja S. W. Forss ja pormestari Urho Soini. Keski-Suomen ampujia puolestaan edustivat tehtailija Juho Jussila ja Juho Nikinmaa. Heidän lisäksi rautatieasemalla olivat Keski-Suomen sotilasläänin, Jyväskylän sotilaspiirin ja Jyväskylän suojeluskuntapiirin edustajat. (Tasavallan presidentti saapuu... 1935, 1.)

Toivo Ojalan tervehdyssanat aloittivat varsinaiset maakuntajuhlat lauantaina 3. elokuuta 1935. Puheessaan Ojala kertoi lyhyesti keskisuomalaisuudesta ja täällä syntyneestä maakuntatunteesta, joiden seurauksena olivat syntyneet Keski-Suomen museoyhdistys, Keski-Suomen maakuntaliitto ja Keskisuomalainen osakunta. Maakuntatunteeseen kuului olennaisena osana halu kunnioittaa esi-isien muistoa. (K-SMa, a336:94, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Esi-isien muiston kunnioittamisestahan Ojalan maakuntajuhlille suunnittelema merkkikin oli vertauskuvallisesti kertonut. Muistoa kunnioitettiin keräämällä talteen heidän aikoinaan käyttämiä tavaroita ja museo kokoelmineen oli yksi osoitus siitä. Lauantaina Lounaispuiston tilaisuuteen osallistui lähes 3000 vierasta. Illalla oli Suojeluskuntatalossa Keskisuomalaisen osakunnan järjestämä iltama, joka alkoi ylioppilas Sirkka Ojalan pianonsoitolla ja myös Albert Hämäläinen oli paikalla pitäen aiheeseen liittyvän esitelmän. (Maakuntajuhlilla sunnuntaina... 1935, 1, 4-5.)

Sunnuntai, maakuntajuhlien toinen päivä, oli sateinen. Lounaispuiston päiväjuhla alkoi kello 13 ja Toivo Ojala sekä muita juh latoimikunnan jäseniä oli vastassa Lounaispuiston porteilla rouva Svinhufvudin saapuessa paikalle. Presidentti saapui juhlille vasta kello 16 ja jälleen Ojala oli vastaanottokomiteassa saattaen presidentin hänelle varatulle paikalle yleisön seistessä. Porilaisten marssin loppui, kun presidentti oli päässyt istumaan. Tämän jälkeen maisteri Ohto Oksala ojensi hänelle nahkakantisen Keski-Suomi I -teoksen, joka oli ollut yleisön nähtävänä Gummeruksen kirjakaupan ikkunassa. Weilin & Göösin kirjakaupassa puolestaan oli ollut esillä museoyhdistyksen kunniajäsenelle, Hanna Parviaiselle luovutettava kappale. Presidentti jakoi maanviljelysseuran hankkimat kunniakirjat kaikille niille 29:lle keskisuomalaiselle tilalle, jotka olivat olleet suvun hallussa vähintään 200 vuotta. Kunniakirjojen jaon jälkeen oli vuorossa maakuntajuhlien viimeinen ohjelma numero eli historiallinen kulkue. Kulkueen jäsenet olivat pukeutuneet 1800-luvun lopun asuihin ja samalta ajalta olivat myös kaikki heidän käyttämänsä ajo- ja työkalut. Historiallinen kulkue oli lähtenyt miesseminaarin pihalta heti

kunniakirjojen jaon jälkeen, jotta se olisi Lounaispuistossa kotiseutulaulun päättyessä. Maakuntajuhlien lopettajaisjuhla Kunnallistalossa alkoi kello 20.00 ja myös presidentti Svinhufvud oli siellä läsnä. Toivo Ojalan puhe oli aloittanut Keski-Suomen kolmannet maakuntajuhlat vuonna 1935 ja hänen sanoihinsa juhlat myös päättyivät. Lopettajaissanoissaan juhlatoimikunnan puheenjohtaja lehtori Toivo Ojala kertoi keskisuomalaisesta kotiseudunrakkaudesta ja sen merkityksestä ihmisille. (Maakuntajuhlilla sunnuntaina... 1935, 1, 4-5.)

Keski-Suomen neljännet maakuntajuhlat pidettiin 25.-26. kesäkuuta 1938. Tällä kertaa juhlien järjestäjänä oli Keski-Suomen maakuntaliitto ja juhlien tavoite oli edistää läänihanketta. Maakuntaliiton hallitus oli myös päättänyt, että vastaisuudessa maakuntajuhlat pidettäisiin joka kolmas vuosi. Maakuntaliiton hallituksella oli apunaan juhlia järjestämässä erikoistoimikuntia ja muun muassa musiikkitoimikuntaan kuuluivat lehtori Toivo Ojala, lehtori Eino Roiha, opettaja Martti Korpilahti, kapellimestari H. Horpic, kapellimestari Enok Kosonen ja toimittaja Lassi Utsjoki. (K-S:n läänihankkeen ... 1937, 1,4.) Toivo Ojala oli myös juhlien yliairut ja hän oli suunnitellut maakuntajuhlien merkin, jossa oli hänen piirtämänsä kuva, aikoinaan Cygnaeuksen puistossa sijainneesta ja 1880-luvulla puretusta Jyväskylän vanhasta kirkosta. Maakuntajuhlilla paljastettiin entisen kirkon paikalla oleva vanhan kirkon muistokivi. Presidentti Kyösti Kallio puolisoineen kunnioitti läsnäolollaan maakuntajuhlia ja nyt Toivo Ojala ojensi hänelle muistoksi teokset Keski-Suomi I ja II kertoen samalla Keski-Suomen museoyhdistyksen tehtävästä. Maakuntajuhlien lopettajaissanoissaan Ojala puhui, edellisten maakuntajuhlien tavoin, keskisuomalaisuudesta todeten, että "käsité Keski-Suomi on juurtunut sitten viime maakuntajuhlien yhä syvemmälle maakunnan väestön tietoisuuteen". (K-SMa, a336:102, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisutoiminta

Keski-Suomen museoyhdistyksen sääntöjen mukaan julkaisutoiminta kuului osana yhdistyksen harjoittamaan kotiseuduntutkimukseen. Uskottiin, että hyvä kirja edistää maakunta-aatetta ja väestön kiinnostusta kotiseutuunsa. Julkaisusta haluttiin tehdä sekä tieteellinen että riittävän helppotajuinen, jotta jokainen voisi sen vaivatta lukea ja ymmärtää lukemaansa. Keski-Suomi I ilmestyi vuonna 1935 ja muun muassa maakuntajuhlilla osakuntalaiset myivät sitä. Toivo Ojalan lisäksi ensimmäisen teoksen julkaisutoimikuntaan kuuluivat Ohto Oksala ja Lauri

Kuusanmäki ja heiltä olikin mennyt alkuvuosi sen valmisteluissa. Suomen museoliitto oli myöntänyt 6000 mk rahaa kirjan kustantamiseen. Sarjan ensimmäistä osaa kutsuttiin maakuntajulkaisuksi, sillä kirjan artikkelit kertoivat nimenomaan Keski-Suomesta ja alueen historiasta. Hieman yli 200-sivuinen Keski-Suomi I alkaa Martti Korpilahden laululla synnyinseudulle, jonka jälkeen Erkki Mikkola ja Martti Saksela kirjoittavat Keski-Suomen kallioperästä ja geologiasta. Aarne Äyräpää selvittää maakunnan esihistoriaa ja Väinö Voionmaa puolestaan tarkastelee alueen eräkautista asutushistoriaa Albert Hämäläisen kirjoittaessa kansatieteellisistä erikoispiirteistä. Muut Keski-Suomi I -teoksen kirjoittajat olivat O. J. Brummer, Veikko Sariola, Onni A. A. Repo, Heikki Haavio, Lauri Kuusanmäki, Martti Vaula ja Jorma Korpela. (Keski-Suomi I, 1935.)

Keski-Suomi I päättyy Toivo Ojalan artikkeliin, jossa hän kirjoittaa Keski-Suomen maakuntamuseohankkeen historiasta ja perustetusta museoyhdistyksestä, joka museon omisti. Artikkelissaan hän toteaa, että Keski-Suomen museoyhdistyksen alkutaival oli taloudellisesta lamasta johtuen epävarma, mutta hankkeeseen mukaan lähteneitä kannusti eräänlainen sivistyneen kansan velvollisuus. Sivistyneen kansan velvollisuus oli vaalia menneisyyttään, sillä tulevaisuus voidaan rakentaa vain entisyyden pohjalle. Historian tutkiminen oli velvollisuus myös Suomen kaltaisille pienille kansoille. Mutta kansallisen identiteetin ohella jokaisella maalla on myös maakunnallisia alueita, joiden asukkaat tuntevat muodostavansa kokonaisuuden. Keski-Suomi on alueellinen kokonaisuus ja siten, Ojala tähdentää, yhtä oikeutetusti voidaan puhua maakuntahengestä kuin puhutaan kansallishengestä. Jyväskylään perustettu maakuntamuseo oli johdonmukainen seuraus keskisuomalaisesta maakuntahengestä. Artikkelinsa lopussa Toivo Ojala toteaa, että Keski-Suomi ei enää halua olla muiden maakuntien kaukaista takamaata. (Ojala 1935a, 210-212.)

Johtokunnan mielestä alan asiantuntijat olivat suhtautuneet Keski-Suomi -sarjan ensimmäiseen julkaisuun myönteisesti, mutta siitä huolimatta kirjan levikki ei ollut suuri. Johtokunta laittoi anomuksen kunnille, että ne tilaisivat julkaisun sekä laina- että opettajakirjastoihinsa ja vuonna 1936 vain Hankasalmi, Toivakka ja Säynätsalo tilasivat sen. Ähtäri ja Luhanka lunastivat 25 mk maksavan näytekappaleen. (K-S MY. Kertomus toimintavuodelta 1936, 5.)

Keski-Suomi -sarjan toinen osa ilmestyi Jyväskylän kaupungin täyttäessä 100 vuotta vuonna 1937. Kirjan toimittivat Toivo Ojala, Lauri Kuusanmäki, Ohto Oksala

ja Veikko Sariola. Keski-Suomi II alkuteksti toteaa, että yhdistyksen tavoite on tehdä maakunnallista tutkimus- ja kasvatustyötä ja, että kirjan artikkelit omalta osaltaan edistivät sitä. Kirjaan on kahdeksan tekijää kirjoittanut lähinnä Keski-Suomen historiaan liittyviä juttuja. Toivo Ojala oli käynyt haastattelemassa Hankasalmen Saunamäellä asuvaa rukkimestari Heikki Valkosta. Artikkelissaan hän toteaa, että Valkosen suvussa rukintekotaito oli säilynyt kolmannessa polvessa, mutta Heikki Valkosen omat pojat eivät enää osanneet tätä taitoa. Toivo Ojalan kirjoitus on yksityiskohtainen selonteko rugin valmistamisesta, jota hänen tarkat piirrokset havainnollistavat. (Ojala 1937a, 115-125.) Artikkelit paljastaa Toivo Ojalan myös kansanperinteenkerääjäksi, vaikka teksti on lähempänä kotiteollisuutta kuin kansatiedettä. Se on dokumentti eräästä käsityöperinteestä, joka muuttuvassa maailmassa oli tuomittu katoamaan. Paitsi, että Toivo Ojala oli pedagogi ja Keski-Suomen museon museonhoitaja, niin hän oli myös perinteenkerääjä ollen Muinaismuistoyhdistyksen kirjeenvaihtajajäsen. Osa hänen lehtiin ja muihin julkaisuihin kirjoittamistaan artikkeleista liittyykin kansanperinteeseen. Useissa kirjoituksissaan ja puheissaan hän käytti museosta nimitystä koulu. Tähän kouluun tultiin opiskelemaan menneisyydestä ja menneisyydestä oppiminen antoi eväitä myös tulevaisuuteen. Siten Toivo Ojalan mielestä Keski-Suomen museon kokoelmien merkitys kasvatustyössä oli tärkeä ja ne eivät olleet vain esi-isiltä talteenotettuja vanhoja tavaroita. Keski-Suomen museota perustettaessa myös Albert Hämäläinen oli verrannut museota kouluun. Samaten A. M. Tallgren oli korostanut museon kasvatuksellista, koulumaista tehtävää (Tallgren 1920, 6).

Toisen maailmansodan aattona ilmestyi Keski-Suomi -sarjan kolmas osa. Kirjan kirjoittajat olivat osakuntalaisia ja heidän artikkelinsa kertovat Keskisuomalaisen osakunnan 1930-luvulla tekemien kotiseuduntutkimusretkien tuloksista tai ne ovat osakuntalaisten yliopistollisia opinnäytetöitä. (Valjakka 1981, 180.) Alussa maisteri Urho Valjakka kirjoittaa Minna Canthista ja hänen Jyväskylän seminaarivuosista. Ekonomi Eero Fredrikson selvittelee Jyväskylässä vaikuttaneen Weckmanin suvun vaiheita ja Sirkka Ojala kirjoittaa keskisuomalaisesta aitasta. Vuokko Raekallio-Teppo on Keuruulla siellä vaikuttaneiden Herpmanin poikien historiassa Martti Sarasteen puolestaan ollessa Keski-Suomen pohjois- ja itäosien elinkeinoelämää liittyvien taikojen ja uskomusten maailmassa. Pauli Sirkka kirjoittaa Keiteleeseen vesikasveista ja Ahti Rytönen analysoi vuonna 1938 ilmestyneen kirjailija Elsa Heparaudan romaanin "Jumalan kannella" sanastoa. Lopuksi Veikko Sariola kirjoittaa 1850-luvun Jyväskylästä ja siitä, millaisen kuvan

heistä saa tilastojen avulla. (Keski-Suomi III 1939.) Toivo Ojala kirjoittaa käynnistään "Lammin papan" luona. Lammin pappi oli suutari Kalle Koskinen, joka aikoinaan oli vaikuttanut vanhan Korpilahden alueella. Kalle Koskinen oli syntynyt 5. kesäkuuta 1854 Jollan torpassa Putkilahden Järviniemessä. Nyt Toivo Ojalan ote aiheeseensa on lähinnä kansatieteellinen, mutta samalla hän kirjoittaa tarkan selvityksen kengänvalmistuksen eri vaiheista. Kirjoitus paljastaa, että Toivo Ojala on mainio kynänkääntäjä ja tarkka havainnoija. Hauskasti ja eloisesti hän kirjoittaa suutarin työstä ja tähän työhön liittyvästä perinteestä. Huolelliset piirroukset selventävät jälleen varsinaista tekstiä. Mutta aika oli jälleen ajanut ohitse tästäkin vanhasta taitajasta ja Keski-Suomi III:n ilmestyessä vuonna 1939 Toivo Ojala toteaa, että "Lammin papan työvälineet ovat jo siirtyneet Keski-Suomen Museon kokoelmiin". (Ojala 1939, 122.)

Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisu Keski-Suomi I oli ilmestynyt vuonna 1935 ja yhdistyksen toimintakertomus mainitsee kirjan sisältävän hyödyllistä tietoa kaikille opetusallalla työskenteville. Eräässä haastattelussaan Toivo Ojala toteaa, että vasta Keski-Suomen museoyhdistyksen perustamisen myötä maakunnassa alkoi systemaattinen kotiseuduntutkimus (Museotoimintaa pidetään kaikissa... 1938,1). Heti perustamisestaan lähtien Keski-Suomen museo oli halunnut maakuntansa kotiseudun tutkimuskeskukseksi, joka ohjaisi ja valvoisi alueellaan tehtävän alan tutkimustyön. Tutkimustyön tuloksia piti myös levittää laajemmalle yleisölle helppotajuisten julkaisujen avulla. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisusarja Keski-Suomi oli tarkoitettu nimenomaan kaikille maakunnan asukkaille. Opettajana ja kasvattajana Toivo Ojala halusi myös erityistä kotiseutujulkaisua oppikirjaksi kouluihin ja eräässä johtokunnan kokouksessa hän ehdotti, että yhdistyksen pitäisi tehdä siitä aloite (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 18.9.1940). Ojala muun muassa selvitteli suunnittelemaansa kotiseutuopasta Jyväskylän seudun opettajayhdistyksen kokouksessa vuonna 1940. Toivo Ojalasta oli tullut Jyväskylän kansakoulun johtokunnan jäsen pari vuotta aikaisemmin ja johtokunnan varapuheenjohtaja vuodesta 1942 alkaen aina vuoteen 1958 saakka. Opaskirja oli tarkoitettu nimenomaan Jyväskylän ja sen lähiympäristön kansakouluihin, jolloin kirja kertoisi vain tämän alueen kotiseudusta ja ympäristöstä. Niin ikään opas olisi tärkeä niille opettajille, jotka eivät ole syntyperäisiä keskisuomalaisia helpottaen heidän opetustyötään. Ojalan mielestä mahdollisen kirjan tulisi käsitellä Keski-Suomen maantiedettä, alueen topografiaa, biologiaa, esihistoriaa, elinkeinoja, Jyväskylän kaupungin- ja kouluolojen historiaa, yhteiskuntaoppia ja kansatiedettä. (K-SMa, a336:103, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Mutta erityinen Keski-Suomesta kertova kotiseutujulkaisu ja opettajan-opas unohtui sota-aikana muiden asioiden tullessa etusijalle.

Keski-Suomen museon ja paikallismuseoiden yhteistyö

Keski-Suomen museoyhdistyksen 10-vuotisjuhla sivuutettiin sodan takia ilman näyttävämpiä juhlallisuuksia. Tasan kymmenen vuotta kestäneen työn takia sanomalehti Sisä-Suomi haastatteli Keski-Suomen museon museonhoitajaa. Haastattelussaan Toivo Ojala lausuu, että hyvä ja toimiva "museotyöjärjestely" edellyttää Kansallismuseon olevan maamme museotyön ylin johto ja tieteellisen tutkimustyön keskus. Maakuntamuseot edustavat kotiseuduntutkimusta omilla alueillaan ja niiden tulee olla kiinteässä yhteistyössä alueellaan olevien pienten paikallismuseoiden kanssa. Ojala toteaa, että vuonna 1941 Keski-Suomen museon alueella oli vain yksi paikallismuseo. Se oli Vihtalahden kylämuseo Laukaassa. (K-S:n museoyhdistyksen 10-vuotistoiminta... 1941, 3.)

Keski-Suomen nuorisoseuroista Vihtalahden nuorisoseuran kotiseutuharrastus oli aktiivista. Seura järjesti usein tapahtumia joko Vihtalahden kylässä tai vanhan Korpilahden alueella ja muun muassa vuoden 1935 maakuntajuhlissa nuorisoseura esitti ohjelmanumeronaan vanhan kansan elämää kuvaavan näytelmän. Vihtalahden nuorisoseuralla oli oma kylämuseo, joka oli vanha vihtalahtelainen kokkirakennus. Sinne oli kerätty kylästä ja sen lähiympäristöstä huomattava määrä museoesineitä. Tunnettu keskisuomalainen kansanelämän tutkija lehtori Lauri Kuusanmäki oli ollut vihtalahtelaisten kotiseutuharrastuksen ylläpitäjänä ja ohjaajana jo usean vuoden ajan. Vuonna 1936 Vihtalahden nuorisoseura antoi omistamansa kylämuseon ja kerääntyneen rahaston Keski-Suomen museoyhdistykselle lupautuen samalla edelleen hoitamaan museota. Anna ja Lauri Kuusanmäki puolestaan lahjoittivat maapalstan, jolla kylämuseo sijaitsi. Museoyhdistyksen johtokunnan mielestä maakunnallisen museotoiminnan keskittyminen yhdistyksen johtoon oli vain hyvä asia ja Vihtalahden nuorisoseuran esimerkkiä voisivat muutkin seurata. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1936, 6.) Tosin Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokunta oli alussa suhtautunut varauksella Vihtalahden nuorisoseuran lahjoitukseen. Yhdistys päätti ottaa lahjoituksen vastaan vasta sitten kun oli varmistunut, että museon hoidosta ei tule paljoa kustannuksia yhdistykselle itselleen. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 27.10.1936.) Toivo Ojala luetteloi paikallisten avustajien kanssa kylämuseon 156

esineitä sisältävän kokoelman kesällä 1938. Museon ympäristössä olevat muut esineet, muun muassa arvokas kokoelma ajokaluja jäivät seuraavaan kesään. Luetteloinnin ohella Ojala teki museossa muitakin järjestely- ja sisustustöitä. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1938, 7.)

Korpilahdella sijaitsevan kylämuseon oli perustanut Pohjolan talon isäntä maanviljelijä Osmo Salminen. Kylämuseona oli talon noin 200 vuotta vaha riihi, joka oli muutettu savupirtiksi. Osmo Salminen oli ahkera kerääjä ja hänellä oli huomattava kokoelma muun muassa savupirtin irtaimistoa ja muita vanhoja esineitä, jotka olivat pirtin alla olevassa huoneessa. Toivo Ojala, Veikko Sariola ja Eero Fredrikson kävivät tutustumassa Korpilahden Putkilahdessa olevaan kylämuseoon lokakuussa vuonna 1946. Heidän ja Osmo Salmisen kesken käydyissä neuvotteluissa sovittiin, että Keski-Suomen museo luetteloisi esineet syksyllä ja paikalliset asukkaat jatkavat sitä talvella. Työvaliokunnan jäsenet halusivat saada maakuntamuseon ja alueen kylämuseoiden yhteistyön läheiseksi. Näin ollen Ojala, Sariola ja Fredrikson kävivät tutustumassa myös Laukaassa Kankkusen pariskunnan omistamaan, Mannilan kartanossa olevaan kotimuseoon. Osa museon esineistä oli Monthan-suvun aikanaan omistaman Mannilan kartanon irtaimistoa ja osa oli rouva Kankkusen isän, tehtailija Ali Riihijärven eri puolilta maata keräämiä museoesineitä. Toivo Ojala luetteloisi nämäkin esineet. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1946, 5.)

Keski-Suomen museon valokuva-arkisto

Keski-Suomen museon valokuva-arkisto syntyi ikään kuin vahingossa vuonna 1936. Siivottaessa Enckellin taloa sen eräästä ulkovarastosta löytyi kolme laatikkoa, jotka sisälsivät lähes 700 valokuvaa. Asiaa tarkemmin tutkittaessa kuvien ottajaksi paljastui 1880 - 1890-luvulla seminaarin piirustuksen ja käsityön lehtorina ollut Rafael Hård, joka oli asunut silloin Enckellin talossa. Löydetyt kuvat esittivät etupäässä kaupunkilaisia ja kuvien henkilöiden tunnistaminen oli helppoa, sillä löydettyäessä kuvat olivat käärittyinä paperiin ja peitepaperissa oli jopa tilaajan nimi. Opettaja Armida Enckell lahjoitti löytämänsä kuvat Keski-Suomen museolle. Kuvista lähes 90 % oli säilynyt vedostettavassa kunnossa, joten levyistä otettiin kopiot ja ne luettelointiin jo saman vuoden aikana. Museolla oli hallussaan jo ennestään kauppias Thure Wessmanin valokuvia ja nyt löydetyt kuvat liitettiin niiden joukkoon. Keski-Suomen museoon perustettiin erityinen valokuva-arkisto ja

sen hoitajaksi nimettiin Veikko Sariola. (Arvokas valokuvalöytö... 1936, 2; K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1936, 5.)

Valokuva-arkisto sai toisen huomattavan lahjoituksen saman vuoden huhtikuussa. Tieteellisen kirjaston kirjastonhoitaja Walter Appelqvist ilmoitti, että kirjastossa oli ollut pitkään säilössä paljon valokuvia Keski-Suomesta. Toivo Ojalan tutustuessa valokuviiin ja niihin liittyviin asiakirjoihin hän totesi, että löydetyt kuvat oli kerätty 25 vuotta sitten ja, että ne oli tarkoitettu teokseen "Keski-Suomi kuvissa". Sitä olivat toimittaneet lehtori G. A. Stoores, maanviljelysneuvos Aatos Schildt, kunnallisneuvos K. V. Koskelin, kasoori F. V. Lönn ja toimittaja Heikki Koivula. Toivo Ojala epäili, että kirjahanke olisi rauennut lähinnä lehtori Stooresin kuoleman takia. Lukuisilla matkoillaan lehtori Stoores oli kerännyt ja osittain itsekin valokuvannut osan teokseen tarkoitetuista kuvista. Elossa olleet Schildt, Koskelin ja Lönn luovuttivat museolle noin 400 valokuvaa käsittävän kokoelman, johon kuului lähinnä maisema- ja työkuvia Keski-Suomesta. (Merkittävä lisä... 1936, 2.) Keski-Suomen museo oli saanut huomattavan määrän valokuvia ja se innosti keräämään niitä lisää. Toivo Ojala, Veikko Sariola ja Eero Fredrikson muodostivat valokuva-arkistotoimikunnan, jonka tehtävänä oli kerätä museolle lisää valokuvia ja järjestää ne myös tutkijoiden käytettäväksi. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1936, 5.)

Valokuva-arkiston hoitaja Veikko Sariola ehdotti, että Jyväskylän 100 vuotta kestänyttä kaupunkinaoloa juhlistetaan valokuvanäyttelyllä vuonna 1937 (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 27.10.1936). Valokuva-arkistotoimikunta järjesti näyttelyn, jossa valokuvien ja maalauksien kerrottiin kaupungin historiasta. Suurin osa näyttelyn valokuvista saatiin museon omasta valokuva-arkistosta, mutta myös kaupunkilaiset lainasivat sinne kuviaan. Toivo Ojala epäili, että "Vanha Jyväskylä kuvina" -näyttely olisi ollut ensimmäinen kaupungissa koskaan nähty valokuvanäyttely. Sen yksi teema oli piirilääkäri Volmar Styrbjörn Schildt-Kilpinen, hänen omaisensa ja kotia esittävät valokuvat ja maalaukset. Toinen aihepiiri ja esillä omana osastonaan olivat lukuisat kaupungin "merkittävimmät" asukkaat 1800-luvun loppupuolelta alkaen. Kaupunkiympäristön fyysisestä muuttumisesta kertovat rakennuskuvat ja katunäkymät sekä tärkeimpiä historiallisia tapahtumia esittävät valokuvat olivat näyttelyssä omana ryhmämäärän. Näyttelyn harvinaisuus oli Jyväskylän vanhaa kirkkoa esittävät kuvat ja esineet, jotka olivat nyt ensimmäistä kertaa kaupunkilaisten nähtävänä. Valokuvanäyttelyn yhden osaston muodostivat Jonas Heiskan ja muiden jyväskyläläisten harrastelijataiteilijoiden, eri

puolilta Suomea kerätyt, Jyväskylä-aiheiset maalaukset ja Aurora Hirnin höyhentaulut. Keski-Suomen museoyhdistyksen valokuvanäyttely sai runsaasti huomiota osakseen ja näyttelyssä kävijöiden lukumäärä nousi yli 400:n. Jyväskylän 100-vuotisjuhliin järjestetty ”Keski-Suomi kuvissa” -näyttely lisäsi Keski-Suomen museon valokuva-arkistoa, sillä näyttelyn jälkeen useat henkilöt luovuttivat museolle sinne lainaamaansa kuvat ja muun muassa K. J. Gummerus Oy lahjoitti 500 maisema- ja työkuva-a vuosisadan vaihteen tienoilta. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1937,3-8.)

Vuosien mittaan museon valokuva-arkisto kasvoi lukuisten kaupunkilaisten antaessa sinne valokuvansa. Kauppaneuvos Hanna Parviaisen kuolinpesästä saatiin paljon sukukuvia ja rouva Anna Stoor lahjoitti 700 lehtori Stoorin ottamaa valokuvalevyä. Lehtori T. R. Hirn luovutetti sinne noin 400 levyä käsittävän kokoelmansa, joka sisälsi hänen veljensä, Karl Hirnin vuosisadan alkupuolella ottamia valokuvia. Kuvien aiheina olivat lähinnä lyseon opettajat ja oppilaat, koulun juhlat, merkkipäivät sekä lyseon luokkakuvia. Toivo Ojala toteaa, että tohtori Karl Hirnin ottamien valokuvien joukossa oli myös harvinaisia kuvia Jyväskylän suurlakkoviikoilta. Vuonna 1938 valokuva-arkisto sai tarkoituksenmukaisen kaapin ja kuvien järjestelytyön teki arkistonhoitaja Veikko Sariola. Valokuva-arkisto oli tarpeellinen, sillä sieltä lainattiin harvinaisia kuvia eri teosten kuvitukseen ja esimerkiksi Matkailijayhdistys ja jopa yksityiset henkilöt lainasivat sieltä kuvia. Osmo Rinta-Tassi (henkilökohtainen tiedonanto 14.12.1999) toteaa, että valokuva-arkiston syntymisessä ja hoitamisessa Veikko Sariolan ja Eero Fredriksonin panos oli merkittävä. Museoyhdistyksen vuosikertomus mainitsee heidän toisinaan jopa pitäneen kaupunkilaisille esitelmiä ”vanhasta Jyväskylästä” ja sen asukkaista, jolloin he samalla olivat näyttäneet valokuvia heijastuskuvina. Eine Ojala järjesti, luettelo ja teki kortiston museon valokuva-arkiston 8000:sta valokuvasta vuosien 1952 ja 1953 välisenä aikana. Valokuvien luetteloinnin aikana otettiin kopiot 800:sta lehtori G. A. Stoorin levystä ja jyväskyläläiset valokuvaamot Kaksikko, Päijänne, Sisä-Suomi ja Mirjam Lehtinen valmistivat niistä kopiot hyvin edullisesti Jyväskylän Säästöpankin lahjoittaessa tarkoitukseen 5000 mk. Vuonna 1954 Keski-Suomen museon valokuva-arkistoa kartutettiin teettämällä jäljennökset kaikista Kansallismuseossa olevista valokuvista ja piirroksista, jotka liittyvät Keskisuomalaisen osakunnan 1930-luvulla tekemiin kotiseuduntutkimusretkiin. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1938 - 1954.)

Keski-Suomen museon ja Keskisuomalaisen osakunnan yhteistyö

Ylioppilaiden aatteellinen harrastustoiminta vilkastui 1920-luvun puolivälissä ensimmäisen maailmansodan aiheuttaman henkisen laman alkaessa olla takanapäin. Suomalaisuus, heimoaate ja kotiseuduntutkimus olivat asioita, joista kiinnostuttiin ja muutama vuosikymmen aikaisemmin muodissa ollut kansansivistystyö oli vuorostaan vanhanaikaista. Helsingin yliopistossa opiskelevat keskisuomalaiset ylioppilaat kuuluivat Hämäläis-Osakuntaan, jonka jäsenmäärä oli lähes tuhat ja suuressa osakunnassa jäsenten keskinäinen kanssakäyminen ei enää ollut kovinkaan yhtenäistä. Helmikuussa 1929 ylioppilas Arvi Salonen kutsui koolle Hämäläis-Osakunnan keskisuomalaiset opiskelijat, sillä heille haluttiin perustaa oma kerho. Itse asiassa Keski-Suomesta kotoisin olevat ylioppilaat olivat jo ainakin vuonna 1923 ehdottaneet omaa osakuntaa ja Päiviö Oksalan mukaan siitä lähtien asia oli ollut usein puheenaiheena. Keski-Suomen ylioppilaskerho perustettiin 15. maaliskuuta pidetyssä kokouksessa ja kerhon tarkoitus oli olla yhdysside nimenomaan Helsingissä opiskeleville keskisuomalaisille opiskelijoille. Heti alussa kerhon toimintaan tuli mukaan noin sata ylioppilasta ja he tulivat etupäässä Hämäläis-Osakunnasta. (Oksala 1946, 17, 19-20.) Mutta Keski-Suomen ylioppilaskerho halusi kuitenkin irrottautua siitä ja lokakuussa vuonna 1930 he laittoivat kirjeen yliopiston rehtorille ja anoivat lupaa perustaa Keskisuomalainen osakunta. Kirjeessä vedottiin suureksi käyneen Hämäläis-Osakunnan jakamisen välttämättömyyteen ja olemassa olevaan Keski-Suomen maakuntaan ja keskisuomalaisten maakuntatunteeseen. (Oksala 1946, 24-25.) Keski-Suomen ylioppilaskerho lakkautettiin ja syksyllä 1931 Keskisuomalainen osakunta aloitti työnsä saaden perintönä ylioppilaskerhon varat, kertyneen arkiston ja perinteet. Mutta Päiviö Oksalan mielestä olennaisesti tärkein asia oli osakuntalaisten hyvä yhteishenki, joka perustui lujaan kotiseudunrakkauteen. (Oksala 1946, 33.)

Keskisuomalaisen osakunnan vuosijuhlapäiväksi otettiin maaliskuun 3. päivä, joka oli Jyväskylän yliopistoyhdistyksen perustamispäivä. Merkikseen se sai arkkitehti Aulis Blomstedtin suunnitteleman keskisuomalaisen järvivene-aiheisen tunnuksen. Keskisuomalaiset ylioppilaat ottivat tehtäväkseen edistää Keski-Suomen maakuntamuseoasiaa ja ylioppilaskerho järjesti yhdessä maakuntaliiton kanssa museopäivän Jyväskylässä. Keskisuomalainen osakunta vuorostaan alkoi edistää maakuntamuseoasiaa ja muun muassa vuodesta 1933 alkaen se otti järjestääkseen Jyväskylässä pidettävän museojuhlan. Kahtena edellisenä vuotena

juhla oli pidetty joululoman aikana, joten jatkossakin se päätettiin pitää joulun tienoilla. Museojuhla järjestettiin yleensä loppiaisena ja juhlista saadut tulot luovutettiin museotalorahastoon. (Salo 1946, 39.)

Museoyhdistyksen aloitteesta (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 20.2.1934) osakuntalaiset ryhtyivät keräämään varoja Keski-Suomen museotaloa varten vuonna 1934 ja kaksi vuotta kestäväan keräysprojektiin saatiin lupa sisäasiainministeriöltä. Keräystyö aloitettiin keväällä yliopiston lukukauden päättyessä, kun opiskelijat palasivat kotiseuduilleen. Propagandaa museon hyväksi tehtiin etenkin Keskisuomalaisen osakunnan kesäkiertueilla ja kesäjuhlien aikana. Tämän lisäksi sanomalehtikirjoituksilla, puheilla ja esitelmillä tehtiin tutuksi museotalon tarpeellisuutta maakuntalaisille. Sirkka Valjakan mukaan tällä osakuntalaisten kaksivuotisella keräystyöllä saatiin museotalorahastoon 50 000 mk rahaa (Valjakka 1951, 30). Osakunta osallistui niin ikään Keski-Suomi -sarjan toimittamiseen yhdessä museoyhdistyksen kanssa ja he olivat myös järjestämässä vuoden 1935 maakuntajuhlia. Keskisuomalainen osakunta avusti myös neljänsissä maakuntajuhlissa vuonna 1938, lähinnä myyden yhdistyksen uutta julkaisua. Vuosina 1933 - 1939 Keskisuomalaisen osakunnan inspehtorina oli Helsingin yliopiston suomalais-ugrilaisen kansatieteen professori Albert Hämäläinen, joka innosti ylioppilaita etenkin kotiseuduntutkimukseen.

Keski-Suomen ylioppilaskerhon kesäohjelmaan kuuluivat olennaisena osana kesäkiertueet, kesäjuhlat ja eri puolille maakuntaa tehdyt kotiseuduntutkimusretket. Kiertueella kierrettiin autolla ympäri maakuntaa pitämässä iltamia, joiden ohjelmaan kuului lähinnä laulua, lausuntaa, tanssiesityksiä ja yleensä jokin näytelmä. Tavallisesti kiertue päättyi ylioppilaiden järjestämään 2-3 päivää kestäväan kesäjuhlaan ja juhla pidettiin, vaikka varsinaista kesäkiertuetta ei olisi saatukaan aikaiseksi. (Salo 1946, 54-55.) Vuonna 1929 kerho järjesti ensimmäisen maakunta-aatteen merkeissä tehdyn kiertueensa. Toivo Ojala oli mukana ylioppilaiden kesäkiertueella Keski-Suomen museon perustamisvuonna, jolloin käytiin Jämsässä, Saarijärvellä, Mahlulla, Hankasalmella, Viitasaarella, Kivijärvellä, Kuohulla ja Suolahdessa. Museonhoitaja oli lähinnä puhumassa perustetusta Keski-Suomen museosta. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1931, 11.) Yleensä ylioppilat tekivät kesäkiertueensa yhtäjaksoisesti viikonpäivistä välittämättä, mutta Toivo Ojalan mukanaolo aiheutti sen, että kesän 1931 kierueen esiintymiset oli järjestetty vain viikonlopuiksi osanottajien vaihtuessa eri kerroilla. Aikaisemminhan sama ryhmä oli tehnyt koko kiertueen.

Päiviö Oksalan mukaan myös Toivo Ojala oli aikoinaan kannattanut Keski-suomalaisen osakunnan perustamista. (Oksala 1946, 27, 33). Oikeastaan on vaikea keksiä syytä, miksi hän oli sitä kannattanut. Sirkka-tytär kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1934. Syksyllä hän lähti opiskelemaan kansatiedettä ja arkeologiaa Helsingin yliopistoon liittyen Keski-suomalaiseen osakuntaan vasta, kun osakunta oli jo perustettu. Siten Toivo Ojalaa ei ainakaan tytär yllyttänyt, mutta ehkäpä osakunta-asia oli silloin hyvin paljon keskusteltu puheenaihe, joten siihen ei voinut olla törmäämättä akateemisten piirien ulkopuolellakin oleva henkilö. Liittyyhän Keski-suomalaisen osakunnan perustaminen olennaisena osana maakunta-asiaan.

Kansanperinteen kerääminen oli kuulunut Helsingin yliopiston eri ylioppilasosakuntien harrastuksiin ja myös Keski-Suomen ylioppilaskerho otti sen ohjelmaansa. Kerho teki ensimmäisen kotiseuduntutkimusretkensä Multialle ja Pylkönmäelle vuonna 1930. Tällä historiallis-kansatieteellisellä tutkimusretkellä olivat asiantuntijoina mukana tohtori Albert Hämäläinen ja lehtori Lauri Kuusanmäki maisteri Ohto Oksalan ollessa retken varsinainen johtaja. Osa retken tutkimustuloksista luovutettiin Kansallismuseoon ja osa jäi säilytettäväksi Keski-suomalaisen osakunnan omaan arkistoon. Toinen erityinen kielitieteellinen retkikunta oli samaan aikaan Multian Tarhapäällä johtajanaan maisteri Helmi Helminen. Kesällä 1931 tehtiin kaksi kansatieteellistä kotiseuduntutkimusretkeä, joista ensimmäinen suuntautui Petäjävedelle, Keuruulle, Koskenpäälle, Jämsään ja Korpilahdelle. Toinen retki tehtiin elokuussa Multialle, Pylkönmäelle, Karstulaan, Kyyjärvelle ja Saarijärvelle. (Valjakka 1973, 282-283.) Näillä ylioppilaiden ensimmäisillä retkillä tehtiin lähinnä rakennustutkimusta. Keski-suomalaisella rakennustutkimuksella oli olemassa jo hieman perinnettäkin, sillä vuonna 1893 muun muassa Rauman seminaarin lehtori F. H. B. Lagukselta oli ilmestynyt tutkimus Sumiaisten rakennuksista. Lauri Kuusanmäki oli tutkinut Korpilahden kansanrakennuksia ja vuonna 1930 oli ilmestynyt Albert Hämäläisen tutkimus keski-suomalaisista kansanrakennuksista. Osakuntalaisten retkiltä tehtyjä piirustuksia ja otettuja valokuvia oli esillä muun muassa vuoden 1932 museojuhlissa.

Sirkka Valjakan mukaan vuonna 1933 Keski-suomalaisen osakunnan inspehtoriksi tullut suomalais-ugrilaisen kansatieteen professori Albert Hämäläinen teki yhtenäisen suunnitelman kotiseuduntutkimusretkiä varten. Suunnitelmaa alettiin noudattaa vuodesta 1936 alkaen ja tutkimuskohteita olivat lähinnä kansanrakennukset, elinkeinot, ruokatalous ja miestentekniikka. Retken osanottajat

olivat tästä lähtien etupäässä kansatieteen ja suomen kielen opiskelijoita. (Valjakka 1973, 279.) Alkuaikoina Albert Hämäläinen oli usein itsekin Lauri Kuusanmäen kanssa ylioppilaiden mukana maakunnassa ja professori Hämäläinen piti aiheesta muun muassa luentoja Jyväskylän kesäyliopistossa. Vuonna 1936 tutkimusretkikunta oli Kivijärvellä 26.6.-10.7. välisen ajan. Tutkimusretkikuntaan osallistui myös Toivo Ojalan Sirkka- tytär ja hänen tuleva puolisonsa Urho Valjakka. Maisteri Urho Valjakka johti vuoden 1937 Konnevedelle suuntautunutta kotiseuduntutkimusretkeä Sirkka Ojalan tutkiessa kalastusta ja ruokataloutta. Seuraavana kesänä mentiin Pihtiputaalle ja nyt ylioppilas Sirkka Ojala vuorostaan oli retken johtajana. (Valjakka 1973, 284-285.)

Sota-aika keskeytti osakuntalaisten sekä kotiseuduntutkimusretket että kesäkiertueet ja seuraava tutkimusretki tehtiin vasta vuonna 1946 Korpilahdelle. Siitä eteenpäin tämä perinne säilyikin jokavuotisena aina vuoteen 1967 saakka. Vuonna 1949 Keski-Suomen museoyhdistyksen ja Keskisuomalaisen osakunnan kesken sovittiin, että jatkossa kotiseuduntutkimusretket suunnitellaan yhdessä ja edelleen päätettiin noudattaa Albert Hämäläisen 1930-luvulla laatimaa keräyssuunnitelmaa. Hämäläisen laatimassa suunnitelmassa rakennustutkimus oli ensisijainen tutkimuskohde ja esimerkiksi vuoden 1953 tutkimusretkellä löydettiin Pienmäen talo Hankasalmen Niemisjärveltä. Sirkka Valjakka toteaa, että 1960-luvun lopulla Keskisuomalaisen osakunnan ja museoyhdistyksen yhteistyö päättyi. (Valjakka 1973, 280.)

Toivo Ojalan opintomatka vuonna 1939

Suomen museoliitto myönsi matka-apurahoja maaseutumuseoiden hoitajille, jotta he voisivat tutustua ulkomaiden museoihin. Museoliitto myönsi Toivo Ojalalle 7000 mk ulkomaille suuntautuvaa opintomatkaa varten vuonna 1939. Hänen kanssaan ulkomaille matkusti tytär Sirkka Ojala. Opintomatkan päätarkoitus oli tutustua lähinnä sekä Ruotsin että Tanskan museoihin ja läntisessä naapurimaassamme Ruotsissa Toivo Ojalaa kiinnosti etenkin maan kotiteollisuus. Hänet oli valittu Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen puheenjohtajaksi huhtikuussa, joten alan ihmisenä kotiteollisuus luonnollisesti kiinnosti häntä. Matkaan oli varattu aikaa lähes kymmenen viikkoa, joten Toivo Ojalalla oli tilaisuus käydä myös Saksassa ja Italiassa. Opintomatka alkoi Saksasta ja Berliinistä, josta se jatkui Leipzigin ja Dresdenin kautta Muncheniin. Saksasta Toivo ja Sirkka Ojala matkustivat Italiaan,

jossa he tutustuivat lähinnä vain Rooman ja Napolin museoihin. Italiasta opintomatka suuntautui takaisin Saksaan ja kohti pohjoista Kölnin kaupunkia. Kölnistä Toivo Ojala tyttärineen matkusti Hampuriin, jonka jälkeen oli vuorossa Tanska ja Kööpenhaminan Kansallismuseo. Tanskan jälkeen he palasivat entuudestaan tuttuun Ruotsiin ja maan museokaupungeista käyntikohteina olivat Malmö, Halmstad, Varberg, Göteborg, Karlstad, Arvika, Vaxjö, Linköping, Gävle, Hudiksvall, Strängnäs ja lopuksi Tukholma. Sekä kaupunki- että maaseutumuseoiden lisäksi Ojalat vierailivat joissakin pienissä ulkomuseoissa. (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus; Ojala 1941, 132-134.)

Italian ja Saksan suuret museot runsaine kokoelmineen eivät tehneet Toivo Ojalaan vaikutusta. Hyvin usein museoiden kokoelmat olivat esillä "vanhanaikaisesti" ja näytteille oli laitettu Ojalan mielestä aivan liian paljon tavaraa. Kölnin museot olivat poikkeus ja Ojala kehuukin niiden näytteillepanoa säästeliäiksi. Kokonaiskuvan saamisen helppoutta ja havainnollisuutta oli pyritty lisäämään pienoismallien ja selventävien taulukoiden avulla. Kölnin jälkeen seuraava matkakohde oli Tanska ja Kööpenhaminan uusittu Kansallismuseo. Toivo Ojalan matkaraportin mukaan se olikin "varsin mielenkiintoinen". Hän oli tutustunut Kööpenhaminan Kansallismuseon kokoelmiin jo aikaisemmalla matkallaan, joten Ojala saattoi vertailla nyt uudistettua näyttelyä vanhaan esillepanoon. Huomattavin muutos oli näyttelyn esineiden ankara karsinta ja se, että näyttelyllä pyrittiin esittämään vain pääasioita. Uudistuksista Toivo Ojala mainitsee esimerkkinä esihistoriallisen osaston. Tämän osaston esineiden taustalla aikaisemmin ollut kangas oli poistettu kokonaan ja tilalle oli laitettu vaalean himmeä maalattu pinta. Näyttelyn vitriinit oli myös uusittu ja Ojalan mielestä ne enää eivät olleet niin syviä kuin aikaisemmin. Uudistuksen takia vitriineissä olevat esineet saattoi helpommin nähdä. Katsomista helpotti myös se, että esineet olivat makaavassa asennossa. Toivo Ojala toteaa, että yleensä oli palattu takaisin nimilappuhin ja vähän isommilla tauluilla oleviin asiaselostuksiin. Tauluilta oli vaivatonta lukea ja näin ollen tiedon saaminen oli helppoa. Yleinen periaate Kansallismuseon näyttelyssä oli näyttelyn havainnollisuus ja sitä nimenomaan lisäsivät selkeät kartat, taulukot ja valokuvat. Toivo Ojalan mielestä Kööpenhaminan Kansallismuseon uudistus oli oikein onnistunut ja hän kirjoittaakin matkakertomuksessaan, että "Paljon väittelyä aiheuttanut esittelytapa on nyt levinnyt kaikkiin uusimpiin museoihin". (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus.)

Kööpenhaminan jälkeen oli vuorossa opintomatkan tärkein kohde eli Ruotsi ja

siellä maan eteläosien eri maakunnissa olevat museot ja ulkomuseot. Toivo Ojala mainitsee Ruotsin maaseutumuseoiden yleisenä periaatteena olevan esittää nimenomaan niitä asioita, jotka erottavat sen alueen maan muista maakunnista. Ruotsin ensimmäinen kohde oli ihan Kööpenhaminan lähellä oleva, Skoonessa sijaitseva Malmö, jonka museo oli avattu yleisölle vasta vuonna 1937. Kaupungin vanha linna oli "sulautettu" osaksi uutta museorakennusta ja Toivo Ojalan mielestä arkkitehti oli onnistunut siinä erinomaisesti. Museoon oli saatu syntymään runsaasti tilaa kokoelmien näytteillepanoa varten. Myös Malmössä oli luovuttu kangastaustoista ja niiden tilalla oli himmeä öljyväri. Samaten vitriinit olivat pienentyneet ja katsoja näki esineet niissä oikein hyvin. Erikoisuutena Toivo Ojala mainitsee sen, että esineiden nimet ja asiatiedot olivat tekstattuina mustalle värittömälle selluloidilevyille. Se helpotti tekstien lukemista ja levy ei ollut riippuvainen taustan väristä. Toinen erikoinen piirre Malmön museossa oli runsas erilaisten värien käyttö. Ojalan mielestä museon mielenkiintoisin osasto kuitenkin oli vanhan Malmön käsityöläisten työpajat, joissa muutamissa oli paikoillaan jopa originaali ammattikilpi. (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus; Ojala 1941, 134.)

Matkan seuraava kohde, Södermanlandin maakunnassa oleva Linköpingin museo oli Ruotsin maaseutumuseoista uusimpia. Linköpingin museo oli merkittävä paikka, sillä siellä oli toteutettu paljon uudenaikaisia museoteknisiä ratkaisuja. Toivo Ojala muun muassa kirjoittaa, että museon marmorifriisiin ja "aarinalan suuruiseen lammikkoon" oli laitettu todella paljon rahaa. Linköpingin museoon oli rakennettu, varsinaisten näyttelysalien lisäksi, erityinen sali konserttien pitämistä varten, sali vaihtuville näyttelyille ja avara kattokahvila. Tarkoituksena oli saada museo läheisemmäksi kaupungin väestölle. Uuden museorakennuksen suunnittelun johtava periaate oli ollut mahdollisimman suuri joustavuus ja vaihtelun mahdollisuus erilaisia käyttötarpeita varten. Näin ollen rakennuksessa oli, ulkoseinien lisäksi, vain vähän kantavia seiniä. Mahdollisimman suuri osa rakenteiden painosta nojasi pilareihin, joten keveitä väliseiniä voitiin siirtää tarpeen mukaan. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli huomioitu myös mahdollisuus peittää ikkunat vaivattomasti. Ensimmäisessä kerroksessa oli tilava eteishalli, toimistot, kirjasto, mainittu juhlasali konsertteja varten ja näyttelytiloja. Näyttelytiloja oli pohjakerroksessakin ja siellä olivat myös työpajat, laboratoriot, konservointitilat, varastot, esineiden pakkaustilat ja uudenaikaiset ilmastointilaitteet. Museon toisessa kerroksessa olivat taidekokoelmat. Toivo Ojala mainitsee, että museoesineiden näytteille asettelu oli "äärimmäiselle rajalle vietyä säästeliäisyyttä". Hänen mielestä se oli jopa liiankin askeettista. Ennen kokoelmiin

tutustumista museossa kävijällä oli mahdollisuus katsoa alueen muinaislöytöalueisiin ja historiaan liittyvät tiedot suuresta ja, Toivo Ojalan mielestä hauskaasti laaditusta, kartasta ja sen saattoi tehdä mukavasti nojatuolissa istuen. Ojala kirjoittaaakin, että museon yleisessä järjestelyssä ja kokoelmien näytteilleasettelussa oli haluttu poistaa museomaisuus ja niin sanottu ”museohaju oli kokonaan kadonnut”. Linköpingin museo, kuten moni muukin Ruotsin museo, oli helpottanut museossa kävijän opiskelua karttojen, valokuvien ja sopivasti asetettujen lyhyiden tekstien avulla. Toivo Ojala toteaa, että Ruotsin museomiehet olivat yleensä luopuneet painetuista opasvihkoista. Hänen mielestään Linköpingin museo oli loistelas esimerkki siitä, mitä suuret rahalahjoitukset museolle voivat saada aikaan. Mutta pettyneenä Ojala lisää, että Suomen oloissa vain harvoin voidaan maakuntamuseoon uhrata niin paljon varoja. (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus; Ojala 1941, 135-136.)

Linköpingin museon rakentamiseen oli käytetty paljon rahaa ja siihen harvoin oli mahdollisuutta maassamme. Toivo Ojalan mielestä Hudiksvallin museo suunnilleen vastasi Keski-Suomen museon taloudellisia resursseja. Tämä Hälsinglandin maakunnassa sijaitseva museo oli melko vaatimaton, mutta siitä huolimatta asiallinen ja onnistunut museoratkaisu. Itse museorakennus oli entinen pankkirakennus, joka pienin kustannuksin oli muutettu toimivaksi museoksi. Museon näyttely oli persoonallinen ja muun muassa maanviljelykseen käytettyjä työvälineitä oli onnistuneesti havainnollistettu. Havainnollisuutta lisäsivät myös levinneisyyskartat, valokuvat, pienoismallit, kaavakuvat ja toisinaan oli käytetty jopa ilmavalokuvia. Toivo Ojala mainitsee, että esihistoriallisia esineitä oli värien avulla yritetty tuoda esiin pinnastaan ja esimerkiksi rautakauden esineiden taustana oli joko sininen tai punainen väri. Kiviesineet oli puolestaan asetettu vitriineihin kivimurskan päälle. Ojala kommentoi uutuutta toteamalla vain, että niin määrätietoista värien käyttöä hän ei ollut tavannut koskaan aikaisemmin. Esineet olivat esillä edelleen tyypisarjoittain. (Ojala 1941, 136.) Seuraava matkakohde oli Vermlanti ja Karlstadin museo, jossa Toivo Ojala oli käynyt jo vuoden 1930 opintomatalla. Kaupungin museo oli ollut mielenkiintoinen ja se sai hänet poikkeamaan kaupungissa uudestaan. Ojalan mielestä mielenkiintoisia siellä olivat etenkin keskisuomalaisista alkuperää olevien Vermlannin metsäsuomalaisien parista kerätyt lukuisat esineet. Hämmästyksensä Toivo Ojala saattoi vain todeta, että esimerkiksi tuohityöosaston esineet olisivat voineet olla Keski-Suomen museosta, sillä ne olivat hyvin samanlaisia. Samaten keskisuomalaisia esineitä muistuttivat muun muassa nahanmuokkausvälineet, kaskenviljelyyn ja

pellavankäsittelyyn käytetyt esineet ja jopa savupirtin kalustus oli kuin suoraan Keski-Suomesta. (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus; Ojala 1941, 137.)

Keskisuomalaista alkuperää olevien metsäsuomalaisten esineitä oli esillä myös Arvikan museossa, jonne Toivo Ojala matkusti Karlstadista. Arvikan museona ollut varakkaan talonpojan kaksikerroksinen rakennus 1800-luvun alkupuolelta oli kuitenkin Toivo Ojalan mielestä melko vaatimaton. Samaten pettymys oli Bohuslänissa sijaitseva Göteborgin museo. Itse museorakennus oli huomiota herättävä ja museon kokoelmat olivat laajat, mutta Toivo Ojalan mielestä niiden näytteille asettelu edusti ”tyypillistä vanhanaikaista museotyyliä”. Esineitä oli esillä yksinkertaisesti aivan liian paljon. Göteborgista matka suuntautui Hallantiin ja siellä vanhassa linnassa olevaan Varbergin museoon. Seuraava kohde, Halmstadin museo oli Ruotsin uusimpia museoita. Yksinkertaisen ja selkeän museorakennuksen ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat, tilavan eteishallin lisäksi, kirjasto, kokoustila ja näyttelytiloja. Näyttelytiloja oli myös museon toisessa- ja pohjakerroksessa. Rakennuksen ylimmässä kerroksessa oli taidemuseo ja tilaa vaihtuville näyttelyille. Halmstadin ulkomuseo oli kokoontumispaikka paikalliselle väestölle. Toivo ja Sirkka Ojalan paluumatka sujui Vaxjön, Strängnäsin, Gävlen ja Moran kautta Tukholmaan. Tukholmassa he kävivät sekä Nordiska Musetissa että Kansallismuseossa ja molempien museoiden näyttelyitä oli hieman uudistettu Toivo Ojalan edellisen käynnin jälkeen. Niitä oli pyritty havainnollistamaan muun muassa karttojen avulla, mutta Toivo Ojalan mielestä Kansallismuseossa oli edelleen aivan liian paljon esineitä esillä. (K-SMa, T. Ojalan matkakertomus.)

Museo vuosina 1939 - 1949

Toinen maailmansota merkitsi Keski-Suomen museolle hiljaiseloa. Sodan alkaessa Toivo Ojalalle tuli kuitenkin ylimmääräistä työtä, sillä kokoelmien arvokkaimmat esineet piti siirtää turvallisempaan paikkaan ja museon ovet suljettiin yleisöltä. Museo avattiin jälleen vasta kesäkuun alussa vuonna 1940. Seuraava vuosi olikin juhluvuosi Keski-Suomen museoyhdistykselle, mutta 16. toukokuuta 1941 ollut 10-vuotispäivä sivuutettiin ilman juhlallisuuksia. Kesäkuussa museon piti jälleen sulkea ovensa ja ne aukaistiinkin vasta seuraavan vuoden tammikuun lopulla, jolloin turvaan viedyt esineet tuotiin takaisin Cygnaeuksenkadulle. Sota haittasi monella tapaa museotyötä ja muun muassa

museoyhdistyksen ja Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen yhteiset suunnitelmat vanhojen tekstiilien inventointi- ja keräystyöstä piti jättää odottamaan parempia aikoja. Niin ikään keskeytettiin museokokoelmien keräys ja jäsenhankinta. Vuonna 1943 museo oli jälleen avoinna yleisölle ja vuosi olikin museossa kävijöiden suhteen ennätysvuosi, sillä kokoelmiin kävi tutustumassa noin 1400 ihmistä. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1939 -1943.)

Valtionarkeologi C. A. Nordman oli läsnä 14. kesäkuuta 1944 ravintola Mäki-Matissa pidetyssä johtokunnan kokouksessa ehdottaen, että pommitusvaaran takia kokoelmien arvokkaimmat esineet olisi vietävä turvaan maaseudulle. Kaikki paikalla olleet kannattivat siirtoa ja Toivo Ojalan tehtäväksi jäi sopivan varaston etsiminen ja vuokraaminen. Johtokunta sulki museon 18. päivästä alkaen ja osa esineistä siirrettiin tilapäisesti Vesangan Kettulaan. Varasto osoittautui todellakin vain tilapäiseksi, sillä vuokranantaja tarvitsi rakennuksen käyttöönsä jo saman vuoden lopulla. Esineet piti tuoda takaisin Cygnaeuksenkadulle ja Toivo Ojala oli sitä mieltä, että kokoelmille ei enää kannata hakea uutta säilytyspaikkaa ja muun muassa jopa Kansallismuseo oli palauttanut evakuidun irtaimistonsa takaisin pääkaupunkiin. Ojala laittoi esineet näytteille entisenlaiseen järjestykseen, sillä museon uudelleen järjestely oli päätetty tehdä myöhemmin. Nyt hänellä oli apuna tyttärensä, filosofian kandidaatti Sirkka Valjakka. He kuitenkin uusivat näyttelyä siten, että aikaisemmin melko tiheää esineiden näytteilleasettelua harvennettiin. Samalla näyttelystä tehtiin havainnollisempi liittämällä mukaan sekä selventäviä valokuvia että piirustuksia ja myös aiheesta kertovia tekstejä lisättiin. Museo olisi kaivannut maalaamista ja yleensäkin korjaamista, mutta tarveaineiden vaikean saatavuuden takia korjaustyöt jouduttiin toistaiseksi jättämään. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 14.6.1944, 20.12.1944; K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1944 - 1945.)

Keski-Suomen museo perustettiin 1930-luvun alussa ja siihen mennessä maakunnan alueelta oli ennätetty kerätä paljon esineitä maamme muihin museoihin. Etenkin Kansallismuseossa oli paljon keskisuomalaista alkuperää olevia esineitä. Toivo Ojala oli harmissaan tästä ja etenkin keskisuomalaisten ryijyjen joutuminen pois omasta maakunnasta yksityisille keräilijöille huolestutti häntä. Ryijyt olivat arvokkaita ja yleensä museolla ei ollut riittävästi rahaa hankkia niitä kokoelmiinsa. Museon arkistoon päätettiin luetteloida Kansallismuseossa olevat keskisuomalaista alkuperää olevat esineet, jotta ne olisivat myös oman maakunnan tutkijoiden käytössä. Sirkka Valjakka oli ryhtynyt tähän työhön jo

1930-luvun lopulla, mutta sota-aika viivästytti luettelotietojen kopioimista ja hän sai tehtävän valmiiksi vasta vuoden 1940 lopussa. Toivo Ojala oli tähdentänyt useaan otteeseen vuosien varrella Keski-Suomen museon kokoelmien merkitystä alan tutkijoille. Esineistä oli olemassa musonhoitajan huolella tekemä pääluettelo, mutta oikeastaan kokoelmia oli vaikea käyttää tutkimustyössä. Esineistä ei ollut aiheenmukaista kortistoa. Eine Ojala ja Sirkka Valjakka siirsivät museon pääluettelossa olleet esineet kortistoon työn valmistuessa vuonna 1948. Suomen museoliitto antoi projektiin rahaa 10 000 mk. Tämän jälkeen ryhdyttiin inventoimaan myös maaseutumuseoiden ja yksityisten hallussa olevia esineitä ja tarkoitus oli tehdä niistäkin kortisto museon arkistoon. Kortisto valmistui vuonna 1951. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1939 - 1952.)

Keski-Suomen museoyhdistyksen taloudellinen asema oli hyvä ja esimerkiksi vuonna 1939 sen korkoa kasvavat varat olivat melkein 250 000 mk. Jäsen- ja pääsymaksut riittivät yleensä kattamaan museon hoidosta koituneet menot ja Jyväskylän kaupunki tuki joka vuosi museota antamalla rahat vuokramenoihin. Sota-aikana keskeytettiin rahankeräys museotalorahastoon ja perittiin vain Keski-suomalaisen osakunnan 1930-luvun puolivälissä aloittaman keräystyön lahjasitomukset, joiden yhteismäärä oli lähes 50 000 mk. Museon kokoelmat oli palovakuutettu 300 000 mk:sta, josta summasta museorakennuksen irtaimisto oli 200 000 mk. Loput 100 000 mk tuli eri varastoissa olevista esineistä. Vuoden 1942 alussa Jyväskylän Säästöpankki lahjoitti 100-vuotisen toimintansa muistoksi 15 000 mk Keski-Suomen museoyhdistykselle. Summasta perustettiin rahasto, jolla oli tarkoitus tukea museon esinekeräystä. Rahaston sääntöjen mukaan vuotuisista koroista vähintään 25 % piti liittää pääomaan ja loput tuli käyttää, johtokunnan harkinnan mukaan, joko apurahoina tai erilaisina palkintoina ansioituneille esineiden kerääjille. Seuraavana vuonna rahastosta annettiinkin 500 mk kauppias K. E. Niemelle palkintona huomattavasta museokokoelmien kartuttamisesta. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1942.) Tämän jälkeen palkintojen antamisesta luovuttiin ja Säästöpankin muistorahaston kaikki korot liitettiin pääomaan.

Sodan loppuessa maamme kaikki suojeluskuntajärjestöt lakkautettiin syksyllä 1944. Yhdistyksen johtokunnan jäsen konsuli Eero Fredrikson oli ehdottanut, että Jyväskylän Suojeluskunta lahjoittaisi museoyhdistykselle omistamansa kiinteistön Kauppakatu 15:sta (Kangas 1999, 13). Suojeluskunta lahjoitti kiinteistön 3. päivänä marraskuuta ja Sirkka Valjakka toteaa, että lahjoituksesta alkoi Keski-Suomen museolle ikään kuin uusi vaihe. Kiinteistö oli arvokas ja se toi museon

tulevaisuuteen taloudellista tukea. (Valjakka 1981, 189.) Puolustusvoimat tarvitsi suojeluskunnan käytössä olleet tilat itselleen ja osa kiinteistön rakennuksista oli vuokrattuna yksityisille liikkeenharjoittajille tai muille asukkaille. Siten Kauppakadun kiinteistön tulo yhdistykselle ei välittömästi helpottanut Keski-Suomen museon tilanahtautta. Mutta lahjoitus oli kuitenkin merkittävä asia, sillä se antoi turvallisuutta tulevaisuuteen - olihan kiinteistö hyvällä paikalla keskellä kaupunkia. Suojeluskunnan lahjoittaman kiinteistön asioita hoitamaan valittiin erityinen hoitokunta ja Toivo Ojalan lisäksi siihen nimettiin Eero Fredrikson ja isännöitsijäksi Veikko Sariola. Kauppakadun kiinteistön tulo ei tuonut yhdistykselle suoranaista rahaa. Mutta yhdistyksen taloudenhoitoon ja etenkin jo kertyneen pääoman sijoittamiseen piti kiinnittää huomiota. Johtokunnan kokouksessa lokakuussa 1945 keskustelun aiheena oli, mihin sijoittaa yhdistyksen rahavaroja. Pääosa niistä päätettiin sijoittaa teollisuusosakkeisiin ja osa voitaisiin kiinnittää taiteeseen. Ketkäpä muut olisivat olleet pätevämpiä henkilöitä osakehankintoihin kuin pankinjohtaja Veikko Sariola ja ekonomi Eero Fredrikson. Toivo Ojala puolestaan valtuutettiin ostamaan taideteokset. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 22.10.1945.)

Toivo Ojala olisi halunnut siirtää osan museon kokoelmista Kauppakadulle, mutta käytännössä se ei ollut mahdollista ja esineet saivat edelleen olla varastoissa eri puolilla kaupunkia. Kaupungissa vallitseva asuntopula ei helpottanut nopeasti. Keski-Suomen museon rakennus oli vuokrattu Walter Parviaiselta ja siitä piti maksaa vuokraa, johon tosin kaupunki antoi rahat. Nämä ja muiden tilapäisten varastojen vuokramenot olisi säästetty, mikäli museo olisi päässyt muuttamaan omistamaansa kiinteistöön. Itse asiassa alkuvuosina kiinteistöä oli vain kuluja, sillä yhdistyksen piti maksaa siitä muun muassa omaisuudenluovutusvero ja kunnallisvero. Voittoa vähensivät myös välttämättömät korjaustyöt, sillä vanhat puiset rakennukset olivat huonossa kunnossa. Etenkin Torikadun, nykyisen Gummeruksenkadun puoleisessa rakennuksessa jouduttiin tekemään paljon korjauksia, kun valtion maanlunastuslautakunta siirsi toimistonsa sinne ja tilat piti kunnostaa ennen sitä. Rakennustyöt tulivat kalliiksi nimenomaan tarveaineiden huomattavan hintojen nousun takia. Vuonna 1946 museo sai käyttöönsä kauppakatu 15:sta pienen makasiinin, joten saatettiin luopua lehtori Koverolta vuokratusta varastosta. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1944 - 1946.) Jyväskylän kaupungin asuntopula oli vaikea vielä vuonna 1947, joten Kauppakatu 15 oli vuokralaisten hallussa aina 1950-luvulle saakka.

Toivo Ojala oli valittu Jyväskylän kaupungin kansakoulujen johtokuntaan vuonna 1938 ja neljän vuoden päästä hänestä tuli johtokunnan varapuheenjohtaja. 1940-luvulla Keski-Suomen museo aloitti yhteistyön kaupungin kansakoulujen kanssa siten, että koulujen neljänsien luokkien historian opetussuunnitelmaan kuului museokäynti. Museonhoitaja opasti myös näiden luokkien opettajia käyttämään museon esineitä ja valokuvia opetuksensa apuna lähinnä selventämään Keski-Suomen ja Jyväskylän kaupungin historiaa. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1946, 4-5.)

Toinen maailmansota oli väistämättä merkinnyt museolle hiljaiseloa, mutta sodan ollessa ohitse saatettiin jälleen suunnitella tulevaisuutta ja alkoi uusi toimeliaisuuden aika. Toivo Ojala osallistui muun muassa Vaasassa pidetyille museopäiville 24-26. elokuuta 1946 Veikko Sariolan ollessa toinen Keski-Suomen museoyhdistyksen edustaja. Museopäivien ohjelmaan kuului erilaisia esitelmiä ja tutustuminen muun muassa Vaasan museon kokoelmiin ja Vaasan Brage-yhdistyksen ulkomuseoon. Sen lisäksi tehtiin automatka Isonkyrön, Laihian ja Ilmajoen kautta Kristiinnaan. Matkan varrella käytiin Isonkyrön vanhassa kirkossa, Ilmajoen museossa ja Kristiinassa olevassa Lebellien kauppiaantalossa. Myös yhdistyksen julkaisutoiminta oli ollut keskeytyneenä sodan takia ja Keski-Suomi IV ilmestyi vasta loppuvuodesta 1947. Julkaisun ilmestymistä olivat viivästyttäneet painatusvaikeudet, jonka lisäksi kaikkia kirjaan luvattuja artikkeleita ei oltu saatu ajoissa. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1946 - 1947.) Kirjan toimittajana oli Veikko Sariola. Keski-Suomi IV:ssä olevat kirjoitukset ovat etupäässä henkilöhistoriaan liittyviä artikkeleita ja tällä kertaa Toivo Ojala itse ei ole tarttunut kynään. Hän kirjoittaakin vasta vuonna 1956 ilmestyneessä Keski-Suomi -sarjan viidennessä osassa.

Museo vuosina 1949 - 1961

Lehtorinvirkansa ohella Toivo Ojala oli hoitanut Keski-Suomen museon museonhoitajan tehtäviä 18 vuotta. Vuonna 1949 hän luopui tehtävästä ja uudeksi museonhoitajaksi valittiin Sirkka Valjakka. Samana vuonna yhdistyksen johtokunnasta erosi siinä alusta lähtien puheenjohtajana ollut tohtori Sakari Kuusi ja Toivo Ojala valittiin uudeksi johtokunnan puheenjohtajaksi (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 24.2.1949). 1940-luvun lopulla johtokunnan jäsenet olivat hieman vaihtuneet alkuajoista. Lehtori Ahti Rytönen oli tullut johtokuntaan vuonna

1945. Yhdistyksen perustamisesta lähtien mukana ollut lehtori Sigurd Wilhelm Forss kuoli 8. syyskuuta 1947 ja kaupunginvaltuusto valitsi johtokuntaan päätoimittaja Tauno Mikkolan. Muita uusia jäseniä olivat filosofian tohtori Vilho Puttonen, kirjastonhoitaja N. H. Berndtson, taloudenhoitaja Jussi Sihvonen ja Keski-suomalaisesta osakunnasta varatuomari Veikko Hyytiäinen. Keski-Suomen museon toiminnassa pitkään aktiivisesti mukana ollut jäsen sekä museoyhdistyksen rahastonhoitaja ja työvaliokunnan jäsen, pankinjohtaja Veikko Sariola kuoli 17. syyskuuta 1953. Sariolan tilalle työvaliokuntaan tuli Veikko Hyytiäinen. Toivo Ojala oli edelleen työvaliokunnan jäsen ja kolmantena siihen kuului Eero Fredrikson.

Maisteri Sirkka Valjakka oli Keski-Suomen museon ensimmäinen kokopäiväinen, alan koulutuksen saanut museonhoitaja. Ensimmäisenä tehtävään hän uudelleenjärjesti sekä museon tekstiilit että vuosien mittaan huomattavasti kasvaneen arkiston. Ojalan talon alakerta Seminaarinkadulla oli ollut museon varastona, mutta nyt siitä tehtiin toimisto. Talon alakertaa oli suunniteltu muutettavaksi toimistoksi jo vuonna 1934, jolloin johtokunta olisi maksanut siitä vuokraa 2000 mk vuodessa (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 17.10.1934). Museon historian ensimmäisen varsinaisen toimistotilan ohella Seminaarinkadulla sijaitsivat käsikirjasto, valokuvakokoelmat ja kotiseutuarkisto. 1950-luvun alussa Sirkka Valjakka aloitti inventoimaan kaupungin vanhoja rakennuksia saaden ensimmäisen vuoden aikana piirrettyä ja valokuvattua kaksi taloryhmää, jotka pian dokumentoinnin jälkeen purettiinkin pois kivitalojen tieltä. Jo 1930-luvun alussa Toivo Ojala oli ehdottanut, että Keski-Suomen museo tekisi Jyväskylän kaupungista 1880-luvun pienoismallin. Etenkin vuoden 1939 opintomatalla Ojalaa oli viehättänyt joidenkin museoiden pienoismallit ja se, miten havainnollisesti ne esittivät alueensa historiaa. Sirkka Valjakka aloitti, samanaikaisesti kaupunki-inventoinnin kanssa, tutkimustyöt pienoismallia varten. Sen valmistaminen vei aikaa vielä seuraavankin vuoden, sillä työ oli vaikeampaa ja kalliimpaa kuin, mitä etukäteen oli osattu odottaa. Kaupunginvaltuusto myönsi pienoismallin valmistamiseen ensin 200 000 mk ja vuonna 1951 vielä 100 000 mk lisää. Eero Santala teki rakennusten pienoismallit. (K-SMY. Kertomukset toimintavuosilta 1949 - 1950.)

Keski-Suomen museoyhdistys täytti 20 vuotta vuonna 1951. Yhdistyksen johtokunta halusi, että juhlat pidettäisiin vasta sitten, kun kaupungin pienoismalli oli valmis. Kaksi ja puoli vuotta kestänyt projekti valmistuikin syksyllä ja juhlia vietettiin

kaupungintalolla 4. päivänä marraskuuta 200 kutsuvieraan läsnäollessa. Pienoismallin lisäksi näytteillä oli Sirkka Valjakan kaupunki-inventointityön aikana tekemiä piirroksia ja valokuvia, jotka hän oli ottanut puretuista taloista. (K-SMY. Kertomus toimintavuodelta 1951, 4.) Toivo Ojala avasi näyttelyn. Puheessaan hän kertoi maakuntamuseosta, sen tehtävistä ja siitä, miten sinne oli jo kerätty huomattavan paljon esineitä. Museokokoelmien luettelointi, arkistot ja kortistot olivat ajanmukaisesti järjestettyinä, joten tehtävänä oli vain joidenkin tyyppisarjojen täydentäminen. Kerrottuaan ensin lyhyesti Keski-Suomen museosta hän kertoi ajatuksiaan museotyöstä yleensä. Toivo Ojalan mielestä se on tavallaan vaatimatonta työtä, jota tehdään poissa julkisuudesta museon seinien sisäpuolella. Siihen ei yksinkertaisesti kuulu huomiotaherättävien mainosten avulla aikaansaatu julkisuus. Mutta vanhan säilyttäminen on hienoa ja arvokasta työtä. Toisaalta Ojala valittaa sitä, että 1950-luvun alku ei tunnu antavan riittävästi arvostusta museotyölle. Hänen mielestään se johtui ennen kaikkea museoista itsestään ja niiden tavasta, tosin jo osittain vanhentuneesta, asettaa kokoelmansa esille. Liian ahdas kokoelmien esillepano tekee näyttelystä sekavan ja katsoja ei tahdo saada siihen minkäänlaista näkökulmaa. (K-SMa, a336:49, T. Ojalan käsikirjoitukset.) Toivo Ojala oli asunut Jyväskylässä lähes 30 vuotta ja 1950-luvulle tultaessa kaupunki oli kokenut melkoisen muutoksen siitä ajasta, kun hänestä oli tullut sen asukas. Moni vanha puutalo oli tyystin hävinnyt jättämättä mitään jälkeä itsestään. Toisaalta Ojala suree vanhan katoamista, mutta toisaalta hän myös ymmärtää sen, miksi vanhan täytyy kadota uuden tieltä. Ajan ja asioiden muuttuminen on väistämätöntä. Puheensa lopussa Toivo Ojala toteaa, että Keski-Suomen museo ei voi estää kaupunkikuvan muuttumista, mutta että nyt esillä oleva pienoismalli osittain korvaa vanhojen talojen menetyksen. (K-SMa, a336:49, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Näyttelyn jälkeen pienoismalli siirrettiin museoon ja sen takia jouduttiin tyhjentämään yläkerran tekstiilihuone. Ryijyt ja kirkkovakat laitettiin nyt esille aikaisemmin varastotilana olleeseen keittiöön. Sota-aikana Sirkka Valjakka oli kopioinut Kansallismuseossa olevat keskisuomalaiset esineet Keski-Suomen museon arkistoon. Johtokunnan kokouksessa oltiin jo vuonna 1934 keskusteltu siitä, että eri puolilla maakuntaa olevat, museon kannalta tärkeät esineet pitäisi saada inventoitua. Silloin oli päätetty pyytää apua nuorisoseuroilta, mutta huonolla menestyksellä. (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 17.10.1934.) Muissa maaseutu- ja kaupunkimuseoissa olevat esineet ja yksityisten hallussa olevat, kansatieteellisesti arvokkaat kokoelmat saatiin inventoitua vuonna 1952. Keski-

Suomen kotiteollisuusyhdistyksen opettajat keräsivät tekstiileihin liittyvät tiedot. Myös näistä esineistä tehtiin kortisto, joka niin ikään järjestettiin aihepiireittäin ja pitäjittäin aakkosjärjestykseen Eine Ojalan tehdessä korttien kirjoitustyön. Keski-suomalaisen osakunnan 1930-luvulla tekemät kotiseuduntutkimusretket oli aikoinaan tallennettu Kansallismuseoon ja vuonna 1954 aloitettiin jäljentämään näiltä retkiltä otettuja valokuvia ja piirroksia Keski-Suomen museon arkistoon. Samana vuonna ryhdyttiin korjaamaan museon hallussa olevia ryijyjä ja tähän tehtävään palkattiin Aino Schönfelder Helsingistä, joka oli jäänyt eläkkeelle Kansallismuseon ”tekstiilien paikkaajan” tehtävästä (K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 25.2.1954). Museonhoitaja Sirkka Valjakka teki matkoja maakuntaan käyden joko tarkastamassa esihistoriallisten esineiden löytöpaikkoja tai antamassa ohjeita paikallisille kotiseutuyhdistyksille. Sen lisäksi hän kävi pitämässä museoaiheisia esitelmiä erilaisissa tilaisuuksissa ja kesäisin Valjakka johti Keski-suomalaisen osakunnan kotiseuduntutkimusretkiä.

Keski-Suomen museon käsityöläiskodit

Maahamme oli perustettu ensimmäiset ulkomuseot 1900-luvun alussa ja Keski-Suomen museoa perustettaessa oli muun muassa ehdotettu, että rakennettavan museotalon yhteyteen siirrettäisiin vanhoja keskisuomalaisia kansanrakennuksia ulkomuseoksi. Albert Hämäläinen oli suunnitellut siirrettäväksi hankasalmelaista savupirttiä ja Lauri Kuusanmäellä oli ollut mielessä jalkamyly joko Uuraisilta tai Muuramesta. Toivo Ojala oli tutustunut gammalgård-nimiseen museotyyppiin ulkomaisilla opintomatkoillaan. Hän ehdottikin, että myös Keski-Suomeen voitaisiin perustaa näitä niin sanottuja gammalgårdeja eli vanhataloja. Olennaista Toivo Ojalan ehdottamissa vanhataloissa oli, että ne olivat alkuperäisillä paikoillaan säilyneitä kansanrakennuksia. Rakennuksia ei siirrettäisi toiseen paikkaan, vaan ne jätettäisiin paikoilleen esineineen kaikkineen sellaisena kuin ne olivat olleet käytössä ollessaan. (K-SMa, a336:80, T. Ojalan käsikirjoitukset; K-S muodostaa entisyytensä ja... 1932, 2.)¹⁰

Toivo Ojala oli saanut esimerkkinsä lähinnä Ruotsista, vaikka vanhatalot tunnettiin myös Suomessa. Heinonen ja Lahti kirjoittavat, että esimerkiksi jo vuonna 1912 Kirkkonummelle oli perustettu neljän rakennuksen vanhatalo- eli gammalgård-tyylinen ulkomuseo (Heinonen & Lahti 1988,78). Jyväskylän seminaarilla oli pohjalainen tupansa ja vaikka sitä toisinaan kutsuttiin ulkomuseoksi, niin entinen

riihi oli lähinnä vain opiskelijoiden kokoontumispaikka. Keski-Suomen museoyhdistys oli anonut Kordelinin säätiöltä 10 000 mk vuonna 1932, jotta Keski-Suomeen voitaisiin perustaa muutama gammalgård. Sen lisäksi rahalla oli tarkoitus tehdä vanhataloja tunnetuksi maakunnassa. Rahaa vanhatalo-propagandaan ei saatu, eikä liioin toteutunut Harjulle suunniteltu ulkomuseo venevajoineen. Pienmäen talomuseokin tuli Keski-Suomen museon omistukseen vasta 1960-luvun lopulla, joten ulkomuseon toteutuminen sai odottaa 1950-luvulle saakka. Opintomatallaan vuonna 1939 Toivo Ojala oli tutustunut museoiden yhteydessä oleviin käsityöläiskoteihin. Käsityöläiskoti oli ollut muun muassa Kölnissä, Malmössä ja Göteborgissa. Vanhan käsityöläisperinteen häviäminen Jyväskylältä ei vielä tuolloin ollut ollut ongelma, mutta siitä reilun kymmenen vuoden päästä asia näytti olevankin jo väistämätöntä. Museoyhdistyksen 20-vuotisjuhlilla pitämässään puheessa Toivo Ojala toteaa, että yhdistyksen tavoite on saada säilymään edes muutama kaupungin vanha käsityöläisrakenus. (K-SMa, a336:49, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Jyväskylä säilyi puutalokaupunkina aina 1950-luvulle saakka. Mutta vuosikymmenen alussa kaupunkikuva alkoi nopeasti muuttua vanhojen empire-tyylisten rakennusten hävitessä uusien kerrostalojen alta. Keski-Suomen museo ei voinut estää vanhojen talojen purkamista ja näin ollen museon oli vain sopeuduttava tilanteeseen. Museonhoitaja Sirkka Valjakka ennätti kuitenkin inventoida rakennuskokonaisuuksia ennen kuin ne purettiin ja muun muassa hänen aiheeseen liittyvä lisensiaattityönsä ilmestyi Keski-Suomi -sarjassa vuonna 1971. Kuparisepä Sjöblomin talo Vaasankatu 27:ssä joutui purettavaksi lokakuussa vuonna 1953. Talon oli rakennuttanut suutari Samuel Lindqvist vuonna 1842. Suutari Lindqvistiltä talo oli joutunut kuparisepä Carl Erik Sjöblomille, joka myöhemmin laajensi talon sen nykyiseen asuunsa. Jyväskylän kaupungin historia oli osittain käsityöläisten historiaa, joten Toivo Ojalan mielestä jotakin tähän historiaan liittyvää materiaalia olisi saatava säilymään myös tuleville sukupolville. Purkutuomion saanut kuparisepä Sjöblomin talo oli joutunut rakennusliike Teora Oy:n omistukseen. Keski-Suomen museoyhdistys pyysi, että rakennusliike säilyttäisi talon ja siirtäisi sen johonkin toiseen paikkaan. Teora Oy:n toimitusjohtaja Arvi Arjatsalo suostui pyyntöön ehdolla, että yhdistys kustantaisi rakennuksen purkamisen ja siirron. Käsityöläiskodille ei kuitenkaan heti löytynyt sopivaa paikkaa, joten se laitettiin varastoon odottamaan. (K-SMa, a336:53, T. Ojalan käsikirjoitukset; Valjakka 1956, 19.) Vuonna 1955 Teora Oy antoi Keski-Suomen museoyhdistykselle myös Cygnaeuksenkatu 12:sta olleen hattumaakari

Erik Fagerlundin 1840-luvulla rakennuttaman talon.

Keski-Suomen museoyhdistys ehdotti kaupunginhallitukselle, että se varaisi Ruusupuiston tulevalle museotalolle, jolloin myös käsityöläiskodit voitaisiin sijoittaa sinne. Seuraavana vuonna kaupunginvaltuusto luovutti Ruusupuiston "museoalueeksi" ja käsityöläiskotimuseoiden pystyttäminen aloitettiin vuonna 1955. Työssä oli kirvesmies Kalle Nieminen, jolla oli paljon kokemusta vanhojen talonpoikaistalojen pystyttämisestä. Käsityöläiskotimuseoiden avajaisia vietettiin 10. lokakuuta 1956. Juhla oli samalla museoyhdistyksen 25-vuotisjuhla ja lisäaihetta juhlaan antoi myös lähes 300-sivuisen Keski-Suomi -sarjan viidennen osan ilmestyminen. Puheessaan Toivo Ojala kertasi museoyhdistyksen 25 vuotta kestänyttä olemassaoloa ja sitä, mitä 1950-luvulle tultaessa oli saatu aikaan. Hän oli sitä mieltä, että eräs konkreettinen osoitus kaupungin entisyyden vaalimisesta olivat säilyneet käsityöläiskotimuseot ja parhaillaan museossa esillä oleva kaupungin pienoismalli. Niin ikään ilonaihe oli Keski-Suomen museon uusi taideosasto. (K-SMa, a336:54, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Keski-Suomen museon taideosasto

Toivo Ojala oli ehdottanut jo vuonna 1931, että mahdollisesti rakennettavaan Keski-Suomen maakuntamuseoon varattaisiin tilaa myös taidenäyttelyille. Hänen mielestään keskisuomalaisen taiteilijoiden olisi saatava töitään esille omassa maakunnassaan. Ojalan toinen peruste taiteen esilläpitämiselle oli taidekasvatuksellinen ja pedagoginen. Taide tukisi piirustuksen opetusta yleensä ja hyvä taide olisi muuten vain koulunuorisoa esteettisesti kasvattava tekijä. (Ojala 1935a, 215.) Museon tilat Cygnaeuksenkadulla olivat pienet, joten yksinomaan taiteelle ei voitu varata edes yhtä kokonaista huonetta. Museonhoitaja oli kuitenkin laittanut näytteille, kansatieteellisten esineiden ja tekstiilien joukkoon, muun muassa Jonas Heiskan maalauksia.

Keski-Suomen maakuntamuseo oli etupäässä kulttuurihistoriallinen museo, mutta vuosien mittaan sen kokoelmiin oli kerääntynyt lahjoituksina myös taidetta. Esimerkiksi lakkautettu Jyväskylän seminaarin toverikunta oli lahjoittanut joitakin maalauksia ja johtaja Viktor Kilpisen testamentin mukana museolle oli tullut Oskari Raja-ahon veistoksia. Raja-ahon veistokset olivat huomattava lahjoitus ja Toivo Ojalan mielestä ne voisivat jopa olla alku omalle taideosastolle. Alkuvuodesta

1936 hän järjestikin niistä pienen näyttelyn, jonka lisäksi hän laittoi myös esille muutamia museon kokoelmissa olevia vanhoja kotimaisia maalauksia. Museonhoitaja halusi taidenäyttelyn avulla lisätä yleisön mielenkiintoa museota kohtaan. (Museotalon aikaansaaminen on... 1936, 1.)

Toivo Ojala oli osallistunut Viipurissa pidetyille neljäsille museopäiville vuonna 1934. Kolme päivää kestävästä museopäivistä toinen päivä oli varattu Viipurin taidemuseolle ja keskiaikaisille rakennuksille. Vanhojen rakennusten keskellä sijaitseva Viipurin uudenaikainen taidemuseo oli ollut vaikuttava elämys Toivo Ojalalle. Viipurin matkansa jälkeen hän olikin entistä vakuuttuneempi siitä, että myös Jyväskylään oli ehdottomasti saatava taidemuseo. Mutta 1930-luvun Jyväskylä oli vielä pieni kaupunki ja Ojalan mielestä oli liian aikaista puhua taidemuseosta. Sen kokoisella pienellä paikkakunnalla ei ollut mahdollisuuksia saada omaa erillistä taidemuseota, joten olisi parasta puhua vain maakuntamuseon yhteyteen tulevasta erillisestä taideosastosta. (Ojala 1934d.)

Keski-Suomen museon taideosaston avaaminen tuli mahdolliseksi vasta vuonna 1952, kun vapautui tilaa museoyhdistyksen omistamasta Kauppakadun kiinteistöstä. Maanlunastuslautakunnan hallussa olleet neljä huonetta saatiin ensin ja pari vuotta myöhemmin saatiin vielä kolme huonetta lisää. Kaupunginvaltuusto myönsi 200 000 mk taideosaston kunnostamiseen. Taideosaston kaksi huonetta varattiin museon omistamille taideteoksille ja Ateneum luovutti kokoelmistaan 23 taulua osaston perusnäyttelyyn. Kolmeen muuhun huoneeseen järjestettiin vaihtuvia näyttelyitä ja yksi huoneista varattiin tekstiileille. Jyväskylän kaupungin 1880-luvun pienoismalli oli ollut esillä kaupungintalolla, josta se oli siirretty Cygnaeuksenkadulle. Pienoismallin takia museon yläkerrassa ollut tekstiilien näyttelyhuone oli jouduttu tyhjentämään ja nyt tekstiilit siirrettiin Kauppakadulle. Taideosasto oli valmis vuonna 1953 ja se oli avoinna sunnuntaisin kello 13 - 15. Harvinaisten näyttelyiden ajaksi taideosaston aukioloa pidennettiin kello 18:aan asti. (Valjakka 1956, 22.)

Keski-Suomen museon taideosaston avajaisia vietettiin 10. toukokuuta 1953. Osaston näyttelyiden sarja alkoi Jonas Heiskan muistonäyttelyllä. Toivo Ojala oli esitelmöinyt Yleisradion Jyväskylän paikallisohjelmassa avattavasta taidenäyttelystä ja taidemuseohankkeesta jo helmikuun puolivälissä. Näyttelyn avajaisissa pitämässään puheessa Toivo Ojala toteaa, että mikään kansa ei voisi elää ilman kuvataiteita ja, että ilman taidetta yhteiskunnan arki olisi harmaata ja

lohdutonta. Taide yksinkertaisesti elävöittää ihmisen jokapäiväistä arkista elämää. Lisäksi hän painottaa taidekasvatuksen pedagogista ja yhteiskunnallista merkitystä, sillä nimenomaan "koulunuorisosta kasvaa tulevaisuuden taidenäyttelyissä käyvä yleisö". Näin ollen demokraattisessa yhteiskunnassa sen jokaisella kansalaisella pitää olla mahdollisuus harrastaa myös kuvataiteita ja Ojalan mielestä taidenäyttelyt kuuluivat olennaisena osana kuvataiteen harrastamiseen. Siten aina halutessaan jokaisen pitää päästä hetkeksi viivähtämään hyvän taiteen pariin. Puheessaan Ojala viittaa kansansivistystyötehtävään, joka oli osa Keski-Suomen museoyhdistyksen toimintaperiaatteita. Sen mukaan museon tehtävä oli kerätä myös kuvataiteita ja taidetta piti asettaa esille yleisön nähtäväksi. (K-SMa, a336:50, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Ennen Keski-Suomen museon taideosaston perustamista kaupungissa olleet taidenäyttelyt oli pidetty joko kaupunginkirjastossa, Seurahuoneella tai kaupungintalon juhlasalissa, joka samalla oli kaupunginvaltuuston istuntosali. Toisinaan teoksia oli laitettu esille seminaarin piirustus- ja käsityörakennuksen, Villa Ranan, seinille. Toivo Ojalan mukaan mikään näistä paikoista ei täyttänyt kunnan näyttelytilalle asetettuja vaatimuksia. Tilojen valaistus ei ollut riittävä tai töitä oli ylipäättään vaikea asettaa näytteille siten, että katsojatkin olisivat nähneet ne. Ojalan mielestä hyvän taiteen saaminen kaupunkiin oli aina niin merkittävä tapahtuma, että ei ollut aivan sama, mihin ne laitettiin. Ojala oli taiteen harrastaja ja hän vakaasti uskoi sen kasvatukselliseen tehtävään. Mutta taidekasvatuksen kannalta yleensä parempi vaihtoehto oli se, että pysyvien näyttelyiden sijasta voitaisiin järjestää useampia vaihtuvia näyttelyitä. Näin ollen maaseutukaupungeissakin taide ja taidehistoria tulisi laajemmin tutuksi yleisölle. (K-SMa, a336:126, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Keski-Suomen museota perustettaessa Jyväskylä oli ollut vielä pikkukaupunki huolimatta kaupungin merkityksestä maakunnan taloudellisena ja sivistyksellisenä keskuksena. Ottaessaan aikoinaan osaa 1930-luvun alun museotalokeskusteluun Toivo Ojala ei kirjoita erillisestä taidemuseosta, vaan maakuntamuseon yhteyteen tulevasta pysyvästä taidenäyttelystä. Myöhemmin Ojala kirjoittaa, että Jyväskylä koulukaupunkina ja maakunnan kulttuurikeskuksena tarvitsee taidekasvatuksen välineeksi oman taidekokoelman. (Ojala 1956, 28.) Toivo Ojalan mielestä talouselämän kasvu, matkailun vilkastuminen ja koululaitoksen kehittyminen velvoittivat kaupungin päättäjiä myös huomioimaan asukkaidensa taidekasvatuksen. Kaupunkiin tulisi perustaa pysyvä taidekokoelma, sillä

muihinkin kaupunkeihin maassamme oli syntynyt uusia julkisia taidekokoelmia. Sen lisäksi maahamme oli alettu perustaa taideyhdistyksiä ja muun muassa Jyväskylän Taiteilijaseura oli perustettu vuonna 1945, johon Toivo Ojala kuului jäsenenä. Jyväskylän Kuvaamataiteellinen kerho puolestaan oli aloittanut toimintansa vuonna 1947. Ojalan käsityksen mukaan hyvä asia oli myös se, että valtion taidemuseo Ateneum oli alkanut luovuttaa töitä kokoelmistaan maaseutumuseoihin ja nämä teokset saivat toistaiseksi jäädä niihin. (Ojala 1956, 29-30.)

Suomen Taideakatemian aloitteesta maassamme oli alettu viettää taidemuseopäiviä, joiden tarkoitus oli yhteydenpito alan työntekijöiden välillä. Toivo Ojala osallistui ainakin Hämeenlinnan taidemuseopäiville vuonna 1954. Sirkka Valjakan tullessa uudeksi Keski-Suomen museon museonjohtajaksi Toivo Ojalalle jäi enemmän aikaa rakastamalleen taiteelle. Hänestä tuli sanomalehti Sisä-Suomen taidekriitikko, joka arvosteli kaupungissa pidetyt näyttelyt. Oikeastaan Ojalan taidekriittikkoura oli alkanut jo vuonna 1932 hänen kirjoittaessaan lehteen arvostelun Jonas Heiskan näyttelystä. Artikkeleissaan Toivo Ojala paljastuu kriittikseksi ja tarkkanäköiseksi havainnoijaksi, joka rakentavasti ottaa osaa keskusteluun koskaan suoralta kädeltä tuomitsematta mitään näkemäänsä. Tähän avoimuuteen hän kehottaa myös muita, sillä katsojan ei pidä koskaan tuomita mitään taideteosta sen takia, että hän ei ymmärrä sitä.

Keski-Suomen museoyhdistyksen tavoite oli ottaa taideosastonsa näyttelyihin vain riittävän arvokkaita teoksia. Riittävän arvokas näyttely oli Toivo Ojalan mielestä sellainen näyttely, joka antoi koulunuorisolle ja taiteen harrastajille mahdollisuuden, tutustumalla eri taidesuuntiin ja tekniikoihin, laajentaa näkemystä taiteesta yleensä. Tämän lisäksi Ojala toteaa, että hyvä taide myös antoi katsojalleen esteettisen taidenautinnon. (Ojala 1956, 32.) Hänen mukaansa oikeaa demokratiaa oli se, että kaikilla kansalaisilla - halutessaan - oli mahdollisuus nauttia hyvästä taiteesta ja kuulla siitä yleistajuisia esitelmiä. Ojalan mielestä elintason kohoaminen ja sosiaalinen tasa-arvoistuminen olivat vaikuttaneet siten, että kuvataide ei enää kuulunut vain rikkaiden harrastuspiiriin. 1950-luvun työväestön koko arkipäivä ei mennyt jokapäiväisen toimeentulon hankkimiseen ja näin ollen heilläkin oli aikaa harrastaa taidetta. Taidemuseo hyvine kokoelmineen tarjoaa koko kansalle varallisuuteen, ikään ja sukupuoleen katsomatta mahdollisuuden suunnata harrastuksensa myös kuvataiteen piiriin, sillä kuten Toivo Ojala toteaa, "kuvataide on niin tärkeä kulttuurialue, ettei sitä ilman

mikään kulttuurikansa voi olla.” (Ojala 1956, 34.)

Keski-Suomen museolle oma talo

Sirkka Valjakka kirjoittaa, että aikoinaan Keski-Suomen museon rakennuspiirustukset pyydettiin arkkitehti Pauli Blomstedtiltä. Ne valmistuivatkin marraskuussa vuonna 1932 ja Blomstedtin rakennussuunnitelma oli ollut johtokunnan jäsenten nähtävänä alkuvuodesta 1933. Pauli Blomstedt oli, muiden sen ajan ehdotusten tapaan, sijoittanut tulevan museorakennuksen Harjulle Cygnaeuksenkadun päähän. Rakennuksen kustannukset olivat kuitenkin liian suuret, joten suunnitelmaa ei oltu voitu toteuttaa käytännössä. Museoyhdistyksellä ei ollut alkupääomaa siihen ja 1930-luvun lama teki muutenkin tyhjäksi rakennussuunnitelman. Yhdistyksen johtokunta oli joutunut jättämään museotalon odottamaan ”parempia aikoja” (Valjakka 1981, 187-188; K-SMa, K-SMY, johtokunnan kokous 26.2.1933.)

Laman jälkeen oli vuorossa sota. Sota päättyi yllättäen myönteisesti museoyhdistyksen kannalta, sillä vuonna 1944 lakkautettu Jyväskylän Suojeluskunta lahjoitti omistamansa kiinteistön ja siellä olevat rakennukset Keski-Suomen museoyhdistykselle. Lahjoitus toi taloudellisen perustan rakentamissuunnitelmille ja museotalon kannalta niin sanottu parempi aika tuntui viimein koittaneen. Johtokunta saattoi pyytää akateemikko Alvar Aaltoa suunnittelemaan Keski-Suomen museon rakennuksen vuonna 1957. Yhdistys myi Kauppakatu 15:ssä olevan kiinteistönsä rakennustoimisto B. Lindbergille, joka maksoi sen uutena rakennuksena. Yhdistyksen puolesta museon rakentamista valvoi rakennuslautakunta, johon Toivo Ojalan lisäksi kuuluivat konsuli Eero Fredrikson, apulaiskaupunginjohtaja Veikko Tolamo, varatuomari Veikko Hyytiäinen ja museonhoitaja Sirkka Valjakka. (Rinta-Tassi 1982, 20.)

Keski-Suomen museon peruskivi muurattiin 7. marraskuuta 1959. 28 vuotta oli kulunut siitä kun Keski-Suomen museoyhdistys oli perustettu ja koko sen ajan Toivo Ojala oli uskonut uuden, tarkoituksenmukaisen ja ajan vaatimuksia vastaavan museotalon nousevan vielä Jyväskylään johonkin edustavaan paikkaan. Museo kertoisi keskisuomalaisesta maakuntatunteesta, jonka tärkein ja näkyvin ilmenemismuoto se olisi. Keski-Suomen museo olisi muistomerkki ennen eläneille sukupolville. Museon harjannostajaisia vietettiin 31. tammikuuta 1960 ja

museorakennuksen lopputarkastus oli jo saman vuoden syyskuussa. Toivo Ojalan sanoin "Lähes 30 vuotta kestänyt suunnitelmallinen työ oli kantanut hedelmän." (K-SMa, a336:57, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Keski-Suomen maakuntamuseon vihkiäisiä vietettiin 27. 5. 1961. Toivo Ojala itse ei ollut enää läsnä tilaisuudessa. Hän kuoli seitsemän päivää ennen sitä. Museorakennuksen vihkiäisissä pitämässään puheessa Kustaa Vilkuna kertoi Keski-Suomesta ja siellä jo kauan sitten syntyneestä maakuntatunteesta. Tämän maakuntatunteen seurauksena Jyväskylässä on ajanmukainen ja kaunis museo esineellisen perinteen suojana. "Mutta suojat eivät yksin riitä", Kustaa Vilkuna jatkaa, "vaan tarvitaan asialle omistautuneita ihmisiä". Puheensa lopussa Kustaa Vilkuna kiittääkin Toivo Ojalaa todeten että, "Miten paljon yksi ainoa alaansa innostunut henkilö voi saada - - aikaan". (Vilkuna 1961, 89-90.)

7 Toivo Ojala Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen johtokunnan puheenjohtajana

Maamme vanhin kotiteollisuusyhdistys oli perustettu Porvooseen vuonna 1888 ja Saija Hautamäen mukaan vuosisadan lopulla maassamme oli useita yhdistyksiä, joiden työ itse asiassa oli hyvin lähellä kotiteollisuusyhdistysten työtä. Kotiteollisuuden valvonta kuului silloin teollisuushallitukselle, joka vuodesta 1887 lähtien oli alkanut myöntää rahaa kotiteollisuuden edistämiseen. Suomen Yleinen Kotiteollisuusyhdistys esitti vuonna 1906, että hallitus nimeäisi erityisen komitean selvittämään maamme kotiteollisuusoloja. Kotiteollisuuskomitean mietintö valmistuikin vuonna 1908. Komitea ehdotti, että maahamme perustettaisiin kotiteollisuusyhdistyksiä paikallisten maanviljelysseurojen alaosastoiksi. Samana vuonna teollisuushallitukseen perustettiin kotiteollisuustoimisto ja sinne kotiteollisuustarkastajan toimi. Tarkastajaksi nimitettiin Lauri Mäkinen. Komitea oli niin ikään ehdottanut säännöllisin väliajoin pidettäviä yleisiä kotiteollisuusedustajain kokouksia. (Hautamäki 1991, 3-4.)

Vuonna 1887 järjestetyn tiedustelun mukaan kotiteollisuutta ei juurikaan harjoitettu Keski-Suomessa ja Hautamäen mukaan myös Pentti Virrankoski vahvistaa tämän (Hautamäki 1991, 7). Yksi innokkaimmista keskisuomalaisista kotiteollisuuden edistäjistä oli Yrjö Blomstedt. Hänen tavoitteensa oli parantaa yleistä käsityötaidon tasoa maakunnassa ja vuosina 1904 - 1908 hän piti käsityökoulua Jyväskylässä. Blomstedt perusti kaupunkiin myös kotiteollisuusliikkeen välittämään sekä tuotteita että ohjeita, mutta liike lopetettiin jo vuonna 1916 huonon menestymisen takia. Valtio antoi kotiteollisuuden edistämiseen tarkoitettut rahat maanviljelysseuroille, joten Keski-Suomessa ne myönnettiin ensin Vaasan läänin Maanviljelysseuralle ja vuodesta 1893 alkaen Keski-Suomen Maanviljelysseuralle. Ensimmäinen kiertävä käsityökoulu Keski-Suomeen perustettiin jo 1800-luvun lopussa. Maanviljelysseura oli jakanut alueen kolmeen osaan eli piiriin, joissa koulut kiersivät. Käsityökoulut olivat Keski-Suomen Maanviljelysseuran alaisuudessa vuoteen 1913 asti ja seuraavan vuoden alussa ne siirrettiin Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistykselle. (Hautamäki 1991, 7-9.)

Kotiteollisuuskomitean mietintö oli kehottanut maanviljelysseuroja perustamaan paikallisia kotiteollisuusyhdistyksiä. Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen perustava kokous pidettiin 19. heinäkuuta 1913 ja kokouksen puheenjohtajana oli

tilanomistaja Aatos Schildt. Maanviljelysseura oli laatinut yhdistykselle säännöt ja kokouksen 12 läsnäolijaa hyväksyivät ne. (Hautamäki 1991, 10.) Säännöt totesivat, että yhdistyksen tarkoitus oli edistää kotiteollisuutta ja kaikkia siihen läheisesti liittyviä yrityksiä. Ohjelmansa toteuttamiseksi yhdistys avasi neuvonta-asemia, palkkasi neuvoja ja ylläpiti kotiteollisuuskouluja. Tavoitteisiin kuului niin ikään kotiteollisuustuotteiden menekin edistäminen muun muassa pitämällä näyttelyitä ja järjestämällä kilpailuja. Myös kaavojen ja mallien välittäminen kotiteollisuuden harjoittajille sekä valmiiden tuotteiden myynti ja raaka-aineiden välittäminen kuuluivat Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen toimintaan. Uudistetut säännöt vuosilta 1921 ja 1939 mainitsivat myös ansiokotiteollisuuden edistämisen kotitarvekäsityön ohella. (JyMA, K-SKYa, kotiteollisuusyhdistyksen säännöt 1913; 1921; 1939.)

Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen kiertäviä käsityökouluja oli viisi, joista kaksi oli tarkoitettu naisille ja loput miehille. Maanviljelysseura oli jakanut koulujen toimialueen maantieteellisiksi piireiksi ja koulut kiersivät oman piirinsä eri paikkakunnilla. Hautamäki kirjoittaa, että vuonna 1930 ilmansuuntien mukainen koulujen nimitys korvattiin järjestyslukuilla ja esimerkiksi läntisestä mieskäsityökoulusta tuli 1. mieskäsityökoulu. Vuonna 1936 maataloushallituksen kehoituksesta koulujen nimet muutettiin kotiteollisuuskouluiksi. Yhdistyksen johtokunta valitsi koulujen opettajat, mutta myös kotiteollisuustarkastajan tuli hyväksyä johtokunnan valinta (Hautamäki 1991, 33, 44.) Kiertävien koulujen ohella maanviljelysseuralla oli ollut myös kaksi kiinteää miesten käsityökoulua. Jyväskylän veistokoulu oli ollut toiminnassa vuosien 1902 ja 1908 välisenä aikana ja Arvi Salosen viiden vuoden ajan pitämä Kuuromyökkäinkoulu oli ollut aistivammalaisille tarkoitettu puusepänammattikoulu. Äänekosken metallikoulu oli aloittanut vuonna 1921. Vuodesta 1928 alkaen toista, miehille tarkoitettua, kiinteää puutyökoulua suunniteltiin Keuruulle ja esimerkiksi Toivo Ojala valittiin johtokunnan kokouksessa Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen edustajaksi ajamaan tätä hanketta (JyMA, K-SKYa, johtokunnan kokous 6.7.1940). Toinen maailmansota viivästytti koulun perustamista ja 1940-luvun lopulla kotiteollisuuskoulujen siirryttyä valtion kouluiksi hankkeesta voitiin luopua. Naisille tarkoitettu kutomakoulu oli aloittanut toimintansa 1920-luvulla Laukaan Kuusaassa, josta se siirrettiin Petäjävedelle. Omassa tutkimuksessaan Saija Hautamäki toteaa, että kotiteollisuusyhdistyksen kiinteät kotiteollisuuskoulut olivat enemmän ammattiin valmistavia kuin kiertävät koulut. 1960-luvulla osa kiertävistä kouluista liitettiin Petäjäveden kotiteollisuuskouluun ja osa lakkautettiin vähäisen

oppilasmäärän takia. (Hautamäki 1991, 48-54.)

Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen toimisto sijaitsi Kauppakadulla, jossa se joutui useaan otteeseen muuttamaan. Vuonna 1949 Ojala järjesti yhdistykselle tilaa Kauppakadulta, jolloin yhdistyksen toimisto muutti entisen Jyväskahvilan paikalle. Kiinteistöhan oli tullut lahjoituksena Keski-Suomen museoyhdistykselle. Kauppakatu 15 purettiin vuonna 1958, jolloin yhdistyksen toimisto ja liike muuttivat Keskustielle ja vuonna 1960 oli edessä muutto takaisin Kauppakadulle vasta valmistuneeseen Maataloon. (Hautamäki 1991, 30-31.)

Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen asioista päätti yhdistyksen kokous, joka pidettiin kahdesti vuodessa. Kuusihenkinen johtokunta huolehti yhdistyksen käytännön asioista ja johtokunnan jäsenet valittiin yhdistyksen kokouksessa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunta valitsi keskuudestaan puheenjohtajan, joka kutsui koolle noin kuusi kertaa vuodessa kokoontuvan johtokunnan. Maanviljelysneuvos Aatos Schildt oli Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja. Vuosina 1914 - 1918 puheenjohtajan tehtäviä hoiti kotiteollisuusneuvos, arkkitehti Toivo Salervo. Yliopettaja Juho Jussila oli puheenjohtajana vuoteen 1939 asti, jonka jälkeen tehtävät siirtyivät kymmeneksi vuodeksi Toivo Ojalalle ja edelleen Erkki Tammissolalle vuoteen 1960 saakka. Toivo Ojala oli osan puheenjohtajakaudestaan myös yhdistyksen rahastonhoitajana, vaikka yleensä näitä tehtäviä hoiti yhdistyksen sihteerikonsulentti. Käsityönopettajakoulutuksen saanut sihteerikonsulentti oli kauan yhdistyksen ainoa palkattu virkamies ja yleensä hän ei ollut johtokunnan jäsen. Konsulentti huolehti varsinaisesta neuvontatyöstä samalla huolehtien yhdistyksen kouluihin liittyvät käytännön asiat. (Hautamäki 1991, 17-18.)

Toivo Ojala oli ensimmäisen kerran läsnä Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen johtokunnan kokouksessa 29. huhtikuuta 1938. Hänet valittiin johtokuntaan Arvi Koskisen kuoleman jälkeen ja seuraavana vuonna 14. päivänä huhtikuuta Toivo Ojala valittiin johtokunnan puheenjohtajaksi, jota tehtävää hän hoiti seuraavat 10 vuotta. (JyMA, K-SKYa, johtokunnan kokous 29.4.1938, 14.4.1939.) Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistys oli ollut olemassa 25 vuotta, mutta sen jäsenmäärä oli pysynyt vähäisenä. Hautamäen selvityksen mukaan jäseniä oli ollut vuoteen 1928 asti vain noin kymmenen ja nelisenkymmentä vuoteen 1937 saakka. Toivo Ojalan lisäksi vuonna 1938 yhdistykseen liittyi paljon jäseniä. Syyksi Hautamäki sanoo silloin järjestetyn kampanjan. Mutta tämä 25-vuotisjuhlavuosi oli poikkeus ja

seuraavina vuosina yhdistyksen jäsenmäärä jälleen väheni. (Hautamäki 1991, 22.) Ojalan tullessa kotiteollisuusyhdistyksen johtokuntaan yhdistyksen konsulenttina oli ollut Juho Oksanen, jonka jäljiltä yhdistyksen tilit olivat sekaisin. Johtokunnan ensimmäinen tehtävä oli tilinpidon selvittäminen ja se vei aikaa melkein kokonaisen vuoden. (JyMA, K-SKYa, Kertomus toimintavuodelta 1938.) Toisen maailmansodan alettua sihteerikonsulentti Nestor Arvelin oli talvisodan ajan armeijan elintarvikevarikolla, joten Toivo Ojala joutui hoitamaan yhdistyksen asiat yhdessä Nestor Arvelinin vaimon, Aina Arvelinin kanssa. Rouva Arvelin hoiti lähinnä yhdistyksen vähittäiskaupan. Arvelin ryhtyi yksityisyrittäjäksi ja uudeksi sihteerikonsulentiksi tuli kotiteollisuusopettaja Paavo Salonen, joka jatkosodan alettua joutui rintamalle. Siten Toivo Ojala hoiti koko sota-ajan käytännössä sihteerin tehtäviin kuuluneet toimistotyöt. (Hautamäki 1991, 20.) Kokouksessaan vuonna 1942 johtokunta myönsi hänelle 4800 mk kertakaikkisena korvauksena tästä työstä ja seuraavan vuoden alusta lähtien Ojalan palkkio oli 300 mk kuukaudessa siihen asti kun Salonen tuli takaisin yhdistykseen (JyMA, K-SKYa, johtokunnan kokous 4.12.1942, 2.10.1944).

1940-luvun alkupuolella kurssitoiminta loppui ja vain muutama veneenrakennuskurssi järjestettiin. Yhdistyksellä oli puute sekä neuvojista että raaka-aineesta. Sota-aikana osa kotiteollisuuskouluista oli kiinni, sillä puolustusvoimat oli löytänyt niille tärkeämpää käyttöä. Mieskoulujen opettajat olivat yleensä rintamalla. Kotiteollisuusyhdistyksen säännöt oli uusittu vuonna 1939. Muutokset eivät olleet suuria ja oikeastaan vain yhdistyksen liiketoiminnan tehostamista tähdennettiin. Toivo Ojala toteaaakin, että Nestor Arvelinin ansiosta yhdistyksen liiketoiminta tuotti hyvin ja Paavo Salosen johdolla myynti kasvoi edelleen. (Kotiteollisuuden tulisi työskennellä ... 1943,4.) Arkipäivisin avoinna oleva kauppa oli yhdistykselle taloudellisesti merkittävä ja liikkeessä myytäviä tuotteita kysyttiinkin enemmän, kuin mitä sinne pystyttiin toimittamaan. Siellä ei ollut myytävänä paljoakaan keskisuomalaisia käsitöitä ja valtaosa tavarasta tuli maakunnan ulkopuolelta. Ojalan mielestä se oli harmillista ja valitettavaa oli myös myytävien tuotteiden toisinaan heikko laatu. Liiketoimintaa haittasi myös tarvikkeiden ja raaka-aineen huono saatavuus, joka oikeastaan helpottui vasta 1940-luvun lopulla. Työvälineiden välittäminen alan yrittäjille helpottui seuraavalla vuosikymmenellä. Osittain jo sota-aikana, mutta etenkin sodan jälkeen, kotiteollisuuskoulujen suosio kasvoi ja naiskotiteollisuuskouluihin ei voitu ottaa opiskelemaan kaikkia halukkaita. (JyMA, K-SKYa, Kertomus toimintavuosilta; 1939 - 1949; Kotiteollisuusharrastus on pula-ajan ... 1944, 2.)

Tultuaan kotiteollisuusyhdistyksen johtokuntaan Toivo Ojala halusi sekä nostaa yhdistyksen jäsenlukua että tehdä yhdistystä muutenkin tunnetummaksi (JyMA, K-SKYa, johtokunnan kokous 2.10.1940, 9.3.1941). Johtokunta kehottikin Keski-Suomen Maanviljelysseuran jäsenjärjestöjä liittymään yhdistykseen, jolloin kotiteollisuusyhdistys saisi koko maakuntaan ulottuvan jäsenistön. Näin ollen kotiteollisuuden edistäminen olisi helpompaa. Lisäksi voimakas yhdistys kotiteollisuustyön tukena helpottaisi uuden kiinteän koulun perustamista Keuruulle ja kiertävät koulut voitaisiin jakaa tarkoituksenmukaisemmin maakunnan alueella. Toivo Ojala halusi kehittää nimenomaan keskisuomalaista kotiteollisuutta. Hän halusi tehdä siitä omaleimaisen pienteollisuuden, joka antaisi ansiomahdollisuuksia maaseudun vähävaraisille, tilattomille ja mahdollisuuksien mukaan myös sodassa vammautuneille. Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen rooli olisi siten tukea syntyneitä pienteollisuutta muun muassa takaamalla näiden tuotteiden myynti omassa liikkeessä. Töiden tehtävä oli perinteen elvyttäminen. Keski-Suomen museoon oli kerääntynyt vanhoja ryijyjä, joista etenkin keskisuomalaiset ryijyt olivat Toivo Ojalan mielestä todiste maakunnan naisten aikanaan vallinneesta korkeatasoisesta käsityötaidosta. Miesten kätevydestä hän ei löydä mainittavampia esimerkkejä ja Ojalan käsityksen mukaan se oli joko kokonaan unohtunut tai sitä ei ole koskaan ollutkaan. Tätä unohtunutta Keski-Suomessa vallinnutta käsityötaitoa Ojala halusi herättää henkiin, sillä hänen mielestään keskisuomalainen kotiteollisuus yksinkertaisesti oli "takapajulla", kun sitä vertasi maamme muihin alueisiin. Keskisuomalaisen kotiteollisuuden pitäisi ottaa ideoita maakunnan vanhasta perinteestä siten, että syntyvät tuotteet olisivat kuitenkin uusia ja ajanmukaisia. (Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen toiminta ... 1940, 3; Ojala 1940, K-SMa, a336:109, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Toivo Ojala oli kotiteollisuusyhdistyksen johtokunnan toimielimen puheenjohtaja ja hän yritti edistää monin tavoin keskisuomalaista kotiteollisuutta ja käsityöntekijöiden ammattitaitoa. Äänekosken metallikoulun laajennuksen ja Keuruulle perustettavan koulun takia hän teki useita matkoja paikkakunnille aina kun tarve sitä vaati. Puheenjohtajakautenaan Ojala osallistui toisinaan Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliiton edustajakokouksiin ja toisinaan kirjoitteli artikkeleita Kotiteollisuus-lehteen. Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliitto myönsi Toivo Ojalalle kultaisen ansiomerkin hänen täyttäessään 60 vuotta vuonna 1947. Mutta vuonna 1949 Ojala joutui eroamaan puheenjohtajan tehtävistä kesken toimikautta heikentyneen terveytensä takia.

8 Toivo Ojala ammattikouluhankkeen eteenpäin viejänä

Jyväskylän käsityöläisyhdistyksen ylläpitämä sunnuntaikoulu oli antanut yleistiedon lisäksi myös ammatillista opetusta. 1800-luvun lopulla sunnuntaikoulu oli muutettu käsityöläiskouluksi, mutta Tommilan mukaan koulu ei kuitenkaan ollut varsinaisesti ammattikoulu ja se vastasikin lähinnä kansakoulua tai kansakoulun jatkoluokkia (Tommila 1972, 225). 1920-luvulla käsityöläiskoulua alettiin kutsua kaupungin yleiseksi ammatilaiskouluksi. Rahansäästöön vedoten kaupungin päättäjät lakkauttivat ammatilaiskoulun vuonna 1932, sillä heidän mielestään kansakoulun jatko-opetus vastasi ammatilaiskoulua. Mutta laki velvoitti, että kansakoulun päättäneille jatkokouluikäisille ja jo ammatissa oleville nuorille piti järjestetää ammattiopetusta. Vuoden 1923 oppisopimuslain mukaan kansakoulun jatkoluokat eivät vastanneet ammattiopetusta, joten vuonna 1935 kaupunki joutui perustamaan ammatilaiskoulun uudelleen. (Tommila 1972, 430-431; Stolt 1987, 7.)

Jyväskylän kaupungin yleinen ammatilaiskoulu oli iltakoulu ja opetusta annettiin viitenä päivänä viikossa kello 18 - 20. Kaksivuotisen ammatilaiskoulun opetustilat olivat Cygnaeuksen kansakoululla ja opetettavia aineita olivat äidinkieli, kansalaistieto, ammatilaskento, ammattitalous, ammattioppi ja ammattiopirustus. Kaupunginvaltuuston valitsemaan johtokuntaan kuuluivat Toivo Ojalan lisäksi, kauppias H. Ollilainen, insinööri K. Alanko, osuuskassanhoitaja A. Ahonen ja rouva Aino Takala. Toivo Ojala oli johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1938 alkaen. Koulun johtajana oli insinööri Wilho Mäkelä. (Jyväskylän kaupungin yleisen ammatilaiskoulun vuosikertomukset vuosilta 1937 - 1942.) Lukuvuoden 1942 alussa koulun nimi muutettiin Jyväskylän kaupungin yleiseksi ammattikouluksi ja seuraavana lukuvuonna nimi lyhennettiin Jyväskylän yleiseksi ammattikouluksi. Sota-aikana koulu oli puolustusvoimien käytössä, joten vuoden 1942 alussa ammattikoulu siirtyi Suvimäen kansakoululle. Keski-Suomen keskusammattikoulun alkamisen jälkeen johtokunta esitti kaupunginhallitukselle, että koulun toiminta siirrettäisiin sinne, joten koulu loppui keväällä 1948. (Jyväskylän kaupungin yleisen ammattikoulun vuosikertomukset lukuvuosilta 1942 - 1948.) Jyväskylän kaupungin yleisen ammatilaiskoulun johtokunnan lisäksi Toivo Ojala oli Jyvälän kansalaisopiston yhteydessä toimineen ompelija- ja vaatturiammattikoulun johtokunnan puheenjohtaja vuosina 1945 - 1952 (Läntinen 1981, 90).

Ammattilaiskoulu oli iltakoulu ja usein oppilaat eivät ylitöiden takia päässeet laisinkaan tunneille. Pitkä työpäivä esimerkiksi teollisuuden palveluksessa vaati koulua käyvältä nuorelta melkoista innostusta opin saamiseen. Yleisen ammattilaiskoulun ongelmana oli, että se ei varsinaisesti valmistanut mihinkään ammattiin. Koulu antoi vain hieman yleistietoa ja se vastasikin oikeastaan lähinnä kansakoulun jatkoluokkien käymistä. Tästä syystä koulua arvosteltiin. Koulun opetusohjelma oli suppea ja iltakoulussa ei ollut mahdollista järjestää käytännön työpajatyöskentelyä. (Ammattikouluasian tärkeys on ... 1941, 1,2.) Elinkeinoelämän ja teollisuuden kehitys vaativat ammattitaitoista työvoimaa ja siitä alkoi olla pula 1930-luvulla. Vaatimukset valmistavan ammattikoulun perustamisesta kaupunkiin voimistuivat. Vuonna 1938 kaupunginhallitus antoi asian selvittämisen yleisen ammattilaiskoulun johtokunnalle myöntäen jopa määrärahan, jotta Toivo Ojala ja H. Ollilainen saattoivat tutustua maamme ammattikouluihin. Johtokunnan selvitys valmistui melko pian, mutta taloudelliset vaikeudet, ammattikoululain vahvistamisen lykkääntyminen ja sota viivästyttivät hanketta. (Jyväskylän valmistavan ammattikoulun ... 1939, 1,6; Jyväskylän ammattikoulun aikaansaamiseksi ... 1941, 2.) Myöhemmin kaupunginhallitus nimesi erityisen ammattikoulutoimikunnan valmistelemaan asiaa ja se nimesi Toivo Ojalan toimikunnan puheenjohtajaksi (K-SMa, kaupunginhallituksen kirje T. Ojalalle 13.12.1941). Suunnitelmat koulun perustamisesta olivat yksityiskohtia myöten valmiina ja koululle oli katsottuna paikkakin Harjun pohjoispäästä. Rahanpuute esti hankkeen toteutumisen, vaikka valtio, ammattikoululain tultua voimaan, olisi osallistunut koulun kustannuksiin huomattavalla osuudella. Kaupungin olisi kuitenkin pitänyt rakentaa koulurakennus itse. (Valmistava ammattikoulu perustetaan ... 1942, 3.) Jyväskylän kaupungin ammattikouluhanke unohdettiin viimein, kun valtio perusti kaupunkiin Keski-Suomen keskusammattikoulun.

Jyväskylän kaupunki ei ollut se sama "koivujen siimeksessä uneksiva pikkukaupunki", jollainen se oli ollut Ojalan tullessa kaupunkiin 1920-luvun puolivälissä. Tullessa 1940-luvulle Jyväskylä oli kohonnut sisämään pikkukaupungista vilkkaaksi teollisuuskeskukseksi ja muun muassa valtio oli perustanut kaupungin läheisyyteen suuria teollisuuslaitoksia. Teollisuuden ja elinkeinoelämän kehitys oli ollut nopeaa, mutta kuten Toivo Ojala toteaa, maamme ammattikasvatukseen ei ollut kiinnitetty juuri mitään huomiota. Maahamme oli perustettu vain muutama uusi ammattikoulu ja koulujen lainsäädäntö ei ollut pysynyt ajan tasalla, jonka lisäksi ammattikoulujen valtion avun suuruus oli vaihdellut vuosittain tehden koulun perustamisen kunnille epävarmaksi.

Ammattitaitoisista työntekijöistä oli puute lähes kaikilla aloilla. Ojalan mielestä ammattikasvatus oli yhteiskunnan muuttumisen myötä tullut tärkeäksi ja vanha mestari-oppipoika suhde kuului menneisyyteen. Ammatinharjoittajat eivät halunneet opettaa vasta-alkajia itse, joten tämä tehtävä oli jäänyt ammatillisille oppilaitoksille. Jokaisen kansalaisen on hankittava itselleen ammattitaito, jotta hän tulee toimeen omalla työllään pystyen samalla huolehtimaan perheestään. Toivo Ojalan käsityksen mukaan ammattitaitoinen kansalainen ei sorru myöskään niin helposti rikollisuuteen kuin ammattitaidoton kanssaveljensä tai -sisarensa. Tämän lisäksi ammattikoulutuksen saanut on kyvykäs veronmaksaja ja usein myös yrittäjä, joka pystyy tarjoamaan työtilaisuuksia toisille. Ammattitaito kasvattaa ihmisen yhteiskuntakelpoiseksi kansalaiseksi ja ammattiopetuksen positiivisena puolena Ojala näkee myös sen, että opetus ei ole mennyt hukkaan, vaikka henkilö ei koskaan työskentelisikään alalla. Koulutuksen saanut henkilö on tottunut ajattelemaan taloudellisesti ja yleensä hän näkee asiat toisin kuin se, jolta ammattikoulutus puuttuu. Tämän lisäksi Toivo Ojalan mielestä vain ammattiopetuksen avulla sotaorvot ja invalidit voidaan nostaa avunsaajista itsenäisesti toimeentuleviksi kansalaisiksi. Kansakunnan hyvinvointi ja voima riippuu ensikädessä ammattitaitoisista työntekijöistä ja tuottavasta työstä. (K-SMa, a336:113, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

"Jokaisen sukupolven tehtävä on viedä kehitystä askeleen eteenpäin", Toivo Ojala toteaa ja jatkaa, että "vanhemmat toivovat voivansa jättää omat kokemuksensa ja aikaansaannoksensa perinnöksi lapsilleen". Mutta samalla he toivovat lapsilleen parempia mahdollisuuksia selvitä elämässä eteenpäin kuin mitä heillä itsellään oli ollut. Yleensä tästä johtuen opilliselle sivistykselle on annettu mitä suurin arvo. Ojala kirjoittaa, että Jyväskylässä on kolme yliopistoon johtavaa oppikoulua, jotka antavat kasvateilleen vain yleissivistävää opetusta ja oikeastaan "koululaitoksestamme on muodostunut lukukoulu". Mutta yleinen mielipide on vähitellen muuttunut ja myös ammatillista koulutusta on alettu arvostaa. Georg Kerschensteinerin "Työkoulun käsite" ilmestyi suomenkielisenä vuonna 1938 ja Toivo Ojala viittaa nimenomaan Kerschensteineriin perustellessaan ammattikasvatuksen merkitystä. Hän toteaa, että ammattiopetuksen avulla tieto ja käytännön taito voidaan kasvattaa toisiaan täydentäviksi siten, että ne palvelevat sekä yksilön että yhteiskunnan tarpeita. Yleissivistys ja ammattisivistys eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja ja usein työssä tarvitaan sekä tietoa että taitoa. Ammattiopetuksen avulla yhteiskuntaan kasvaa elämäntehtävänsä merkityksen käsittävä kansalainen. Pelkkä ammattiin kouluttaminen ei riitä, vaan

ammattikasvatuksen tulee tapahtua yhdessä kansalaiskasvatuksen kanssa. Ammattioppimisen yhteydessä laajennetaan tietoisesti kasvatin henkistä näköalaa ja herätetään hänessä harrastus jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Näin ollen kasvatista tulee taitava ammattimies omalla erikoisalallaan ja sen lisäksi hänestä tulee myös sivistynyt ihminen. Toivo Ojala toteaa Kerschensteinerin korostaneen ammattikouluissa saatavan kasvatuksen olevan nimenomaan kasvatusta työhön tuottavan työn avulla. Työn avulla työn lopputulos saa merkityksen ja työnteko tuntuu tarkoituksenmukaiselta, sillä kasvatit tuntevat tyydytystä ja työniloa vain todellisesta hyödyllisestä työstä. Työopetus kasvattaa oppilaitaan selvään ja johdonmukaiseen ajatteluun. Se lisää huolellisuutta ja tunnollisuutta varsinaisen tehtävän valmistamisessa. Ojala yhtyy Kerschensteinerin käsitykseen siitä, että työopetuksen merkitys tahdon kasvattajana on tärkeä. Kun tahto ja tarkkaavaisuus muuttuvat tottumukseksi, niin myös kätevyys ja "henkinen ponnistelukin" muuttuvat tottumukseksi. Ammattikasvatus on yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta olennaista, mutta ei pidä myöskään unohtaa kansalaiskasvatusta. Toivo Ojalan mielestä kansalaiskasvatuksen avulla estetään yhteiskunnan jäsenen yksipuolinen vajoaminen vain taloudellista hyötyä tavoittelevaksi työntekijäksi. Tavoite on, että hänestä tulee hyvä ihminen ja että hän tietää velvollisuutensa yhteiskunnan jäsenenä. Hyvä ihminen pitää arvossa myös siveellisiä arvoja, Toivo Ojala lisää. (K-SMa, a336:114, T. Ojalan käsikirjoitukset.)

Asetus keskusammattikouluista annettiin 20. syyskuuta 1946. Sen mukaan Suomeen perustettiin neljä keskusammattikoulua ja ne sijoitettiin Hämeenlinnaan, Joensuuhun, Ouluun ja Jyväskylään. Koulut saivat nimensä sijoitusmaakuntien mukaan, joten Jyväskylään perustettavasta koulusta tuli Keski-Suomen keskusammattikoulu. Asetuksen mukaan Kauppa- ja teollisuusministeriö kutsui koulun johtokunnan jäsenet, jotka olivat johtokunnassa kolme vuotta kerrallaan. Jäseniä johtokunnassa oli kuusi ja heidän tuli edustaa teollisuuden, käsiteollisuuden ja kotitalouden eri aloja. Toivo Ojala nimettiin Keski-Suomen keskusammattikoulun ensimmäisen johtokunnan puheenjohtajaksi. Johtokunnan muut jäsenet olivat insinööri Yrjö Hongisto, johtaja Kalle Järvinen, puuseppä Huugo Lahti, jyrssi Pentti Lehto ja talousopettaja Alli Oksanen. (Stolt 1997, 17.) Kaupunki lahjoitti uudelle koululle alueen Harjukadun ja Rajakadun kulmasta. Koulun perustamisaikana oli kova puute ammattitaitoisesta työvoimasta ja raaka-aineista, mutta siitä huolimatta koulun toiminta päätettiin aloittaa tilapäisissä parakkirakennuksissa. Syksyllä 1946 pystytettiin alueelle yhdeksän puolustusvoimilta saatua parakkia, jonka lisäksi rakennettiin kaksi

parakkirakenteista asuintaloa ja kolme "levytilaa". Oppilaat osallistuivat itse koulunsa rakentamiseen ja vuonna 1947 alueelle rakennettiin vielä kuusi parakkia lisää, oppilaskoti ja keittiöravintola. Lukuvuonna 1947 - 1948 koulussa voitiin antaa opetusta jo kahdeksalla eri ammattialalla. (Keski-Suomen keskusammattikoulu. Toimintakertomus lukuvuodelta 1947 - 1948, 1-3.) Toivo Ojalan ja monen muun ammattikouluhanketta kannattaneen vuosia kestänyt toive oli toteutunut.

9 Lopuksi

1920-luvun lopulla perustetun Keski-Suomen maakuntaliiton tavoitteisiin kuului oma lääni ja tämän läänin keskuksessa Jyväskylän kaupungissa sijaitseva maakuntamuseo. Keski-Suomen museoyhdistyksen hallussa ollut museo perustettiin vuonna 1931, mutta läänihankkeen toteutuminen sai odottaa vielä lähes 30 vuotta. Museoyhdistys luovutti omaisuutensa Jyväskylän kaupungille vuoden 1981 alussa ja näin ollen yhdistys lakkasi olemasta. Keski-Suomen lääni puolestaan lopetettiin vähän ennen vuosituhatvaihdetta. Maakuntamuseota perustettaessa lehtori Lauri Kuusanmäki ja opettaja Martti Korpilahti olivat toivoneet, että museolle löytyisi joku, joka ottaisi museoasian kokonaan omakseen ja vaalisi sitä ikään kuin sydämenasiana. Toivo Ojala Keski-Suomen museon ensimmäisenä museonhoitajana omistautui esi-isien muistonmerkin vaalimiseen uhraten sille paljon vapaa-aikaansa. Museosta oli tullut hänelle lähellä sydäntä oleva asia.

Elämäkerrallinen tutkimustapa antaa monta erilaista mahdollisuutta eletyn elämän tarkasteluun. Biografia käyttää tutkimusmateriaalinaan muun muassa henkilön itsensä tuottamia lähteitä. Nämä persoonalliset dokumentit kuvaavat henkilön elämäkerrallisia käännekohtia ja niihin liittyviä valintoja. Persoonallinen dokumentti on mikä tahansa yksilön tuottama dokumentti, joka kertoo hänen elämäntilanteestaan tai maailmankuvastaan. Tutkimuskohteen tuottamat tekstit valaisevat usein jotain tiettyä hetkeä tai ajanjaksoa hänen elämästään. Keski-Suomen museotalon toteutuminen oli useita vuosia kestänyt hanke, jonka aikana Toivo Ojala kirjoitti useita sanomalehtiartikkeleita sekä piti puheita ja esitelmiä aiheesta. Toivo Ojala oli itse aikoinaan todennut, että museotyö on hiljaista ja vaatimatonta työtä, jota tehdään museon seinien sisäpuolella. Mutta museotalon toteutuminen oli hänelle niin tärkeää, että se vaati julkisuutta. Toivo Ojalalle ominainen piirre viedä hanketta eteenpäin oli puhua siitä ja tuoda mielipiteensä

esiin esimerkiksi lehtikirjoituksilla. Omassa tutkimustyössäni olenkin käyttänyt hyväkseni nimenomaan näitä Ojalan tuottamia persoonallisia dokumentteja. Omalla tavallaan ne valaisevat hänen elämäntilannettaan ja maailmankuvaansa. Keski-Suomeen oli tärkeää saada oma museo kertomaan maakunnan menneisyydestä ja erityispiirteistä. Alkuvuosina 1930-luvun taloudellinen lama ja sen jälkeen sota-aika pakottivat lykkäämään hankkeen toteutumista aina 1950-luvulle saakka. Vallitsevista oloista johtuen tilanteen epävarmuus ja usein myös pettymys tulevat esille Toivo Ojalan kirjoituksista. Niistä heijastuu niin ikään koulumaailmassa vallitsevan pedagogiikan muutos, joka oli sidoksissa yhteiskunnan muuttumiseen.

Elämäkertametodi edellyttää elettyä elämää, jonka tapahtumat voidaan retrospektiivisesti rakentaa uudelleen ja kirjoittaa ylös. Ihmisen omaan ajatusmaailmaan suuntautunut fenomenologinen tajunnanvirta liittää hänet interaktiivisen kokemuksen kautta ulkomaailman tapahtumiin. Norman K. Denzinin mukaan elämäkerrallisen tutkimustavan täytyy huomioida tämä ja liittää yhteen nämä ihmisen kaksi eri kokemustasoa. Toivo Ojalan kirjoittamat artikkelit ja puheet ovat tavallaan hänen omien ajatustensa ja kokemustensa vuoropuhelua muun maailman välillä. Tulkintamenetelmä elämäkertaan jakaa tietämisen objektiiviseen, subjektiiviseen ja intersubjektiiviseen tietämiseen. Objektiivinen tietäminen olettaa, että ihminen voi tarkastella maailmaa ikään kuin ulkopuolisena tarkkailijana. Ulkopuolinen tarkkailija voi ymmärtää asioita, vaikka ei itse olisi ollutkaan tapahtumiin osallisena. Ari Uinon mukaan biografiassa historialliset tapahtumat, yhteiskunnalliset murrokset ja sekä aineelliset että henkiset muutokset voidaan kuvata yhden ihmisen näkökulmasta. Ottaessani seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun lehtorin Toivo Ojalan tutkimuskohteekseni en kokenut kirjoittavani Keski-Suomen, Jyväskylän kaupungin, seminaarin tai korkeakoulun tapahtumia yhden ihmisen - historian pienimmän "rakennuspalikan" mittapuusta. Olen pyrkinyt sijoittamaan Toivo Ojalan siihen historialliseen ympäristöön, jossa hän eli ja vaikutti. Menneitten aikojen tapahtumista kirjoittamisen ongelmana on kysymys ihmisen ja ympäristön suhteesta ja siitä, kumpaa niistä olisi enemmän painotettava. Jokainen meistä on erottamaton osa ympäristöään ja ajan tapahtumat vaikuttavat tekemiimme päätöksiin. Niin myös Toivo Ojalalla aika asetti ikään kuin "raamit", joiden rajoissa hän saattoi vaikuttaa.

Miksi ei sitten analysoitu?

Tutkimustyöni kuluessa jouduin useaan kertaan miettimään sitä, kumpaa painottaisin enemmän, Toivo Ojalan subjektiivisia valintoja, vaiko kollektiivin roolia

hänen rinnallaan vaikuttamassa tapahtumien kulkuun. Yritin tasapainoilla yksityisyyden ja yleisyyden välillä. Ojalan omat kirjoitukset ovat hänen mielipiteitään, yksityisyyttä, joka käy jatkuvaa vuoropuhelua julkisuuden kanssa. Tavoitteeni oli luoda Toivo Ojalan Jyväskylän vuosista ehjä ja looginen kokonaisuus. Pentti Renvallin mielestä biografian tehtävä on luoda yhtenäinen henkilökuvaa tutkimuskohteesta. Aiheeni rajaaminen siten, että tarkastelen Ojalaa sekä pedagogina että museomiehenä vuosien 1925 ja 1955 välisenä aikana rajoitti yhtenäisen henkilökuvan rakentamista. Mutta toisaalta minusta ei ole niin tärkeää rakentaa tutkimuskohteesta yhtenäistä henkilökuvaa, vaan olen pitänyt mielenkiintoisempaan vaihtoehtona korostaa myös yhteisön roolia ja aikaa. Ihminen on aina sidoksissa omaan aikaansa. Olen sijoittanut tutkimuskohteeni osaksi laajempaa tapahtumaketjua ja kirjoittamisprosessin aikana eri lähteistä samani tiedon avulla Toivo Ojala tuli minulle hyvinkin läheiseksi. Kuten Vesa Saarikoski toteaa, tutkijan suhde kohteeseensa muodostuu sekä fyysisestä että henkisestä läheisyydestä, jonka perustana on eri lähteistä saatu tieto.

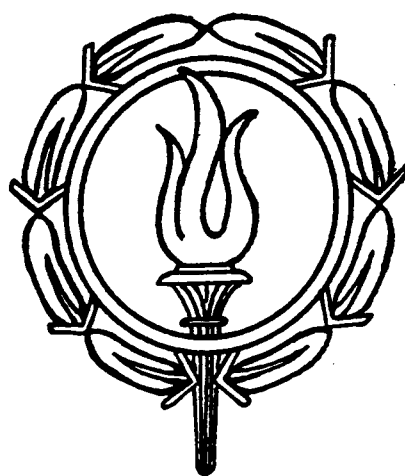
Hermeneutiikka tarkastelee elämänhistoriaa diskurssina, joka aina vaatii tulkintaa. Tutkimusprosessini oli eräänläistä dialogia eri lähteiden kanssa kunnes ne muodostivat yhdessä ymmärrettävän kokonaisuuden. Hermeneuttisessa dialogissa tutkija etenee omassa historiallisessa viitekehysessään, joka ei silti estä häntä ymmärtämästä jonkin toisen ajan ja paikan tapahtumia. Uuden vuosituhannen vaihteessa se maailma, jossa elän on niin kovin erilainen kuin mitä se oli 1900-luvun alkupuolella. Objektiivinen lähestymistapa elämänhistoriallisessa tutkimuksessa yrittää löytää järkeä ja järjestystä ihmisen elämästä - siihen liittyvästä epävarmuudesta huolimatta. Asiakirja-aineistoon pohjautuva etnologinen tutkimukseni antaa menneille tapahtumille, jo eleylle maailmalle, muodon ja järjestyksen. Asioiden ja tapahtumien kronologinen tarkastelu yksinkertaisesti helpottaa biografian lukemista. Olen myös yrittänyt saada mukaan työhöni Toivo Ojalan subjektiivisen todellisuuden, vain hänelle kuuluvan ainutkertaisen elämän. Hermeneutiikan mukaan tekstin tulkinta ei ole koskaan lopullinen, sillä absoluuttista totuutta ei ole olemassa. Elämäkerrallinen teksti nostaa aina esiin uusia ongelmakohtia, jotka saattavat vaatia lisäselvityksiä. Mutta niihin palaan sitten joskus myöhemmin.

LITE I

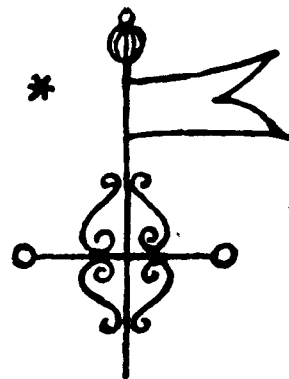
Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu.
Merkki hyväksyttiin 8.5.1936.

Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun
ylioppilaskunta.
Tunnus hyväksyttiin ylioppilaskunnan
kokouksessa 10. huhtikuuta 1937.

Keski-Suomen museoyhdistys r.y.

Keski-Suomen maakuntajuhlien juhlamerkki
vuonna 1935.

LIITE II

Toivo Ojalaan liittyvää opiskelijahuumoria

Oli lehtori Ojalan piirustustunti. Hän itse oli ollut mallina. Tarkastelee tunnin lopulla poikien töitä. Ei ole oikein tyytyväinen. Kulkee takaperin pulpetilta toiselle, ja sanoo osoittaen poikien piirustuksia: "Säkki, säkki." Tulee Koiviston kohdalle: "Säkki." "Säkki oli mallinakin", sanoo Koivisto. Lehtori ymmärsi huumoria. Asiasta ei puhuttu enempää. Jälkeenpäin naurettiin, vaikka Ojalan aikana ei uskallettu.

Kansakoulunopettajien saama koulutus oli hyvin käytännönläheistä ja perustui pitkälti siihen, että suurin osa opiskelijoista valmistuttuaan päätyi maalaiskoulujen palvelukseen. Erik Martimon tenteissä saatettiin kysyä esimerkiksi tiineen tamman ruokinnasta. Piirustuksen lehtori Toivo Ojala eli Jakso selitti puolestaan, miten koulujen liitutaulut ovat yleensä hyvin huonokuntoisia. Musta taulu voitiin hänen mukaansa maalata tietyllä aineella, jolloin liitu luistaa siinä taas hyvin.

-Ettehan te nyt tietysti kiinnitä tähän mitään huomiota. Sitten minulle kirjoitetaan perästäpäin ja kysytään, voisitteko kertoa, mikä se aine on, jolla musta taulu korjataan, Ojala tiesi.

Alkavan piirustustunnin aiheena oli jättiläinen. Toivo Ojala sanoi näyttävänsä muutaman kuvan, jollaisia ei koskaan pitäisi tehdä. Hän kielsi myöskään jäljentämästä niitä. Yksi kuvista esitti kuusimetsässä makaavaa isoa, rehevää naista.

-Mitäs tuumaisitte pojat, jos aamulla tuommoisen mamman vierestä heräisitte?

Pari opettajakokelasta saapui hieman myöhässä Toivo Ojalan piirustustunnille. Ojala oli hyvin tarkka, eikä suvainnut myöhästelyä. Siksi hän ärjäisikin tulijoille:

-Älkääpä te äijänkuvat härnätkö minua!

Toivo Ojala vei oppilaansa katsomaan taidenäyttelyä. Mielenkiintoa herätti muun muassa Jyväskylän Harjua esittänyt taulu, jonka Joonas Heiska oli maalannut ennen sotia. Maalauksessa oli vielä näkyvissä Harjun laen komea mäntypuusto. Sodan aikana ilmatorjuntaupseerit kaadattivat mannikön, joka muutoin olisi aiheuttanut ilmatorjunnalle katvealueen. 1950-luvun alussa, jolloin Ojala ja opiskelijat katselivat Heiskan maalausta, uuden männikön kasvu oli vasta alullaan. Ojalaa asia selvästikin harmitti, koska hän manasi:

-Tältä näytti Jyväskylän Harju ennen sitä, kun se hourupää luutnantti kuohitsi laen.

Toivo Ojala ei luottanut tulevien kansakoulunopettajien rehellisyyteen. Hän kontrolloi tarkasti, että kaunokirjoitusvihkoja ei kierrätetty kurssilta toiselle, vaan opiskelijat todella itse täyttivät omat vihkonsa. Ojala "leimasi" tarkistamansa vihkon painamalla naskalilla reiän sivujen läpi. Joinakin vuosina hän lisäksi vaati, että sivun alimmainen rivi piti jättää tyhjäksi. Alarivit täytettiin Ojalan nähden, jotta hän saattoi verrata toisiinsa vihkoissa olevaa kaunokirjoitusta ja opiskelijain käsialaa.

Sainiolla oli usein tapana aloittaa puhe sanomalla:

-Kuulkaa, kuulkaa.

Muun muassa tästä syystä hän olisi ollut erinomainen imitoinnin kohde. Korkeakoulun iltamissa eräs opiskelija ei kuitenkaan rohjennut valita Sainiota, vaan tyytyi imitoimaan Ilkka Kaakista ja Toivo Ojalaa. Jonkin ajan päästä opiskelija tapasi Sainion, joka hykerrellen kiitteli onnistuneesta iltamaohjelmasta:

-Kuulkaa, kuulkaa, minä sitten nautin suunnattomasti niistä iltamista.

Jakson piirustustunti oli alkamassa. Pojat viipyivät aamuhartaudessa juhlasalissa kovin kauan. Lehtori kävi kärsimättömäksi. Hän tuli ulos piirustussalin eteen kävelemään. Jopa tulivat ensimmäiset. Hän huudahti:

- Mistä te tulette?

- Rukouksista.

- Mitä, mitä! No sehän on jumalatonta rukoilemista!

Oli Jakson tunti. Piirrettiin perhosia. Eräs pojista hahmotteli perhoselle kovin tukevan ruumiin ja perin pienet siivet. Jakso tarkasteli sitä hetken, kallisteli päätään ja huokaisi:

- Voi, voi! Ei toikaan maasta nouse!

LÄHTEET

Putkonen, Päivi (toim) 1995

Sosiaalisen koostumuksen optimaalinen maksimi.

Akateemisia kaskuja Suomen Ateenasta. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Keskinen, Eino (toim) 1965

Jyskyjen seminaari. Jyväskylän seminaarin satavuotismuistio.

Helsinki: Valistus

Haavio, Martti H, Niemi, Eetu ja Korhola, Tommi (toim.) 1953

Jyväskylän Jyskyt III.

VIITTEET

1. Korkeakoulun lehtoreitten kokouksessa 23.5.1944 läsnä olivat professori Erik Ahlman, Toivo Ojala, S. W. Forss, Sakari Kuusi, Martti Haavio, Sauramo Oksanen, Vihtori Riijärvi, Heikki Riipinen, Eino Roiha, Ahti Rytönen, Suoma Teivaala ja Toimi Harjama. Vaalit olivat suljettu lippuäänestys ja eniten ääniä sai Haavio, jonka valintaa oli kannattanut yhdeksän paikallaolijaa. Kuusi sai kahdeksan ääntä ja Ojala neljä. Aikaisemmin neuvostossa ollut Riijärvi sai yhden äänen vähemmän ja Roiha sai kaksi ääntä.
2. Korkeakoulun lehtoreitten kokous oli pidetty 19.5.1947. Sakari Kuusi ja Martti Haavio olivat saaneet kumpikin yhdeksän ääntä, joten heidät valittiin opettajaneuvostoon. Eino Roiha sai ääniä seitsemän, joten hän oli neuvoston kolmas lehtorijäsen. Toivo Ojala sai kolme ääntä S. W. Forssin saadessa niitä kaksi. Roiha erosi virasta 1. syyskuuta 1948, joten opettajaneuvostoon piti valita uusi jäsen kesken kolmivuotiskauden. Lehtorit pitivät uuden äänestyksen 10. joulukuuta ja Toivo Ojala valittiin opettajaneuvostoon kuudella äänellä. Eero Valovirta sai ääniä kolme ja Erik Martimo yhden.
3. Senaatti oli asettanut komitean vuonna 1904 ja sen puheenjohtajana oli W. Tawaststjerna. Muina jäseninä olivat seminaarinlehtori Y. Blomstedt, seminaarinopettajatar L. Törnudd, kansakoulunopettaja A. Kohonen ja arkkitehti A Lindgren, joka erosi komiteasta jo seuraavana vuonna. Hänen tilalleen valittiin taidemaalari Berndt Lagerstam.
4. Seminaarikomitea asetettiin vuonna 1919. Komitean puheenjohtajana oli kouluneuvos K. A. Franssila ja muina jäseninä Martti Airila ja Evert Laine. Kaarle Oksala oli aluksi komitean sihteerinä, mutta myöhemmin hänen tilalleen tuli kouluneuvos J. E. Rannisto. Seminaarikomitean mietintö valmistui vuonna 1922.
5. Tämä seminaarien piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtorien kokous pidettiin 18.-20. huhtikuuta 1933 Helsingissä Säätytalossa. Toivo Ojalan lisäksi läsnä olivat lehtorit Arne Jernström Uusikaarlepyystä, Arvo Iisalo Raumalta, Eino Pitkänen Kajaanista ja Lauri Hämäläinen Sortavalasta. Puheenjohtajana oli tarkastaja Toivo Salervo. Kokouksen ensimmäinen päivä oli omistettu piirustuksen opetukseen. Kokouksen alussa Toivo Salervo piti alustuksen aiheesta, joka käsitteli alan opetuksen uusimpia virtauksia ja niiden soveltamista seminaarien piirustuksenopetukseen. Salervon mukaan vuosisadan alun kouluopetuksessa oli ollut vallalla "kehoitus takaisin luontoon" ja 1930-luvulla puolestaan vaadittiin lapselle mahdollisimman vapaata piirtämistä. Toivo Salervon mielestä vaatimus oli oikeutettu ala-asteella, jolloin lasten piti saada piirtää mielikuvitus- ja satuaiheita. Mutta yläasteella abstraktit tehtävät eivät enää olleet paikallaan. Puheenvuorossaan

Salervo painotti nimenomaan oikean muodon hahmottamiskykyä ja tekniikkaa. Hänen mielestään piirustuksenopetuksen pääpaino ei saisi olla pelkästään taiteellisen herkkyyden ja mielikuvituksen kehittämässä. Opetuksen oli silti pysyttävä lapsia innostavana ja hän toteakin, että kaavoihin kangistumista tulisi yrittää välttää. Ihmisen kuvaamiseen liittyvät mielikuvitustehtävät ovat lapsia innostavia, joten niitä pitäisi olla enemmän kouluissa.

6. En ole varma siitä, oliko Toivo Ojala osallistunut tähän Viipurissa pidettyyn yleiseen kansakoulukokoukseen, sillä kokouksen pöytäkirjat olivat luopuneet tavasta painattaa osallistujaluettelo kirjan loppuun. Kokouksen seminaarijaostossa oli ollut läsnä 21 osanottajaa ja heistä 18 oli hyväksynyt ponsiehdotuksen, jonka mukaan piirustusta oli käytettävä apuna kaiken opetuksen havainnollistuttajana. Kolme läsnäolijaa oli vastustanut ehdotusta. (Kansakoulukokous 1922, 207-208.)

7. Käsityönopetuskomitea asetettiin 9.2.1911. Puheenjohtajana siinä oli professori Mikael Soininen ja muina jäseninä kotiteollisuustarkastaja Lauri Mäkinen, seminaarinlehtori Yrjö Blomstedt, käsitöidenopettajatar Lilli Törnudd, harjoituskoulun opettajatar Helmi Lehtonen, Helsingin kasvatusopillisen käsityökoulun johtajatar Natalia Geitel ja kansakoulunopettaja Ernst Werner Ahonen. Saman vuoden joulukuussa komiteaan kutsuttiin lisäjäseneksi lehtori E.A. Westerlund. Kansakoulun käsityönopetuskomitean mietintö valmistui 23.6.1912.

8. Lukkarisen mukaan sivistyshistorialliset esineet olivat sellaisia esineitä, jotka eivät kuuluneet kansan elinkeinoihin ja jokapäiväiseen elämään. Sivistyshistoriallisia esineitä olivat muun muassa kirkolliset esineet, sota-aseet ja taiteilijan tarvitsemat työkalut. (Lukkarinen 1917, 81.)

9. A. M. Tallgrenin mielestä museolla tulisi olla lyhyt painettu opas museon käyttäjien oppaaksi (Tallgren 1920, 8).

10. Julius Ailion mukaan etenkin Ruotsissa laajaa kannatusta saanut museotyyppi oli niin sanottu vanhatalo. Vanhatalo oli alkuperäisen kaltaiseksi järjestetty vanhojen rakennusten ryhmä kalustoineen. Olennaista tässä museotyyppissä oli, että sen eri rakennukset eivät sisältäneet muita esineitä kuin mitä niihin oli alunperin kuulunutkin. (Ailio 1932, 14.)

LÄHTEET

Arkistot

Kansallisarkisto (KA), Helsinki

Kouluhallituksen arkisto (EU 4)

Toivo Ojalan käsikirjoitus matkakertomuksesta Skandinaviaan tehdyttä opintomatkalta vuonna 1930.

Jyväskylän maakunta-arkisto (JyMA), Jyväskylä

Jyväskylän seminaarin arkisto (JSa)

Kouluhallitukselta saapuneet asiakirjat (I E ab:8-10)

Opetusministeriöltä saapuneet asiakirjat (I E aa:1)

Opetussuunnitelmat vuosilta 1928 - 1937 (I D ca)

Seminaarin opettajainkokousten pöytäkirjat 1924 - 1937 (Caa:10-11)

Opettajien nimikirjat 2 (Ba:2-3)

Juhlien ja luentopäivien ohjelmat (Hd:5)

Jyväskylän seminaarin toverikunnan arkisto (JSTa)

Yhteistoverikunnan pöytäkirjat vuosilta 1928 - 1937 (Cac:1-3)

Miestoverikunnan säännöt (II Hb:1)

Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun arkisto (JKKa)

Opettajaneuvoston kokousten pöytäkirjat 1934 - 1957 (Cb:1-5)

Opettajainkokousten pöytäkirjat vuosilta 1934 - 1957 (Cd:1)

Opetussuunnitelmat vuosilta 1934 - 1955 (Ha:1-2)

Sotilasmajoitukseen liittyvät konseptiasiakirjat (H 5)

Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen arkisto (K-SKYa)

Säännöt vuosilta 1913, 1921, 1939 (I Hb:1)

Johtokunnan kokousten pöytäkirjat vuosilta 1938 - 1949 (I Ca:3, I Ca:5-6)

Toiminta- ja vuosikertomukset vuosilta 1938 - 1949 (I Db:1)

Keski-Suomen museon arkisto (K-SMa), Jyväskylä

Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisen museon säännöt 28.5.1924.

Kertomus Jyväskylän seminaarin kansatieteellisen museon toiminnasta vuosina 1924 - 1934.

Jyväskylän seminaarin kansatieteellisen museon johtokunnan kokousten pöytäkirjat vuosilta 1924 - 1935.

Keski-Suomen museoyhdistyksen johtokunnan kokousten pöytäkirjat vuosilta 1931 - 1960.

Toivo Ojalan matkakertomus Saksaan, Italiaan, Tanskaan ja Ruotsiin

- suuntautuneelta opintomatkalta vuonna 1939.
- Kaupunginhallituksen kirje Toivo Ojalalle 13.12.1941.
- Toivo Ojalan haastattelu, tehty 1950-luvulla, (a 336:138).
- Toivo Ojalan radiohaastattelu Keski-Suomen museossa 3.2.1935, haastattelijana S. W. Forss, (a336:92).
- Toivo Ojalan haastattelu Jyväskylän studiossa museon peruskiven laskemisen jälkeen 7.11.1959, (a336:131).
- Toivo Ojalan käsikirjoitukset hänen pitämistään puheista ja esitelmistä:
- a336:47, T. Ojalan puhe Keski-Suomen museon vihkiäisissä 15.5.1932.
- a336:49, T. Ojalan puhe, jonka hän piti Jyväskylän kaupungin pienoismallin esittelytilaisuudessa 4.11.1951. Juhla oli samalla Keski-Suomen museoyhdistyksen 20-vuotisjuhla.
- a336:50, T. Ojalan puhe Keski-Suomen museon taideosaston avajaisissa 10.5.1953.
- a336:51, T. Ojalan "Jyskyjen" vuosikokouksen yhteyteen järjestetyn taidenäyttelyn avaussanat 7.6.1953.
- a336:53, T. Ojalan puhe käsityöläismuseon harjannostajaisissa 4.10.1955.
- a336:54, T. Ojalan puhe käsityöläismuseon avajaisissa 7.10.1956.
- a336:57, T. Ojalan puhe Keski-Suomen museon peruskiveä laskettaessa 7.11.1959.
- a336:59, T. Ojalan puhe sankaritaulun paljastustilaisuudessa kasvatusopillisen korkeakoulun vanhassa juhlasalissa 25.3.1960.
- a336:72, T. Ojalan esitelmä kansakoulunopettajien luento- ja kuuntelukursseilla Jyväskylän seminaarissa syyskuussa 1925.
- a336:77, T. Ojalan puhe seminaarin joulujuhlissa vuonna 1928.
- a336:78, T. Ojalan esitelmä seminaarin toverikunnan illanvietossa 19.5.1928.
- a336:79, T. Ojalan puhe toverikunnan illanvietossa 8.5.1929.
- a336:80, T. Ojalan museoaiheinen puhe, jonka hän piti Suolahden kansanopistolla vuonna 1931.
- a336:85, T. Ojalan puhe seminaarin toverikunnan kokouksessa 30.4.1927.
- a336:86, T. Ojalan puhe museojuhlassa Kunnallistalossa 10.1.1932.
- a336:89, T. Ojalan museoaiheinen puhe, jonka hän piti Keski-Suomen Nuorisoseurojen Liiton edustajakokouksessa Petäjävedellä 24.3.1934.
- a336:94, T. Ojalan puhe maakuntajuhlilla 3.8.1935.
- a336:102, T. Ojalan lopettajaissanat maakuntajuhlilla 25.-26. kesäkuuta 1938.
- a336:103, T. Ojalan alustus Jyväskylän seudun opettajayhdistyksen kokouksessa 15.10.1940.

- a336:109, T. Ojalan Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen puheenjohtajana, todennäköisesti koulun päättäjäsissä pitämä puhe.
- a336:110, T. Ojalan alustus opettajainkokouksessa 8.5.1952.
- a336:111, T. Ojalan mietintö, jonka hän jätti Kansakoulun opetussuunnitelmakomitealle 23.4.1947.
- a336:113, T. Ojalan puhe, jonka hän piti teollisuuspiirien ammattikoulutoimikunnan kokouksessa 29.12.1941.
- a336:114, T. Ojalan esitelmä ammattikoulukysymyksestä työväentalolla 22.1.1942.
- a336:126, T. Ojalan eräässä kokouksessa pitämä puhe, joka liittyi museon taideosaston perustamiseen.
- a336:136, T. Ojalan luentomuistiinpanoja kaunokirjoituksen opetuksesta.
- a336:137, T. Ojalan muistiinpanoja veiston opetuksesta.

Jyväskylän yliopiston museo. Kulttuurihistoriallisen osasto (JYM)

Jyväskylän seminaarista ja kasvatustieteellisestä korkeakoulusta valmistuneiden kansakoulunopettajien haastattelut.

Toivo Ojalan käsikirjoitus Jyväskylän seminaarilaisten kansatieteellisen museon ja Cygnaeus-museon vaiheista. (1825:003)

KÄYTETYT LYHENTEET

JS	Jyväskylän seminaari
JKK	Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu
K-SMY	Keski-Suomen museoyhdistys
K-SKY	Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistys
K-S	Keski-Suomi

Painamattomat lähteet

- Alarotu, Marjaleena 1964a. Jyväskylän seminaarin museon perustaminen ja toiminta vuoteen 1910. Jyväskylän yliopisto. Historian laitos. Suomen historian I harjoitusaine humanististen tieteiden kandidaatin tutkintoa varten.
- Alarotu, Marjaleena 1964b. Jyväskylän seminaarin museo vuosina 1910 - 1963. Jyväskylän yliopisto. Historian laitos. Suomen historian II harjoitusaine humanististen tieteiden kandidaatin tutkintoa varten.
- Hautamäki, Saija 1991. 70 vuotta kotiteollisuustyötä Keski-Suomessa: Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistys 1913 - 1983. Jyväskylän yliopisto. Suomen historian laitos. Pro gradu -tutkielma.

Painetut lähteet

- Ailio, Julius 1932. Katsaus kulttuurihistoriallisten museoidemme syntyyn ja kehitykseen. Teoksessa Suomen kulttuurihistorialliset maakunta- ja paikallismuseot. Suomen museoliiton julkaisuja 4. Forssa, 9-21.
- Ammattikouluasian tärkeys on Jyväskylässä oivallettu jo useita vuosikymmeniä sitten. Kauppias H. Ollilaisen haastattelu, Keskisuomalainen 8.3.1941.
- Anttila, Veikko 1964. Suomen kotiseuduntutkimus 1894 - 1920 ja kansanperinteen joukkokeruun alkuhistoria. Kansatieteellinen Arkisto 17. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Apo, Satu 1980. Alina Vaittinen, kirjoittava kertoja. Teoksessa P. Laaksonen (toim.) Kertojat ja kuulijat. Kalevalaseuran vuosikirja 60. Helsinki: SKS, 185-189.
- Arvokas valokuvälöytö makasiiniä siivottaessa Enckellin talossa. Sisä-Suomi 11.3.1936.
- Asetus N:o 201 sisältävä Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun perussäännön. Annettu Helsingissä toukokuun 12. päivänä 1934.
- Auer, Anja & Viljanen, Erkki (toim.) 1983. Jyväskylän seminaari opettajaveteraanien arvioimana. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Katsauksia 9.
- Bertaux, Daniel 1981a. Introduction. Teoksessa D. Bertaux (Ed.) *Biography and Society: The Life History Approach in the Social Sciences*. Beverly Hills, CA: Sage, 1-11.
- Bertaux, Daniel 1981b. From the Life-History Approach to the Transformation of Sociological Practice. Teoksessa D. Bertaux (Ed.) *Biography and Society: The Life History Approach in the Social Sciences*. Beverly Hills, CA: Sage, 29-45.

- Bertaux, Daniel & Kohli, Martin 1984. *The Life Story Approach: A Continental View*. Annual Review of Sociology 10, 215-237.
- Bulmer, Martin 1984. *The Chicago School of Sociology: Institutionalization, Diversity, and the Rise of Sociological Research*. Chicago: University of Chicago Press.
- Cygnaeus-museo Jyväskylässä kansakouluväen merkkipaikka. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 31.12. 1937.
- Denzin, Norman K. 1989a. *Interpretive Biography*. Newbury Park, CA: Sage.
- Denzin, Norman K. 1989b. *Interpretive Interactionism*. Newbury Park, CA: Sage.
- Ensimmäinen seminaarien piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtorien kokous Helsingissä Säätytalossa huhtikuun 18.-20. päivä 1933. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Ferrarotti, Franco 1981. *On the Autonomy of the Biographical Method*. Teoksessa D. Bertaux (Ed.) *Biography and Society: The Life History Approach in the Social Sciences*. Beverly Hills, CA: Sage, 19-27.
- Haataja, Heikki 1921. *Jyväskylän seminaarin museo*. Kotiseutu 12, 7-9.
- Haavio, Martti H., Niemi, Eetu & Korhola, Tommi (toim.) 1953. *Jyväskylän Jyskät III*. Jyväskylä.
- Haavio, Martti H. 1960. *Mikael Soinisen pedagoginen elämäntyö*. Teoksessa M. A. Sainio (toim.) *Mikael Soininen. 3.11.1860.-12.3.1924. Muistojulkaisu*. Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun julkaisuja 22. Jyväskylä: Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu ja Jyväskylän yliopistoyhdistys, 7-10.
- Halila, Aimo 1949. *Suomen kansakoululaitoksen historia III*. Porvoo: WSOY.
- Halila, Aimo 1950. *Suomen kansakoululaitoksen historia IV*. Porvoo: WSOY.
- Halila, Aimo 1963. *Jyväskylän seminaarin historia*. Porvoo: WSOY.
- Heinonen, Jouko & Lahti, Markku 1988. *Museologian perusteet*. Suomen museoliiton julkaisuja 34. Jyväskylä: Gummerus.
- Iisalo, Taimo 1978. *Albert Lilius (1873 - 1947) spekulatiivisen ja empiirisen kasvatustieteen murroksessa*. Kasvatus 9 (5), 412-415.
- Jokipii, Mauno 1988. *Keski-Suomen synty*. Teoksessa M. Jokipii (toim.) *Keski-Suomen maakunta-ajatuksen synnystä itsenäisyyden aikaan*. Jyväskylä: Gummerus, 12-62.
- Jyväskylällä on sekä oikeus että velvollisuus tulla Keski-Suomen maakuntamuseon paikaksi. *Keskisuomalainen* 13.1.1931.
- Jyväskylän ammattikoulun aikaansaamiseksi on jo kolmisen vuotta sitten tehty perusteelliset valmistelut. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 8.3.1941.
- Jyväskylän Harjulle rakennettakoon kivistä korkeampi näkötorni. *Keskisuomalainen* 2.8.1931.

- Jyväskylän Jyskyt r.y. perustettiin eilen vaalimaan Jyväskylän seminaarin vanhoja kulttuuriperinteitä. Keski-suomalainen 9.1.1949.
- Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun kesälukukauden ohjelma 1937.
- Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun kesälukukauden ohjelma 1938.
- Jyväskylän kaupungin yleisen ammattikoulun vuosikertomus lukuvuosilta 1942 - 48.
- Jyväskylän kaupungin yleisen ammattilaiskoulun vuosikertomukset 1937 - 1942.
- Jyväskylän kesäyliopiston ohjelma 1930.
- Jyväskylän korkeakoulun museo. 1964. Opas kävijöille. Teksti Maija-Liisa Kalliola.
- Jyväskylän seminaarilla maan suurin koulumuseo. T. Ojalan haastattelut, Keski-suomalainen 19.11.1932 ja Sisä-Suomi 19.11.1932.
- Jyväskylän seminaarin museota kunnostetaan. T. Ojalan haastattelu, Keski-suomalainen 28.7.1932.
- Jyväskylän valmistavan ammattikoulun perustamisesta laadittu yksityiskohtainen suunnitelma. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 4.2.1939.
- Jäseneksi Keski-Suomen museoyhdistykseen. Sisä-Suomi 30.5.1931.
- Kahiluoto, Hilikka 1945. Ensimmäiseltä kymmenvuotistaipaleelta. Teoksessa Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun ylioppilaskunnan 10-vuotisjulkaisu 1935 - 1945. Jyväskylä: Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun ylioppilaskunta, 19-25.
- Kangas, Lasse 1992. Jyväskylän yliopistokysymys 1847 - 1966. Tutkimus korkeakoulun perustamisesta ja kehityksestä yliopistoksi. Jyväskylän yliopisto. Studia Historica Jyväskyläensia 44.
- Kangas, Lasse 1999. Jyväskylän rakentaja 85-vuotias. Keski-suomalainen 13.9.1999.
- Kannio, Eeino 1980. Muistoja poikien puutyönopetuksesta. Teoksessa I. Tuominen (toim.) Koulun kello soi. Opettajat muistelevat. Jyväskylä: Gummerus, 258-262.
- Kansakoulukokous. 1911. Viidestoista yleinen Suomen kansakoulukokous Oulussa 13.-15. kesäkuuta 1911. Suomalaisen osaston keskustelut. Pöytäkirjan laatinut A. J. Tarjanne. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Kansakoulukokous. 1914. Kuudestoista yleinen Suomen kansakoulukokous Turussa 11.-13. kesäkuuta 1914. Suomenkielisen osaston keskustelut. Pöytäkirjan laatinut A-osastolta A. J. Tarjanne. B-osastolta K. Kerkkonen. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Kansakoulukokous. 1919. Seitsemästoista yleinen kansakoulukokous Helsingissä 11.-13. kesäkuuta 1919. Kertomus suomenkieliseltä osastolta. Laatinut K. Kerkkonen. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Kansakoulukokous. 1922. Kahdeksastoista yleinen kansakoulukokous Viipurissa 12.-14. kesäkuuta 1922. Suomenkielisen osaston pöytäkirjan laatinut Albin Järvinen. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

- Kansakoulukokous. 1926. Yhdeksästoista yleinen kansakoulukokous Jyväskylässä 10.-12. kesäkuuta 1926. Suomenkielisen osaston pöytäkirjan laatinut Rufus Saikku. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Kansakoulun käsityöopetus. Komiteanmietintö 1912:10.
Helsinki: Keisarillisen senaatin kirjapaino.
- Kansakoulunopettajain jatko-opintotutkinnon ohjesääntö ja opintomäärät. 1914.
Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kansakoulun opetussuunnitelmakomitea I. Komiteanmietintö 1946:10.
Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Kantola, Jouko 1997. Cygnaeuksen jäljillä käsityöopetuksesta teknologiseen kasvatukseen. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 133.
- Karhula, J. 1932. Rauman museo. Teoksessa Suomen kulttuurihistorialliset maakunta- ja paikallismuseot. Suomen museoliiton julkaisuja 4.
Forssa: Suomen museoliitto, 129-133.
- Kerkkonen, K. 1919. Koulumuseo-asia. Teoksessa Seitsemästoista yleinen kansakoulukokous Helsingissä 11.-13. kesäkuuta 1919. Kertomus suomenkieliseltä osastolta. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 82-91.
- Kertomus Helsingin yliopiston toiminnasta lukuvuonna 1917 - 1920.
- Kertomus Helsingin yliopiston toiminnasta lukuvuonna 1920 - 1923.
- Kertomus Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun toimintavuosista 1939 - 1952.
- Kertomus Jyväskylän seminaarin toiminnasta lukuvuosina 1925 - 1937.
- Keskinen, Eino (toim.) 1963. Jyskyjen seminaari. Jyväskylän seminaarin sata-vuotismuistio. Helsinki: Valistus.
- Keski-Suomen ihanat ryijyt on kerättävä talteen. Sisä-Suomi 27.2.1932.
- Keski-Suomen keskusammattikoulu. Toimintakertomus lukuvuodelta 1947 - 1948.
- Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen toiminta järjestetään laajalle maakunnalliselle pohjalle. T. Ojalan haastattelu, Keskisuomalainen 16.11.1940.
- Keski-Suomen läänihankkeen toteuttamiseksi on maakuntaliiton hallitus ryhtynyt erikoistoimenpiteisiin. Keskisuomalainen 24.8.1937.
- Keski-Suomen maakuntamuseohanke, Keski-Suomen maakuntaliiton museovalio-kunta suunnitellut ensi kesän keräystoimintaa. Keskisuomalainen 27.3.1931.
- Keski-Suomen maakuntamuseohanke on nyt saatettu hyväälle tolalle. Sisä-Suomi 13.1.1931.
- Keski-Suomen maakuntamuseolle pohjarahasto! Sisä-Suomi 27.11.1930.
- Keski-Suomen maakuntamuseon järjestely on vaikeata suuren tila- ja rahantarpeen takia. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 5.1.1932.
- Keski-Suomen maakuntamuseon kehittäminen edellyttää oman museotalon. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 9.10.1937.

- Keski-Suomen maakuntamuseon perustamispäätös tehtiin sunnuntaina.
Keskisuomalainen 13.1.1931.
- Keski-Suomen maakuntamuseon toiminta kehittyi suotuisasti. T. Ojalan haastattelu, Keskisuomalainen 5.1.1932.
- Keski-Suomen maakuntamuseo toteutettava. L. Kuusanmäen haastattelu, Sisä-Suomi 11.1.1931.
- Keski-Suomen museon avajaisjuhlaa vietettiin ensimmäisenä helluntaipäivänä.
Keskisuomalainen 18.5.1932.
- Keski-Suomen museon kansatieteellinen aines on peräisin kaupungin lähimmistä pitäjistä. Sisä-Suomi 9.1.1932.
- Keski-Suomen museon, maakuntamme pyhätön aarteet muodostavat kauniin kokonaisuuden. Sisä-Suomi 12.5.1932.
- Keski-Suomen museon perustaminen on kiireellinen tahtävä. O. V. Sirkan ja J. Laitisen haastattelu, Keskisuomalainen 10.1.1931.
- Keski-Suomen museon tulee elävästi ja voimakkaasti liittyä maakunnan elämään. O. Oksalan haastattelu, Keskisuomalainen 11.1.1931.
- Keski-Suomen museo saanut suuremmoisen lahjoituksen. Keskisuomalainen 19.1.1932.
- Keski-Suomen museoyhdistyksen arpajaiset saanevat osakseen kaikkien keskisuomalaisten myötätunnon. Sisä-Suomi 6.4.1937.
- Keski-Suomen museoyhdistyksen 10-vuotistoiminta on antanut kauniita ja arvokkaita tuloksia. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 16.5.1941.
- Keski-Suomen museoyhdistys ajamaan maakuntamuseon asiaa. Sisä-Suomi 22.4.1931.
- Keski-Suomen museoyhdistys. Kertomus toimintavuosilta 1931 - 1954.
- Keski-Suomi I 1935. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 1. L. Kuusanmäki, T. Ojala ja O. Oksala (toim.) Jyväskylä: Gummerus.
- Keski-Suomi II 1937. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 2. L. Kuusanmäki, T. Ojala, O. Oksala ja V. Sariola (toim.) Jyväskylä: Gummerus.
- Keski-Suomi III 1939. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 3. L. Kuusanmäki, T. Ojala ja V. Sariola (toim.) Jyväskylä: Gummerus.
- Keski-Suomi V 1956. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 5. S. Valjakka, T. Ojala ja A. Rytönen (toim.) Jyväskylä: Keskimaan kirjapaino.
- Keski-Suomi muodostaa entisyytensä ja kehityksensä puolesta saman kokonaisuuden. Lehtori Toivo Ojalan Korpilahden kotiseutujuhllilla pitämä puhe, Keskisuomalainen 13.7.1932.
- KKK:n tiedemiehiä ja heidän kotejaan: Lehtori Toivo Ojala, pedagogi, kotiseutu- ja museomies ja taiteentuntija, jolle taltta ja sivellin ovat itselleenkin tuttuja. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 20.6.1948.

- Kohli, Martin 1981. *Biography: Account, Text, Method*. Teoksessa D. Bertaux (Ed.) *Biography and Society: The Life History Approach in the Social Sciences*. Beverly Hills, CA: Sage, 61-75.
- Konttinen, Pentti (toim.) 1959. *Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu 25-vuotta 1934 - 1959*. JKK:n Seniorit r.y:n juhla-julkaisu ja matriikkelit. Jyväskylä: Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu.
- Kostiainen, Auvo 1994. *Elämäkerta historiantutkimuksesna. Käsitteestä ja ongelmista*. Teoksessa M. Koivunen ja T. Soikkanen (toim.) *Yksilö ja yhteisö. Henkilöhistoriallisia artikkeleja*. Turun yliopisto. Poliittinen historia. Julkaisuja C: 48, 12-27.
- Kotiteollisuuden tulisi työskennellä yhdessä museomiesten kanssa. T. Ojalan haastattelu, *Työn Voima* 19.6.1943.
- Kotiteollisuusharrastus on pula-ajan johdosta osoittanut virkeää noususuuntaa. T. Ojalan haastattelu, *Keskisuomalainen* 29.3.1944.
- Koulumuseokysymys sisältyy kasvatusopillisen korkeakoulun järjestysohjelmaan. T. Ojalan haastattelu, *Keskisuomalainen* 23.9.1934.
- Koulumuseon sijoituspaikkana olisi Jyväskylä sopivin. T. Ojalan haastattelu, *Keskisuomalainen* 22.9.1934.
- Kuikka, Martti T. 1985. *Suomalainen kulttuuri yläkansakouluseminaarien harrastustoiminnassa 1920 - ja 1930-luvulla*. Teoksessa M. T. Kuikka, J. Kauranne, E. Merimaa ja U. Somerkivi (toim.) *Koulu ja kulttuuri. "Koulu ja menneisyys XXIII"*. Suomen kouluhistoriallisen seuran julkaisuja. Porvoo: WSOY, 80-106.
- Kurvinen, Onni & Liikkanen, Santeri (toim.) 1947. *Rauman seminaari 1896 - 1946*. Muistojulkaisu. Helsinki: Valistus.
- Kuusi, Sakari 1967. *Miten Jyväskylän yliopisto syntyi? Jyväskylän yliopistokysymyksen ja yliopistoyhdistyksen historia*. Jyväskylän yliopisto. *Studia Historica Jyväskyläläisiä* 6.
- Lagus, F. H. B. 1920. *Rauman museo*. Teoksessa A. M. Tallgren ja E. A. Virtanen (toim.) *Suomen maaseutumuseoita*. Jyväskylä: Gummerus, 67-75.
- Lahdes, Erkki 1964. *Kansakoulumme opetusmenetelmien kehitystä tällä vuosikymmenellä*. *Kasvatus ja koulu* 50 (2), 86-107.
- Laki n:o 40. 1950. *Kansakoulunopettajien valmistuksen lisäämisestä ja tehostamisesta*. Annettu Helsingissä 27. tammikuuta 1950.
- Langness, L. L. & Frank, Gelya 1981. *Lives. An Anthropological Approach to Biography*. California: Chandler & Sharp.
- L. E. 1933. *Uutuus kansakouluväelle*. (arvostelu kirjasta T. Ojala. 1933. Kirjoitusjärjestelmä. Helsinki: WSOY). *Kansakoulun lehti* 19 (51), 47-48.

- Leinonen, Artturi & Ripsaluoma, Aukusti 1913. Museo. Teoksessa Rupeaman raadettua. Jyväskylän seminaarin 50-vuotisen toiminnan muistoksi seminaarin oppilaat. Jyväskylä: Gummerus, 103-108.
- Lemert, Charles C. 1986. Whole Life Social Theory: A discussion of I. L. Horowitz, C. Wright Mills: An American Utopian, and G. C. Homas, Coming to My Senses: Autobiography of a Sociologist. *Theory and Society* 15, 431-442.
- Lukkarinen, J. 1917. Suomen museot. Muinaistieteellis-kansatieteelliset ja historialliset kokoelmat. Helsinki: Suomen senaatin kirjapaino.
- Läntinen, Aarre 1981. Jyvälän vaiheita vuosina 1940 - 1980. Mennyttä ja nykyä. Äänekoski: Jyväskylän työkeskuksen Jyvälän kannatusyhdistys ry. Maakuntajuhlien kuparimerkki. *Keskisuomalainen* 24.7.1935.
- Maakuntajuhlilla sununtaina läsnä 6000 henkeä! *Keskisuomalainen* 6.8.1935.
- Maakuntamuseoiden merkitys pitäjä- ym. paikallismuseoihin nähden. Albert Hämäläisen haastattelu, *Keskisuomalainen* 10.1.1932.
- Maakuntamuseomme on esineluvultaan yhdeksäs maamme noin viidestäkymmenestä maaseutumuseosta. T. Ojalan haastattelu, *Keskisuomalainen* 8.1.1933.
- Maakuntamuseon perustamista on pidettävä luonnollisena, jopa ihan välttämättömänä asiana. M. Korpilahden haastattelu, *Sisä-Suomi* 11.1.1931.
- Maakuntamuseo pääsee heti katon alle. *Sisä-Suomi* 2.6.1931.
- Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma. Komiteanmietintö 1925:14. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Mandelbaum, David G. 1973. The Study of Life History: Gandhi. *Current Anthropology* 14 (3), 177-206.
- Mantere, Oskari 1914. Työkoulu tulevaisuuden koulu. Helsinki: Kirjoittaja.
- McCall, Michal M. & Becker, Howard S. 1990. Introduction. Teoksessa H. S. Becker and M. M. McCall (Ed.) *Symbolic Interaction and Cultural Studies*. Chicago: The University of Chicago Press, 1-15.
- Merkittävä lisä Keski-Suomen museon valokuva-arkistoon. *Sisä-Suomi* 10.4.1936.
- Mikkola, J. M., Leinonen, A. & Rekola, S. (toim.) 1937. Jyväskylän seminaari 1863 - 1937. Muistojulkaisu. Helsinki: Valistus.
- Museojuhla. Arvokas tilaisuus sunnuntaina Kunnallistalossa. *Sisä-Suomi* 10.1.1933.
- Museojuhla. Onnistunut ja innostuttava tilaisuus sunnuntaina Kunnallistalossa. *Sisä-Suomi* 12.1.1932.
- Museojuhla tänä iltana. *Keskisuomalainen* 10.1.1932.
- Museolle oma talo! *Sisä-Suomi* 10.4.1937.
- Museotalo Harjulle valmiiksi viimeistään kaupungin 100-vuotisjuhlaan. Taiteilija Bengtsin haastattelu, *Keskisuomalainen* 21.8.1931.

- Museotalon aikaansaaminen on nykyisin keskeisin kysymys Keski-Suomen museoyhdistyksen toiminnassa. T. Ojalan haastattelu, Keski-suomalainen 9.1.1936.
- Museotalon rakentaminen Jyväskylään on jo lähitulevaisuuden asia. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 9.1.1936.
- Museotoimintaa pidetään kaikissa sivistysmaissa kansansivistyksen tärkeänä mittapuuna. T. Ojalan haastattelu, Keski-suomalainen 26.6.1938.
- Nurmi, Veli 1964. Maamme seminaarien varsinaisen opettajakoulutuksen synty ja kehittyminen viime vuosisadalla II. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 8. Jyväskylä: Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu ja Jyväskylän yliopistoyhdistys.
- Nurmi, Veli 1984. Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun perustamisesta 50 vuotta. Porvoo: WSOY.
- Nurmi, Veli 1995. Suomen kansakoulunopettajaseminaarien historia. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ.
- Ojala, Toivo 1931a. Keski-Suomen museon kokoelmat karttavat nopeasti. Keski-suomalainen 13.8.1931.
- Ojala, Toivo 1931b. Näkötorni - museotalo. Keski-suomalainen 8.8.1931.
- Ojala, Toivo 1932. Keski-Suomen museo. Teoksessa Suomen kulttuurihistorialliset maakunta- ja paikallismuseot. Suomen museoliiton julkaisuja 4. Forssa: Suomen museoliitto, 58-60.
- Ojala, Toivo 1933a. Jyväskylän seminaarin alkamisesta kulunut 70 vuotta. Sisä-Suomi 13.8.1933.
- Ojala, Toivo 1933b. Kirjoitusjärjestelmä. Vihkot 0-IV. Helsinki: WSOY.
- Ojala, Toivo 1933c. Kirjoitusjärjestelmä. Malliton vihko. Helsinki: WSOY.
- Ojala, Toivo 1933d. Jyväskylän seminaarin museo. Teoksessa Kertomus Jyväskylän semirin toiminnasta lukuvuonna 1932 - 1933. Jyväskylä, 89-95.
- Ojala, Toivo 1934a. Käsityöpiirustuksia I. Helsinki: Kouluaitta Oy.
- Ojala, Toivo 1934b. Käsityövihko poikien käsityöpiirustuksia varten. Helsinki: Kouluaitta Oy.
- Ojala, Toivo 1934c. Keski-Suomi ja Keski-Suomen museo. Sisä-Suomi 4.1.1934.
- Ojala, Toivo 1934d. Viipurin museopäiviltä. Sisä-Suomi 6.9.1934.
- Ojala, Toivo 1935a. Keski-Suomen museoyhdistys maakunnan entisyyden vaalijana. Teoksessa L. Kuusanmäki, T. Ojala ja O. Oksala (toim.) Keski-Suomi I. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 1. Jyväskylä: Gummerus, 209-216.
- Ojala, Toivo 1935b. Kansansivistystyötä Keski-Suomessa. Kansakoulun lehti 53 (6), 2.
- Ojala, Toivo 1937a. Rukkimestaria oppimassa. Teoksessa L. Kuusanmäki, T. Ojala, O. Oksala ja V. Sariola (toim.) Keski-Suomi II. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 2. Jyväskylä: Gummerus, 115-125.

- Ojala, Toivo 1937b. Keski-Suomen museon vakkakokoelma on pohjoismaitten parhaita. *Keskisuomalainen* 20.10.1937 ja *Sisä-Suomi* 20.10.1937.
- Ojala, Toivo 1939. "Lammin papan" luona suutarin opissa. Teoksessa L. Kuusamäki, T. Ojala ja V. Sariola (toim.) *Keski-Suomi III. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 3.* Jyväskylä: Gummerus, 121-132.
- Ojala, Toivo 1940. Keski-Suomen kotiteollisuusyhdistyksen toiminta laajemmalle pohjalle. *Sisä-Suomi* 16.11.1940.
- Ojala, Toivo 1941. Otteita matkakertomuksesta. *Kotiseutu - (2-3)*, 132-138.
- Ojala, Toivo 1946. Eräs tulevaisuuden tehtävä. Teoksessa KKK 1945 - 46. *Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan vuosijulkaisu 1945 - 1946*, 35-36.
- Ojala, Toivo 1952. Eräs tavoite. Teoksessa *Kasvatusopillinen korkeakoulu 1951 - 1952. Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan vuosijulkaisu 1951 - 1952*, 26-27.
- Ojala, Toivo 1955. Ylioppilaskunnan tunnus. Teoksessa *Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan 20-vuotisjuhlajulkaisu 1954 - 1955*, 8.
- Ojala, Toivo 1956. Keski-Suomelle taidemuseo. Teoksessa S. Valjakka, T. Ojala ja A. Rytönen (toim.) *Keski-Suomi V. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 5.* Jyväskylä: Keskimaan kirjapaino, 28-36.
- Oksala, Päiviö 1946. Ylioppilaskerhosta Keskisuomalaiseen osakuntaan. Teoksessa R. Pihkala ym. (toim.) *Keski-Suomea ja keskisuomalaisia I. Keskisuomalaisen osakunnan 15-vuotisjulkaisu.* Jyväskylä: Gummerus, 2-33.
- Paavolainen, Jaakko 1994. Poliittisen elämäkertatutkimuksen ongelmia. Teoksessa M. Koivunen ja T. Soikkanen (toim.) *Yksilö ja yhteisö. Henkilöhistoriallisia artikkeleja.* Turun yliopisto. *Poliittinen historia. Julkaisuja C:48*, 65-72.
- Palava soihtu sekä itävät siemenet kasvatustyön vartauskuvina. T. Ojalan haastattelu, *Sisä-Suomi* 22.4.1937.
- Peltonen Martti 1989. *Jyväskylän kansakoulun historia.* Jyväskylä: Gummerus.
- Pentikäinen, Juha 1980. Yksilö perinteentutkimuksen kohteena. Teoksessa O. Lehtipuro (toim.) *Perinteentutkimuksen perusteita.* Porvoo: WSOY, 185-248.
- Pentikäinen, Juha 1983. Elämänhistoria, laiminlyöty tutkimusalue. Teoksessa P. Niemeläinen-Amin (toim.) *Temaattinen elämäkerta etnologisena ja museaalisenä tutkimusmenetelmänä.* Seminaari 19.3.1982, Helsinki. *Seurasaarisäätiön toimitteita 5.* Helsinki: Seurasaarisäätiö, 14-34.
- Piirustuksenopetus. Komiteanmietintö 1907:13. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Plummer, Ken 1990. *Documents of Life. An Introduction to the Problems and Literature of a Humanistic Method (2d ed.)* London: Unwin Hyman.
- Putkonen, Päivi (toim.) 1995. *Sosiaalisen koostumuksen optimaalinen maksimi. Akateemisia kaskuja Suomen Ateenasta.* Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

- Rakennettakoon Harjulle museotalo, jonka kulmasta kohoaa näkötorni yli puiden latvojen. O. Raja-ahon haastattelu, Keski-suomalainen 9.8.1931.
- Rassi, Rauno 1974. Kasvatusopillisesta korkeakoulusta pienoisyliopistoksi. Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun kehitys vuosina 1934 - 1958. Jyväskylän yliopisto. Historian laitos. Suomen historian julkaisuja 2.
- Rauhamaa, O. 1911. Teon periaatteen soveltamisesta kansakoulun opetukseen. Teoksessa Viidestoista yleinen Suomen kansakoulukokous Oulussa 13.-15. kesäkuuta 1911, 16-26.
- Renvall, Pentti 1983. Nykyajan historiantutkimus. 2. painos. Helsinki: WSOY.
- Rinta-Tassi, Osmo 1982. Keski-Suomen museon viisi vuosikymmentä. Teoksessa R. Saarinen ja J. Vilkuna (toim.) Keski-Suomi 17. Keski-Suomen museon julkaisuja. Saarijärvi, 9-30.
- Ruin, Waldemar 1919. Uusilleko urille sivistystyössämme? Teoksessa Seitsemästoista yleinen kansakoulukokous Helsingissä 11.-13. kesäkuuta 1919. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 108-118.
- Rupeaman raadettua. 1913. Jyväskylän seminaarin 50-vuotisen toiminnan muistoksi. Seminaarin oppilaat. Jyväskylä: Gummerus.
- Saarikoski, Vesa 1994. Henkilöhistoriallisen tutkimuksen luonteen ja metodiikan ongelmia. Teoksessa M. Koivunen ja T. Soikkanen (toim.) Yksilö ja yhteisö. Henkilöhistoriallisia artikkeleja. Turun yliopisto. Poliittinen historia. Julkaisuja C: 48, 117-131.
- Sainio, Matti A. 1959. Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu 1934 - 1959. Jyväskylä.
- Sainio, Matti A. 1960. Mikael Soininen 3.11.1860 - 12.3.1924. Muistojulkaisu. Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun julkaisuja 22.
- Salervo, Toivo 1918. Veisto-opas. Jyväskylä: Gummerus.
- Salervo, Toivo 1921. Kansakoulun piirustuksenopetuksen järjestelmä. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Salo, Ilta 1946. Keski-suomalainen osakunta 1931 - 1946. Teoksessa R. Pihkala ym. (toim.) Keski-Suomea ja keski-suomalaisia I. Keski-suomalaisen osakunnan 15-vuotisjulkaisu. Jyväskylä: Gummerus, 34-57.
- Sapir, Edward 1932. Cultural Anthropology and Psychiatry. The Journal of Abnormal and Social Psychology 27 (3), 229-242.
- Seminaarikomitea. Komiteanmietintö 1922:3. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Seminaarinopettajakokous. 1930. Viides yleinen kansakouluseminaarinopettajakokous Helsingissä 7.-10. tammikuuta 1929. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 140-156.
- Smith, Louis M. 1994. Biographical Method. Teoksessa N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (Ed.) Handbook of Qualitative Research. USA: Sage, 486-305.

- Soikkanen, Hannu 1987. Kuinka pitkälle on ymmärrettävä kohdettaan vai onko häntä arvioitava - elämäkertatutkimuksen haasteita. Historiallinen Aikakauskirja 4, 273-277.
- Soininen, Mikael 1901. Opetusoppi I. Helsinki: Otava.
- Soininen, Mikael 1906. Opetusoppi II. Helsinki: Otava.
- Soininen, Mikael 1919. Kansakouluopetuksen uudistuksen johtavat aatteet. Teoksessa Seitsemästoista yleinen kansakoulukokous Helsingissä 11.-13. kesäkuuta 1919. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 19-30.
- Stolt, Eeva 1987. Keski-Suomen keskusammattikoulu 1946 - 1986. Jyväskylä: Keski-Suomen keskusammattikoulu.
- Suojanen, Päivikki 1982. Kulttuurin tutkimuksen empiiriset menetelmät. Runkoaineisto. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen moniste 4.
- Suojanen, Päivikki 1982. Elämänhistoriallinen tutkimustapa. Teoksessa P. Suojanen ja L. Saressalo (toim.) Kulttuurin kenttätutkimus. Tampereen yliopiston kansanperinteenlaitos julkaisu 9.
- Suomen ja Ruotsin kulttuuriyhteys on antanut yhteisiä piirteitä näiden maiden kotiteollisuuteen. T. Ojalan haastattelu, Sisä-Suomi 24.11.1939.
- Suomen taide- ja kulttuurihistorialliset museot. 1953. Suomen museoliiton julkaisuja 8. Helsinki: Suomen museoliitto.
- Suuniitty, Mirja 1976. Keski-Suomen nuorisoseurojen historia. Jyväskylä: Gummerus.
- Suutarinen, Sakari 1992. Herbartilainen pedagoginen uudistus Suomen kansakoulussa vuosisadan alussa (1900 - 1935). Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 90.
- Tallgren, A. M. 1911. Jyväskylän museo. Kotiseutu 2 (1), 24-25.
- Tallgren, A. M. 1920. Suomen historiallisia paikallismuseoita. Teoksessa A. M. Tallgren ja E. A. Virtanen (toim.) Suomen maaseutumuseoita. Jyväskylä: Gummerus, 1-10.
- Tasavallan presidentti saapuu tänään Jyväskylään. Keski-suomalainen 2.8.1935.
- Tommila, Päiviö 1972. Jyväskylän kaupungin historia 1837 - 1965. Osat I-II. Jyväskylä: Gummerus.
- Tommila, Päiviö 1976. Keski-Suomen lehdistö 3. 1918 - 1944. Jyväskylä: Keski-suomalainen.
- Uino, Ari 1990. Biografisen tutkimuksen ääriviivoja. Teoksessa P. Ahtiainen ym. (toim.) Historia nyt. Näkemyksiä suomalaisesta historian tutkimuksesta. Historiallisen yhdistyksen julkaisuja 5. Porvoo: WSOY, 304-315.
- Valjakka, Sirkka 1951. Keski-Suomen museo. Teoksessa A. Laitakari ym. (toim.) Keski-Suomea ja keskisuomalaisia II. Keski-suomalaisen osakunnan 20-vuotisjulkaisu. Jyväskylä: Gummerus, 27-35.

- Valjakka, Sirkka 1956. Keski-Suomen museoyhdistyksen 25-vuotistoimintakertomus. Teoksessa S. Valjakka, T. Ojala ja A. Rytönen (toim.) Keski-Suomi V. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 5. Jyväskylä: Keskimaan kirjapaino, 7-27.
- Valjakka, Sirkka 1971. Keski-Suomen museo. Jyväskylä: Gummerus.
- Valjakka, Sirkka 1973. Keskisuomalaisen osakunnan kotiseuduntutkimusretket vuosina 1931 - 1967. Teoksessa O. Pöyhönen, S. Valjakka ja I. Savijärvi (toim.) Keski-Suomi 12. Keski-Suomen museoyhdistyksen julkaisuja 12. Jyväskylä: Oy Keskisuomalainen, 279-295.
- Valjakka, Sirkka 1981. Keski-Suomen museon syntyvaiheet. Keski-Suomen maakuntaliitto, Keskisuomalainen osakunta ja Keski-Suomen museoyhdistys yhteistyössä. Teoksessa A. Heikkinen ym. (toim.) Keski-Suomea ja keskisuomalaisia IV. Keskisuomalaisen osakunnan 50-vuotisjulkaisu. Helsinki: Keskisuomalainen osakunta, 170-190.
- Valmistava ammattikoulu perustetaan Jyväskylään. Keskisuomalainen 2.9.1942.
- Valonen, Niilo 1983. Avaus Seurasaarisäätiön järjestämässä seminaarissa "Elämäkerta etnologisena ja museaalaisena tutkimusmenetelmänä". Teoksessa P. Niemeläinen-Amin (toim.) Temaattinen elämäkerta etnologisena ja museaalaisena tutkimusmenetelmänä. Seminaari 19.3.1982, Helsinki. Seurasaarisäätiön toimitteita 5. Helsinki: Seurasaarisäätiö, 8-11.
- Valorinta, Väinö 1914. Piirustuksesta muun opetuksen apuneuvona. Teoksessa Kuudestoista yleinen Suomen kansakoulukokous Turussa 11.-15. kesäkuuta 1914. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 193-201.
- Valpio, Jalmari 1947. Rauman seminaarin toverikunnan toiminnasta. Teoksessa O. Koivunen ja S. Liikkanen (toim.) Rauman seminaari 1896 - 1946. Muistojulkaisu. Helsinki: Valistus, 71-80.
- Vilkko, Anni 1990. Omaelämäkertojen analysoiminen kertomuksina. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 81-98.
- X Vilkuna, Kustaa 1961. Keski-Suomen maakunta ja maakuntamuseo. Kotiseutu 4, 85-90.
- Voutilainen, Heli-Maija 1996. Museoon kapineet kansan ja maan. Museotyön alkutaival Jyväskylän seminaarissa. Teoksessa P. Vuorinen (toim.) Työmiehen kunnia: arkkitehti Yrjö Blomstedt Jyväskylän seminaarin lehtorina vuosia 1898 - 1912. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 6, 84-112.
- Watson, Lawrence & Watson-Franke, Maria-Barbara 1985. Interpreting Life Histories. An Anthropological Inquiry. New Brunswick: Rutgers University Press.

X
*Janne Vilkunan katsaus Suomen Museotieteen
 75 v. toimintavuottaan olleeseen Jaapen!
 (1999)*